

УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА РАДА

__ сесія VIII скликання

Р І Ш Е Н Н Я *ПРОЄКТ №* _____

_____ м. Ужгород

Про “Стратегію розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року” та “План заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року”

Розглянувши проєкт “Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року” та “План заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року”, керуючись частиною 1 статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»

міська рада **ВИРІШИЛА:**

1. Затвердити “Стратегію розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року” та “План заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року” (додається).
2. Контроль за виконанням рішення покласти на заступників міського голови відповідно до розподілу функціональних обов'язків.

Міський голова

Богдан АНДРІЙВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення _____ сесії
міської ради VIII скликання
№ _____

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
Ужгородської міської територіальної
громади до 2030 року

Ужгород-2024

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення _____ сесії
міської ради VIII скликання
№ _____

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024-2026 РОКИ
З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

Ужгород-2024

УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ ДО 2030 РОКУ**

Ужгород – 2024

Стратегію розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року розроблено Ужгородською міською радою спільно з створеною в громаді Робочою групою по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади та експертами проєкту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів».

Зміст

ВСТУП	6
1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА	7
1.1. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК	7
Висновки	8
1.2. ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	9
Висновки	11
1.3. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	11
Висновки	21
1.4. ДЕМОГРАФІЯ ТА РИНОК ПРАЦІ	21
Висновки	28
1.5. ІНФРАСТРУКТУРА ГРОМАДИ	28
Висновки	52
1.6. МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	54
Висновки	56
1.7. ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИМ ПЛАНУВАЛЬНИМ ДОКУМЕНТАМ	56
Висновки	58
1.8. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК	58
Висновки	67
1.9. БЮДЖЕТ ТА ФІНАНСОВИЙ СТАН ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	68
Висновки	73
1.10. ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ГРОМАДОЮ	74
Висновки	74
1.11. ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ	75
Висновки	76
1.12. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ СТОРІН	76
Висновки	77
2. SWOT-АНАЛІЗ	78
3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	89
4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	96
5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	97
СТРУКТУРА ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ	97
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ІННОВАЦІЙНА І КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО.....	99
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ВИСОКІ ЯКОСТІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ І СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	105
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. КОМФОРТНИЙ І БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР ГРОМАДИ.....	110
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. МІСТО ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ, ОЗЕЛЕНЕННЯ І ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ	114
6. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ТА РЕГІОНАЛЬНИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ	119
7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ	127
8. МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ	128

Перелік таблиць

Таблиця 1.1. Ужгородська громада у складі Ужгородського району і Закарпатської області .	11
Таблиця 1.2. Орієнтовне існуюче та проєктне на розрахунковий строк використання земель Ужгородської МТГ, га	14
Таблиця 1.3. Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел забруднення у 2020 році	18

Таблиця 1.4. Використання води в Ужгородській громаді у 2021 році, млн м ³	19
Таблиця 1.5. Динаміка природного та міграційного приросту, скорочення населення м. Ужгород (Ужгородської громади), 2010-2021 рр., осіб	22
Таблиця 1.6. Структура населення м. Ужгород за віковими групами, станом на 01.04.2023 р.	25
Таблиця 1.7. Динаміка середньої заробітної плати, грн.....	27
Таблиця 1.8. Дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади Ужгородської громади.....	29
Таблиця 1.9. Характеристика підрозділів КНП «Ужгородський міський центр первинної медико-санітарної допомоги»	36
Таблиця 1.10. Характеристика інфраструктури КНП «Центральна міська клінічна лікарня»	37
Таблиця 1.11. Характеристика інфраструктури КНП «Ужгородська міська дитяча клінічна лікарня» (стаціонар).....	38
Таблиця 1.12. Характеристика житлового фонду Ужгородської громади	42
Таблиця 1.13. Обсяг водопостачання та водовідведення в Ужгородській громаді	43
Таблиця 1.14. Основні суб'єкти господарювання Ужгородської МТГ	61
Таблиця 1.15. Обсяги та структура податкових доходів Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки	70
Таблиця 1.16. Видатки бюджету Ужгородської міської територіальної громади, млн грн.....	71
Таблиця 1.17. Місце громади в регіоні за показниками фінансової спроможності у 2021 – 2022 роках	73
Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Ужгородської міської територіальної громади	78
Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року	98
Таблиця 5.2. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1	101
Таблиця 5.3. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2.....	102
Таблиця 5.4. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3.....	103
Таблиця 5.5. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.4.....	104
Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1.....	106
Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2.....	108
Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3.....	109
Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1.....	111
Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2.....	112
Таблиця 5.11. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.3.....	113
Таблиця 5.12. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.1.....	114
Таблиця 5.13. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.2.....	116
Таблиця 5.14. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.3.....	117
Таблиця 5.15. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.4.....	118
Таблиця 8.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року	130

Перелік рисунків

Рисунок 1.1. Карто-схема віддаленості Ужгородської МТГ від найбільших міст України та Європи	9
Рисунок 1.2. Розташування Ужгородської МТГ в межах Закарпатської області	10
Рисунок 1.3. Карто-схема Ужгородської міської територіальної громади	10
Рисунок 1.4. Структура земельного фонду Ужгородської МТГ за видами використання, %	13
Рисунок 1.5. План-схема розміщення природно заповідного фонду Ужгородської громади.....	16

Рисунок 1.6. Динаміка показника індексу забруднення атмосфери (ІЗА) для м. Ужгород, 2013-2022 рр.....	18
Рисунок 1.7. Порівняння динаміки приросту населення в Україні, Закарпатській області та м. Ужгород, станом на 1 січня відповідного року, %	22
Рисунок 1.8. Статеві-вікова структура населення м. Ужгород та Закарпатської області, станом на 1.04.2023 р.	24
Рисунок 1.9. Порівняння вікової структури населення м. Ужгород, Закарпатської області та України загалом, 2023 р.	25
Рисунок 1.10. Порівняння середньої заробітної плати в Україні, Закарпатській області та Ужгородській громаді, 2016-2022 роки, грн.....	27
Рисунок 1.11. Віковий розподіл укладених декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги із закладами охорони здоров'я на території Ужгородської громади (станом на 21.04.2023 року)	36
Рисунок 1.12. Карта-схема транспортної мережі Ужгородської громади	45
Рисунок 1.13. Залізнична станція «Ужгород» в системі залізничних доріг України	47
Рисунок 1.14. Природні та архітектурні туристичні об'єкти Ужгородської громади.....	50
Рисунок 1.15. Ужгородська МТГ на Схемі планування території Закарпатської області.....	57
Рисунок 1.16. Кількість юридичних та фізичних осіб в Ужгородській громаді, станом на квітень 2023 р.....	59
Рисунок 1.17. Структура юридичних осіб (компаній), які здійснюють підприємницьку діяльність, зареєстрованих в Ужгородській МТГ, за видами економічної діяльності станом на 1 квітня 2023 р., %	59
Рисунок 1.18. Структура фізичних осіб підприємців, зареєстрованих в Ужгородській МТГ, за видами економічної діяльності станом на 1 квітня 2023 р., %	60
Рисунок 1.19. Динаміка обсягу реалізації промислової продукції підприємствами Ужгородської МТГ у 2016-2022 роках, млрд. грн	62
Рисунок 1.20. Доходи бюджету Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки.....	68
Рисунок 1.21. Структура податкових надходжень бюджету Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки	69
Рисунок 1.22. Структура видатків бюджету Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки	71
Рисунок 2.1. Порівняльні переваги.....	81
Рисунок 2.2. Виклики.....	82
Рисунок 2.3. Ризики.....	83
Рисунок 2.4. Протидія	84
Рисунок 5.1. Дерево цілей Ужгородської міської територіальної громади	97

ВСТУП

Стратегія розвитку Ужгородської міської територіальної громади є документом стратегічного планування місцевого рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання для сталого розвитку територіальної громади.

Стратегія розвитку територіальної громади покликана об'єднати зусилля усіх зацікавлених сторін – місцевих мешканців, бізнесових структур, влади, громадських активістів – задля забезпечення місцевого економічного та соціального поступу через використання стратегічних переваг громади.

Стратегія розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року (далі – Стратегія) розроблена відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з врахуванням Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265.

Стратегія розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722, та узгоджується з стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років.

Для організації процесу стратегічного планування розпорядженням міського голови від 17 квітня 2023 року №198 було утворено Робочою групою по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади та затверджено її склад.

До процесу формування бачення і визначення пріоритетів розвитку громади були долучені представники структурних підрозділів міської ради, бізнес спільноти, освітяни, медики, представники громадянського суспільства.

Аналіз соціально-економічного стану Ужгородської міської територіальної громади та проблем її розвитку, SWOT – аналіз, визначення сценаріїв розвитку громади, формування дерева стратегічних та оперативних цілей, завдань було здійснено спільними зусиллями Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради, Робочої групи та експертів проєкту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів», що реалізувався через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Стратегія громади орієнтована на потреби бізнесу та громадськості виявлених, під час анкетування усіх активних та зацікавлених представників громади у грудні 2022 року – березні 2023 року. Процес розробки та впровадження Стратегії – публічний. З цією метою через офіційний веб-сайт міської ради було повідомлено про початок роботи над проєктом Стратегії, визначено строки і форми подання пропозицій до нього від зацікавлених сторін, проведено відкриті розширені засідання Робочої групи з розробки Стратегії (11.05.2023 р., 26.05.2023 р., 16.06.2023 р., 07.09.2023 р.), оприлюднено на офіційному веб-сайті міської ради проєкти Стратегії та Плану заходів з її реалізації, проведено їх громадське обговорення.

Відтак Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади є документом, що враховує спільні інтереси та бачення поступального розвитку громади, та зорієнтований на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя її мешканців.

1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

1.1. Історичний розвиток

Ужгородська міська територіальна громада сформувалась на основі міста Ужгорода, яке є одночасно адміністративним центром громади, адміністративним центром Закарпатської області та Ужгородського району.

Перша писемна згадка про Ужгород датується 1154 р. (Аль-Ідрісі). Однак, за даними археології, місто виникло на території сучасної Замкової гори ще наприкінці X – початку XI ст.

У середині XII ст. Ужгород – велике й процвітаюче місто на кордоні з Польщею (Аль-Ідрісі); центр комітагу. У 1317 р. Ужгород захоплюють війська короля Карла Роберта, який у 1332 р. дарує місто італійській родині французького походження Другетам (вперше у їхньому володінні згадується у 1347 р.). Епоха Другетів в історії міста тривала до 1692 року. Починаючи з кінця XIV ст. Ужгород перетворюється на містечко (оппідум), яким керував урядник, призначений його власником. Другети зробили місто однією зі своїх резиденцій.

XVI століття – складний період в історії Ужгорода, пов'язаний з політичною дезінтеграцією Угорщини після битви під Могачем (1526 р.) та релігійним розколом (католицизм – протестантизм). Володарі міста, Другети, спочатку підтримували на угорському гроні Яноша Саполяї, але з 1541 р. їхні володіння кінцево відходять до Королівської Угорщини, що контролювалася Габсбургами. Постійні війни, напади турків (1566 р.) й міжфеодальні та міжсемеїні усабиці призвели до занепаду міста.

З кінця 1560-х років місто знову починає розвиватися. Відбувається відродження цехів, а наприкінці століття Другети перебудовують своє родинне гніздо, перетворивши його на міцний трьохповерховий кастеллум. Не дивлячись на постійні військові конфлікти в регіоні, місто невпинно зростає. У середині 17 ст. Дердь Другет завершив будівництво зовнішніх укріплень ужгородського кастеллumu, перетворивши його на могутню фортецю. Довгий період стрімкого розвитку міста завершується його спустошенням 1684 р. під час повстання Імре Текелі.

Після цього Ужгород швидко відбудовується. У 1691 році помирає останній представник чоловічої лінії Другетів – Балінт Другет і місто переходить у володіння казни. Згідно з тогочасним переписом у ньому нараховувалося 10 вулиць, які групувалися в трьох районах міста: старому місті, новому місті і підгородді. Жителі ділилися на три соціальні групи: дворяни, ремісники і селяни.

З 1692 по 1711 роки містом володів граф Міклош Верчені, який протягом 1703-1711 рр. став одним із ватажків національно-визвольної війни угорців проти Габсбургів під керівництвом Ференца Ракоці II. У 1711 р. містом заволоділи австрійські війська й воно перейшло у володіння державної скарбниці. З 1728 р. пожежа спустошила замок і церкву Св. Юрія. Протягом 1735-1740 рр. містом володів наджупан Ужанського комітагу граф Ференц Дюлої, який відновив Ужгородський замок. Після цього місто знову стало власністю державної скарбниці (до 1848 р.).

Кардинальні зміни в історії міста настали після перенесення з Мукачева в Ужгород осідку єпископа Мукачівської греко-католицької єпархії (1775 р.). Імператриця Марія Терезія передала єпископу Андрію Бачинському єзуїтську колегію та церкву, які були перетворені відповідно в резиденцію та кафедральний собор, та Ужгородський замок, де з 1778 р. почала діяти богословська семінарія. Завдяки цьому Ужгород перетворився на головний центр освіти й культури українців Закарпаття.

Перша половина XIX ст. пройшла під знаком боротьби міста проти казенної домінії за здобуття самоуправління. 25 січня 1838 р. збори Ужанського комітату визнали Ужгород містом з впорядкованою самоуправною радою. Однак тільки в 1848 р., після початку угорської революції, місто звільнилося з-під державної скарбниці. Протягом 1848-49 рр. багато жителів міста, в т. ч. й частина семінаристів Ужгородської богословської семінарії, вступили в ряди революціонерів. Після поразки угорської революції, наприкінці 1849 – початку 1850-ів, Ужгород був центром так званого Руського воєводства. Саме тоді вперше з'являється нова

назва міста – Ужгород, а на його вулицях встановлюються «руськомовні» назви, а мовою навчання Ужгородської гімназії стає «руська» мова. Через кілька місяців усі ці нововведення були скасовані.

З 1867 р. Ужгород у складі Угорського королівства Австро-Угорської монархії. У 1868 р. у місті було проведено урбаріальне врегулювання, наслідком якого стало повне майнове розмежування між Ужгородом та державною скарбницею. Протягом другої половини XIX – початку XX століть місто швидко зростає й починає модернізуватися.

У 1872 році з Чопа до Ужгорода дійшла залізниця (у 1893 році її продовжили до Великого Березного, а в 1904 до Ужжа), з 1902 р. тут з'явилося електричне освітлення, а з 1904 р. розпочалася телефонізація. Правобережну й Лівобережну частини міста з'єднав залізний міст (1898 р.). Все це сприяло розвитку промисловості й торгівлі. В Ужгороді з'явилися нові заводи, серед яких найбільш відомими були залізобудівний завод Козара та фабрика гнутих меблів «Мундус». Змінилося і зовнішнє лице міста: на місці одноповерхових мало примітних будиночків виникають гарні дво й трьохповерхові добротні міщанські будинки, а також чимало громадських споруд, зведених у стилі сецесії. Особливо активно зростає мережа навчальних закладів різного рівня. Швидкими темпами розвивалася Ужгородська міська лікарня (1853 р.), якою управляв знаменитий лікар Ендре Новак. У 1904 р. в Ужгороді відкрито постійно діючий театр. 12 січня 1919 р. до Ужгорода ввійшли чехословацькі війська. 8 травня цього ж року на засіданні Центральної Руської Народної Ради було прийнято рішення про приєднання Закарпаття до Чехословацької Республіки. Офіційно це закріпив Сен-Жерменський мирний договір (19 вересня 1919 р.). Протягом 1919 - листопада 1938 рр. Ужгород - столиця автономного краю Підкарпатської Русі. Цей статус став визначальним для всієї подальшої історії міста. Ужгород із провінційного угорського за мовою і культурою міста перетворився у модерне полікультурне місто європейського зразка.

Згідно з Першим Віденським арбітражем (2 листопада 1938 р.) Ужгород відійшов до Угорщини; незначна частина його земель, однак, залишилася в складі Карпатської України (до середини березня 1939 р.). Протягом листопада 1938 – жовтня 1944 рр. місто – центр автономної території «Підкарпаття» в складі Угорщини та адміністративний центр відновленого Ужанського комітату.

Протягом Другої світової війни розвиток міста, особливо його економіки та інфраструктури, призупинився. 27 жовтня 1944 р. Ужгород був звільнений військами 4-го Українського фронту від німецьких та угорських військових підрозділів. З цього часу до підписання радянсько-чехословацького договору у червні 1945 р. місто – столиця Закарпатської України. З 1 січня 1946 р. й до 1991 р. – столиця Закарпатської області Української РСР в складі Радянського Союзу. У 1991 році Ужгород стає частиною незалежної України.

У 2020 році на базі міста було утворено Ужгородську міську територіальну громаду.

У 2022 році, з початком російського вторгнення в Україну до Ужгородської громади почали прибувати вимушених переселенці з регіонів України, де велися активні бойові дії. Станом на початок 2023 року в громаді проживало понад 25000 ВПО. Внаслідок бойових дій, до Ужгорода тимчасово переїхали різноманітні заклади, зокрема Донецький академічний обласний драматичний театр з Маріуполя, офіси Української асоціації футболу та громадської організації «Восток-SOS».

Висновки

1. Історично Ужгородська міська територіальна громада сформувалась на базі міста Ужгорода, яке, у свою чергу, розвивалося як промисловий та культурний центр Закарпаття під впливом національних традицій держав, під владою яких воно перебувало (Угорщини, Австро-Угорщини, Чехословаччини, Радянського Союзу, України). Відтак Ужгородська громада є багатоманітною на культурні та архітектурні пам'ятки, які є основою її туристичного потенціалу.

2. Громаді історично характерний поліетнічний і полірелігійний демографічний склад мешканців, міжнаціональна та міжконфесійна злагода, сформована впродовж багатьох віків.

1.2. Географічне розташування та загальна характеристика

Ужгородська міська територіальна громада (далі – Ужгородська МТГ) була утворена у 2020 році відповідно до Розпорядження КМУ від 12 червня 2020 р. № 712-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Закарпатської області». Громада утворилась на базі лише одного населеного пункту – міста Ужгорода, яке одночасно є адміністративним центром громади, обласним та районним центром. Ужгород – єдиний обласний центр України, межі якого співпадають з державним кордоном (міжнародний пункт пропуску зі Словаччиною).

Ужгородська громада розташована на висоті приблизно 120 м над рівнем моря в передгір'ях Карпат на річці Уж (105 км в межах України). Вигідне географічне розташування громади – на межі України – Європейського Союзу (рис. 1.1) – дозволяє відносно швидко дістатись автошляхами міжнародного сполучення до багатьох столиць європейських країн: Будапешта (330 км), Братислави (520 км), Відня (580 км), Варшави (520 км), Праги (740 км), Белграда (600 км), Загреба (700 км), Бухареста (710 км). Також громада майже рівновіддалена від трьох найближчих морів: Балтійського, Адріатичного та Чорного (650–690 км).

Рисунок 1.1. Карто-схема віддаленості Ужгородської МТГ від найбільших міст України та Європи

Територія Ужгородської громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Ужгородського району Закарпатської області – найзахіднішої області України. Ужгородська громада розташована в західній частині Закарпатської області (рис. 1.2). Громада межує на півночі з Оноківською сільською територіальною громадою, на сході – з Баранинською сільською територіальною громадою, на півдні – з Холмківською сільською територіальною громадою, на заході – зі Словацькою Республікою. Водночас громада має різке ексцентричне розташування на території Закарпатської області.

Рисунок 1.2. Розташування Ужгородської МТГ в межах Закарпатської області

Ужгородською громадою пролягають 3 європейські автошляхи, 2 міжнародні автошляхи й 1 дорога національного значення, розташована залізнична станція, яка забезпечує перевезення пасажирів та вантажів у межах України та за кордон (рис. 1.3).

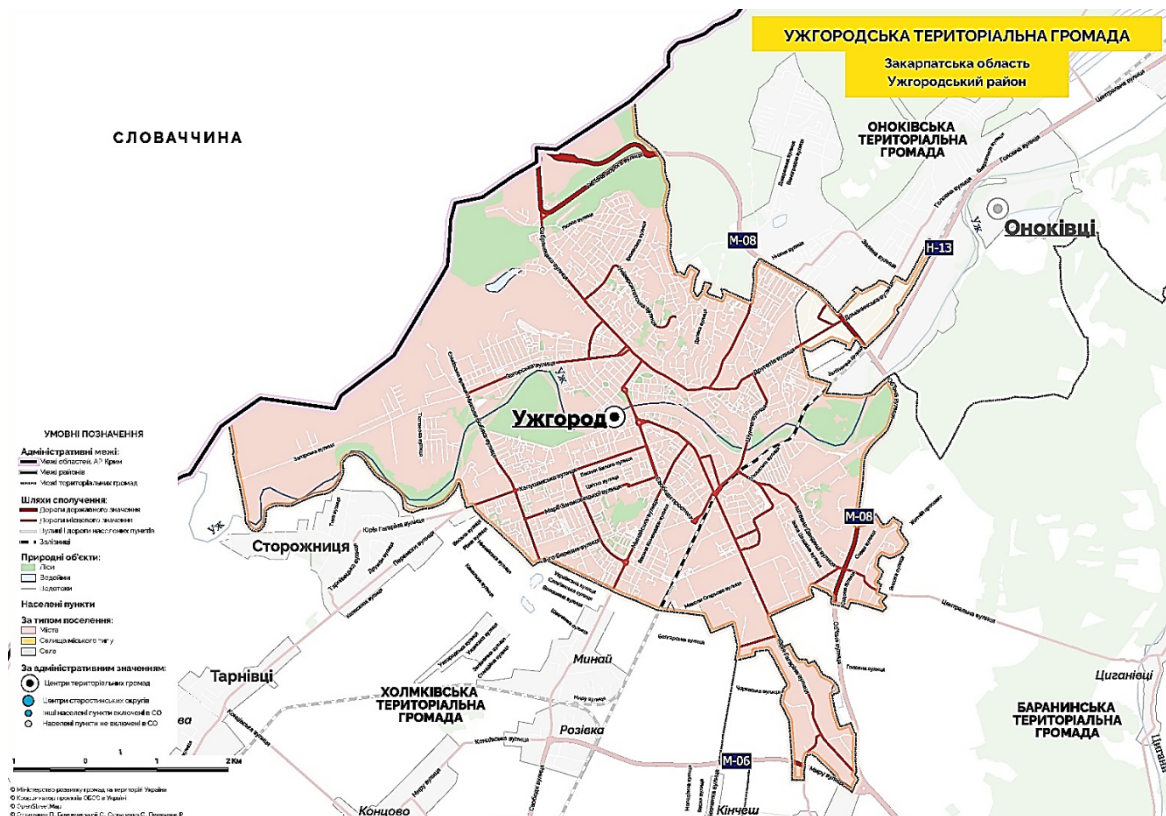

Рисунок 1.3. Картографічне зображення Ужгородської міської територіальної громади

На території громади є аеропорт та 2 автовокзали, з яких здійснюють відправлення автобуси приміського, міжміського та міжнародного сполучень. Також на території громади розташований міжнародний пункт пропуску на державному кордоні із Словаччиною «Ужгород – Вишне Немецьке». Водночас відстань від Ужгорода до найближчого міжнародного автомобільного пункту пропуску на державному кордоні з Угорщиною «Чоп (Тиса) – Захонь» (пасажирський, вантажний, пасажирські автобуси, легкові автомобілі) та міжнародного залізничного пункту пропуску «Чоп (Страж) – Чіерна над Тисою» (пасажирський, вантажний) становить 27 км.

Площа території Ужгородської громади – невелика, оскільки громада сформувалась на базі лише одного населеного пункту. Вона становить 40,1 км², що становить 1,7% площі Ужгородського району. Водночас чисельність населення громади станом на 1 січня 2023 р. – 115449 осіб, що становить трохи менше половини (45,3%) населення Ужгородського району. Відтак громаді характерна висока густота населення – понад 2,8 тис. осіб на км², що в 29,6 рази перевищує відповідний середньообласний показник і в 26,7 рази більше, ніж в Ужгородському районі (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1. Ужгородська громада у складі Ужгородського району і Закарпатської області

Регіон	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі району/області	Населення, осіб	Населення у % до населення району/області	Густота населення (осіб/км ²)
Ужгородська громада	40,1	1,70/0,31	115449	45,3/9,3	2879,0
Ужгородський район	2362,4	18,49	255000	20,5	107,9
Закарпатська область	12777,0	-	1244476	-	97,4

Висновки

1. Географічне розташування Ужгородської громади є однією з її головних переваг. Віддаленість громади від столиць сусідніх країн – Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії, Молдови – перебуває в межах 500 км.

2. Географічне розташування Ужгородської громади та геостратегічне положення Закарпатської області – на стратегічних транспортних напрямках через Карпати у Тисо-Дунайську низовину і далі на Балкани та країни Центральної і Південної Європи – є вагомим чинником конкурентоспроможності громади, порівняно з адміністративними центрами сусідніх прикордонних європейських регіонів. Ужгородська громада є потужним транспортним вузлом, через який проходять 3 європейські автошляхи, 2 міжнародні автошляхи, 1 дорога національного значення, розташована залізнична станція та аеропорт. На території громади розташований міжнародний пункт пропуску на державному кордоні із Словаччиною «Ужгород – Вишне Немецьке».

1.3. Природно-ресурсний потенціал

Ландшафтні особливості рельєфу. Громада розташована на висоті приблизно 120 м в передгір'ях Карпат на річці Уж (105 км в межах України). Територія громади становить близько 40 км². Протяжність з півночі на південь – 12 км, зі сходу на захід – 5 км. Найвища точка громади – гора Велика Дайбовецька (224 м).

Весь теплий період року характеризується частим випаданням зливових опадів, внаслідок чого на річках району щорічно утворюються дощові паводки. У середньому за рік спостерігається 8-10 паводків, в тому числі 1-4 з виходом на заплаву. Інтенсивна водовіддача водозборів при випаданні зливових опадів, а також значна пересіченість місцевості з великими похилами сприяють формуванню паводків з крутими підйомами та спадами рівнів води. Тому тривалість стояння високих рівнів незначна і не перевищує, як правило, 4-8 діб.

Осінь і зимова межени нетривалі та нестійкі внаслідок випадання дощів в осінній сезон і відлиг зимою. Зимова межень найбільш чітко проявляється в період зі стійкою від'ємною температурою повітря. Вона рідко триває два місяці.

Площа зелених масивів і насаджень становить 1574 га, крім цього, громада оточена лісами. Значну частину площі громади становить правобережна частина м. Ужгорода (Старе Місто), яка дещо більша за лівобережну.

На території громади є штучні озера – колишні кар'єри, де добували будівельний камінь та глину для виробництва цегли:

- Ужгородський кар'єр – розташований у мікрорайоні Радванка. З вигляду – це озеро, але насправді – затоплене місце, де раніше добували камінь. Глибина сягала більше 25 метрів. Площею 4,5 га. Живлення – підземні води;
- озеро «Кирпичка» – колишній глиняний кар'єр по вул. 8-го Березня, живиться підземними ґрунтовими водами. Площа водного дзеркала близько 2,4 га;
- чорні озера – колишні глиняні кар'єри, розташовані між мкр. вул. Загоської та державним кордоном з Словаччиною площею 2,6 га, 9,7 га та 3,3 га, живляться опадами та ґрунтовими водами.

Кліматичні умови. На життєдіяльність мешканців міста та комфортність гостей суттєвий вплив мають кліматичні умови. Формування клімату підпорядковане цілому ряду чинників, серед яких чільне місце займає географічне розташування міста. Географічне положення визначає величину притоку сонячного світла. В природно-кліматичному відношенні місто розташовано в низовинній ландшафтній зоні. З півдня у місто вільно проникає тепле повітря. Гірський масив Карпат також має значний вплив на клімат Ужгорода, захищаючи місто від холодних північних вітрів та подовжуючи тривалість теплого періоду року.

Клімат помірно-континентальний, зі спекотним літом і м'якою зимою. Значно впливає на клімат міста захищеність Карпатами від холодних вітрів з півночі. Весняні приморозки завершуються в двадцятих числах квітня, а перші осінні – починаються 10-28 жовтня; тривалість безморозного періоду, залежно від рельєфу, коливається в межах 170-190 днів.

На клімат також впливають специфічні умови громади. Взимку це відбувається через виділення тепла промисловими підприємствами, транспортом, опалювальними системами. Влітку додатковим джерелом тепла є нагрітий асфальт вулиць та площ, кам'яні будівлі. Відтак температури повітря в центрі громади є дещо вищими, ніж на околицях. Середньорічна температура повітря в громаді становить 9,3°C. Найтеплішим місяцем року є липень (20,5°C), найхолоднішим – січень (-2,8°C).

Громада розташована в зоні достатнього зволоження. Опади протягом всього року зумовлені, головним чином, впливом циклонів. Циклони, які переміщуються з Атлантичного океану та Середземного моря приносять в громаду до 80% річної кількості вологи. Водночас, близькість гір сприяє орографічному посиленню опадів. В середньому за рік в місті випадає 700-800 мм опадів. Розподіляються вони протягом року нерівномірно. Основна частина опадів випадає в теплу пору року (64% річної норми опадів).

Вітровий режим також впливає на комфортність кліматичних умов громади. Вітер пом'якшує літню спеку, сприяє очищенню повітряного басейну Ужгорода від пилу та інших продуктів життєдіяльності. Протягом року переважають вітри південно-східного напрямку (27%). Висока частка безвітряних днів (24% тривалості року). Ймовірність сильних вітрів (10м/с і більше) становить лише 2%. В середньому протягом року через високу хмарність в громаді спостерігається лише 91 день без сонячного світла. Середня тривалість сонячного світла складає 1926 годин за рік.

Поєднання природних чинників та мікрокліматичних особливостей громади роблять її однією з найтепліших та найбільш сонячних в Закарпатській області. Багато сонячних днів

навесні, влітку і восени, відсутність сильних морозів взимку, рівномірні опади, добротний ґрунт формують сприятливі умови для проживання.

Земельні ресурси. Загальна площа території громади складає близько 4010 га.

За структурою функціонального використання землі громади поділяються на наступні категорії: землі під житловою забудовою (багатоквартирною та садибною); землі під промисловими та іншими підприємствами і закладами; землі транспорту; території громадської забудови; землі організацій, підприємств і закладів природоохоронного, оздоровчого та історико-культурного призначення, землі водного фонду, землі запасу та землі, що надані у власність та постійне користування в межах населеного пункту.

В Ужгородській МТГ 77,8% складають забудовані землі, третину з яких займає садибна забудова (рис. 1.4). Інші 2/3 – багатоквартирна забудова, громадська забудова, землі промисловості, технічної інфраструктури, вулиці тощо. Незабудовані землі складають 22,2% площі громади, в тому числі найбільші площі зайняті лісами, відкритими землями без рослинного покриву та водоймами. Зважаючи на те, що громада сформована на базі лише міста – обласного центру, її особливістю є дуже мала частка сільськогосподарських земель – усього 3,9%. Більшість земельних ділянок, зайнятих сільськогосподарськими культурами, розташовані на окраїнах міста і перебувають в приватній власності громадян або орендовані ними.

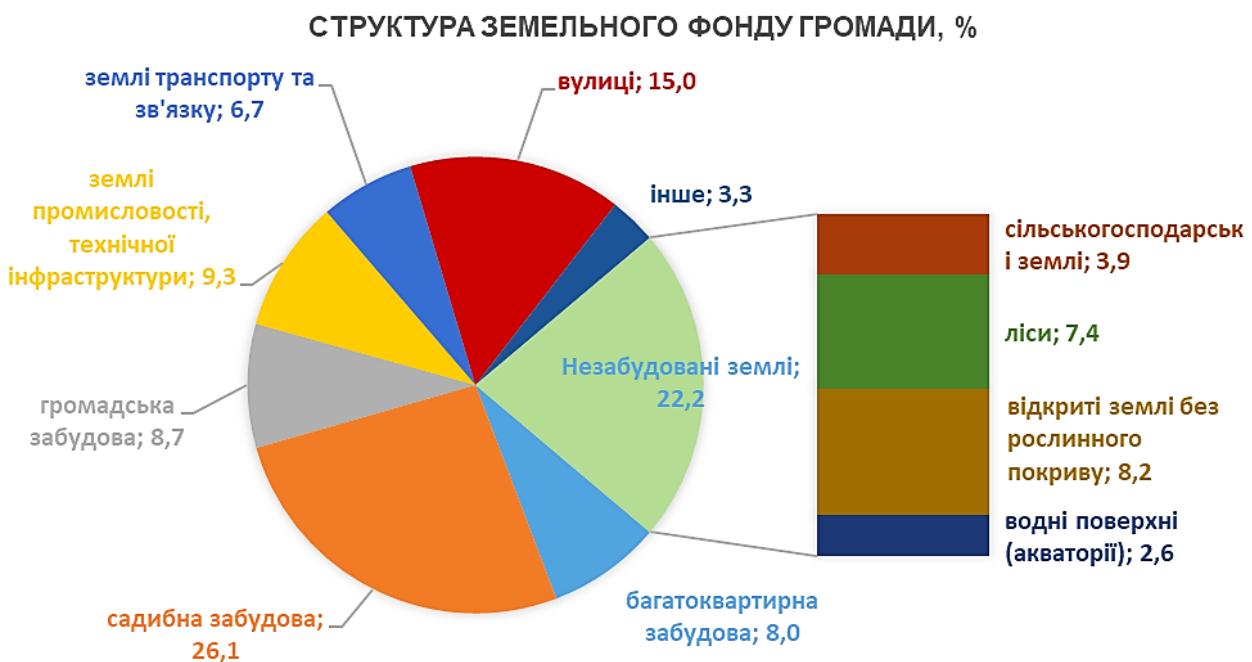

Рисунок 1.4. Структура земельного фонду Ужгородської МТГ за видами використання, %

Поруч з тим, у проектну межу міста у північно-східному напрямку (до об'їзної дороги) включається біля 223,0 га території Оноківської територіальної громади. Таким чином, проектна площа м. Ужгород складе біля 4210,0 га. Водночас передбачається трансформація земель за категоріями (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2. Орієнтовне існуюче та проєктне на розрахунковий строк використання земель Ужгородської МТГ, га

Категорії земель	Існуючий стан	Включається в межу	Трансформація "- " вибуття, "+ " нові)	Розрахунковий строк
1. Забудовані землі	3103,7	115,8	420,52	3640,02
– багатоквартирна забудова	320,0		82,67	402,67
– садибна забудова	1042,1	28,4	10,15	1080,65
– громадська забудова	347,1	1,6	42,0	390,7
– спецтериторії	28,6		173,2	201,8
– землі промисловості, технічної інфраструктури	370,6	1,2	-55,56	316,24
– землі транспорту та зв'язку	265,2		8,0	273,2
– вулиці	598,02	5,0	20,0	623,02
– гідротехнічні споруди	41,0			41
– кладовища	20,51			20,51
– зелені насадження	71,29	79,6	140,06	290,95
з них загального користування	71,29	77,8	110,06	259,15
2. Незабудовані землі	883,3	107,2	-420,52	569,98
– сільськогосподарські землі	157,0	2,4	-137,26	22,14
з них садові ділянки	10,0	2,4		12,4
– ліси	293,8	104,8		398,6
– відкриті землі без рослинного покриву	327,5		-284,26	44,24
– водні поверхні (акваторії)	105,0			105,0
УСЬОГО	3987,0	223	0	4210,0

Площа земель, які входять в межу громади, та їх розподілення за видами використання потребують уточнення під час проведення додаткових робіт (виконання проєкту встановлення межі міста Ужгород та винесення її в натуру).

Характеристика ґрунтів. Для Ужгородської громади, як і в цілому для області, характерні важкі ґрунти з переважанням дернового типу. Найбільший вміст гумусу (3%) у ґрунтах південних околиць громади, найменший (0,52%) – в ґрунтах східної частини.

Водні ресурси. Закарпатська область – один із найкраще забезпечених водними ресурсами регіон України. Ужгородська громада побудовано на річці Уж, яка ділить місто на дві частини.

Річка Уж – головна природна водна артерія міста. Річка Уж починається біля підніжжя Вододільного хребта, має два витoki (Уж і Ужок), які беруть початок відповідно на висотах 1250 і 1000 м н.р.м. Нижче Ужгорода перетинає державний кордон з Словаччиною, на території якої впадає в р. Лаборець – праву притоку Латориці. Довжина річки в межах області 107 км (загальна довжина 133 км), площа водозбору 2010 км² (загальна площа водозбору 2750 км²). Протяжність ріки в межах міста становить 10,5 км. Ширина русла коливається в межах 30-60 м, береги частково укріплені кам'яною кладкою. Поблизу Ужгорода річка повертає на захід. Тут гори розходяться, долина розширюється до 2-3 км, Уж виходить на Закарпатську низовину і набуває рівнинного характеру. Середньорічна витрата води р. Уж в м. Ужгород становить 28,7м³ /сек. Водність річки Уж істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрішньорічкового розподілу стоку є наявність паводків на річці протягом більшої частини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межени та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

З 1923 року почались планові роботи з регулювання течії річки Уж у межах міста, що дало можливість вивільнити на правобережжі значні площі заболочених земель під забудову для нових кварталів. Від головної річки відходив рукав – Малий Уж, який протікав через центр

Ужгорода. В 1936 році Малий Уж було засипано. На початку ХХ ст. русло Ужа в межах міста було спрямлено й зарегульовано кам'яними та земляними дамбами.

Місто досить добре захищене від сезонних паводків, однак протипаводковий захист має «слабкі місця» в районі «Радванка», на Студентській набережній та у районі парку Боздоський. Також існує проблема з наносними островами у руслі річки, які регулярно утворюються через наноси мулу та гравію. Ці острови, якщо вчасно не зносити, то з часом вони заростають деревно-чагарниковою рослинністю та перешкоджають проходженню паводка.

Ще однією проблемою для міста є поширення борщівника Сосновського – інвазійного виду рослини, який поширюється берегами річок під час паводків. Ця рослина заповнила береги Ужа й потребує постійного скошування, бо представляє небезпеку для людей, особливо в період цвітіння. На правому березі Ужа на Ботанічній набережній облаштовано міський пляж. У спекотну погоду, не зважаючи на низький рівень води у річці, містяни відпочивають на берегах річки вздовж русла у межах міста. Сьогодні для обводнення русла Ужа в період межень р. Тиси пропонується спорудження тимчасової переливної греблі, яка стримуватиме воду у річці на відмітці 50-60 см та спускатиметься до рівня дна річки у період сходження паводку.

Річка Уж, на берегах якої розташувалось місто, істотно впливає на рекреаційний потенціал Ужгорода. Набережні річки – улюблене місце відпочинку ужгородців та гостей міста. В літні місяці прируслова частина перетворюється в імпровізовані пляжі. Після облаштування пляжної зони кількість відпочиваючих на берегах річки зростатиме.

В місті також знаходяться стоячі водойми штучного походження – Блакитне озеро на Радванському андезитобазальтовому кар'єрі, Чорні озера поблизу Ужгородського аеропорту та Озеро в центрі парку Перемоги у кварталі висотної житлової забудови міста. Усі вони потребують регулярного контролю за якістю води.

Закарпаття – найбільш зволожена область України. Всі розвідані або діючі водозабори підземних вод в області є інфільтраційними, тому якість добутої в них підземної води повністю залежить від характеристик поверхневого стоку і потребує особливого захисту. Розвідані експлуатаційні запаси питних підземних вод для Ужгородської громади становлять 65,0 тис.м³/добу, що є найвищим для області показником. Такі ресурси підземних вод значно перевищують обсяги їх можливого використання Ужгородською громадою.

Корисні копалини. Громада багата на піщано-гравійну сировину, поклади цегельно-черепичної сировини, вугілля, природного каменю. Ужгородське родовище бурого вугілля, яке було здане в експлуатацію в 50-х роках минулого століття. На початку 1963-го ужгородські шахти були закриті через поширення на Закарпатті більш економних джерел енергії. До корисних копалин слід віднести і понад 20 проявів мінеральних вод типів Єсентуки, Нарзан і Нафтуса.

Біорізноманіття. Вулиці та набережні громади обсаджені фруктовими та декоративними деревами. З північного заходу громаду оточує лісовий масив. Рослинний покрив в лісах громади представлений буково-дубовим лісом. Серед рослин трапляються рябчик шаховий, водяний горіх плаваючий.

У заплаві річки Уж та на пагорбах м. Ужгорода охороняються масиви буково-дубових лісів, які є місцем оселення цінних мисливських видів тварин та птахів. Площа лісів, які перебувають в постійному користуванні Філії «Ужгородське лісове господарство» Карпатського офісу ДП «Ліси України» становить майже 388 га і відносяться до лісів першої категорії.

Природно заповідний фонд. Адміністративний центр громади, м. Ужгород – місто з великим розмаїттям природних ландшафтів, масивами парків, скверів, лісів, багатим рослинним і тваринним світом. Сприятливі кліматичні умови, красиві краєвиди, джерела мінеральних вод, цінні заповідні об'єкти та історико-архітектурні пам'ятки роблять Ужгород

перлиною України. Наявність значних площ зелених насаджень, мінеральних джерел, мальовничої ріки Уж відіграють важливу роль в рекреаційному житті міста.

В Ужгородській громаді багато парків та скверів, серед яких ботанічний сад (загальнодержавного значення), парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні пам'ятки природи, гідрологічні пам'ятки природи. Загалом майже 40% усієї площі громади (1574 га) – зелена зона (рис. 1.5).

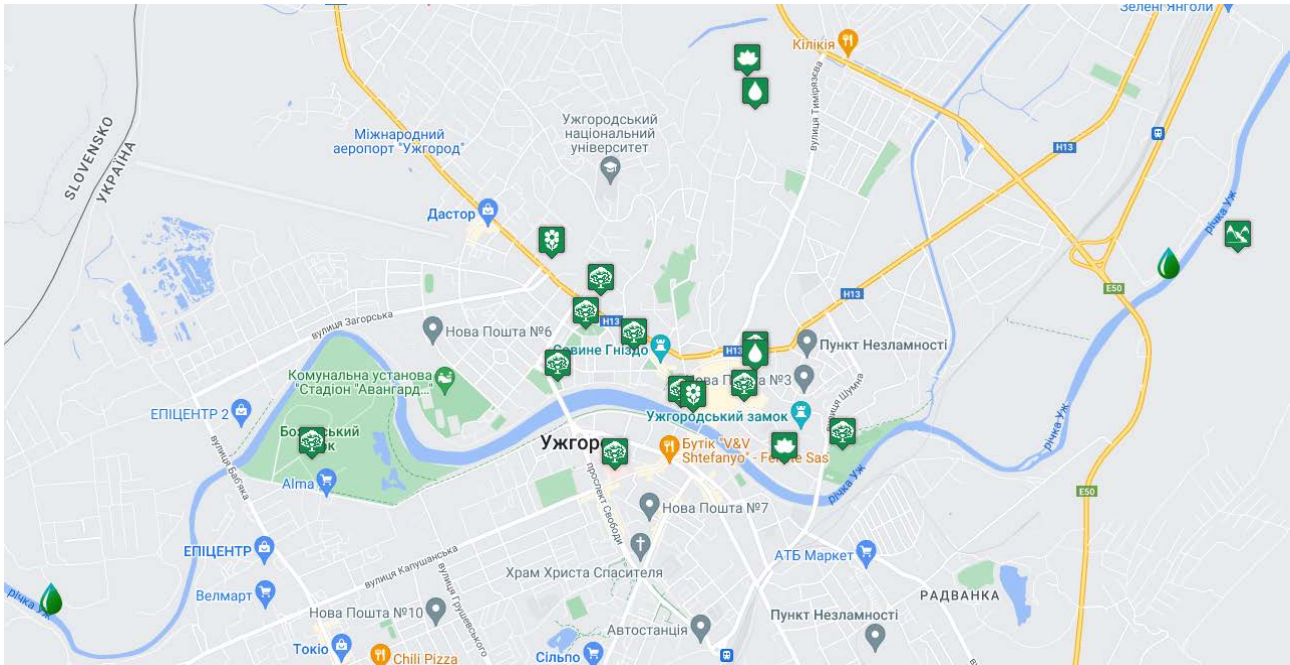

Рисунок 1.5. План-схема розміщення природно заповідного фонду Ужгородської громади

Рослинний світ міста представлений парками («Боздоський» (58 га), «Підзамковий» (3,5 га), Ботанічний сад (3,2 га), рокарій «Закарпатліс» (0,5 га)), скверами, бульварами та набережними («Дружби народів» (6,0 га), вул. Довженка (0,23 га), вул. Жупанатська (1,5 га), Православна наб. (3,0 га), Піонерська наб. (9,5 га), Альпінарій (0,07га)).

До природно-заповідного фонду міста входять:

- пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Ботанічний сад Ужгородського національного університету»;
- пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення (парки: «Боздоський», «Підзамковий», «Дружба», обласної лікарні, «Дендросад Лаудона»);
- пам'ятки природи місцевого значення – окремі дерева та свердловини (додаток 1).

Природно-заповідний фонд в громаді є складовою екологічної мережі і складає 161 га (4,7% від площі міста). Майже 290 га площі міста займають сади і виноградники. Вулиці та набережні обсажені фруктовими та декоративними деревами. З північного заходу місто оточує лісовий масив.

Сумарна кількість зелених насаджень загального користування – 82,83 га. Із розрахунку площі озеленення міста загального використання на 1 мешканця припадає 8,6 м² при нормі 10 м².

Озеленення і благоустрій зелених зон міста, утримання міських скверів та насаджень здійснює комунальне підприємство зеленого господарства «Агромікс». Підприємство потребує впровадження нових підходів для залучення додаткових коштів з метою розвитку виробництва, оновлення основних засобів, впровадження нових технологій для благоустрою зелених зон міста.

На території Ужгорода існує понад 20 водопроярів мінеральних вод штучних (свердловин) та природних (джерел), цінних в лікувальному відношенні. Так, в парку «Підзамковий» є

мінеральна вода типу «Єсентукі 17», в Боздоському парку – типу «Нарзан», але використання яких характеризується, як обмежене та нераціональне. Джерела та свердловини потребують благоустрою, зокрема свердловина № 8-Уж (Боздоський парк).

Екологічний стан території характеризує низка показників, серед яких: антропоєкологічний ризик, техногенне навантаження, радіаційний ризик, забрудненість природного середовища, стійкість природного середовища та ін.

Територія Ужгородської міської територіальної громади розташована в допустимій зоні антропоєкологічного ризику (від $1 \cdot 10^{-4}$ до $1 \cdot 10^{-3}$ за індексом антропоцентричної оцінки екологічного ризику за критерієм Ешбі, який являє собою ймовірність настання одного антропоєкологічного ризику у рік). Водночас екологічний потенціал громади за інтегральним показником оцінюється як високий (від +10,0 до +5,80), порівняно з відповідним середньоукраїнським показником.

Рівень техногенного навантаження на природне середовище на території громади належить до категорії середніх з індексом в межах від -0,40 до +0,45 (де найнижча категорія – менше -0,40, а найвища – понад +2,11).

Ризик радіаційного забруднення території Ужгородської громади – мінімальний (від $5,1 \cdot 10^5$ до $1 \cdot 10^{-4}$, де $1 \cdot 10^{-5}$ – відсутній, а $5 \cdot 10^{-3}$ – підвищений). На території громади відсутні радіаційно-небезпечні об'єкти.

Водночас за ступенем забрудненості, визначеним на основі Індексу сумарної забрудненості (який розрахований: для атмосферного повітря – за основними і специфічними забруднювачами; для поверхневих вод – за органолептичними, токсикологічними властивостями і санітарним режимом; для ґрунтів – за умовною величиною пестицидів і їх детоксикацією) територія Ужгородської громади належить до помірно забрудненої (на півночі громади) та забрудненої (на півдні громади).

Потенціал стійкості природного середовища Ужгородської громади до техногенного навантаження за інтегральним показником, який включає показники потенціалу атмосфери, стійкості поверхневих вод, стійкості ґрунтів, біотичного потенціалу, оцінюється як середній (від -0,50 до +0,80 при граничних – менше -0,50 і більше +2,10).

Екологічний стан громади оцінюється як задовільний та помірно сприятливий для проживання населення. Для оцінки екологічних умов проживання населення було використано показники територіальної концентрації виробництва, господарської освоєності земель, густоти населення, забруднення природного середовища (хімічного: атмосферного повітря, природних вод, ґрунтів, а також радіаційного), природних умов (ступеня ураженості території несприятливими природно-антропогенними процесами).

Великих підприємств-забруднювачів на території Ужгородської громади немає. Найбільшим забруднювачем річок в Ужгородській громаді є КП «ВОДОКАНАЛ М. УЖГОРОДА», яке «лідирує» за кількістю скинутої у річки забрудненої води в Закарпатській області.

Стан атмосферного повітря. Ужгородська громада розташована у передгір'ї Вигорлатського гірського масиву на висоті 120 м н.р.м. на річці Уж. З північного та східного боку громада захищена відрогами гір, а з західного та південного боків відкривається Закарпатська низовина. Котловинне розміщення громади з оточуючими навколо лісами створює своєрідний мікроклімат, в якому повітряні маси переміщуються, але не видуються, і значна частина викидів затримується над громадою, що призводить до підвищення концентрації забруднюючих речовин над територією громади. Рівень забруднення атмосфери в громаді є стабільно високим.

Водночас впродовж останніх п'яти років в Ужгороді відбулося певне зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, про що свідчить значне зниження індексу забруднення атмосфери (ІЗА) (рис. 1.6). Зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відбулось за рахунок основних

забруднювачів атмосферного повітря в регіоні АТ «Закарпатгаз» та магістральних газопроводів Закарпатського обласного лінійного виробничого управління магістральних газопроводів, конкретніше від кількості об'ємів перекачаного цими підприємствами газу. Крім цього, в місті функціонує низка підприємств з іноземним капіталом, які значно краще облаштовані пилогазоочисним обладнанням.

Рисунок 1.6. Динаміка показника індексу забруднення атмосфери (ІЗА) для м. Ужгород, 2013-2022 рр.

Зазначимо, що на м. Ужгород припадає лише 2,61% усіх викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у Закарпатській області, при тому, що місто концентрує близько 10% населення області. Більше того, якщо у 2020 році в розрахунку на одне підприємство області припадало близько 20 тон викидів, то по м. Ужгород лише 2,2 тони (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3. Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел забруднення у 2020 році

	Обсяги викидів, тонн		Збільшення (зменшення) викидів проти 2019р., тонн	У % до 2019р.	Викинуто в середньому одним підприємством, тонн
	2020	2019			
Всього по області	3312,1	3711,7	-399,6	89,2	19,8
м. Ужгород	86,4	120,6	-34,2	71,7	2,2

Аналіз матеріалів спостережень за вмістом забруднювальних речовин в атмосферному повітрі протягом року показує, що пріоритетними забруднювачами атмосферного повітря міста Ужгорода в 2021 році залишаються формальдегід, діоксид азоту, пил, оксид азоту (II) та оксид вуглецю (II). Індекс забруднення атмосферного повітря 5 пріоритетними забруднювальними речовинами склав 4,82 (в 2020 році – 5,20), в тому числі: індекс забруднення формальдегідом – 2,36, діоксидом азоту – 1,23, пилом – 0,47, оксидом азоту – 0,40 та оксидом вуглецю – 0,36.

Формальдегід є канцерогеном, тобто має властивість викликати важкі захворювання людини, зокрема онкологічні. В зону ризику потрапляють насамперед органи дихання. За даними досліджень у структурі поширеності окремих класів хвороб дітей в Ужгороді перше місце займають хвороби органів дихання. При цьому існує тісний заємозв'язок між захворюваннями органів дихання у дітей та забруднюючими речовинами, які здатні їх викликати.

Головним забруднювачем атмосферного повітря у м. Ужгород продовжує і надалі залишатися автотранспорт, викиди від якого складають 91,9 % від загального обсягу викидів. За останні роки значно виросла кількість автомобільного транспорту, відмічається ріст автозаправних станцій, що є вагомим джерелом у забрудненні атмосферного повітря.

Водночас усі потенційні стаціонарні джерела забруднення (суб'єкти господарювання) охоплені дозволами на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Стан водних ресурсів. Скид нормативно очищених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти становив 16,921 млн м³/рік, на 1 мешканця – близько 140 м³/рік. У таблиці 1.4 наведено показники використання води суб'єктами господарювання Ужгородської громади, які відповідно до Порядку ведення державного обліку водокористування зобов'язані звітувати про використання води (за даними Державного водного кадастру за розділом: «Водокористування»). Наведені дані засвідчують, що 5,4% зворотних (стічних) вод, які скидають в поверхневі водні об'єкти суб'єктами господарювання в Ужгородській громаді, – не проходять відповідної очистки і є забрудненими.

Таблиця 1.4. Використання води в Ужгородській громаді у 2021 році, млн м³

Показник	Закарпатська область	Ужгородський район	Ужгородська громада
Кількість водокористувачів, які звітують (одиноць)	380	119	38
Забрано із природних водних об'єктів, всього у т. ч.	38,929	11,341	9,031
<i>із підземних водних об'єктів</i>	17,908	5,793	4,799
Використано свіжої води, всього у т. ч.	22,15	8,838	6,537
<i>на питні і санітарно-гігієнічні потреби</i>	11,810	6,011	5,245
<i>на виробничі потреби</i>	9,342	2,208	1,292
<i>на потреби зрошення</i>	0,851	0,563	-
<i>на інші потреби</i>	0,147	0,056	0
Загальне водовідведення	39,662	18,881	17,891
Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод, всього у т. ч.	39,464	18,801	17,891
<i>забруднених</i>	3,877	1,487	0,970
<i>нормативно чистих без очистки</i>	9,557	0,186	-
<i>нормативно-очищених на спорудах</i>	26,030	17,128	16,921
Оборотне, повторне та послідовне використання	9,549	6,148	0,156

Основним забруднювачем поверхневих водних об'єктів у м. Ужгород є Комунальне підприємство «Водоканал м. Ужгорода».

Державною екологічною інспекцією у Закарпатській області у 2021 році здійснювався інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод, зокрема у річці Уж. За результатами аналізу 12 проб води у 2021 р. встановлено речовини з перевищенням ГДК 1 – амоній-іон, 1 – біохімічне споживання кисню, 6 – нітрит-іони, 5 – нафтопродукти (вуглеводні неполярні).

За останні десятиріччя в Ужгороді, порівняно з кліматичною нормою, суттєво зросла кількість спекотних днів з температурами в діапазоні 30,1-35,0°C. Також простежується зростання кількості випадків «спекотних» хвиль, коли максимальні добові температури повітря понад 5 днів підряд перевищують середні максимальні температури на 5°C. При цьому в останні 10 років спостерігається помітне зниження рівня води у річці Уж та в стоячих водоймах міста, які живляться ґрунтовими та дощовими водами, частина з яких за цей час замулилась й припинила своє існування (озера-копанки біля Боздоського парку). Помітною є і зміна режиму зволоження у всьому регіоні: літні опади зменшились на 10%, а осінні зросли на 20%. Рівень ґрунтових вод у місті впав на 2,5 м і більше, що також призводить до обміління водойм міста.

Створення «блакитних» зон у містах поряд із «зеленими» зонами є важливим заходом з адаптації до змін клімату. Відомо, що через великі площі асфальтового та іншого твердого покриття, а також наявність великих площ поверхонь дахів у містах, температура атмосферного повітря завжди на 3-5°C є вищою, ніж за межами міст. Це призводить до «перегріву» міського середовища, впливає на стан здоров'я вразливих груп населення та є однією з головних причин короточасних погодних стихійних явищ великої руйнівної сили: шквалів, буревіїв та вітровалів безпосередньо у житлових кварталах міста. «Блакитні» зони міста – річка, ставки та озера – суттєво пом'якшують мікроклімат середовища та відіграються

роль «природних острівців прохолоди» у спекотні дні. Обводнення стоячих водойм міста, зокрема, Озера у парку Перемоги можливо здійснити, спрямувавши у це озеро відфільтровані природним шляхом (через гравій та дерен) зливові дощові води з дахів навколишніх будинків.

Стан поводження з ТПВ. Полігон, на якому здійснюють захоронення ТПВ, перебуває на балансі КП «КАТП-072801» та має потужність 1260 т та розташовано за межами громади – у с. Барвінок. Полігон паспортизований, експлуатується з 1998 року. Проектна потужність полігону ТПВ складає 5,2 млн м³. Ще у 2021 році наповненість полігону становила 5,15 млн м³, майже 99,9% проектною потужністю. Полігон облаштовано газовідвідною системою (зроблено майже 100 свердловин для викачування біогазу) для запобігання виникненню пожеж. На полігоні відбувається захоронення побутових відходів зібраних з території Ужгородської громади та сусідніх громад. Стан в межах існуючого полігону ТПВ є нижче задовільного. Під час погіршення погодних умов, заїзд та вивантаження відходів є ускладненим через відсутність майданчика для розвороту спецтранспорту та відсутніх вільних територій для подальшого складування відходів. На полігоні не виконується відвід поверхневих вод та фільтрату для подальшого вивезення на міські каналізаційні очисні споруди – в спеку фільтратом поливають сміття зі спеціального басейну для запобігання самозайманню.

В громаді не налагоджено утилізацію «зелених відходів» – опалого листя, деревини, отриманої від обрізки та зрізання дерев. Це є не ТПВ. Цей вид відходів не повинен акумулюватися на майданчиках з контейнерами для збору ТПВ, оскільки це не ТПВ, і не повинен вивозитись на полігон ТПВ.

Будівельне сміття, каміння та зібрана з вулиць пилюка, які вивозить ТОВ «АВЕ-Ужгород», складає 10-20% усього обсягу відходів. Для будівельного сміття ТОВ «АВЕ-Ужгород» встановлює спеціальні контейнери.

За кошти бюджету громади (понад 15 млн грн), протягом останніх років проводили рекультивацию полігону ТПВ.

В переліку підприємств – основних накопичувачів промислових відходів (за даними статзвітності № 1-відходи за 2020 рік) Закарпатської області знаходиться 1 підприємство, яке функціонує на території м. Ужгорода – ТОВ «ТріоТранс» (м. Ужгород, вул. Гранітна, 6). Станом на кінець 2020 р. підприємство на власній території накопичило понад 260 тон відходів кускових деревини IV-го класу небезпеки.

Основні екологічні проблеми. Зважаючи на викладене, Ужгородська міська територіальна громада характеризується достатньо складною екологічною ситуацією. До основних екологічних проблем громади слід віднести:

- високий рівень забруднення атмосферного повітря, спричинений головним чином автотранспортом;
- переповненість та незадовільний стан полігону твердих побутових відходів;
- відсутність підприємств з переробки ТПВ;
- незадовільний стан каналізаційних мереж;
- недостатня ефективність роботи очисних споруд;
- недостатня розвиненість системи екологічного моніторингу;
- слабка мотивація впливу органів місцевого самоврядування на процеси антропогенного навантаження в населених пунктах;
- низька громадська активність населення в питаннях громадського контролю за впливом прийнятих рішень на екологічний стан громади;
- необхідність впровадження енергоефективних технологій.

Висновки

1. Поєднання природних чинників та мікрокліматичних особливостей міста роблять Ужгород одним з найтепліших та найбільш сонячних місць Закарпаття. Багато сонячних днів весною, влітку і восени, відсутність сильних морозів взимку, рівномірні опади, добротний ґрунт створюють хороші умови для проживання.
2. Потребує вирішення питання оцінки та уточнення площі земель Ужгородської громади. Площа земель, які включаються в межу міста, та їх розподілення за видами використання потребують уточнення під час проведення додаткових робіт (виконання проєкту встановлення межі міста Ужгород та винесення її в натуру).
3. Понад $\frac{3}{4}$ території Ужгородської МТГ складають забудовані землі, третину з яких займає садибна забудова. Незабудовані землі складають 22,2% площі міста, в тому числі найбільші площі зайняті лісами, відкритими землями без рослинного покриву та водоймами. Особливістю громади є дуже мала частка сільськогосподарських земель – 3,9%. 4,7% від площі міста складає природно-заповідний фонд, який є складовою екологічної мережі. Сумарна кількість зелених насаджень загального користування – 82,83 га. Із розрахунку площі озеленення міста загального використання на 1 мешканця припадає 8,6 м² при нормі 10 м².
4. Для міста Ужгород, як і в цілому для області, характерні важкі ґрунти з переважанням дернового типу. Найбільший вміст гумусу (3%) у ґрунтах південних околиць міста, найменший (0,52%) – в ґрунтах східної частини.
5. Місто ділить на 2 частини р. Уж, водночас воно досить добре захищене від сезонних паводків. Потребує модернізації протипаводковий захист в районі «Радванка», на Студентській набережній та у районі парку Боздоський. Також існує проблема з наносними островами у руслі річки, які регулярно утворюються через наноси мулу та гравію. Ще однією проблемою для міста є поширення берегами річки під час паводків борщівника Сосновського – інвазійного виду рослини. Ця рослина потребує постійного скошування, оскільки несе небезпеку для людей, особливо в період цвітіння.
6. Стоячі водойми штучного походження – Блакитне озеро на Радванському андезитобазальтовому кар'єрі, Чорні озера біля Ужгородського аеропорту та Озеро в центрі парку Перемоги у кварталі висотної житлової забудови міста потребують регулярного контролю за якістю води.
7. Ужгородська громада характеризується потужним туристично-рекреаційним потенціалом – сприятливі кліматичні умови, красиві краєвиди, джерела мінеральних вод, цінні заповідні об'єкти та історико-архітектурні пам'ятки роблять місто перлиною України.
8. Однією з екологічних проблем Ужгородської громади є достатньо високий рівень атмосферного забруднення, що зумовлений пересувними засобами. За останні роки значно виросла кількість автомобільного транспорту, відмічається ріст автозаправних станцій, що є вагомим джерелом у забрудненні атмосферного повітря. Ситуація утруднюється і з огляду на географічне положення міста. Водночас впродовж останніх п'яти років має місце чітка тенденція до суттєвого зниження рівня індексу забруднення атмосфери (ІЗА) з 7,92 у 2017 році до 4,8 у 2021-2022 роках.
9. До основних проблем громади слід також віднести переповненість та незадовільний стан полігону твердих побутових відходів, незадовільний стан каналізаційних мереж, недостатню ефективність роботи очисних споруд, недостатню розвиненість системи екологічного моніторингу, невисокий рівень впровадження енергоефективних технологій.

1.4. Демографія та ринок праці

Населення громади. Чисельність населення Ужгородської громади на початок 2022 р. становила 115449 осіб.

Місто Ужгород – найменший за кількістю населення обласний центр України. Однак, ключовою демографічною характеристикою міста є позитивні темпи приросту населення з

2018 року (рис. 1.7). Якщо з 2011 по 2017 рр. чисельність мешканців щороку знижувалась (загальне падіння становило 2 417 осіб), то за останні п'ять років місто переламало цю тенденцію – за період 2018-2021 рр. чисельність населення зросла на 1453 особи.

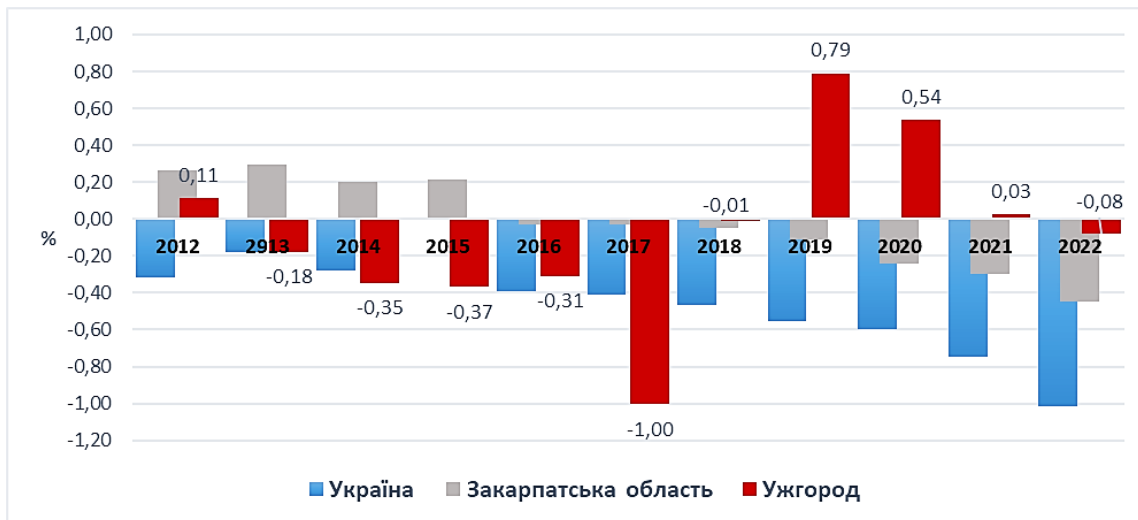

Рисунок 1.7. Порівняння динаміки приросту населення в Україні, Закарпатській області та м. Ужгород, станом на 1 січня відповідного року, %

Слід зауважити, що зростання кількості населення м. Ужгород відбувалось на тлі значної депопуляції як в країні загалом, так і у Закарпатській області. Більше того, серед усіх обласних центрів західної України лише 2 міста демонстрували позитивну демографічну динаміку – м. Ужгород та м. Івано-Франківськ, при цьому темпи приросту населення Ужгорода були вищими і склали 1,22% за 2018-2021 роки.

Міграційні тренди. Причинами позитивного тренду зростання кількості населення Ужгородської громади став значний міграційний приріст населення (таблиця 1.5), який мав місце на тлі суттєвого природного скорочення населення м. Ужгород.

Таблиця 1.5. Динаміка природного та міграційного приросту, скорочення населення м. Ужгород (Ужгородської громади), 2010-2021 рр., осіб

	2010	2015	2018	2019	2020	2021
Приріст, скорочення (–) населення до попереднього року	133	-357	901	615	30	-93
Природний приріст, скорочення (–) населення	175	18	-268	-307	-349	-416
Міграційний приріст, скорочення (–) населення	-42	-375	633	922	379	323

Особливістю Ужгородської громади є одночасно значна кількість вибулих та прибулих мігрантів. Так, 2020 році кількість прибулих мігрантів склала 1 405 осіб. Це свідчить, що м. Ужгород має конкурентні переваги та виграє конкурентну боротьбу за мешканця з-поміж міст західної України. Водночас в тому ж році зафіксовано 1 026 вибулих мешканців. Основний потік вибулих утворюють трудові мігранти. Інтенсивність зовнішньої трудової міграції населення Закарпаття є найвищою в Україні. Основними країнами призначення працівників-мігрантів є наразі Чехія та Угорщина, а загальна географія еміграції охоплює Польщу, Словаччину, Італію, Іспанію та інші країни. Високому рівню міжнародної мобільності містян сприяють не тільки специфічна географія міста та незадоволення містян якістю життя, а й міграційні зв'язки, що склалися історично. Вони є результатом високої частки в населенні міста

представників етнічних меншин, для яких сусідні країни є материнськими, і які мають міцні родинні, культурні, ділові зв'язки з населенням відповідних держав.

Особливий статус прикордоння, домовленості з сусідніми державами про так званий «малий прикордонний рух», безвізовий режим з ЄС, отриманий Україною в 2017 р., забезпечили для жителів Ужгорода широкі можливості зарубіжних поїздок. Важливу роль в інтенсифікації міграції відіграє політика сусідніх держав щодо мігрантів та співвітчизників за кордоном. Зокрема, відповідно до угорського законодавства, закордонні угорці мають можливості для тимчасового працевлаштування, навчання в Угорщині, а також набуття угорського громадянства і, відповідно, всієї повноти громадянських прав.

Крім міграції за кордон мешканців міста, прикордонне розташування Ужгорода обумовлює транзитну міграцію іноземців, які прямують до ЄС, передовсім у пошуках притулку, у т.ч. й нелегально. В контексті розвитку Ужгорода необхідно враховувати той факт, що в місті накопичується певна група біженців та іноземців з неурегульованим правовим статусом, що характеризуються низьким рівнем інтеграції в суспільство, часто належать до найбільш вразливих категорій населення (багатодітні сім'ї, матері-одиначки, діти без супроводу дорослих).

Демографічна ситуація у громаді в 2022 році змінювалась основним чином під впливом міграційних процесів, викликаних війною – виїзд місцевих мешканців за кордон та поповнення населення громади за рахунок внутрішньо переміщених осіб (ВПО), переважна більшість яких – жінки з дітьми. Ужгородська громада прийняла понад 27 тис. вимушено переміщених осіб в умовах розгортання повномасштабної війни з росією.

Станом на 01.04.2023 року в Єдиній інформаційній базі про внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на обліку перебувало 27293 особи (9511 чоловіків та 17782 жінок), в т. ч.: 8494 дітей та 13704 осіб працездатного віку; 891 особи з обмеженими фізичними можливостями; 3057 пенсіонерів.

Зазначену кількість осіб не можна вважати точною, оскільки є багато ВПО, які повернулись в місця постійного проживання, зокрема в деокуповані регіони. Зважаючи на прикордонне розташування громади, можемо припустити, що певна кількість ВПО залишили громаду і перемістились за кордон. Водночас в м. Ужгород переїхали і проживають особи, які не реєструються у Єдиній інформаційній базі ВПО. Такі особи найчастіше або продовжують працювати дистанційно на попередніх місцях праці, або працевлаштувались в регіоні, або живуть за заощадження і не потребують допомоги.

Приріст населення за рахунок внутрішньо переміщених осіб, у випадку їх інтеграції у громаду, сприятиме її омолодженню, збільшенню частки жіночого населення, але водночас це створює нові виклики для розвитку соціальної інфраструктури громади. На початок 2023 року понад 1 000 дітей ВПО навчається в школах та відвідує заклади дошкільної освіти м. Ужгорода.

Загалом за експертними оцінками в Ужгороді проживає 20-25 тис. ВПО, що створює додаткове навантаження на місцевий ринок праці, соціальну та транспорту інфраструктуру тощо. В короткостроковій перспективі 43% ВПО, які проживають в Закарпатській області, планують залишити своє поточне місце перебування, а 33% мають намір залишитися. При цьому для м. Ужгород властива найвища частка осіб, які планують залишитися на постійне місце проживання (серед районів і міст області). Фактично кожен десятий ВПО в м. Ужгород вже придбав нерухомість, або вже в процесі придбання.

Водночас частина мешканців громади, в т.ч. діти шкільного та дошкільного віку, які зареєстровані у громаді, після початку війни виїхали і перебувають за кордоном. Проте, важливо, що діти шкільного віку продовжують навчання у місцевих школах у он-лайн форматі, що суттєво підвищує ймовірність їх повернення (разом із сім'ями) в Україну після врегулювання безпекової ситуації.

Зважаючи на сучасні процеси міграції населення (як місцевого закордон, так і внутрішнього переміщення осіб до м. Ужгород) та демографічні тенденції, реальну кількість мешканців Ужгородської міської територіальної громади на початок 2023 року можна оцінювати у 130-135 тис. осіб, що суттєво більше за офіційної статистичні дані. Точні оцінки

кількості мешканців є важливими для міста як з огляду визначення напрямків розвитку соціальної інфраструктури, оцінки потенціалу ринку праці, так і при розрахунку міжбюджетних трансфертів, які розраховуються на основі чисельності мешканців.

Міграційний приплив населення позитивно пливає і на вікову структуру населення м. Ужгород, оскільки значна частина ВПО – це особи працездатного віку з дітьми. Відносно молоде населення, більша частина якого переживає період найвищої трудової та репродуктивної активності, є однією з найбільших конкурентних переваг міста. Якщо станом на 1 січня 2017 року показники середнього та медіанного віку населення міста склали 38,2 років та 36,9 років відповідно, то на 1 січня 2022 року ці показники покращилися і становили 37,3 та 35,9. Такі значення залишаються одними з найнижчих у країні. В умовах збереження вагомості чинника активізації процесів урбанізації в області така ситуація має оцінюватися як потужний чинник подальшого соціально-економічного розвитку Ужгородської громади.

Статеві вікова піраміда населення (рис. 1.8) сформована на підставі інформації про подані декларації про вибір лікаря первинної медичної допомоги (зважаючи на спосіб обліку декларацій ці дані з достатньо високою точністю передають інформації про вікову структуру мешканців міста). За інформацією офіційного сайту Національної служби здоров'я України мешканцями м. Ужгорода укладено 133 911 декларацій, що дозволяє говорити, що статеві-вікові характеристики декларантів відповідають (з певною похибкою) характеристикам населення громади. Слід розуміти, що серед декларантів є значна частина ВПО, які проживають в м. Ужгород, а також певна кількість мешканців навколишніх громад, які користуються медичними послугами в обласному центрі. Водночас найчастіше такі особи також користуються іншою інфраструктурою міста (школи, садочки тощо).

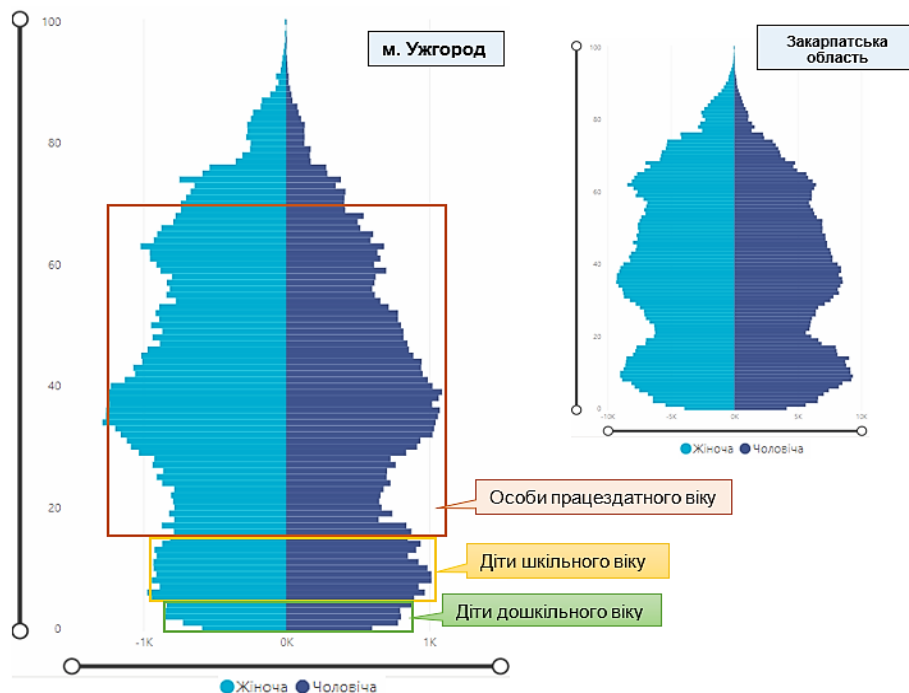

Рисунок 1.8. Статеві-вікова структура населення м. Ужгород та Закарпатської області, станом на 1.04.2023 р.

Застосування методу перестановки вікових груп дозволяє отримати такі висновки та демографічні прогнози для м. Ужгород:

- наступні 10 років громада має шанс на зростання кількості працездатного населення (за умови відсутності масового виїзду молоді за межі громади) – у працездатний вік увійдуть діти, народжені після 2006 року. Саме на цей період припадають піки народжуваності у м. Ужгород;
- зараз у громаді проживає і навчається в закладах середньої освіти максимальна кількість дітей за останніх 30 років. Так, у віковому розрізі в місті проживає найбільше дітей у

віці 8, 9 та 10 років (близько 2 тис. осіб кожної вікової групи). При цьому, має місце зменшення кількості дітей дошкільного віку. Так, однорічних дітей у громаді близько 1,5 тис. осіб, що на чверть менше, ніж восьмирічних. Зважаючи на кількість дітей у віці 1-5 років, можна прогнозувати, що наступні роки кількість учнів перших класів не зменшуватиметься (що є результатом міграційного приросту дітей);

– можна прогнозувати, що в наступні 5 років навантаження на дошкільні заклади істотно не зменшиться. Важливо наголосити, що на тлі 30% падіння рівня народжуваності в Україні у 2022 році, Ужгородська громада не відчула різкого зменшення кількості малюків у віці 0-1 рік завдяки активній внутрішній міграції до міста.

Означені тенденції є вагомою підставою для формування планів розвитку місцевої соціальної інфраструктури (зокрема освітньої, медичної тощо).

Віковий склад населення є потужним стратегічним ресурсом міста, оскільки обумовлює й відносно низький рівень демографічного навантаження на працююче населення. За віковою структурою населення Ужгородської громади демонструє найкращу позицію серед обласних центрів Західної України, зважаючи на найвищу частку мешканців у віці 0-17 років (23,5%) та порівняно високу частку населення працездатного віку (62,7%) (рис. 1.9).

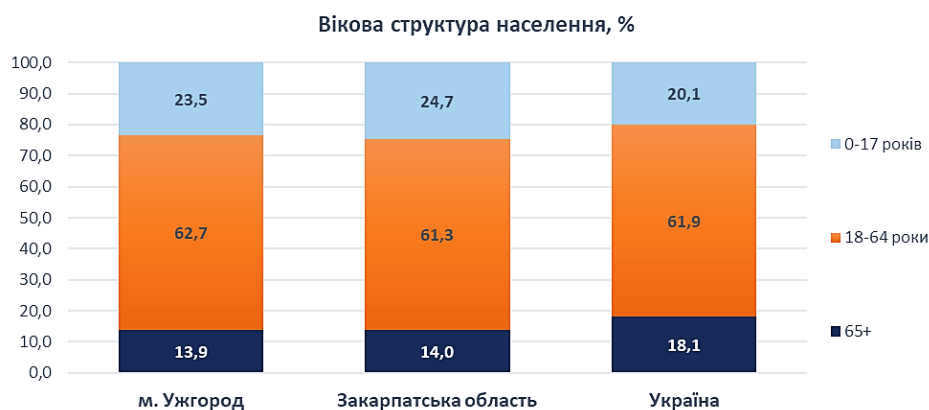

Рисунок 1.9. Порівняння вікової структури населення м. Ужгород, Закарпатської області та України загалом, 2023 р.

Порівняння демографічної ситуації у м. Ужгород та в Україні загалом засвідчує значно кращі демографічні тенденції для Ужгорода, але виключно за рахунок внутрішньої міграції.

З огляду на наведені вище факти і експертні припущення, вікова структура населення Ужгородської громади представлена в таблиці 4.2.

Однією з суттєвих переваг у демографічному розвитку міста Ужгород є традиційно високий рівень шлюбності та низький рівень розлучень на тлі загальноукраїнських показників. Така тенденція є результатом історично сформованої культури шлюбу, цінності сім'ї, яка склалась у Закарпатському регіоні.

Таблиця 1.6. Структура населення м. Ужгород за віковими групами, станом на 01.04.2023 р.

Вікові групи	Жінки	Чоловіки	Загалом
0-5	4 783	4 770	9 553
6-17	10 730	11 125	21 855
18-39	22 369	18 815	41 211
40-64	23 499	19 218	42 717
65+	11 971	6 604	18 575
Загалом	73 379	60 532	133 911

Ринок праці. Стан зайнятості населення є одним з основних індикаторів економіки, який відображає використання в суспільстві ресурсів праці. У 2020 році середньооблікова кількість штатних працівників у м. Ужгород становила 36,5 тис. осіб. Якщо у 2010 року кількість штатних

працівників складала 45,9 тис. осіб, то за 10 років мало місце скорочення на 20,5%. Особливо активно зменшення чисельності штатних працівників відбувалось в 2018-2020 рр. – за 3 роки на 10%. Найбільше мешканців Ужгородської громади зайнято у сфері освіти та туризму, на підприємствах переробної промисловості (хімічна, харчова та легка промисловості, виробництво електроенергії, газу й води, машинобудування, переробка відходів, виробництво меблів) тощо.

Погіршення ситуації із зайнятістю у 2021-2022 роках зумовлене спочатку поширенням коронакризи, а далі – падінням економіки в умовах воєнного стану. Якщо у 2021 році чисельність безробітних, які претендували на 1 вакансію у м. Ужгород складала 3 особи, то у 2022 р. – 5-6 осіб. І це при тому, що значна кількість осіб офіційно не реєструвались в Центрі зайнятості через суб'єктивні причини.

За 2022 рік працевлаштовано 615 осіб, в т. ч. за сприянням служби зайнятості 454, самостійно 72 особи.

Станом на 01.01.2023 року кількість осіб, що мають статус безробітного склала 369 осіб, з них отримують допомогу по безробіттю 171 особа. З числа безробітних, яким надавались послуги Центром зайнятості з початку року, значна частка 68,5% мали вищу освіту (повну та базову), 18,6% – професійно-технічну освіту, 12,9% – повну та базову загальну середню освіту.

Станом на 01.01.2023 року в Ужгородському МЦЗ налічувалось 83 актуальні вакансії, 47 пропозиції роботи за контрактом на військову службу, 29 вакансій які поступили з інших джерел. Середній розмір заробітної плати по вакансіях становить 9077 гривень.

Щодо ВПО, загалом кожна третя ВПО в Закарпатській області наразі працевлаштовані з повною чи неповною зайнятістю. Як правило, серед тих, які зараз мають роботу, незареєстрованих ВПО більше, ніж зареєстрованих – особливо в професіях, які передбачають віддалену роботу, але і в інших також. Основні сектори економіки, в яких навчаються/здобувають освіту (і зазвичай влаштовуються на роботу) ВПО, – це сфера послуг і торгівля, хоча значна частка з них мають досвід роботи в галузях ІТ/телекомунікацій, охорони здоров'я та в бізнесі.

Проблемними питаннями, характерними для ринку праці м. Ужгород є: дисбаланс з огляду на недостатню кількість робочих місць в одних секторах та одночасний брак кваліфікованих фахівців в інших, активність «тіньового» сектору ринку праці особливо у сфері послуг, недостатня мотивація до праці населення внаслідок низького рівня заробітної плати, складнощі у працевлаштуванні неконкурентоспроможних на ринку праці груп населення тощо. Високий рівень «тіньової» зайнятості зумовлює недоотримання у бюджет громади значного обсягу податку з доходів фізичних осіб, єдиного податку, становить загрозу соціальної захищеності жителів громади, зокрема щодо майбутнього пенсійного забезпечення.

Прикордонне розташування м. Ужгород та транскордонна мобільність населення відіграють роль важливого соціального амортизатора, зменшують тиск на ринку праці, медичних та освітніх послуг, частину з яких певні групи населення отримують за кордоном. Водночас, еміграція або працевлаштування в сусідніх державах призводять до втрати найактивніших і найпідприємливіших, молодих і освічених містян. Приплив на внутрішній ринок закордонних заробітків призводить до невиправданого підвищення цін. Разом із тим, набутий мігрантами досвід роботи в передових виробництвах з належним рівнем організації праці є важливим інноваційним ресурсом, а знайомство з побутовим та транспортним облаштуванням європейських міст - цінним для удосконалення міської інфраструктури рідного міста знанням. У разі створення умов для реалізації цього потенціалу, це може бути додатковим імпульсом для розвитку Ужгорода.

Активний економічний розвиток міста та реалізація інвестиційних проектів, які вимагають значного трудового ресурсу, ускладнюватиметься дефіцитом кадрів, особливо певних професій, які користуються попитом за кордоном. Після початку широкомасштабної війни ситуація ускладнилася і через високий рівень інфляції, що призвело до зростання розривів у заробітних платах в Україні (у доларовому еквіваленті) та на європейському ринку праці.

Щорічно рівень доходів населення зростає як загалом по Україні, так і у м. Ужгород. Цьому сприяє як поступове підвищення мінімального рівня оплати праці на рівні держави, так і

поступовий економічний ріст та детінізація бізнесу. Як і для більшості обласних центрів, для Ужгорода характерним є вищий рівень оплати праці, аніж в середньому по області. Водночас до 2022 року цей рівень був нижчим за середньо українське значення. Але зміна центрів економічної активності в Україні під впливом війни, релокація частини бізнесів у західні області України спонукали до перегляду попиту на трудові ресурси. Як результат, **вже у середині 2022 року Закарпатська область увійшла у п'ятірку регіонів з найвищою середньою зарплатою в Україні**. В Ужгороді роботодавці в середньому пропонували середню заробітну плату в обсязі 16 200 грн. За результатами року Закарпатська область продемонструвала рівень оплати праці вищий за середній в Україні.

Середня заробітна плата (номінальна) штатного працівника підприємств, установ та організацій м. Ужгород у грудні 2022р. становила 19583 грн (таблиця 1.7, рис. 1.10).

Таблиця 1.7. Динаміка середньої заробітної плати, грн

	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Україна	2239	4195	8865	10497	11591	14014	14847
Закарпатська область	1846	3381	8070	9202	10193	12667	15011
Ужгородська громада	2099	3697	8939	9989	11189		19583
Співвідношення з/п в Ужгородській громаді до середнього по області, %	113,7	109,3	110,8	108,6	109,8		

У сфері соціального захисту, праці та зайнятості спостерігається тенденція до зростання заборгованості із заробітної плати. Так, станом на 01.01.2023р заборгованість із виплати заробітної плати підприємств, установ та організацій м. Ужгород склала 3620,8 тис. грн. Заборгували своїм працівникам наступні підприємства – КНП «Закарпатська обласна клінічна стоматологічна поліклініка» Закарпатської обласної ради та ДП «Закарпатський облавтодор» відкритого акціонерного товариства «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України».

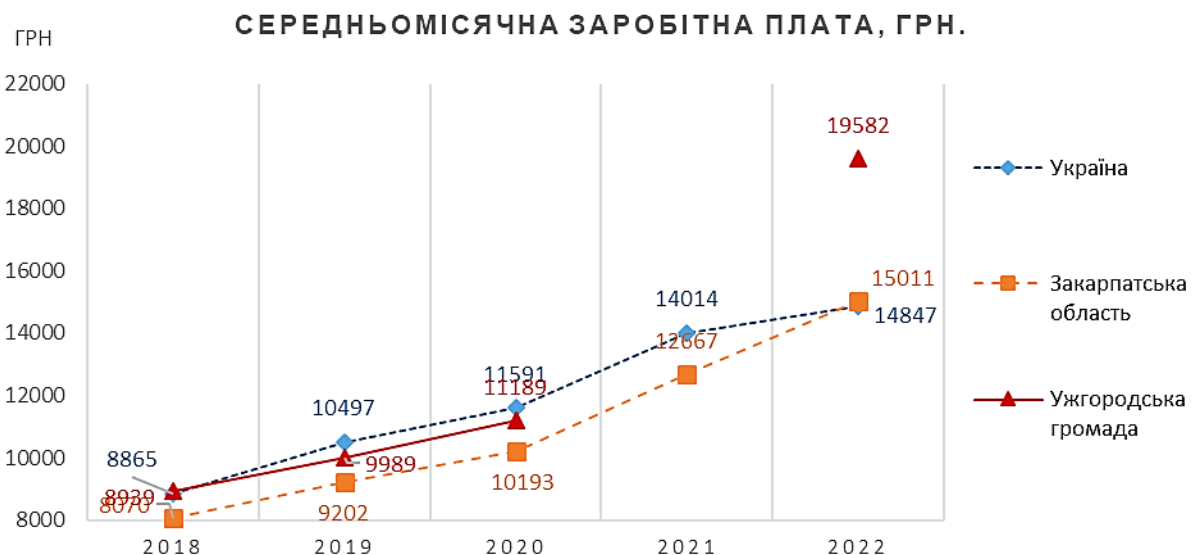

Рисунок 1.10. Порівняння середньої заробітної плати в Україні, Закарпатській області та Ужгородській громаді, 2016-2022 роки, грн

Однак зростання номінального рівня заробітної не вирішує проблему низьких доходів населення в регіоні та Україні загалом, яка загострилась впродовж 2022 року. Індекс споживчих цін у січні 2023 року в порівнянні з січнем 2022 року склав 122%, а на продукти харчування 133%. Тобто має місце падіння купівельної спроможності населення та зростання частки населення, яке живе за межею бідності.

Водночас мало місце суттєве зростання курсу валюти. Для населення Ужгородської громади це є суттєвим негативним фактором в контексті порівняння рівня оплати праці в Україні та за кордоном. Збереження у найближчі роки середньої заробітної плати на рівні 200-300 дол. США може спричинити орієнтацію молоді на європейські ринки праці та подальшу втрату трудового потенціалу України та громади зокрема.

Висновки

1. Ужгородська міська територіальна громада є однією з небагатьох в Україні, які формуються виключно за рахунок міського населення. Як обласний центр м. Ужгород характеризується високою щільністю населення – близько 2879 осіб/км².

2. На тлі значної депопуляції населення як в країні загалом, так і у Закарпатській області впродовж 2010–2021 рр., м. Ужгород продемонструвало зростання кількості населення. Серед усіх обласних центрів західної України лише 2 міста демонстрували позитивну демографічну динаміку – м. Ужгород та м. Івано-Франківськ, при цьому темпи приросту населення Ужгорода були вищими і склали 1,22% за 2018-2021 роки.

3. Причиною позитивного тренду зростання кількості населення м. Ужгород став значний міграційний приростом населення. Особливістю Ужгородської громади є одночасно значна кількість вибулих та прибулих мігрантів. Це свідчить, з одного боку, що м. Ужгород має конкурентні переваги та виграє конкурентну боротьбу за мешканця з-поміж міст західної України. Водночас прикордонне розташування розширює можливості для мешканців для активної участі у ринках праці європейських країн. Інтенсивність зовнішньої трудової міграції населення Закарпаття є найвищою в Україні.

4. Демографічна ситуація у громаді в 2022 році змінювалась основним чином під впливом міграційних процесів, викликаних війною – виїзд місцевих мешканців за кордон та поповнення населення громади за рахунок внутрішньо переміщених осіб (ВПО), переважна більшість яких жінки з дітьми. Місто Ужгород прийняло близько 27 тисяч вимушено переміщених осіб в умовах розгортання повномасштабної війни з росією.

5. Зважаючи на сучасні процеси міграції населення (як місцевого закордон, так і внутрішнього переміщення осіб до м. Ужгород) та демографічні тенденції, реальну кількість мешканців Ужгородської міської територіальної громади на початок 2023 року можна оцінювати у 130-135 тис. осіб, що суттєво більше за офіційної статистичні дані.

6. Демографічні прогнози для м. Ужгород на основі використання методу перестановки вікових груп свідчать про наступне: наступні 10 років громада має шанс на зростання кількості працездатного населення (за умови відсутності масового виїзду молоді за межі громади); зважаючи на кількість дітей у віці 1-5 років, можна прогнозувати, що наступні роки кількість учнів перших класів не зменшуватиметься (що є результатом міграційного приросту дітей); також можна прогнозувати, що в наступні 5 років навантаження на дошкільні заклади істотно не зменшиться.

7. Основними сферами зайнятості в Ужгородській громаді є сфера освіти та туризму, підприємства переробної промисловості (хімічна, харчова та легка промисловості, виробництво електроенергії, газу й води, машинобудування, переробка відходів, виробництво меблів) тощо.

8. Зміна центрів економічної активності в Україні під впливом війни, релокація частини бізнесів у західні області України спонукали до перегляду попиту на трудові ресурси. Вже у середині 2022 року Закарпатська область увійшла у п'ятірку регіонів з найвищою середньою зарплатою в Україні. За результатами року Закарпатська область продемонструвала рівень оплати праці вищий за середній в Україні.

1.5. Інфраструктура громади

Соціальна інфраструктура.

Освіта. Мережа закладів освіти в Ужгородській громаді є достатньо розвинута. На території громади функціонує 24 дошкільних навчальних заклади, 30 закладів загальної середньої освіти (в т. ч. 27 комунальної форми власності та 3 – приватної), 1 інклюзивно-

ресурсний центр (таблиця 1.8). Також, з огляду на те, що Ужгород – обласний центр, в громаді розташовані і функціонують 7 заклади вищої освіти, 5 закладів фахової передвищої освіти, 3 закладів професійно-технічної освіти.

Таблиця 1.8. Дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади Ужгородської громади

Показники	2010/2011	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Кількість дошкільних закладів, одиниць	-	24	24	24	24	24
Кількість дітей в дошкільних закладах, осіб	-	5610	5403	5122	4948	4628
Завантаженість дошкільних закладів (дітей на 100 місць)	-	149	143	136	131	123
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів (комунальні і приватні), одиниць	32	29	30	30	30	30
Кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	13361	15868	16277	16614	16820	16889
Кількість вчителів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	1171	1354	1320	1270	1285	1328

Управління освітою в Ужгородській громаді Управління освіти Ужгородської міської ради – виконавчий орган міської ради (відокремлений структурний підрозділ).

Упродовж 2018-2023 років чисельність дітей в дошкільних навчальних закладах зменшилась на 17,5% і станом на початок 2022-2023 навчального року становила 4628 осіб. А чисельність учнів в закладах загальної середньої освіти навпаки збільшилась за відповідний період на 6,4% і становила на початок 2022-2023 навчального року 16889 осіб. Така ситуація є свідченням зменшення народжуваності, яка спостерігалася після 2014 року, як відгомін початку російської агресії проти України на східних кордонах нашої держави.

Основні проблеми закладів освіти Ужгородської громади загалом характерні для всіх закладів освіти в Україні, серед них: потреба в ремонті внутрішніх приміщень, підвищенні енергоефективності приміщень, облаштуванні прилеглої до закладів освіти території, ремонт ігрових майданчиків, облаштування споруд цивільного захисту тощо.

Щорічно Ужгородська міська рада виділяє кошти на фінансування заходів з модернізації та ремонту закладів освіти, які перебувають на її балансі, підвищення їх енергоефективності, покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, облагородження прилеглих територій тощо.

Дошкільна освіта. В громаді сформовано цілісний дошкільний освітній простір як частину соціокультурного простору території громади, забезпечено доступність послуг системи дошкільної освіти. У 2022/2023 навчальному році послуги дошкільної освіти в громаді надавали 24 заклади дошкільної освіти комунальної форми власності, із них:

- 19 закладів дошкільної освіти загального розвитку;
- 1 загального розвитку з цілодобовим перебуванням дітей;
- 1 заклад дошкільної освіти санаторного типу з цілодобовим перебуванням дітей;
- 3 заклади дошкільної освіти комбінованого типу.

Також послуги дошкільної освіти у громаді надавали: Навчально-виховний комплекс «Гармонія» Ужгородської міської ради Закарпатської області, початкові школи Ужгородської міської ради («Веселка», «Первоцвіт», «Престиж», «Пролісок», «Ялинка»), ФОП Голіна Неля Володимирівна.

У 2022/2023 навчальному році в ЗДО громади функціонувало 208 дошкільних груп, з них в ЗДО – 178 груп, в навчально-виховному комплексі «Гармонія» і початкових школах – 30 груп.

У закладах громади, які забезпечували надання послуг дошкільної освіти, функціонувало 11 – спеціальних груп, 39 – інклюзивних, 13 – з навчанням мовами національних меншин. Загалом в Ужгородській громаді в 2022 році навчалось і виховувалось 4659 дітей. Середня наповнюваність груп становила 23 дитини. Охоплення дітей дошкільною освітою в громаді становила – серед дітей віком 3-5 років – 95%, серед дітей віком 5-6 років – 99%.

У 2022 році загальна проектна спроможність ЗДО та дошкільних підрозділів початкових шкіл громади становила 5017 місць. Відтак ЗДО громади є перевантажені на 4,5% порівняно з проектною спроможністю. Проте окремі ЗДО (ЗДО №№2, 12, 16, 42, 40) були перевантажені на 35% і більше. Середнє навантаження ЗДО громади становило 103,8% проектною спроможності.

Освітній процес у закладах дошкільної освіти забезпечували 554 педагогічних працівників.

Загальна середня освіта. На території Ужгородської громади у 2022/2023 навчальному році функціонувало 27 закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності та 3 приватної (ТОВ «Приватний ліцей «Гірчичне зерно», ТОВ «Приватний заклад освіти «Лоза», Ужгородський греко-католицький приватний ліцей «Теобенд»). У 682 класах ЗЗСО навчалось 16889 учнів, майже 10% усіх учнів Закарпатської області і майже половина усіх учнів Ужгородського району. Середня наповнюваність класів у комунальних закладах становила 30 учнів, у приватних – 18 учнів. У 2022 році в чотирьох ЗЗСО комунальної власності громади кількість учнів перевищувала проектну спроможність на понад третину при середньому навантаженні 108,7% проектною спроможності ЗЗСО.

У громаді також функціонували 2 ЗЗСО Закарпатської обласної ради: Ужгородська спеціальна школа I-III ступенів Закарпатської обласної ради, Ужгородський науковий ліцей Закарпатської обласної ради.

Освітній процес у 2022/2023 навчальному році в ЗЗСО громади забезпечували 1328 педагогічних працівників, в т. ч. за освітнім рівнем: з повною вищою освітою – 1137 працівників, з базовою вищою освітою (бакалавр) – 145, з неповною вищою освітою (молодший спеціаліст) – 46. За кваліфікаційною категорією: 740 педагогів – з категорією «спеціаліст вищої категорії»; 148 – «спеціаліст I категорії»; 166 – «спеціаліст II категорії»; 228 – «спеціаліст»; 46 педагогам встановлено відповідний тарифний розряд.

У 2022 році в ЗЗСО громади відбулося зростання контингенту учнів завдяки запровадженню двозмінного навчання у двох закладах освіти міста (в Ужгородській спеціалізованій школі I-III ступенів №5 з поглибленим вивченням іноземних мов Ужгородської міської ради Закарпатської області організовано 7 класів, у яких навчаються 228 учнів; в Ужгородській загальноосвітній школі I-III ступенів №8 Ужгородської міської ради Закарпатської області – 8 класів, у яких навчалось 284 учні). Загалом 512 учнів навчаються у другу зміну. Всі інші заклади освіти міста працюють в одну зміну.

Важливим показником, що характеризує ефективність мережі закладів освіти і використовується під час розрахунку освітньої субвенції, є фактична наповнюваність класів (ФНК) та її співвідношення з розрахунковою наповнюваністю (РНК). У 2022 році середній показник ФНК по закладах загальної середньої освіти Ужгородської громади, який використовували для розрахунку освітньої субвенції, становив 27,50, а РНК – 29,52.

Понад половину (55,5%) ЗЗСО громади мали фактичну наповнюваність класів вищу, ніж розрахункова. Водночас ці ЗЗСО забезпечували навчання понад дві третини всіх учнів громади. А в 6 ЗЗСО фактична наповнюваність класів була нижчою розрахунковою наповненості. Це вказує на нерівномірне наповнювання класів в ЗЗСО громади, що може відобразитися на якості навчання в них.

Відповідно до пункту 9 статті 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту» за письмовими зверненнями батьків у закладах освіти міста для учнів 1-4 класів функціонують 134 групи подовженого дня, які відвідують 4015 учнів.

У 2022/2023 навчальному році освітній процес у 24 закладах загальної середньої освіти громади здійснювався державною мовою (16001 учень або 95% усіх учнів громади), у 3 ЗЗСО – мовами національних меншин (822 учнів або 5% усіх учнів громади), в т. ч. 1 заклад з

українською та словацькою мовами навчання (121 учень 1-4 класів – словацька мова навчання, 217 учнів 5-11 класів – українська мова) та 2 ЗЗСО – з угорською мовою навчання (701 учень).

У закладах освіти громади учні вивчали 3 іноземні мови (англійську, німецьку, французьку) та 4 мови національних меншин (угорську, польську, словацьку, чеську). У більшості закладів, як іноземну мову, учні вивчали англійську. Водночас поглиблено іноземні мови вивчали: англійську – 1498 учнів або 9% усіх учнів громади, словацьку – 121 учень (1%). Дві іноземні мови вивчали 5289 учнів (32% усіх учнів громади).

Профільне навчання забезпечували заклади загальної середньої освіти I-III та II-III ступенів. Найпоширенішими профільними предметами, які обирали учні, були українська мова та література, математика, іноземна мова та історія.

Випускниками 2022 року були 2294 учні, у т. ч. випускників 11-х класів – 914 учнів та 1380 випускників 9-х класів. Відповідно до форми звіту 1-ЗСО 968 випускників 9-х класів продовжують навчання у закладах освіти міста Ужгород для здобуття повної загальної середньої освіти. З них 37 учнів із числа ВПО.

За підсумками національного мультипредметного тесту (НМТ) у 2022 році 53 випускники Ужгородської громади отримали 200 балів (з 3 предметів – 1, з 2 предметів – 11, з 1 предмета – 41 випускник). Найкращий результат учасники показали з математики – 29 осіб, з історії України – 23 учасники, з української мови – 14 осіб.

Зкладами освіти громади відповідно до законодавства та своїх установчих документів було організовано здобуття освіти за індивідуальними формами, зокрема: екстернат, сімейна (домашня) та педагогічний патронаж. У 2022/2023 навчальному році кількість здобувачів освіти за індивідуальною формою навчання значно зросла. Це пов'язано із масовим виїздом сімей з дітьми за кордон у зв'язку з війною, яку розв'язала росія проти України.

Організація екстернатної форми здобуття загальної середньої освіти з 1 вересня 2022 року забезпечується у 20 закладах для 543 здобувачів освіти (у 2021/2022 н. р. було 52 екстерни). Зокрема, за сімейною (домашньою) формою навчаються 180 учнів у 132 ЗЗСО, педагогічний патронаж організовано для 70 учнів (у 2021/2022 н. р. педагогічний патронаж було організовано для 65 здобувачів освіти) у 19 ЗЗСО.

У закладах освіти міста здобувають освіту 82 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (76 – в ЗЗСО, 6 – в ЗДО). Усі вони забезпечені безкоштовним харчуванням.

У 2022 році через воєнну агресію з боку росії першочерговим завданням було створення безпечного освітнього середовища. Для приведення фонду захисних споруд закладів освіти у готовність до використання за призначенням було проведено ремонтні роботи на даних об'єктах. Загалом на ці потреби з місцевого бюджету для закладів загальної середньої освіти було виділено 8,459 млн грн, для закладів дошкільної освіти – 0,775 млн грн.

Заклади освіти, в яких відсутні укриття, уклали угоди з іншими суб'єктами господарювання щодо використання захисних споруд для укриття учасників освітнього процесу під час повітряної тривоги.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти міста створюються інклюзивні класи і дошкільні групи. У 2022/2023 навчальному році в ЗЗСО громади функціонувало 58 інклюзивних класів, в яких навчалось 95 дітей з особливими освітніми потребами.

Ужгородська міська рада дофінансовує видатки на заробітну плату педагогічних працівників ЗЗСО понад передбачений освітньою субвенцією обсяг фінансування. Зокрема, у 2022 році обсяг освітньої субвенції з державного бюджету місцевому бюджету Ужгородської міської територіальної громади становив 268,8 млн грн і забезпечував 77,1% загального обсягу видатків на заробітну плату педагогів закладів загальної середньої освіти. Водночас, решту 22,9% загального обсягу видатків на заробітну плату педагогів закладів загальної середньої освіти (79,7 млн грн) становили видатки місцевого бюджету не покриті освітньою субвенцією.

Позашкільна освіта. Активними надавачами послуг позашкільної освіти в Ужгородській громаді є ЗДО та ЗЗСО громади, Комунальний заклад «Ужгородська музична школа №1» Ужгородської міської ради, комунальний заклад «Ужгородська школа мистецтв» Ужгородської міської ради, Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа №1 м. Ужгород» Ужгородської міської ради.

У 2022/2023 н. р. була організована робота гуртків та секцій на базі 26 закладів загальної середньої освіти та 19 закладів дошкільної освіти: 212 гуртків в закладах загальної середньої освіти та 32 – на базі закладів дошкільної освіти, 2 з яких – за батьківські кошти. Гуртковою роботою охоплено 3771 учень закладів загальної середньої освіти та 2134 вихованця закладів дошкільної освіти. До гурткової роботи залучаються діти соціально незахищених категорій.

Водночас війна спричинила до зменшення кількості дітей охоплених гуртковою роботою в ЗДО громади в 2022 році у понад 2 рази, порівняно з 2021 роком. Скоротилась у 2022 році також і кількість гуртків у ЗЗСО (кожен десяти призупинив діяльність).

Комунальний заклад «Ужгородська музична школа №1» Ужгородської міської ради функціонують 6 відділів: фортепіано (працює 42 викладачі), струнно-смичкових інструментів (11 викладачів), народних інструментів (11 викладачів), духових та ударних інструментів (9 викладачів), вокально-хоровий (4 викладачі), музично-теоретичних дисциплін (7 викладачів). Музична школа підпорядкована управлінню у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради і є бюджетною неприбутковою організацією

Комунальний заклад «Ужгородська школа мистецтв» Ужгородської міської ради є закладом спеціалізованої мистецької освіти та надає початкову мистецьку освіту і безпосередньо підпорядкована управлінню у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради. В ній функціонують вокально-хоровий відділ, хореографічний відділ, відділ загального фортепіано, відділ духових та ударних інструментів, естрадні класи та ін.

Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа №1 м. Ужгород» Ужгородської міської ради (ДЮСШ) є закладом спеціалізованої позашкільної освіти спортивного профілю – закладом фізичної культури і спорту, який забезпечує розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту, визнаному в Україні, створює необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортсменів для резервного спорту. В ДЮСШ функціонують секції з: футболу, легкої атлетики, хокею, фехтування, дзюдо, боксу, бойового самбо, плавання. Навчально-тренувальні заняття з учнями проводяться спортивних баз: стадіон «Автомобіліст; спортивна зала та басейн спортивно оздоровчого комплексу УжНУ; стадіон «Авангард»; спортивна зала ФСТ «Динамо»; спортивні зали класичної гімназії, ЗОШ №8, НВК «Гармонія», ЗОШ №10. Станом на 1 січня 2023 року у ДЮСШ функціонувало 78 навчальних груп, в т. ч. 53 групи початкової підготовки та 21 група базової підготовки. Всього в школі займалися 861 учень.

У 2022 році в Ужгородській громаді функціонували і заклади позашкільної освіти обласного підпорядкування. Серед них: Закарпатський обласний палац дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН», Закарпатський обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді, Закарпатський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Закарпатський центр туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді. У громаді також функціонувало чимало громадських організацій різного спрямування, які провадили позашкільну роботу з дітьми та учнівською молоддю.

Вища, фахова передвища, професійна (професійно-технічна) освіта. Адміністративний центр громади одночасно є адміністративним центром області, тому у ньому історично сформувалось конкурентне середовище у сфері вищої, фахової передвищої та професійно-технічної освіти. За даними порталу Вступ.ОСВІТА.UA та Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської державної обласної державної адміністрації, в Ужгородській громаді освітні послуги надають 7 закладів вищої освіти, 5 закладів фахової передвищої освіти та 3 заклади професійної (професійно-технічної) освіти, які провадять підготовку здобувачів освіти для підприємств, установ та організацій громади та області.

В 2022/2023 навчальному році освітні послуги в громаді надавали наступні *заклади вищої освіти*:

- Ужгородський національний університет (підпорядковується Міністерству освіти і науки України) (13 тис. студентів);
- Ужгородський торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету (підпорядковується Міністерству освіти і науки України) (понад 1 тис. студентів);
- Закарпатська академія мистецтв (підпорядковується Міністерству культури та інформаційної політики України) (641 студент);
- Східно-європейський слов'янський університет (без підпорядкування) (137 студентів);
- Карпатський університет імені Августина Волошина (без підпорядкування);
- Ужгородський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету (підпорядковується Міністерству освіти і науки України);
- Ужгородський гуманітарно-економічний коледж Карпатського університету (без підпорядкування).

У громаді розташований найбільшим серед закладів вищої освіти Закарпатської області – Ужгородський національний університет (далі – УжНУ). УжНУ здійснює підготовку педагогів, юристів, інженерів, лікарів, управлінців та ін. Загальна чисельність студентів та студенток становить майже 13 тис. осіб (в т. ч. 9,4 тис. осіб навчаються за денною формою навчання). В УжНУ функціонує 21 факультет, а також Природничо-гуманітарний коледж. Надання освітніх послуг забезпечує потужний кадровий потенціал: 158 докторів наук, професорів, 767 кандидатів наук та доцентів, 9 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, 40 заслужених діячів науки, техніки, освіти, медицини, 4 членів-кореспондентів НАНУ і галузевих наук. УжНУ входить до переліку найкращих – за показниками освітньої, наукової, міжнародної, інноваційної та інформаційної діяльності – закладів вищої освіти України, посідаючи 27 позицію (з 250) в консолідованому рейтингу, 16 – у рейтингу SciVerse Scopus та 12 позицію у рейтингу ТОП-200 вишів України.

Загалом заклади вищої освіти на території громади є потенційним ядром формування людського капіталу для розвитку економіки та соціальної сфери громади та регіону на інноваційних засадах. Кількість студентів, які навчаються в закладах вищої освіти на території Ужгородської громади, в розрахунку на 10 тис. мешканців громади в 2022/2023 навчальному році становила 1,3 тис. студентів.

Водночас громада має потужну базу з підготовки фахівців з природничих та гуманітарних наук у *зкладах фахової передвищої освіти*. У 2022/2023 навчальному році таку підготовку здійснювали:

- Природничо-гуманітарний фаховий коледж Ужгородського національного університету (підпорядковується Міністерству освіти і науки України). Провадив підготовку фахівців за спеціальностями: 192 Будівництво та цивільна інженерія (за освітньою програмою – «Будівництво та експлуатація будівель і споруд»), 193 Геодезія та землеустрій (освітня програма – «Землевпорядкування»), 121 Інженерія програмного забезпечення («Розробка програмного забезпечення»), 071 Облік і оподаткування («Бухгалтерський облік»), 081 Право («Правознавство»), 242 Туризм («Туристичне обслуговування»), 072 Фінанси, банківська справа та страхування («Фінанси, банківська справа та страхування»);
- Ужгородський музичний фаховий коледж імені Д. Є. Задора (підпорядковується Закарпатській обласній раді). Забезпечував підготовку фахівців за спеціальністю – 025 Музичне мистецтво (за освітньою програмою – «Музичне мистецтво»);
- Фаховий коледж мистецтв ім. А. Ерделі Закарпатської академії мистецтв (підпорядковується Міністерству культури та інформаційної політики України). Здійснював підготовку фахівців за спеціальностями: 022 Дизайн (за освітніми програмами: «Графічний дизайн», «Дизайн середовища»), 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація («Декоративно-прикладне мистецтво», «Образотворче мистецтво»);
- Львівський медичний фаховий коледж «Медик» (без підпорядкування). Провадив підготовку фахівців за спеціальностями: 223 Медсестринство (освітні програми: «Сестринська

справа», «Акушерська справа»), 221 Стоматологія (освітня програма – «Стоматологія ортопедична»);

– Ужгородська філія Львівського медичного фахового коледжу «Монада» (без підпорядкування). Здійснював підготовку фахівців за спеціальностями: 223 Медсестринство (освітня програма – «Лікувальна справа»), 226 Фармація, промислова фармація (освітня програма – «Фармація, промислова фармація»).

У 2022/2023 навчальному році в громаді функціонували заклади професійної (професійно-технічної) освіти, які забезпечували підготовку робітничого потенціалу для підприємств Ужгородської громади та Закарпатської області. Серед них:

- Ужгородське вище комерційне училище КНТЕУ;
- Ужгородське ВПУ торгівлі та технологій харчування;
- Державний навчальний заклад «Ужгородський центр професійно-технічної освіти».

Також у громаді функціонували навчально-практичні центри (за галузевим спрямуванням) на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти:

- Навчально-практичний центр сучасних технологій харчування та ресторанного сервісу на базі Ужгородського вищого професійного училища торгівлі та технологій харчування;
- Навчально-практичний центр новітніх технологій зварювання на базі Державного навчального закладу «Ужгородський центр професійно-технічної освіти»;
- Навчально-практичний центр сучасних будівельних технологій та матеріалів ТзОВ «Снежка-Україна» на базі Державного навчального закладу «Ужгородський центр професійно-технічної освіти».

В Ужгороді розташовані **установи Національної академії наук України**:

- Закарпатський регіональний Центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України, який має 2 наукові підрозділи: відділ соціально-економічного розвитку регіону, відділ перспективного розвитку сільських територій;
- Інститут електронної фізики НАН України, в якому функціонують підрозділи: відділ квантової та плазмової електроніки (в т. ч. Центр колективного користування приладами «Лазерний спектроскопічний комплекс» НАН України), відділ електронних процесів і елементарних взаємодій, відділ матеріалів функціональної електроніки, відділ фотоядерних процесів.

Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр №1» Ужгородської міської ради (ІРЦ). Для забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу в Ужгородській громаді створено ІРЦ. В ІРЦ працюють спеціальні педагоги: вчителі-дефектологи, вчителі-логопеди, практичні психологи та вчитель лікувальної фізкультури. Серед основних завдань діяльності ІРЦ є: проведення комплексної оцінки, у тому числі повторної, та здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб у разі встановлення у них особливих освітніх потреб; надання рекомендацій закладам освіти щодо розроблення індивідуальної програми розвитку особи; консультування батьків, інших законних представників особи з особливими освітніми потребами щодо особливостей її розвитку та ін.

Охорона здоров'я. З огляду на те, що м. Ужгород – адміністративний центр Закарпатської області, надання послуг у сфері охорони здоров'я в Ужгородській громаді забезпечує відмінно диверсифікована мережа закладів охорони здоров'я. Серед них:

- заклади підпорядкування Ужгородської міської ради:
 - КНП «УЖГОРОДСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРВИННОЇ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ» (включає 8 сімейних амбулаторій, які розташовані у різних куточках громади);
 - КНП «ЦЕНТРАЛЬНА МІСЬКА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ» УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ;
 - КНП «УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА ДИТЯЧА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ» УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ;

- КНП «УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА ПОЛІКЛІНІКА» УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ;
- КНП «УЖГОРОДСЬКИЙ МІСЬКИЙ ПОЛОГОВИЙ БУДИНОК» УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ;
- спеціалізовані заклади та заклади обласного підпорядкування:
 - КНП «ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ ІМЕНІ АНДРІЯ НОВАКА» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА КЛІНІЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА ПОЛІКЛІНІКА» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ;
 - КНП «ОБЛАСНИЙ КЛІНІЧНИЙ ФТИЗІОПУЛЬМОНОЛОГІЧНИЙ ЛІКУВАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ЦЕНТР» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ЗАКАРПАТСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КЛІНІЧНИЙ ЦЕНТР КАРДІОЛОГІЇ ТА КАРДІОХІРУРГІЇ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ЗАКАРПАТСЬКИЙ ПРОТИПУХЛИННИЙ ЦЕНТР» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП ««ЦЕНТР СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ, САНОЛОГІЇ ТА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ЗАКАРПАТСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА МЕДИЦИНИ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ЦЕНТР З ПРОФІЛАКТИКИ ТА БОРОТЬБИ ІЗ СНІДОМ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ОБЛАСНИЙ ГОСПІТАЛЬ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ОБЛАСНА КЛІНІЧНА ІНФЕКЦІЙНА ЛІКАРНЯ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
 - КНП «ОБЛАСНИЙ МЕДИЧНИЙ КЛІНІЧНИЙ ШКІРНО-ВЕНЕРОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;
- приватні клініки, діагностичні центри та аптеки.

Усі комунальні заклади охорони здоров'я функціонують як некомерційні підприємства і отримують фінансування за договорами з НСЗУ. Усі лікарі забезпечені автоматизованими робочими місцями, які обладнані підключеними до системи HELSI та МЕДЕЙР комп'ютерами або планшетами.

В Ужгородській громаді станом на кінець квітня 2023 року було укладено 134081 декларація про вибір лікаря ПМД у закладах м. Ужгород (при населенні громади 115,4 тис. осіб) (рис. 1.11), в т. ч. із лікарями закладів охорони здоров'я:

- підпорядкованими Ужгородській міській раді (КНП «Ужгородський міський центр первинної медико-санітарної допомоги», КНП «Центральна міська клінічна лікарня», КНП «Ужгородська міська поліклініка»), – 103363 особи;
- обласного підпорядкування – 1695 осіб;
- приватними кініками та ФОПами – 29023 особи.

Кількість укладених декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги перевищує чисельність населення громади на 16%. Відтак можна зробити висновок, що розташовані на території Ужгородської громади заклади охорони здоров'я надають медичні послуги не лише мешканцям Ужгородської громади, але й жителям сусідніх громад, а також внутрішньо переміщеним особам, які перебувають у громаді.

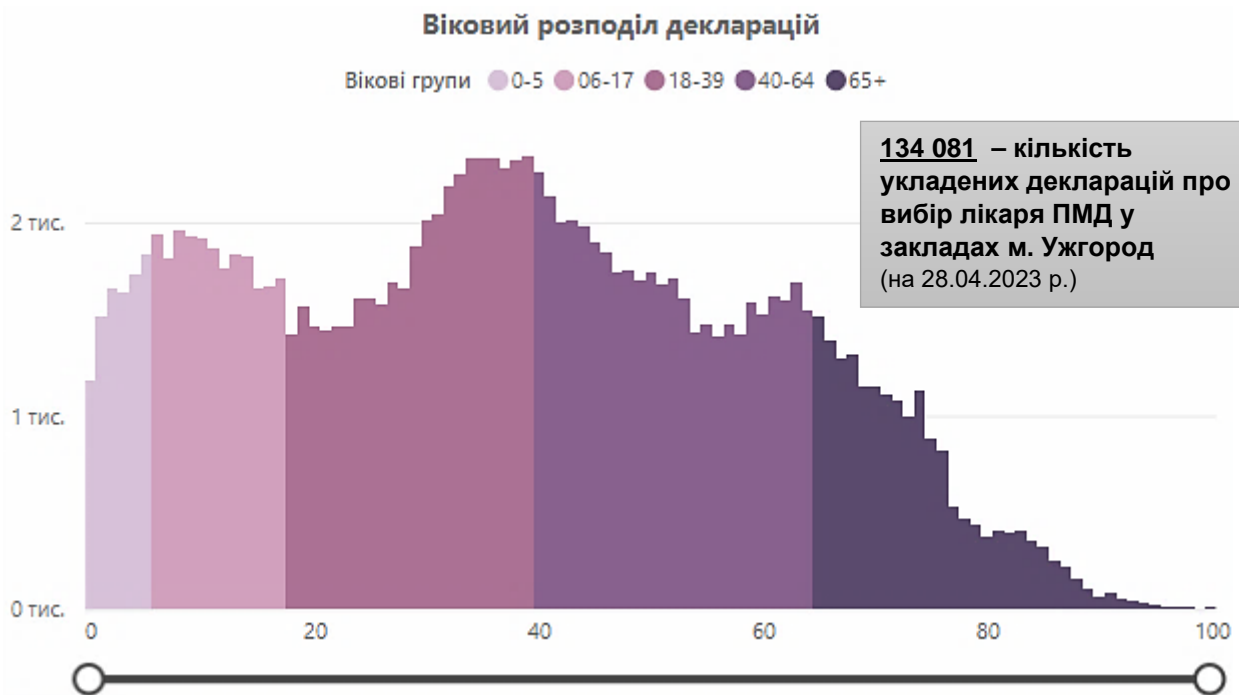

Рисунок 1.11. Віковий розподіл укладених декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги із закладами охорони здоров'я на території Ужгородської громади (станом на 21.04.2023 року)

КНП «Ужгородський міський центр первинної медико-санітарної допомоги» (КНП «ЦПМСД») є закладом охорони здоров'я, що надає первинну медико-санітарну допомогу, вживає заходи з профілактики захворювань населення та підтримання громадського здоров'я. Заклад здійснює обслуговування мешканців Ужгородської громади та громадян, які уклали декларації/обрали лікарів КНП «ЦПМСД». У складі КНП «ЦПМСД» функціонує 8 підрозділів (таблиця 1.9).

Таблиця 1.9. Характеристика підрозділів КНП «Ужгородський міський центр первинної медико-санітарної допомоги»

Назва	Рік будівництва / капремонту	Основні проблеми/потреби
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ №1	1974	Оренда (замале приміщення).
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ №2	Капремонт в 2019 р.	Заміна газового котла.
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ №3	1978	Капітальний ремонт приміщень I та II поверху, підвальної частини; реконструкція системи електропостачання, тепло та водопостачання; ремонт покрівлі; капітальний ремонт котельні.
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ №4	Капремонт в 2018 р.	Заміна газового котла; ремонт внутрішньої системи тепlopостачання.
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ №5	Капремонт в 2017 р.	Капітальний ремонт системи опалення.
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ №6	Капремонт в 2020 р.	Ремонт системи водопостачання; установка водяного насоса в підвальній частині.
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД» АЗПСМ № 7	Капремонт в 2014 р.	Заміна газового котла; частковий ремонт системи опалення.
КНП «Ужгородський міський ЦПМСД»	1978	Повний капітальний ремонт будівлі: фасад, вікна, підлога, стіни, стелі, санвузли, покрівля. Капітальний ремонт системи електро-, водо- та тепlopостачання.

Водночас гострими залишаються питання капітального ремонту приміщень окремих підрозділів КНП «ЦПМСД» (КНП «Ужгородський міський ЦПМСД», КНП «Ужгородський міський

ЦПМСД» АЗПСМ №3), а також підвищення енергоефективності приміщень підрозділів більшості КНП «ЦПМСД».

КНП «Центральна міська клінічна лікарня» (КНП «ЦМКЛ») є багатопрофільним медичним закладом, який надає цілодобову медичну допомогу мешканцям Ужгородської громади. КНП «Центральна міська клінічна лікарня» забезпечує надання широкого спектру медичних послуг. На базі закладу розгорнуті та функціонують на правах структурних підрозділів: приймальне, терапевтичне, хірургічне, ВАІТ, ортопедії та травматології, неврологічне, поліклінічне. У 2021 році в КНП «ЦМКЛ» було відкрито відділення екстреної медичної допомоги. Загальний ліжковий фонд КНП «ЦМКЛ» на початок 2023 року становив 176 ліжок (таблиця 1.10).

КНП «Центральна міська клінічна лікарня» є опорним закладом охорони здоров'я. Також КНП «ЦМКЛ» є клінічною базою вищих медичних, фармацевтичних навчальних та науково-дослідних закладів (установ) усіх рівнів акредитації та закладів післядипломної освіти.

Міська рада провадить активну роботу із забезпечення комунальних закладів охорони здоров'я сучасним медичним обладнанням. Упродовж останніх 3 років для КНП «Центральна міська клінічна лікарня» за кошти місцевого бюджету було придбано: апарати штучної вентиляції легенів, монітори пацієнтів, кисневі генератори, кисневі концентратори, імуноферментний аналізатор, аналізатор критичних станів, лапароскопічний набір для хірургічних процедур, систему ендоскопічної візуалізації, автоматичний біохімічний аналізатор із стартовим набором реагентів, напівавтоматичний біохімічний аналізатор з проточною кюветою для біохімічних коагулологічних досліджень, устаткування для операційних блоків, паровий стерилізатор, флуоресцентний імунохроматографічний аналізатор, Оху-Gold 37 Генератор кисню, мамограф тощо. Також у 2021 році міська рада взяла участь у співфінансуванні капітального ремонту приймального відділення під відділення екстреної медичної допомоги. У відділенні встановлено сучасний комп'ютерний томограф, цифрове рентгенологічне обладнання, апарат ультразвукової діагностики.

Таблиця 1.10. Характеристика інфраструктури КНП «Центральна міська клінічна лікарня»

Назва відділення	Ліжковий фонд, ліжок	Персонал, осіб (лікарів/медсестер/ молодших медсестер)	Програми медичних гарантій за договорами з НСЗУ
Приймальне	0	6 / 7 / 5	«Первинна медична допомога»
Терапевтичне	40	5 / 15 / 7	«Хірургічні операції дорослим та дітям у стаціонарних умовах»
Хірургічне	55	6 / 17 / 13	«Хірургічні операції дорослим та дітям в умовах стаціонару одного дня»
ВАІТ	6 (понад кошторис)	7 / 18 / 7	«Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій»
Ортопедії та травматології	45	3 / 14 / 10	«Медична допомога при гострому мозковому інсульті в стаціонарних умовах»
Неврологічне	30	7 / 10 / 7	«Профілактика, діагностика, спостереження, лікування та реабілітація пацієнтів в амбулаторних умовах»
Поліклінічне	0	38 / 13 / 5	«Стоматологічна допомога дорослим та дітям», «Ведення вагітності в амбулаторних умовах», «Гістероскопія», «Езофагодуоденоскопія», «Цистоскопія», «Бронхоскопія», «Колonosкопія», «Стаціонарна паліативна медична допомога дорослим та дітям», «Забезпечення кадрового потенціалу системи охорони здоров'я шляхом організації надання медичної допомоги із залученням лікарів-інтернів»

Серед основних потреб КНП «ЦМКЛ» є: придбання та встановлення комп'ютерного томографа; завершення робіт з капітального ремонту відповідно до проєкту «Капітальний ремонт КНП «Ужгородська районна лікарня». Коригування»; упорядкування прилікарняної території.

КНП «Ужгородська міська дитяча клінічна лікарня» (КНП «УМДКЛ») є некомерційним підприємством, що забезпечує надання пацієнтам віком від 0 до 17 років 11 місяців 29 днів на безоплатній та платній основі послуг вторинної спеціалізованої стаціонарної допомоги. У складі КНП «УМДКЛ» функціонують: стаціонарне відділення, відділення реабілітації,

консультативна поліклініка. Медичні послуги в умовах стаціонару надають 4 відділення КНП «Ужгородська міська дитяча клінічна лікарня» (таблиця 1.11).

Таблиця 1.11. Характеристика інфраструктури КНП «Ужгородська міська дитяча клінічна лікарня» (стаціонар)

Назва відділення	Ліжковий фонд, ліжок	Персонал, осіб (лікарів/медсестер/молодших медсестер)	Програми медичних гарантій за договорами з НСЗУ
Відділення старшого дитинства з реабілітаційними ліжками	40	2 / 7 / 7	«Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій», «Реабілітаційна допомога дорослим та дітям в стаціонарних умовах»
Відділення молодшого дитинства	30	2 / 10 / 7	«Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій»
Відділення захворювань органів дихання	40	2 / 6 / 8	«Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій»
Відділення анестезіології та інтенсивної терапії	9 (понад кошторис)	5 / 4 / 4	«Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій»

КНП «Ужгородська міська поліклініка» (КНП «УМП») є амбулаторно-поліклінічним закладом охорони здоров'я, що надає населенню послуги вторинної/спеціалізованої (третинної/високоспеціалізованої) стаціонарної медичної допомоги на безоплатній та платній основі. В КНП «УМП» на початок 2023 року працювало 65 лікарів, 43 медсестер, лаборантів, рентгенлаборантів, 22 молодших медсестри.

КНП «УМП» надає послуги за наступними програми медичних гарантій за договорами з НСЗУ: «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах», «Колоноскопія», «Езофагогастродуоденоскопія», «Первинна медична допомога», «Мамографія», «Мобільна паліативна медична допомога дорослим і дітям».

Будівля КНП «УМП» збудована у 1936 році. Протягом 2018-2020 років було проведено роботи з підвищення енергоефективності закладу. Зокрема, відремонтовано зовнішні стіни та покрівлю, здійснено їх утеплення. Також було проведено заміну опалювальної системи. Всі роботи були виконані підрядниками Ужгородської міської ради.

Також упродовж останніх 3 років для покращення матеріально-технічної бази КНП «УМП» було придбано і встановлено: аналізатор біохімічний, принтери, комп'ютери в комплекті, кондиціонер ERGO COMFORT, універсальний сходовий підйомник для доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп до кабінетів лікарів, тощо.

Водночас для забезпечення повноцінного функціонування КНП «УМП» потребують вирішення наступні питання: виготовлення технічної, проектно-кошторисної документації на газоспоживче обладнання; ремонт димарів та вентиляційної системи; встановлення пожежної сигналізації; ремонт водопровідного входу до будівлі; електротехнічні роботи на першому поверсі будівлі (заміна електропроводки, розеток і вимикачів); ремонт підлоги, оздоблення стін та віконних відкосів у приміщеннях на першому поверсі; ремонт вхідного тамбура; ремонт огорожі.

КНП «Ужгородський міський пологовий будинок» (КНП «УМПБ») забезпечує задоволення потреб мешканців громади в питаннях охорони здоров'я матерів та дітей, надання медичної допомоги, збереження здоров'я людей та збереження генофонду.

Згідно з наказом МОЗ України від 26.02.2020 № 554 «Про ліцензування медичної практики» КНП «УМПБ» отримав ліцензію на медичну практику (строк дії з 26.02.2020 року) за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, анестезіологія, акушерство та гінекологія, дитяча анестезіологія, клініко-лабораторна діагностика, неонатологія, рентгенологія, терапія, УЗД. Також КНП «УМПБ» отримав сертифікат на відповідність вимогам ДСТУ ISO 9001: 2009 «Системи управління якістю. Вимоги» (ISO 9001: 2008, IDT).

Заклад має потужною структуру. До складу закладу включені, крім адміністративних та технічних підрозділів, такі структурні підрозділи:

- амбулаторно-поліклінічна ланка:
 - жіноча консультація №1, вул.Другетів,79/ вул. Бачинського, 1;
 - жіноча консультація № 2, вул. 8 Березня,30.
- стаціонар на 159 ліжок.

Роботу КНП «Ужгородський міський пологовий будинок» забезпечують 94 лікаря, із них 68,1% – з вищою кваліфікаційною категорією, 136 – середнього медичного персоналу, із них – 70,6% з вищою кваліфікаційною категорією, 72 особи – молодшого медичного персоналу та 48 осіб – іншого.

З 1 квітня 2020 року Національною службою здоров'я України з комунальним некомерційним підприємством «Ужгородський міський пологовий будинок» Ужгородської міської ради укладено договір про медичне обслуговування населення щодо надання медичних послуг за програмою медичних гарантій на 5 пакетів медичних послуг, також з 1 квітня 2020 року пакет на стаціонарну допомогу пацієнтам з COVID – 19 та з 1 вересня 2020 року пакет на перехідне фінансування.

Протягом останніх 3 років для покращення матеріально-технічної бази КНП «УМПБ» було придбано фетальні монітори, медичний кисневий концентратор, комплект обладнання для проведення досліджень методом ІФА та ін.

Водночас серед основних питань щодо покращення інфраструктури КНП «УМПБ» залишаються: ліквідація просадки будівлі КНП «УМПБ» (проектно-кошторисна документація і будівельно монтажні роботи); капітальний ремонт м'якої покрівлі даху пологового будинку; монтаж системи звукового оповіщення та управління експлуатацією персоналу під час тривоги та пожежі; заміна внутрішнього водопроводу в бойлерній та улаштування байпасної лінії для системи пожежогасіння; заміна котлів для систем газопостачання; поточний ремонт кабінетів, стерилізаційної та облаштування реєстратури в жк №1; заміна віконних блоків; облаштування приміщення для тимчасового зберігання медичних відходів.

Культура і мистецтво. Мережу закладів культури Ужгородської громади формують:

- 2 мистецькі школи (Комунальний заклад «Ужгородська музична школа №1» Ужгородської міської ради, Комунальний заклад «Ужгородська школа мистецтв» Ужгородської міської ради), які забезпечують надання послуг позашкільної освіти;
- комунальний заклад «Ужгородська публічна бібліотека» Ужгородської міської ради;
- комунальний заклад «Ужгородський міський центр дозвілля – будинок культури» Ужгородської міської ради.

Також у громаді функціонує 6 музеїв, 5 галерей, 2 театри, 2 кінотеатри, філармонія, працюють хореографічні, музичні, театральні колективи. Зокрема: Закарпатський краєзнавчий музей у приміщенні Ужгородського замку, Закарпатський музей народної архітектури та побуту, Закарпатський обласний художній музей імені Йосипа Бокшая, Зоологічний музей УжНУ, Меморіальний будинок-музей Федора Федоровича Манайла, Меморіальний будинок-музей Андрія Коцки, Художня галерея «Ужгород», Мистецький центр «Галерея Ілько» та ін.

Заклади культури громади регулярно проводять масово-культурні заходи для мешканців та гостей громади. Зокрема на базі Комунального закладу «Ужгородський міський центр дозвілля – будинок культури» Ужгородської міської ради у 2022 році проводились майстер-класи, конкурси, вікторини, літературні вечори тощо для дітей та молоді громади та ВПО. А на базі Ужгородської публічної бібліотеки було організовано «Школу вихідного дня» для школярів молодших класів від ГО «Graham Bell – Платформа трансформації». Для підтримки дітей ВПО на базі бібліотеки-філії №1 для дітей та бібліотеки-філії №2, спільно з волонтерами Закарпатської обласної організації Товариства Червоного Хреста України, щотижня проводились заняття із психосоціальної підтримки, спрямовані на допомогу дітям впоратися зі стресом, а також для набуття та розвитку навичок комунікації й взаємодії з однолітками. У бібліотеках було започатковано курси вивчення української та англійської мови. Багато уваги приділялось патріотичному вихованню молоді, любові до своєї країни, мови та традицій.

Практично щомісяця в Ужгородській громаді організовують фестивалі та святкові дійства, що тривають від кількох днів до тижня. Серед них: Сакура-Фест (квітень), Парад наречених

(червень), Ужгородська регата (липень), День міста (вересень), Закарпатське божоле (листопад), Парад Миколайчиків (грудень) та ін.

Фізична культура і спорт. Комунальна спортивна інфраструктура громади включає об'єкти для регулярних занять різними видами спорту. До її складу входять: 2 стадіони («Авангард» і «Автомобіліст»); 6 басейнів; 28 спортзалів; 112 спортивних майданчиків, в т. ч. скейт-майданчик; 12 футбольних полів.

Також в громаді функціонує мережа приватних спортивних закладів.

Навчально-тренувальні та спортивні послуги у сфері фізичної культури та спорту мешканці та мешканки громади отримують у 2 комунальних закладах Ужгородської міської ради: дитячо-юнацькій спортивній школі та стадіоні «Авангард».

Стадіон «Авангард» – багатофункціональний стадіон у місті Ужгороді, що забезпечує можливість тренувань та проведення змагань з футболу, волейболу, легкої атлетики, тенісу, кросфіту та інших видів спорту. На стадіоні розміщено 5 футбольних полів та ряд інших локацій щодо згаданих видів спортивних занять.

Головне футбольне поле – розміром 105×68 м – має сучасну дренажну систему та систему поливу трави. Навколо поля розміщене сучасне легкоатлетичне ядро із біговими доріжками. Чаша стадіону може вмістити до 10000 глядачів. Спорткомплекс є домашньою ареною для ігор ФК «Минай».

Стадіон «Автомобіліст» був відновлений у 202 році після реконструкції, що тривала 6 років. Сучасна інфраструктура стадіону – це смарагдове футбольне поле з поливом та сучасною дренажною системою, бігові доріжки з поліуретановим покриттям, чотири облаштовані роздягальні, зручні трибуни для вболівальників, майданчик для гри у міні-футбол, система освітлення, паркінг, а також упорядкована територія з огорожею. До війни на стадіоні «Автомобіліст» щодня тренувалося майже 800 спортсменів із дитячо-юнацьких спортивних шкіл міста. Також проводились футбольні матчі, оздоровлювались сотні активних мешканців громади.

У галузі спорту та фізичного виховання у 2022 році Ужгородській громаді було організовано, проведено та взято участь у низці спортивних заходів різного ґатунку. Серед них – чемпіонати та кубки України, Чемпіонати та кубки Закарпатської області, відкриті першості м. Ужгорода та різноманітні турніри, присвячені визначним датам та пам'яті визначних жителів міста з різних видів спорту: футболу, міні-футболу, баскетболу, таєквандо, водного поло, боксу, бойового самбо, кікбоксингу, шахів, дзюдо тощо.

Соціальний захист. У сфері соціального захисту політика громади спрямована на підвищення ефективності державної підтримки вразливих верств населення, удосконалення надання соціальних послуг, підвищення їх якості. Соціальний захист мешканців громади забезпечує Департамент соціальної політики Ужгородської міської ради та Служба у справах дітей Ужгородської міської ради.

Безпосереднє надання соціальних послуг здійснюють управління і відділи Департаменту соціальної політики Ужгородської міської ради, зокрема:

- управління організаційного забезпечення та надання адміністративних послуг соціального характеру (відділ підготовки особових справ, відділ прийому і видачі документів «Єдине вікно», відділ по роботі з внутрішньо переміщеними особами);
- управління соціальних допомог та виплат (відділ соціальних допомог, відділ соціальних виплат, відділ контролю за призначенням та виплатою соціальних допомог, відділ контролю за призначенням та виплатою пенсій);
- управління розвитку соціальних послуг та міських цільових програм (відділ надання соціальних послуг та підтримки членів сімей захисників України, відділ виконання міських цільових програм, сім'ї та ґендерної політики).

У 2022 році в громаді було зареєстровано 25000 внутрішньо переміщених осіб.

Станом на початок 2023 року у громаді на обліку перебувало 2909 домогосподарств-отримувача житлових субсидій. Загальна сума нарахування склала 28,8 млн грн. Для призначення субсидії на ЖКП, ТП та СГ у 2022 році звернулося 422 домогосподарства.

Служба у справах дітей Ужгородської міської ради здійснює забезпечення в межах визначених законодавством прав членів територіальної громади в сфері захисту прав, свобод і законних інтересів дітей громади шляхом виконання відповідних державних і місцевих програм, надання населенню якісних послуг.

На початок 2023 року на обліку в службі у справах дітей перебувало 25 дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах; 46 дітей, які мають статус постраждалих внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів; 153 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,

В громаді функціонує 2 прийомні сім'ї, в яких виховується 2 дитини, позбавлені батьківського піклування, та 1 дитячий будинок сімейного типу, якому виховується 5 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Для забезпечення права дитини на виховання у сім'ї та з метою популяризації сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування службою у справах дітей проводиться постійна робота щодо пошуку та навчання потенційних кандидатів в усиновителі, опікуни, піклувальники.

Система надання адміністративних послуг. З метою оперативного вирішення актуальних питань дозвільного характеру в Ужгородській громаді працює Центр надання адміністративних послуг (надалі ЦНАП). На початок 2023 року ЦНАП надавав 283 види адміністративних послуг (за 15 категоріями послуг) жителям Ужгородської громади та Закарпатської області. З них: 29 послуг – обласної держадміністрації; 129 – міської ради; 125 – територіальних органів центральних органів виконавчої влади.

Загальна штатна чисельність працівників ЦНАП становила 17 осіб.

Станом на 01.01.2023 року через ЦНАП надано 47524 адміністративних послуги. В середньому за місяць адміністраторами надавалося 3960 адмінпослуг (180 послуг в день).

Адміністратори ЦНАП здійснювали прийом суб'єктів господарювання та мешканців громади та області в Програмі ЦНАП – «Універсам послуг м. Ужгород», Єдиному державному реєстрі речових прав, Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Державному реєстрі Держгеокадастру, Державному реєстрі актів цивільного стану громадян, Єдиному порталі державних послуг Дія – комплексної послуги «Є-Малютко», Єдиній державній електронній системі у сфері будівництва, функціонує Портал адміністративних послуг м. Ужгород.

Кількість онлайн послуг у 2022 році було збільшено до 48. Заявники отримали можливість подати заяв щодо надання адміністративних послуг в онлайн режимі, для надання яких використовувався власний Інтернет портал <http://cnap.rada-uzhgorod.gov.ua/>. Водночас суб'єкти звернень отримали можливість на даному порталі перевірити виконання послуг та отримання сканованого результату.

Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура

Житловий фонд. В Ужгородській громаді нараховується 1198 багатоповерхових будинків, з яких на балансі департаменту міської інфраструктури Ужгородської міської ради перебуває 554 житлові будинки, які обслуговують управителі, призначені за результатами проведеного конкурсу відповідно до Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» (зокрема, ТОВ «Наш Добробут», ТОВ «Хаус Менеджмент Груп», ТОВ «Управління житлом», ТОВ «Житло-Сервіс», ПП «УжБудСервіс», ФОП Гавалець Є. С). У деяких житлових будинках мешканці обрали управителів самостійно, не створюючи ОСББ. ОСББ створено у 495 багатоквартирних будинках, у 58 – діють ЖБК, у 45 – будинкові комітети, 27 – відомчий житловий фонд.

Більшість будинків збудовано в 60-70 роках минулого століття (так звані, «сталінки» та «хрущовки»). Вони потребують комплексного капітального ремонту. Великопанельні житлові будинки потребують проведення капремонтів покрівель, інженерних мереж та утеплення фасадів (термомодернізації). В житловому фонді Ужгородської громади в експлуатації перебуває 417 ліфтів. Станом на початок 2022 року закінчується термін експлуатації 180 ліфтів. Вони потребують проведення капітального ремонту. Не експлуатуються понад 10 років – 11 ліфтів.

Загалом на початок 2021 року загальна площа житлового фонду території сучасної Ужгородської громади становив майже 4,2 млн м² (таблиця 1.12), або 12,6% усієї площі житлового фонду Закарпатської області та 31,7% усієї житлової площі в міських поселеннях Закарпатської області. За період з 2010 до 2020 років житловий фонд на території сучасно Ужгородської громади зріс у понад 1,7 рази. Рівень обладнання загальної житлової площі громади необхідними комунікаціями є одним з найвищих серед міст Закарпатської області.

Таблиця 1.12. Характеристика житлового фонду Ужгородської громади

Показники	2010	2015	2018	2019	2020
Житловий фонд, тис. м ² загальної площі	2390	2748	2987	3877	4150
<i>Питома вага загальної житлової площі, обладнаної</i>					
водопроводом	99,9	97,6	97,0	96,8	96,5
каналізацією	99,9	97,6	97,0	96,8	96,5
опаленням	97,4	96,3	96,4	96,7	96,5
газом	85,6	82,1	85,1	86,6	87,2
гарячим водопостачанням	72,9	76,2	77,0	79,3	82,6

Житловий фонд Ужгородської громади активно розвивається на фоні Закарпатської області. Зокрема на Ужгородську громаду припадає понад третина усього обсягу виробленої в регіоні будівельної продукції. За даними статистики, у 2019 році на м. Ужгород (тепер – територія Ужгородської громади) припадало 35,1% загального обсягу виробленої в Закарпатській області будівельної продукції, тобто вартості будівельних, монтажних та інших робіт, що виконуються під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального та поточного ремонту будівель, споруд, технічного переоснащення підприємств. Про те, що житловий фонд Ужгородської громади розширюється з року в рік свідчать і дані порталу lup.ua. На початку 2023 року в Ужгородській громаді забудовники здійснювали продаж квартир в 58 житлових комплексах (в т. ч.: в 24 збудованих житлових комплексах, в 24 житлових комплексах, які ще будуються, в 4 житлових комплексах, які перебувають на стадії підготовчих робіт для будівництва, в 6 житлових комплексах, які перебувають на стадії проекту).

Для підвищення рівня комфорту проживання мешканців громади та покращення санітарно-технічного стану старих житлових будинків Ужгородською міською радою 10.11.2022 року затверджено «Програму капітального ремонту житлового фонду у м. Ужгород на 2023 – 2027 роки» загальним обсягом 468,7 млн грн.

Загалом упродовж 2016–2022 років у благоустрій території нинішньої громади інвестовано 1,1 млрд грн. Проведено ремонт скверів (здійснено ремонт лавиць, пандусів та доріжок, встановлено смітники, впорядковано клумби, елементи дитячих майданчиків), внутрішньо-квартальних територій, міських шляхів, покрівель у багатоквартирних будинках, мереж вуличного освітлення, водопостачання та водовідведення, а також виконано заміну дверей і вікон у під'їздах багатоповерхових будинків.

Водопостачання та водовідведення. Загальна протяжність мережі централізованого водопостачання в Ужгородській громаді на початок 2023 року становила – 286,6 км, з яких ветхих і аварійних – 151,7 км, тобто 52,93%. Зношеність та аварійність водопровідних мереж спричиняє до понад нормативного рівня витрат води та електроенергії. Зокрема понаднормові витрати та втрати води у 2022 році становили 557,25 тис. м³. Протяжність мереж каналізації – 208,3 км. Лише три чверті території громади облаштовано загальносплавною системою каналізації. Потужності каналізаційних очисних споруд не вистачає для повної очистки стоків до показників, що визначені природоохоронними органами до якості стоків на випуску у

прикордонну річку Уж. Каналізаційні очисні споруди потребують модернізації та збільшення потужностей.

Послуги водопостачання та водовідведення в Ужгородській громаді надає Комунальне підприємство «Виробниче управління водопровідно – каналізаційного господарства міста Ужгорода» (КП «Водоканал м. Ужгорода»), яке є суб'єктом природних монополій та ліцензіатом НКРЕКП.

Головними споживачами води в Ужгородській громаді є підприємства, установи, організації (таблиця 1.13). У 2022 році вони спожили води у понад 2,3 рази більше, ніж населення.

Таблиця 1.13. **Обсяг водопостачання та водовідведення в Ужгородській громаді**

Показник	Одиниці виміру	2021	2022	Зміна у 2022р., порівняно з 2021р., %
Підйом води	тис. м ³	8809,4	9455,4	107,3
Подача води	тис. м ³	7715,30	8219,10	106,5
Втрати в мережах та технологічні витрати води,	тис. м ³	3773,20	4086,01	108,3
<i>у т. ч. понаднормові</i>	<i>тис. м³</i>	<i>485,53</i>	<i>557,25</i>	<i>114,8</i>
% понаднормативних втрат	%	5,51	5,89	-
Реалізацій води,	тис. м ³	5036,2	5369,39	106,6
<i>у т. ч.:</i>				
<i>населення</i>	<i>тис. м³</i>	<i>4166,3</i>	<i>4349,6</i>	<i>104,4</i>
<i>підприємства, установи, організації (в т. ч. бюджетні)</i>	<i>тис. м³</i>	<i>869,90</i>	<i>1019,79</i>	<i>117,2</i>
Каналізація	тис. м ³	5512,0	5764,4	104,6

Поводження з ТПВ. Послуги з централізованого збору та вивезення ТПВ в Ужгородській громаді надає ТОВ «АВЕ Ужгород», а послуги із захоронення ТПВ надає КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО КОМУНАЛЬНЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО-072801 УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (КП «КАТП-072801»).

Понад 94% мешканців Ужгородської громади уклали договори з ТОВ «АВЕ Ужгород» про збір та вивезення ТПВ. Відтак практично вся громада охоплена послугами із збору та вивезення сміття.

Міська рада поступово впроваджує сучасну систему роздільного збору і переробки твердих побутових відходів шляхом встановлення контейнерів з відповідним маркуванням.

В громаді є кілька пунктів прийому макулатури, склотари, пластику, поліетилену та один пункт, де приймають металобрухт. Водночас, в деяких пунктах (супермаркетах та бібліотеках) збирають окремо ПНТ (поліетилен низького тиску, зокрема кришки від пляшок). В громаді також впроваджено добровольчі ініціативи зі збору небезпечних відходів – батарейок, акумуляторів та люмінесцентних ламп. Їх збирають у визначених точках (здебільшого в супермаркетах), після чого вивозить на знешкодження.

Полігон, на якому здійснюють захоронення ТПВ, перебуває на балансі КП «КАТП-072801» та має потужність 1260 т та розташовано за межами громади – у с. Барвінок. Полігон паспортизований, експлуатується з 1998 року. Проектна потужність полігону ТПВ складає 5,2 млн м³. Ще у 2021 році наповненість полігону становила 5,15 млн м³, майже 99,9% проектною потужністю. Протягом останніх років проводили рекультивацию полігону ТПВ.

У 2021 році в Ужгородській громаді було зібрано і вивезено на полігон понад 260 тис. м³ ТПВ.

У жовтні-листопаді 2022 року в Ужгородській громаді було проведено опитування для отримання громадської думки щодо визначення ефективності поводження з відходами в громаді у межах реалізації проекту «Внесок у стале поводження з муніципальними відходами у м. Ужгород», що реалізовується за підтримки Федерального міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини. В опитуванні взяли участь понад 3 тис. містян віком від 16 років. Більшість респондентів негативно ставляться до ситуації, що склалася з утилізацією

відходів у місті. За результатами, незадоволені 68,5% опитуваних; 76,2% респондентів негативно оцінюють організацію збору відпрацьованих ламп, батарейок та акумуляторів.

Найгострішими проблемами поводження з ТПВ, які відзначили понад 45% респондентів, є:

- нерегулярне прибирання контейнерного майданчика;
- контейнери для відходів переповнені;
- біля контейнерів накопичуються великогабаритні відходи;
- неприємний запах від контейнерів;
- відсутність контейнерів для вторинної сировини;
- наявність неформальних збиральників відходів;
- мешканці прилеглих сіл викидають відходи в місті.

Серед напрямів розвитку системи поводження з ТПВ мешканці громади виділили наступні:

- відкриття сміттєпереробного заводу;
- майданчики для роздільного збирання сміття;
- розвиток культури поводження з побутовими відходами;
- ліквідація стихійних сміттєзвалищ;
- організація збору старої техніки, ламп, батарейок;
- надання вичерпної інформації щодо подальшої переробки зібраної вторинної сировини та небезпечних складових;
- запровадження переробки гілля та листя.

Теплопостачання. Теплопостачання усіх домогосподарств Ужгородської громади забезпечується індивідуальним тепловим обладнанням. Централізоване опалення почали замінити ще у 2004 році, встановлюючи у квартирах та будинках автономні теплогенеруючі прилади. Основною причиною відмови мешканців від централізованого теплопостачання були зношеність магістральних трубопроводів тепломереж (65%), які призводили до значних втрат тепла (43%) та зростання собівартості послуг з централізованого теплопостачання та гарячого водопостачання для населення. Ще до 2018 року мешканці 70% домогосподарств самостійно за власні кошти встановили автономне газове опалення, 20% – автономне електричне опалення.

Бюджетні установи та організації громади – школи, дитсадки, лікарні та адмінбудівлі – обігрівають 62 модульні котельні, 5 з яких функціонують на альтернативних видах палива. Одна з котельень обігріває велике медичне містечко – пологовий будинок, обласну інфекційну та міську лікарні, а також поліклініку.

Окрім природного газу для забезпечення теплопостачання у громаді використовують дрова. Річний обсяг їх використання коливається в межах 5,0-5,5 тис. м³.

Електропостачання в Ужгородській громаді забезпечує Ужгородський міський РЕМ ПАТ «Закарпаттяобленерго». Громада має розвинену систему електрифікації та необхідний резерв потужності (у т. ч. для підключення споживачів (промислових підприємств) із значним обсягом споживання). Наявні ЛЕП потужністю від 0,4 кВ до 220 кВ.

Середньорічне споживання електроенергії населенням становить майже 128 тис. МВт/год, промисловими підприємствами – майже 37 тис. МВт/год, бюджетними підприємствами, установами та організаціями – майже 27 тис. МВт/год.

Газопостачання. Ужгородська громада повністю газифікована. Постачання природного газу здійснює ПАТ «Закарпатгаз». На території розташовано 26 газорозподільних станцій (ГРП). Технічна пропускна величина потужності ГРП становить 86,85 тис. м³/год., вільна пропускна величина потужності ГРП – 64,12 тис. м³/год.

Мешканці громади середньорічно споживають понад 46 млн м³ природного газу, промислові підприємства – майже 7 млн м³, бюджетні підприємства, установи та організації – понад 7 млн м³.

Інфраструктура транспорту і зв'язку

Дорожнє господарство. Ужгородська громада є найбільшим транспортним вузлом Закарпатської області, через який проходить низка європейських автошляхів – E50, E58, E573, а також міжнародні автошляхи M06, M08 та автомобільний шлях національного значення H13. На території громади розташовані: залізнична станція «Ужгород», міжнародний аеропорт Ужгород, міжнародний пункт пропуску на державному кордоні із Словаччиною «Ужгород – Вишне Немецьке». Зовнішні зв'язки громади забезпечуються автомобільним, залізничним та повітряним транспортом (рис. 1.12).

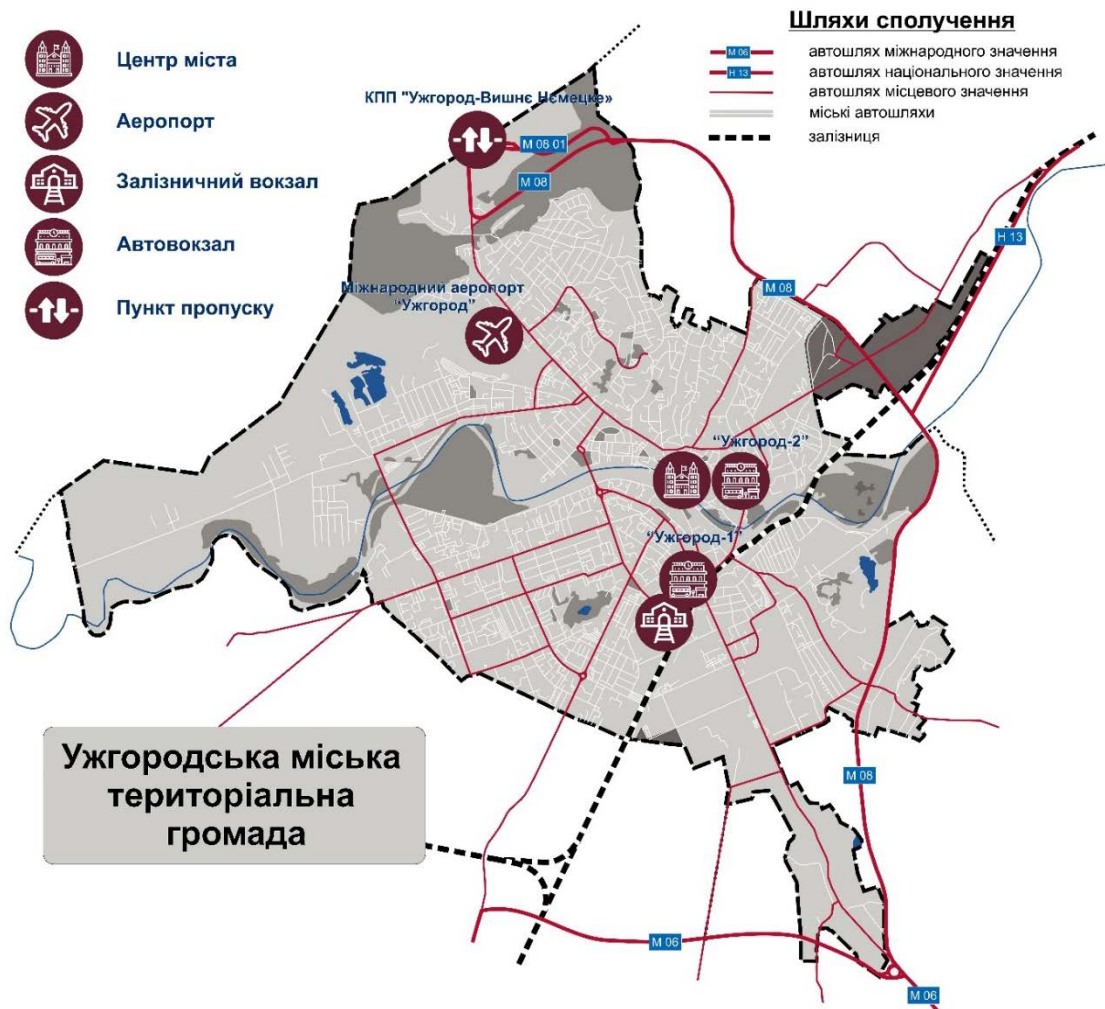

Рисунок 1.12. Карта-схема транспортної мережі Ужгородської громади

Загальна протяжність вуличних мереж Ужгородської міської територіальної громади орієнтовно становить 240 км, з них 160 км доріг паспортизовано документацією 70-х років. На міських дорогах експлуатуються 9 мостових споруд, в т. ч. 5 залізобетонних, 2 металеві, 2 кам'яні. Зношеність магістральних вулиць міста складає 30-35%, другорядних 55-65%, внутрішньо кварталних територій – 70-80%. В громаді існує один пішохідний і три транспортні мостові переходи через річку Уж. З південної та східної сторони громади функціонує об'їзна дорога, що забезпечує відведення транзитного автотранспорту з магістральної вуличної мережі громади. Однією із головних проблем залишається пропуск транспорту через центральну частину міста Ужгорода, через вулиці історичної частини міста. Унеможливило розширення вулиць на перспективу також скорочення у червоних лініях окремих вулиць при забудові.

Ужгородська громада (до створення громади – м. Ужгород) історично займає важливе місце в транспортних пасажирських перевезеннях автомобільним транспортом. На неї припадає трохи менше половини усього обсягу пасажирських перевезень Закарпатської

області. У 2019 році на м. Ужгород (тепер – територію Ужгородської громади) припадало понад 15 млн перевезених пасажирів, або 44,9% усіх перевезених в Закарпатській області пасажирів, а пасажирооборот становив – 261,5 млн пасажиро-кілометрів, або 27,9% усього пасажирообороту Закарпатської області. Подібна ситуація спостерігалась і в попередніх роках. Водночас історично Ужгородська громада забезпечує менше 10% загального обсягу вантажних перевезення регіону автомобільним транспортом. Обсяг вантажоперевезень становив 539,7 тис. т вантажів, або 8,2% усього обсягу вантажних перевезень області, а вантажооборот становив 478,6 млн тонно-кілометрів, або 9,7% усього вантажообороту області.

У громаді розроблено та затверджено Концепцію велосипедної інфраструктури міста, відкрито дві велосипедні парковки. Також в громаді розробили в межах проєкту «SUMCITYNET: міста за покращення доступності і кліматично сталу міську мобільність» «План сталої міської мобільності (ПСММ) Ужгорода». План скерований на покращення умов для маломобільних осіб, тих, хто пересувається пішки, велосипедом чи самокатом (зокрема це освітлення, озеленення, пониження бордюрів, створення умов для людей, які погано чують чи бачать, щоб і їм було безпечно й комфортно ходити пішки), а також зменшення кількості автомобілів.

Серед проблем дорожнього господарства громади є неналежний технічний стан вулично-дорожньої мережі, що зумовлено недостатнім фінансуванням впродовж останніх років, що не дозволяло проводити ремонтні роботи на мережі доріг міста в необхідних обсягах з доведенням термінів експлуатації дорожнього покриття до міжнародних стандартів. Також залишається потреба в будівництві мережі облаштованих за європейськими нормами – із знаками, розміткою, переходами тощо – велодоріжок.

Громадський транспорт. Транспортна інфраструктура громади забезпечує потреби мешканців у пасажирських та вантажних перевезеннях.

Автобусну маршрутну мережа громади формують 22 маршрути загального користування (17 – діючих), які обслуговують 4 автоперевізники (автопарк становить 85 автобусів), в т. ч. 1 перевізник комунальної форми власності (автопарк – 27 автобусів «Електрон»). Новими сучасними комунальними автобусами великої пасажиромісткості «Електрон» забезпечується перевезення пасажирів на 6 маршрутах (№№18, 20, 22, 24, 38, 156). Це дає змогу пасажиром здійснювати поїздки без подвійної оплати та пересадок між густонаселеними та віддаленими районами міста, поліклінікою, лікарнею, пологовим будинком, пенсійним фондом, університетом, автостанціями, залізничним вокзалом, будівельними гіпермаркетами тощо.

Ужгородська громада розвиває транспортну смарт-систему. Зокрема в громаді забезпечено функціонування GPS – моніторингу громадського транспорту. У розділі «Громадський транспорт» на офіційному веб-сайті міської ради та у мобільному застосунку «Dozor City» кожен громадянин може дізнатися про реальне місцезнаходження, а також прибуття на необхідну зупинку кожного автобуса на будь-якому маршруті. Водночас, розклади руху громадського транспорту розміщено на інформаційних панелях на частині автобусних зупинок міста, у розділі «Громадський транспорт» на офіційному сайті міської ради <https://uz.rozklad.in.ua/> та у всеукраїнському мобільному застосунку [rozklad.in.ua](https://uz.rozklad.in.ua/), що дає можливість завчасно планувати свої поїздки.

Водночас Ужгород – єдиний обласний центр України, в якому відсутній електротранспорт. Відповідно до Закону України «Про деякі питання використання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами, та внесення змін до деяких законів України щодо подолання паливної залежності і розвитку електрозарядної інфраструктури та електричних транспортних засобів» від 24 лютого 2023 року, № 2956-ІХ «до перевезень пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування в режимі регулярних пасажирських перевезень у містах районного та обласного значення з 1 січня 2036 року допускаються виключно електробуси (в тому числі електробуси з подовженим запасом ходу) та/або автобуси, оснащені двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням, що працюють виключно на стисненому природному газі метані, зрідженому природному газі метані або біогазі, та/або автобуси з водневим паливним елементом (коміркою), якщо рішення щодо інших термінів не було ухвалено органами місцевого самоврядування відповідних міст».

Відтак розвиток системи громадського транспорту в Ужгородській громаді, зокрема автопарку, повинен бути орієнтований на екологічно чисті види транспортних засобів, зокрема електробусів та автобуси на природному газі метані.

Залізничний транспорт. На території громади розташована залізнична станція «Ужгород» (рис. 1.13). Станція «Ужгород» є головною станцією «Ужгородської дирекції залізничних перевезень» регіональної філії «Львівська залізниця» АТ «Укрзалізниця». Вона обслуговує м. Ужгород, столицю Закарпаття. Станція «Ужгород» – позакласна сортувальна залізнична станція Львівської залізниці на електрифікованій лінії Самбір – Чоп. За 3 км південніше станції відгалужується залізниця до прикордонної станції Павлове та з виходом на Словаччину. На станції діє три платформи та шість колій.

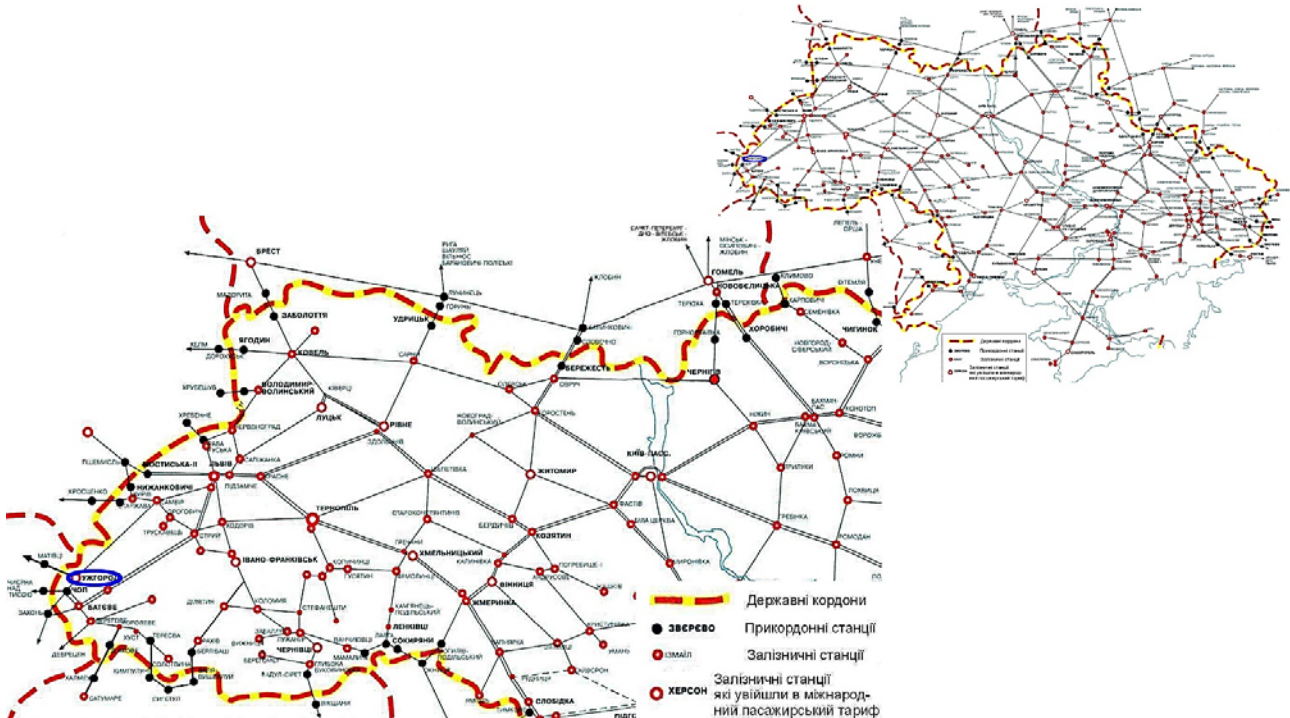

Рисунок 1.13. Залізнична станція «Ужгород» в системі залізничних доріг України

Станція «Ужгород» є кінцевою для усіх пасажирських поїздів далекого сполучення, за винятком лише швидкого поїзда № 59/60 сполученням Чоп – Київ, для деяких приміських електропоїздів є транзитним пунктом.

Станція «Ужгород» – один із найбільших та найважливіших залізничних вокзалів Закарпатської області. Розташований на вулиці Станційній, 9 у місті Ужгород. Залізничний вокзал обладнаний комфортними залами очікування з фонтаном, касами, камерами схову, об'єктами торгівлі та харчування. До вокзалу примикає приміський вокзал. Платформи обладнані навісами, перехід між шляхами здійснюється наземним пішохідним мостом. Розклад поїздів, що прибувають та відбувають зі станції «Ужгород», відображається на сучасному електронному табло. Поруч із залізничним вокзалом (на проспекті Свободи) розташований міжміський автовокзал (~300 м). Також наявний зручний доступ до громадського транспорту і таксі, що дозволяє без перешкод дістатися до будь-якої точки міста або області.

Залізниця забезпечує зв'язок обласного центру з іншими регіонами України. Також зі станції «Ужгород» курсують приміські поїзди до станцій.

Авіаційний транспорт. На території Ужгородської громади функціонує Закарпатське обласне комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт Ужгород» (далі – Міжнародний аеропорт Ужгород).

Міжнародний аеропорт Ужгород (IATA: UDJ, ICAO: UKLU) – член Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA), Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO), Міжнародної ради аеропортів (ACI Europe) і Асоціації аеропортів України.

Міжнародний аеропорт Ужгород є класу «Г» (3С) (гірський) та розташований у гірському районі, в зоні з особливим режимом використання повітряного простору. Літаки злітають і заходять на посадку через повітряний простір Словаччини (кордон на відстані 100 м).

Розміри ШЗПС (штучної злітно-посадкової смуги) 2038 x 40 метрів. Тип покриття – асфальтобетон із індексом несучої спроможності покриття PCN 29 F/D/X/T. Аеродром придатний до експлуатації вдень і вночі, круглорічно, і здатний приймати повітряні судна індексу 4 (код 3С) та більш легких повітряних суден.

Пасажирський термінал, загальною пропускною здатністю 100 пас./год, призначений для обслуговування міжнародних та внутрішніх рейсів.

Міжнародний аеропорт Ужгород укомплектований необхідними засобами управління повітряним рухом і відповідає всім ключовим вимогам законодавства, що пред'являються до цивільних аеродромів України. Міжнародний аеропорт Ужгород має всі сертифікати для здійснення міжнародних та внутрішніх перевезень.

В грудні 2019 представниками України та Словаччини було узгоджено умови спільного використання повітряного простору Словаччини. 10 червня Кабінет Міністрів України схвалив рішення щодо спільного використання частини повітряного простору Словаччини, що дозволить аеропорту приймати та відправляти рейси.

У травні 2021 було проведено розширення руліжної доріжки і перону аеродрому. І вже в червні українська авіакомпанія WindRose запустила регулярні рейси з Ужгорода до Києва. Літаки, що виконували рейси – ATR 72, які доставляли пасажирів до Києва за 1 годину 50 хв. Проте у грудні 2021 року виконання регулярних рейсів було скасовано з комерційних причин.

Міжнародний аеропорт Ужгород за обсягом авіаперевезень пасажирів у 2019 році займав останнє місце серед 16 аеропортів України, а в 2021 році – 11 місце (за 2020 рік – відсутні дані). У 2019 році він забезпечив перевезення 2782 осіб (0,01% усіх перевезених авіатранспортом пасажирів в Україні), а в 2021 році – 7600 осіб (0,05% усіх перевезених авіатранспортом пасажирів в Україні).

У зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України, авіакомпанії у 2022 році призупинили польоти на невизначений термін.

Водночас інфраструктура Міжнародного аеропорту Ужгород потребує значних капітальних оновлень для забезпечення стандартів, зокрема щодо якості покриття злітно-посадкової смуги.

Міжнародні пункти пропуску. На території Ужгородської громади функціонує автомобільний міжнародний вантажо-пасажирський цілодобовий пункт пропуску «Ужгород – Вишне-Немецьке» на ділянці державного кордону між Україною та Словаччиною. ПП «Ужгород – Вишне-Немецьке» є пунктом пропуску основної транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) («Рейн – Дунай»), а також сполучається по об'їзній дорозі м. Ужгород (5,3 км) з транспортним Критським міжнародним транспортним коридором №5.

ПП «Ужгород – Вишне-Немецьке» є найпотужнішим з-поміж 5-ти пунктів пропуску на митному кордоні між Україною і Словаччиною та лідером за обсягами обслуговування переміщення громадян, легкових автомобілів, вантажних транспортних засобів (ТЗ), автобусів і вантажів (переміщених автомобільними ТЗ). У доповідні та довоєнні роки (зокрема у 2018 р.) послугами цього пункту пропуску скористалось 69,55% громадян, які перетнули українсько-словацький кордон (разом за обома напрямками). Окрім того, частка ПП «Ужгород» в обсязі переміщених через митний кордон між Україною і Словаччиною легкових автомобілів становила 64,56%, вантажних ТЗ – 100%, автобусів – 100% і вантажів (автомобільними ТЗ) – 100%.

Пошта і зв'язок. Загалом В Ужгородській громаді функціонує 84 одиниці поштових відділень та поштоматів, а саме: Укрпошта – 11 відділень; Нова пошта – 13 відділень та 29 поштоматів; Міст Експрес – 1 відділення без обмежень ваги та 27 мінівідділень; SAT – 1 відділення; Delivery – 2 відділення.

Послуги мобільного зв'язку та Інтернету на території громади надають національні оператори стільникового зв'язку: 3G/4G – Київстар, Lifecell, Vodafone; CDMA – PeopleNet. Зона покриття 3G та 4G мережами - 99% території міста. Громада має розгалужену мережу дротового телефонного зв'язку, яку обслуговує Укртелеком.

Послуги дротового інтернету на території громади надають майже 20 провайдерів, найбільший з яких – Київстар. Максимальна швидкість – 500 Мбіт/с. Середня вартість широкопasmового доступу в інтернет 5-20 дол. США/місяць.

Інфраструктура торгівлі та послуг

Ужгородська громада – лідер з розвитку інфраструктури та громадських просторів у Закарпатській області.

Мережа роздрібної торгівлі товарами широкого вжитку в Ужгородській громаді налічує понад 2200 суб'єктів господарювання, в т. ч. 330 підприємств ресторанного господарства та 7 ринків, на яких реалізують різні групи товарів. Торговельна мережа представлена понад 220 закладами торгівлі, серед яких – супермаркети, продуктові магазини, магазини, що реалізують змішані групи товарів, а також спеціалізовані магазини (з продажу парфумерії, квітів, зоотоварів, електроніки тощо).

У сфері побутових послуг спостерігається пошвидження розвитку таких видів послуг, як: перукарські, ремонт взуття та житла. Розширюється мережа комплексів із технічного обслуговування автомобілів, радіоелектронної апаратури, технічно-складних товарів, а також підприємств, що надають населенню офісні послуги.

Банківські послуги на території громади надають 48 відділень 24 банків, найбільші з яких – ПриватБанк, Ощадбанк, КРЕДІ АГРИКОЛЬ, ПУМБ, Райффайзен Банк, УКРГАЗБАНК, Укрексімбанк, КРЕДОБАНК, КБ «Львів», ОТП БАНК.

Надання страхових послуг забезпечують 33 відділення страхових компаній, найбільші з яких – ВУСО, ARX, РЗУ Україна, Альфа Страхування, Арсенал Страхування, Оранта, Провідна, ТАС, ІНГО, Українська пожежно-страхова компанія, Українська Страхова Група.

Послуги цивільно-правового характеру в громаді надають 2 державні нотаріальні контори та 66 приватних нотаріусів.

Туристична інфраструктура

Ужгородська громада має потужний потенціал для інтенсивного розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, достатній людський капітал для сфери туризму, розвинута мережу транспортного сполучення та мережу закладів розміщування та харчування тощо.

Мережа туристично-рекреаційних та готельних закладів на території Ужгородської громади у 2022 році налічувала майже 50 *закладів розміщення* (готелів, мотелів, хостелів та готельно-туристичних комплексів) та понад 100 закладів харчування. Загальний номерний фонд закладів розміщування у громаді дає можливість одночасно поселити близько 2,5 тис. осіб. Також в громаді провадять діяльність 8 туристичних операторів та майже 60 туристичних агенцій.

Заклади харчування громади здатні задовільнити різноманітні гастрономічні смаки. Вони готують страви української, угорської, румунської, словацької, чеської, польської, італійської, індійської, арабської, японської кухні. Ужгород також славиться особливим ставленням до споживання кави. В громаді функціонують понад 100 закладів харчування, які стрімко

розвивають сучасну культуру харчування та обслуговування. Середній чек за людину варіює в межах 10-20 доларів США.

Ужгород – місто паркової культури. В ньому розташовано багато парків та скверів (рис. 1.15), серед яких:

- Ужгородський ботанічний сад (загальнодержавного значення);
- 10 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (Боздоський парк, Липова алея, Палісадник обласної лікарні, Палісадник університетської бібліотеки, Палісадник хімкорпусу держуніверситету, Партерний сквер, Підзамковий парк, Рокарій ЗАТ «Закарпатліс», Сквер міськлікарні, Сквер Т. Масарика);
- 2 ботанічні пам'ятки природи (Кипарис болотний, Ясен Масарика);
- 2 гідрологічні пам'ятки природи (Джерело № 1, Свердловина № 221).

Рисунок 1.14. Природні та архітектурні туристичні об'єкти Ужгородської громади

Завдяки м'якій зимі, в Ужгородському ботанічному саду росте дерево секвоядендрону гігантського, вік якого майже 100 років. На міських алеях, клумбах, уздовж вулиць, у Ботанічному саду й трьох найвідоміших парках (Підзамковому, Лаудона, Боздоському) ростуть екзотичні сакури, магнолії, іудині дерева, платони, а уздовж набережної – липова алея.

Також Ужгород належить до категорії міст зі значною *архітектурною спадщиною*. Місто Ужгород внесено до Списку історичних населених місць України, як місто VIII століття. В місті збереглися ансамблі, окремі унікальні будинки – пам'ятки архітектури державного та місцевого значення. Історично сформована забудова центральної частини міста – це житлові квартали розчленовані господарськими спорудами на вузькі ділянки. Ця забудова належить до XIX та початку XX століть. Більшість будинків – малоповерхові (до трьох поверхів). В цей період

динамічно розвивалися архітектурні стилі – угорський романтизм, стилі архітектури історизму (еклектика), а також сецесія.

Унікальними пам'ятками архітектури є: Горянська ротонда – храм св. Анни XI ст., Ужгородський замок (XII-XVIII ст.) – найстаріший пам'ятник фортифікаційного мистецтва та архітектури, Хрестовоздвиженський собор (1644), оформлений у стилі пізнього бароко, Шелестівська церква Святого Михайла (побудована в 1777 р. без жодного цвяха), Цегольнянська церква (1802), обласна філармонія – колишня синагога (1902) та ін.

Протягом 2010 – 2016 років в Ужгороді з'явилося понад 30 *міні-скульптур*, пам'ятників розміром з людську долоню скульптора Михайла Колодка. Більшість із них зосереджена в центральній частині міста, вздовж набережної, обабіч річки Уж. Кожна скульптура пов'язана з Ужгородом або Закарпаттям, і є міні-портретами цікавих, історичних постатей, персонажів чи міфічних героїв. Для туристів було розроблено спеціальний маршрут на пошук і огляд всіх міні-скульптур з використанням путівника, маршрут займе 3,5 години часу.

На території громади є понад 20 проявів *мінеральних вод*, природних джерел і штучних свердловин типів Єсентуки, Нарзан і Нафтуса.

Практично щомісяця в громаді організовують *фестивалі та святкові дії*, що тривають від кількох днів до тижня.

Для популяризації туристичного потенціалу громади на офіційному сайті міської ради сформовано інформаційно-туристичний портал, який містить багато цікавої інформації для гостей громади.

Водночас війна спричинила до проблем у розвитку туристичної сфери, зокрема: зниження запитів на екскурси в межах громади та виїзні тури, зростання вартості туристичних продуктів, обмеження пересування громадян (збільшення вартості нафтопродуктів) тощо. Натомість виникло явище «вимушеного туризму» (переміщення громадян з окупованих територій або з тих, де ведуться бойові дії).

Проте туристична сфера працює, орієнтуючись на внутрішній ринок, та всіляко намагається підтримувати економіку громади. У 2022 році обсяг туристичного збору зріс втричі, порівняно з 2021 роком, і становив понад 2,5 млн грн. Багато суб'єктів туристичної галузі підтримують військових та ВПО на волонтерських засадах.

У 2022 році у громаді було здійснено низку заходів для популяризації туризму. Серед них:

- на постійній основі здійснюється моніторинг закладів розміщення на території міста (готелі, мотелі, хостели), щодо сплати туристичного збору;
- встановлено 5 туристичних стел у центральній частині міста та реставровано 7 туристичних мап-вказівників (стел);
- затверджено нову Програму розвитку туризму та формування позитивного інвестиційного іміджу м. Ужгород на 2023-2025 роки;
- оновлено інвестиційний паспорт м. Ужгорода;
- реалізувався проєкт «CREATE.KRAFT.TRAVEL – Розвиток економіки через формування умов для розвитку креативних бізнесів, крафтових проєктів, та комплексних туристичних пропозицій міста Ужгород» з Німецькою федеральною компанією GIZ, у рамках програми «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП», що фінансується Європейським Союзом та урядом Німеччини. Протягом 2022 року, у рамках проєкту було: проведено аудит туристичного порталу visit-uzhhorod.com, метою якого є промоція міста Ужгорода як туристичної дестинації; розроблено онлайн-опитування для підприємців м. Ужгорода, що ляже в основу підготовки Плану дій з розвитку підприємництва м. Ужгорода під час воєнного стану та у повоєнний період.

У 2022 році Ужгородською міською радою затверджено нову Програму розвитку туризму та формування позитивного інвестиційного іміджу м. Ужгород на 2023-2025 роки.

Висновки

1. Мережа закладів освіти в Ужгородській громаді є високо розвинута. У громаді функціонують заклади освіти міського, обласного та державного підпорядкування усіх рівнів освіти: дошкільної (24 заклади), загальної середньої (30 закладів), професійної (професійно-технічної) (3 заклади), фахової передвищої (5 закладів) та вищої освіти (7 закладів). Також в громаді провадять діяльність міські заклади позашкільної освіти та інклюзивно-ресурсний центр.

2. Заклади дошкільної і загальної середньої освіти громади здебільшого є заповнені здобувачами освіти понад проектну спроможність. Середнє навантаження ЗДО громади становило 103,8% проектною спроможністю. Проте окремі ЗДО (ЗДО №№2, 12, 16, 42, 40) були перевантажені на 35% і більше. Середнє навантаження ЗЗСО громади становило 108,7% проектною спроможністю. В 4 ЗЗСО комунальної власності громади (Ужгородська спеціалізована школа I-III ступенів №3 з поглибленим вивченням англійської мови, Ужгородська гімназія №13, Ужгородська гімназія №14, Ужгородська загальноосвітня школа I-III ступенів №19) кількість учнів перевищувала проектну спроможність на понад третину. Лише окремі ЗЗСО (Ужгородська гімназія №16, Навчально-виховний комплекс «Гармонія») були завантажені на менш ніж 60% своєї проектною спроможністю.

3. Заклади вищої освіти на території громади є потенційним ядром формування людського капіталу для розвитку економіки та соціальної сфери громади та регіону на інноваційних засадах. Кількість студентів, які навчаються в закладах вищої освіти на території Ужгородської громади, в розрахунку на 10 тис. мешканців громади в 2022/2023 навчальному році становила 1,3 тис. студентів. На території громади розташований найбільшим серед закладів вищої освіти Закарпатської області – Ужгородський національний університет – з потужним науково-педагогічним потенціалом (158 докторів наук, професорів, 9 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, 40 заслужених діячів науки, техніки, освіти, медицини, 4 членів-кореспондентів НАНУ і галузевих наук та ін.). Також на території громади функціонують 2 установи Національної академії наук України.

4. У громаді наявний трудовий потенціал для підприємств легкої промисловості, машинобудування, сфери послуг, охорони здоров'я тощо. Підготовку відповідних фахівців забезпечують заклади професійної (професійно-технічної) освіти (Ужгородське вище комерційне училище КНТЕУ, Ужгородське ВПУ торгівлі та технологій харчування, Державний навчальний заклад «Ужгородський центр професійно-технічної освіти») та фахової передвищої освіти (Природничо-гуманітарний фаховий коледж УжНУ, Ужгородський музичний фаховий коледж імені Д. Є. Задора, Фаховий коледж мистецтв ім. А. Ерделі, Львівський медичний фаховий коледж «Медик», Ужгородська філія Львівського медичного фахового коледжу «Монада»).

5. Надання послуг у сфері охорони здоров'я в Ужгородській громаді забезпечує відмінно диверсифікована мережа закладів охорони здоров'я (5 закладів міського підпорядкування; 13 – спеціалізованих закладів та закладів обласного підпорядкування; приватні клініки та діагностичні центри). Усі комунальні заклади охорони здоров'я функціонують як некомерційні підприємства і отримують фінансування за договорами з НСЗУ. Усі лікарі забезпечені автоматизованими робочими місцями (підключеними до системи HELSI та МЕДЕЙР комп'ютерами або планшетами).

6. Заклади охорони здоров'я, розташовані на території Ужгородської громади, надають медичні послуги не лише мешканцям Ужгородської громади, але й жителям сусідніх громад, а також внутрішньо переміщеним особам, які перебувають у громаді. Оскільки кількість укладених декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги перевищує чисельність населення Ужгородської громади на 16%.

7. Міська рада поступово з року в рік покращує матеріально-технічну частину закладів охорони здоров'я. Проте нагальними залишаються питання ремонту приміщень закладів охорони здоров'я та підвищення їх енергоефективності. Також доцільно є розширити спектр надання медичних послуг, зокрема послуг з фізичної та психологічної реабілітації для осіб, які постраждали від війни.

8. В громаді розташовано достатньо культурно-мистецьких закладів, здатних забезпечити культурні та духовні потреби мешканців та гостей громади і підсилити туристичний потенціал громади.

9. Житловий фонд Ужгородської громади активно розвивається на фоні Закарпатської області. Зокрема на Ужгородську громаду припадає понад третина усього обсягу виробленої в

регіоні будівельної продукції. Також, за даними порталу lup.ua, на початок 2023 року в Ужгородській громаді забудовники здійснювали продаж квартир в 58 житлових комплексах. Водночас для підвищення рівня комфорту проживання мешканців громади та покращення санітарно-технічного стану старих житлових будинків Ужгородською міською радою 10.11.2022 року затверджено «Програму капітального ремонту житлового фонду у м. Ужгород на 2023 – 2027 роки».

10. Рівень обладнання загальної житлової площі громади необхідними комунікаціями є одним з найвищих серед міст Закарпатської області. Теплопостачання усіх домогосподарств Ужгородської громади забезпечується індивідуальним тепловим обладнанням. Водночас мережа системи водопостачання та водовідведення у громаді потребує модернізації (52,93% мережі централізованого водопостачання – ветхі та аварійні; 33,4% мережі водовідведення – аварійні та потребують заміни, також продуктивність каналізаційних очисних споруд – недостатня, щоб повністю забезпечувати потреби громади).

11. Паспортизований полігон у с. Барвінок, на якому здійснюють захоронення ТПВ, – переповнений. За кошти бюджету громади протягом останніх років проводили його рекультивацию полігону ТПВ. У громаді слабо розвинута практика роздільного збору сміття, проте міська рада поступово впроваджує сучасну систему роздільного збору і переробки твердих побутових відходів шляхом встановлення контейнерів з відповідним маркуванням. Водночас існує потреба в підвищенні культури поводження з побутовими відходами серед мешканців громади.

12. Ужгородська громада є найбільшим транспортним вузлом Закарпатської області, через/повз який проходить низка європейських автошляхів – E50, E58, E573, а також міжнародні автошляхи M06, M08 та автомобільний шлях національного значення H13. На території громади розташовані: залізнична станція «Ужгород», міжнародний аеропорт Ужгород, міжнародний пункт пропуску на державному кордоні із Словаччиною «Ужгород – Вишне Немецьке». Зовнішні зв'язки громади забезпечуються автомобільним, залізничним та повітряним транспортом. Ужгородська громада історично займає важливе місце в транспортних пасажирських перевезеннях автомобільним транспортом. На неї припадає трохи менше половини усього обсягу пасажирських перевезень Закарпатської області. Через залізничну станцію «Ужгород» проходить до прикордонної станції Павлове та з виходом на Словаччину. Станція «Ужгород» є кінцевою для усіх пасажирських поїздів далекого сполучення, за винятком лише швидкого поїзда № 59/60 сполученням Чоп – Київ, для деяких приміських електропоїздів є транзитним пунктом.

13. У громаді розроблено та затверджено Концепцію велосипедної інфраструктури міста, відкрито дві велосипедні парковки. Також в громаді розробили в межах проекту «SUMCITYNET: міста за покращення доступності і кліматично сталу міську мобільність» «План сталої міської мобільності (ПСММ) Ужгорода», скерований на покращення умов для маломобільних осіб, тих, хто пересувається пішки, велосипедом чи самокатом (зокрема це освітлення, озеленення, пониження бордюрів, створення умов для людей, які погано чують чи бачать, щоб і їм було безпечно й комфортно ходити пішки), а також зменшення кількості автомобілів.

14. Автобусна маршрутна мережа громадського транспорту добре налагоджена і розвивається в напрямі сучасних технологій. Її формують 22 маршрути загального користування. Автопарк комунального перевізника забезпечений 27 новими автобусами великої пасажиромісткості «Електрон». В громаді забезпечено функціонування GPS – моніторингу громадського транспорту, впроваджується автоматизована система обліку оплати проїзду в громадському транспорті. Міська рада забезпечує безкоштовний проїзд пільгових категорій громадян на міських автобусних маршрутах.

15. На території Ужгородської громади функціонує Міжнародний аеропорт Ужгород, який за обсягом авіаперевезень пасажирів у 2021 році займав 11 місце серед 16 аеропортів України. У зв'язку з воєнною агресією російської федерації проти України, авіакомпанії у 2022 році призупинили польоти на невизначений термін.

16. На території Ужгородської громади функціонує автомобільний міжнародний вантажо-пасажирський цілодобовий пункт пропуску «Ужгород – Вишне-Немецьке» на ділянці державного кордону між Україною та Словаччиною, який є найпотужнішим з-поміж 5-ти пунктів пропуску на митному кордоні між Україною і Словаччиною та лідером за обсягами обслуговування переміщення громадян, легкових автомобілів, вантажних транспортних засобів, автобусів і переміщених автомобільними транспортними засобами вантажів.

17. Ужгородська громада має потужний потенціал для інтенсивного розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, достатній людський капітал для сфери туризму, розвинуту мережу транспортного сполучення та мережу закладів розміщування та харчування, унікальні пам'ятки архітектури, пам'ятки природно-паркового мистецтва тощо. Громада має «туристичний магніт» – Ужгородський замок. Мережа туристично-рекреаційних та готельних закладів на території Ужгородської громади у 2022 році налічувала майже 50 закладів розміщення (готелів, мотелів, хостелів та готельно-туристичних комплексів) та понад 100 закладів харчування. На території громади майже щомісяця проводять фестивалі та святкові дійства. Для популяризації туристичного потенціалу громади на офіційному сайті міської ради сформовано потужний інформаційно-туристичний портал.

1.6. Містобудівна документація

Для раціонального використання територіальних та природних ресурсів, визначення перспектив територіального розвитку, а також оптимізації функціональної організації поселення для забезпечення найкращих умов проживання та праці розробляється містобудівна документація.

Містобудівною документацією в Ужгородській громаді є: генеральний план населеного пункту, детальний план території.

Основними чинниками, які історично вплинули на формування планувальної структури міста Ужгорода упродовж його формування та розвитку (починаючи від найдавніших часів X-XII ст. і до нашого часу) є: наявність значної водної артерії (річки Уж) та природні умови рельєфу. Завдяки взаємодії цих двох чинників, у вигідному їх поєднанні в місці виходу р. Уж з тісної річкової долини на розлогу рівнину придунайських степів, виникла сприятлива ситуація для розвитку та формування поселення в часи раннього та пізнього середньовіччя.

Згодом, в XVI-XVII ст. вже сформоване місто відігравало стратегічну роль на північно-східних кордонах Угорської держави, забезпечуючи контроль над територіями пригірських районів та комунікаційними шляхами, один з яких проходив долиною р. Уж до Ужоцького перевалу і далі на північних схід на територію Галичини, інший проходив з північного сходу на південний захід вздовж гірських відрогів Карпатських гір.

Окрім глобальних напрямків виникла необхідність комунікативних зв'язків з найближчими приміськими поселеннями та територіями, які розташовувалися в східному, південному та західному напрямках від м. Ужгорода.

Відтак в основу структури міста покладено радіальний характер і міські території в різних часових проміжках свого існування розвивалися вздовж історично сформованих шляхів. До таких усталених напрямків, які зумовили розвиток міста, слід віднести:

- північно-західний напрямок, який в межах міста формує вулиця Собранецька (веде від історичного центру до кордону зі Словаччиною і далі до Михайлівців та Пряшева);
- південний напрямок, який формується в основному навколо вулиці Минайської (веде від історичного центру до Чопа і далі до Угорщини);
- південно-східний напрямок, який формується вул. Мукачівською (колишньою вул. Мункачі) та веде до Мукачева, де розгалужується в північно-східному напрямку до Верецького перевалу і в південно-східному напрямку до Хуста, Виноградова та Берегова і далі на територію Угорщини;
- північний напрямок формується вул. Доманинською та веде долиною р. Уж до Ужоцького перевалу.

Локальні структурні території м. Ужгорода слід розглядати в залежності від часу їх формування, оскільки містобудування в розрізі окремих районів тісно пов'язане з об'єктивними умовами їх існування та розвитку в різні історичні періоди в складі різних державних утворень.

В Ужгородській міській територіальній громаді наявний Генеральний план міста Ужгорода Закарпатської області (коригування окремих розділів) (далі – Генеральний план м. Ужгорода),

який виконано інститутом «Діпромiсто» відповідно до договору №1274-01-99 від 9.08.1999 року, укладеного з Ужгородським міськвиконкомом. Попередній генеральний план був розроблений у 1991 році інститутом «Діпромiсто». Генеральний план м. Ужгорода затверджено в 2004 році, станом на початок 2023 року він є чинним, проте морально та фізично застарів.

В Генеральному плані м. Ужгорода означено архітектурно-планувальну організацію території, зокрема: основні принципи архітектурно-планувальної організації, проектне використання міських земель, розташування зелених насаджень, кладовищ, транспортної інфраструктури тощо. Також визначено території для житлового будівництва та заходи для нейтралізації впливу фізико-геологічних факторів і процесів (затоплення, підтоплення, зсуви, ерозія, круті схили тощо), які погіршують інженерно-геологічні умови на окремих ділянках території міста, при освоєнні їх під забудову.

З огляду на необхідність обґрунтування довгострокової стратегії регулювання планування, забудови та іншого використання території міста та з метою врахування змін у нормативно-законодавчій базі, у 2018 році управління містобудування та архітектури було ініційоване внесення змін у Генеральний план м. Ужгорода. Зокрема щодо перспективної чисельності населення, розміщення житлово-громадського будівництва, території рекреаційного призначення, інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури, необхідних заходів з інженерної підготовки та захисту території.

У зв'язку із внесеними у 2021-2022 роках змінами до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та відповідно до Постанови КМУ 01.09.2021 № 926 (із змінами № 1298 від 15.11.2022) «Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації», виникла необхідність розроблення додаткових видів містобудівної документації, а саме: завершення робіт із «Внесення змін до генерального плану міста Ужгород» та виконання у її складі розділу «План зонування території міста Ужгород», внесення змін в історико-архітектурний опорний план м. Ужгорода з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів, детальних планів окремих територій міста.

Відтак для сприяння виконанню завдань довгострокового розвитку міста Ужгород, реалізації стратегії планування та забудови його території, скорочення термінів оформлення та погодження необхідної для будівництва документації, з урахуванням містобудівних особливостей, нагальною потребою для міста стала розробка більш детальної та повної містобудівної документації.

З метою реалізації Стратегії розвитку міста Ужгорода, оптимального і раціонального використання земельних ресурсів, збереження пам'яток історії і культури, тощо Ужгородською міською радою XXXI сесії VIII скликання було прийнято Рішення від 31 січня 2023 року № 1087 «Про Програму комплексного забезпечення містобудівною документацією міста Ужгород на 2023-2025 роки» (далі – Програма). Загальний плановий обсяг фінансування за Програмою – 8,7 млн грн. Джерело фінансування – бюджет Ужгородської міської територіальної громади.

У 2014 році на замовлення Управління містобудування та архітектури Ужгородської міської ради для забезпечення збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини, традиційного характеру середовища м. Ужгорода було виконано науково-дослідні роботи з розробки історико-архітектурного опорного плану м. Ужгорода Закарпатської області з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів (договір №27 від 27.09.2013 р.)

Необхідність розроблення науково-проектної документації зумовлена вимогами Закону України «Про охорону культурної спадщини», Постановами Кабінету Міністрів від 26.07.2001 № 878 «Про затвердження Списку історичних населених місць України», від 03.07.2006 № 909 «Про затвердження Порядку визначення населеного місця історичним», від 13.03.2002 № 318 «Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць».

В результаті наукових досліджень було розроблено «Історико-архітектурний опорний план м. Ужгорода Закарпатської області з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів».

Історико-архітектурний опорний план м. Ужгорода Закарпатської області з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів включає наступну креслення:

- Історико-архітектурний опорний план з визначенням меж історичного ареалу та зон охорони пам'яток м. Ужгорода – основне креслення (масштаб 1:5000);
- Історико-архітектурний опорний план з визначенням меж історичного ареалу та зон охорони пам'яток центральної історичної частини м. Ужгорода (масштаб 1:2000);
- Території та зони охорони пам'яток археології, зони охорони археологічного культурного шару м. Ужгорода (масштаб 1:5000);
- Територіальний та планувальний розвиток міста (масштаб 1:7500);
- Видове розкриття пам'яток архітектури та містобудування м. Ужгорода (масштаб 1:7500);
- Існуюче охоронне зонування м. Ужгорода (масштаб 1:7500).

Станом на початок 2023 року в Ужгородській громаді розроблено 48 детальних планів територій, обмежених певними вулицями, для здійснення житлової забудови.

Висновки

1. В Ужгородській міській територіальній громаді наявний Генеральний план міста Ужгорода. Проте він затверджений у 2004 році і потребує оновлення відповідно до соціально-економічних умов розвитку громади та вимог законодавства України.

2. У 2014 році в громаді розроблено «Історико-архітектурний опорний план м. Ужгорода Закарпатської області з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів».

3. З метою внесення змін до Генерального плану міста Ужгорода міською радою було затверджено «Програму комплексного забезпечення містобудівною документацією міста Ужгород на 2023-2025 роки» загальним обсягом фінансування 8,7 млн грн. Джерелом фінансування є бюджет Ужгородської міської територіальної громади.

4. Станом на початок 2023 року в Ужгородській громаді розроблено 48 детальних планів територій, обмежених певними вулицями, для здійснення житлової забудови.

1.7. Інформація щодо відповідності регіональним планувальним документам

Розроблення Стратегії розвитку територіальної громади та Плану заходів її реалізації доцільно здійснювати з використанням територіально-орієнтованого та безпекового підходів з урахуванням змін та впливу, завданого збройною агресією проти України.

Територіально-орієнтований підхід передбачає планування розвитку територіальної громади на основі детального вивчення та аналізу можливостей та обмежень для різних населених пунктів та території територіальної громади, підготовку та реалізацію заходів та проєктів, які матимуть максимальний позитивний вплив на розвиток громади і не призведуть до погіршення економічної, бюджетної, соціальної, екологічної, демографічної, безпекової та інших сфер в окремих населених пунктах та територіях територіальної громади.

Безпековий підхід передбачає планування розвитку територіальної громади на основі вивчення та аналізу можливого впливу на ситуацію у громаді та її розвиток загроз з боку Російської Федерації, Республіки Білорусь, стихійних лих, кліматичних змін і техногенних катастроф та їх врахування при підготовці програм місцевого розвитку та проєктів місцевого (регіонального) розвитку.

Базовим документом просторового планування регіону є Схема планування території Закарпатської області (розроблена ДП «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білокозя» та затверджена рішенням сесії

Закарпатської обласної ради від 17.05.2013 №731). Схема розроблена на розрахунковий період до 2031 року.

Принципові рішення, закладені у Схемі, надалі повинні бути деталізовані містобудівною документацією на місцевому рівні, а тому повинні враховуватись при формуванні містобудівної документації Ужгородської МТГ.

Відповідно до Схеми планування території Закарпатської області на території громади передбачено розвиток таких функціональних зон як (рис. 1.15):

- місто Ужгород визначається як центр розселення першого рівня (обласний центр) та центр зони урбанізації;
- громада перебуває у таких функціональних зонах як зона прикордонного співробітництва, зона впливу міжнародних транспортних коридорів, зона урбанізації.

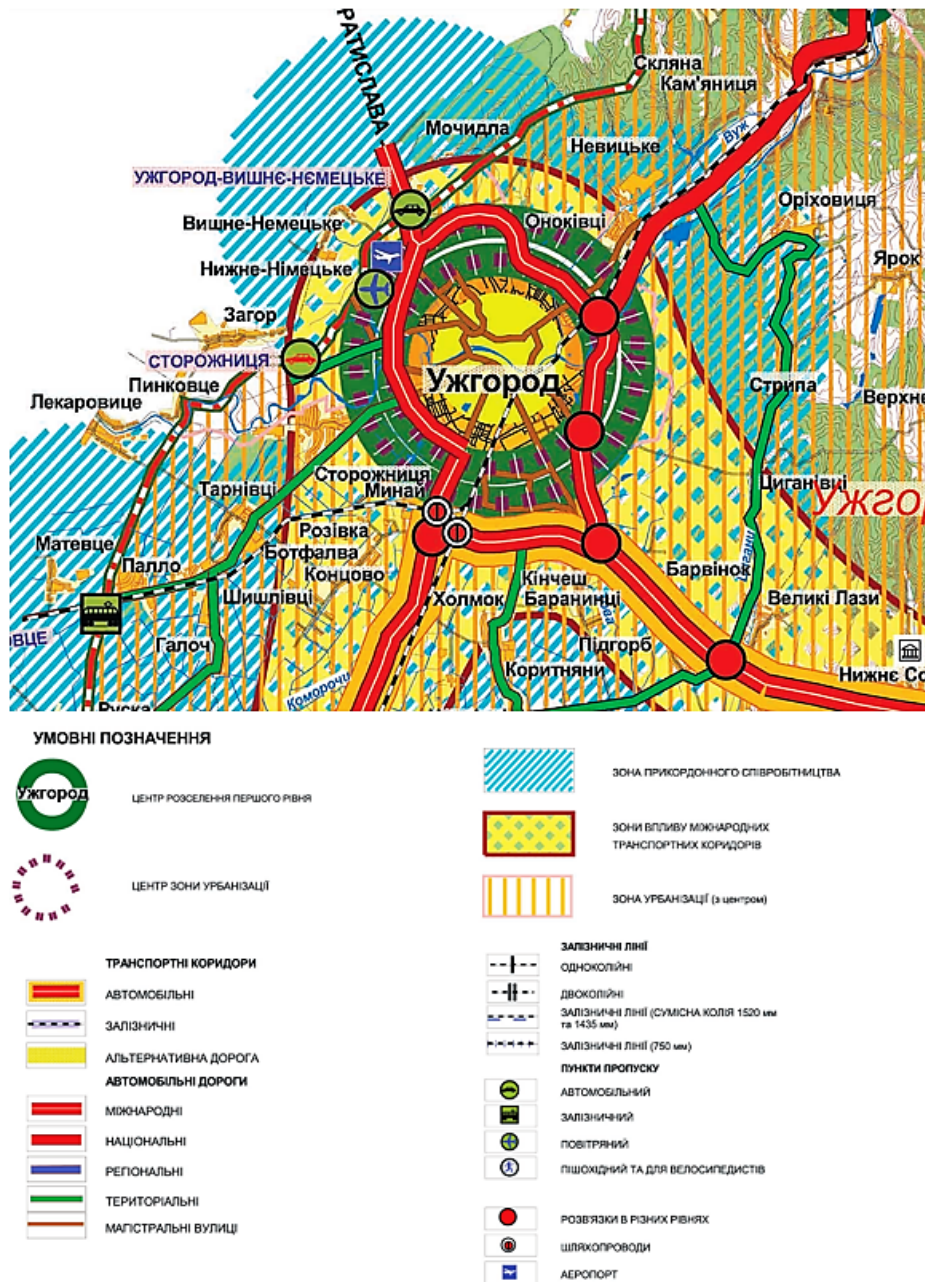

Рисунок 1.15. Ужгородська МТГ на Схемі планування території Закарпатської області¹

¹ http://zakarpatooblarch.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/130517_731-01.pdf

Проектні пропозиції щодо розвитку Ужгородської МТГ базуються на використанні основного конкурентного ресурсу – її економіко-географічного положення та значного культурного і природно-ресурсного потенціалів. Місто Ужгород є великим транспортним вузлом, через який проходять основні державні залізничні та автомобільні магістралі. Потужний історичний та рекреаційно-природний і соціокультурний потенціал дозволяє сформувати туристичний комплекс національного та міжнародного значення. У перспективі Ужгородська МТГ у результаті розвитку економіки, насамперед на інноваційній основі, повинна набути рис важливого логістичного центру з сучасною ринковою інфраструктурою та потужним освітньо-науковим та культурним потенціалом не лише регіонального, а національного рівня. У громаді будуть активно формуватися нові господарські функції, пов'язані з розбудовою новітніх видів економічної діяльності з високою доданою вартістю, логістичної та транскордонної інфраструктури.

Однією з основних задач повинно стати формування в обласному центрі Закарпаття конкурентоспроможних галузей економіки, що забезпечує, з одного боку, потреби споживачів (як українських, так і зарубіжних), а з іншого – значний внесок у соціально-економічний розвиток регіону за рахунок зростання дохідної частини обласного і місцевих бюджетів, притоку інвестицій, збільшення числа робочих місць, поліпшення здоров'я населення.

Висновки

1. Відповідно до Схеми планування території Закарпатської області на території Ужгородської МТГ передбачено розвиток таких функціональних зон як: зона прикордонного співробітництва, зона впливу транспортних коридорів, зона урбанізації. Перспективи розвитку Ужгородської МТГ базуються на використанні основного конкурентного ресурсу – її економіко-географічного положення та значного культурного і природно-ресурсного потенціалів. Місто Ужгород є великим транспортним вузлом, через який проходять основні державні залізничні та автомобільні магістралі. Потужний історичний та рекреаційно-природний і соціокультурний потенціал дозволяє сформувати туристичний комплекс національного та міжнародного значення. У перспективі Ужгородська МТГ у результаті розвитку економіки, насамперед на інноваційній основі, повинна набути рис важливого логістичного центру з сучасною ринковою інфраструктурою та потужним освітньо-науковим та культурним потенціалом не лише регіонального, а національного рівня. У громаді будуть активно формуватися нові господарські функції, пов'язані з розбудовою новітніх видів економічної діяльності з високою доданою вартістю, логістичної та транскордонної інфраструктури.

2. Зазначене потребує врахування Ужгородською міською радою при прийнятті рішень щодо використання земельного фонду громади, профілю залучення інвесторів, формування місцевих цільових програм економічного спрямування, налагодженні взаємодії із закладами вищої, фахової та професійно-технічної освіти щодо напрямків підготовки фахівців, які будуть затребувані в громаді, а також при розробленні документів просторового планування розвитку Ужгородської міської територіальної громади.

1.8. Економічний розвиток

Галузева структура економіки. Ужгородська міська територіальна громада – громада з найпотужнішою економікою у Закарпатській області та придатною для розвитку бізнесу інфраструктурою. Водночас аналіз результатів основних показників економічного і соціального розвитку міста за 2022 рік свідчить, що економіка міста розвивалася під впливом складних і не завжди передбачуваних процесів, зумовлених повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України. Зокрема, першочергово вирішувались завдання, спрямованих на стабільне функціонування всіх сфер життєдіяльності міста.

Станом на квітень 2023 року у Ужгородській громаді було зареєстровано 9 042 юридичних особи та 9 705 фізичних особи – підприємці (ФОП) (рис. 1.16). Майже половина юридичних осіб є некомерційними (неприбутковими) організаціями, а 4 740 юридичних осіб здійснюють підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку. З початку повномасштабної війни кількість фізичних осіб залишалась практично незмінною. Водночас впродовж останніх років в

Ужгородській громаді зросла кількість некомерційних організацій – громадських та благодійних організацій.

Рисунок 1.16. Кількість юридичних та фізичних осіб в Ужгородській громаді, станом на квітень 2023 р.

Аналіз структури юридичних та фізичних осіб за видами економічної діяльності (рис. 1.17, 1.18) дозволяє говорити, що основна частина суб'єктів підприємницької діяльності громади працює у сфері оптової та роздрібно торгівлі – 28% підприємницьких структур – юридичних осіб та 39% фізичних осіб – підприємців.

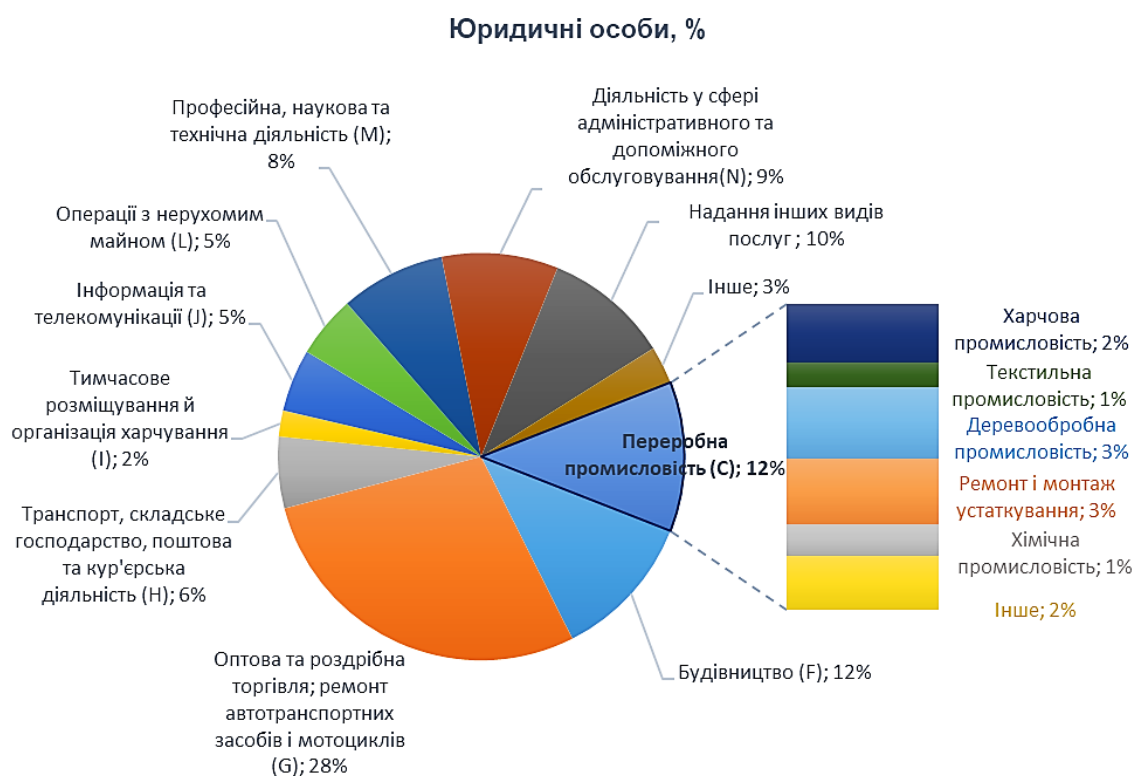

Рисунок 1.17. Структура юридичних осіб (компаній), які здійснюють підприємницьку діяльність, зареєстрованих в Ужгородській МТГ, за видами економічної діяльності станом на 1 квітня 2023 р., %

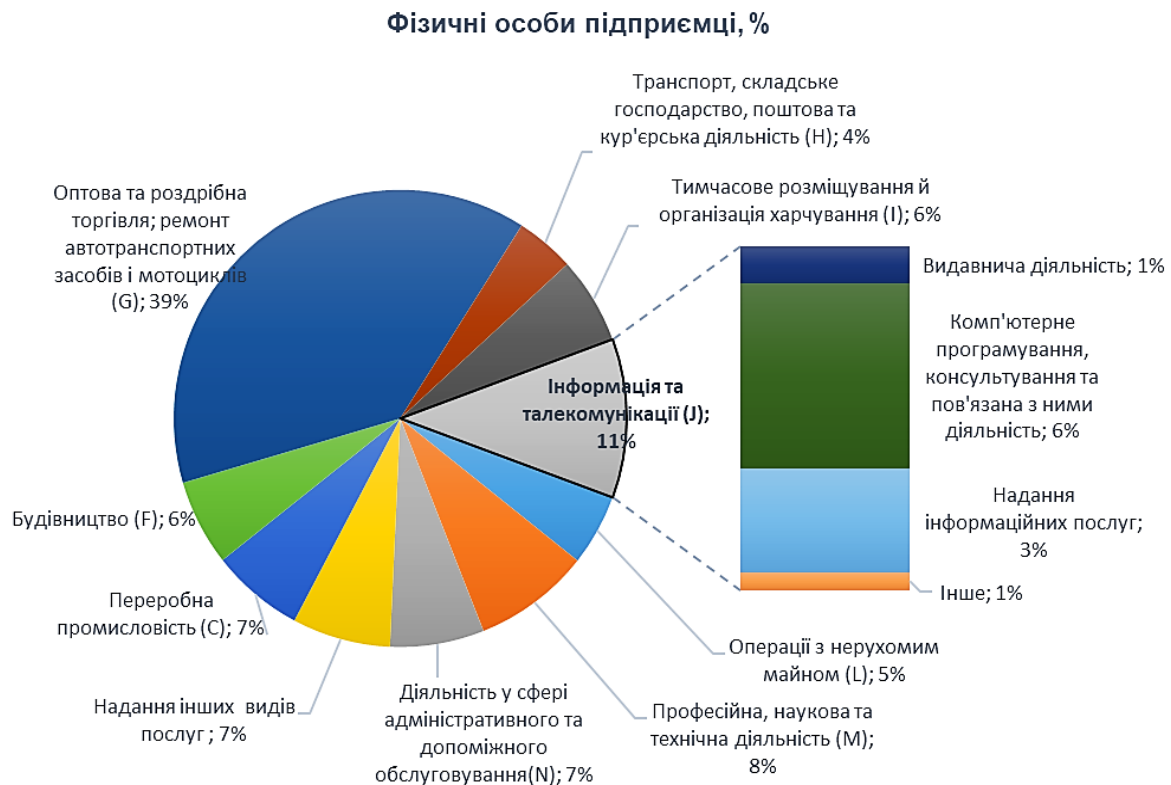

Рисунок 1.18. Структура фізичних осіб підприємців, зареєстрованих в Ужгородській МТГ, за видами економічної діяльності станом на 1 квітня 2023 р., %

Значна кількість юридичних осіб працює також у сферах будівництва та переробної промисловості (по 12%). В структурі переробної промисловості провідне місце належить таким видам промисловості як харчова, деревообробна, хімічна тощо.

9% юридичних осіб здійснює діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, в основному це суб'єкти підприємництва які надають послуги оренди, прокату, лізингу, а також обслуговування будинків і територій.

8% підприємницьких структур займається професійною, науковою та технічною діяльністю. Ця група підприємств охоплює послуги у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, рекламну діяльність та дослідження кон'юнктури ринку, ветеринарну діяльність тощо.

Інші види послуг (освітні, медичні, культурні, туристичні тощо) надає понад 400 юридичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність.

Потужний логістичний потенціал громади обумовлює функціонування в Ужгороді 247 юридичних та 360 фізичних осіб, які здійснюють діяльність у сфері транспорту та складського господарства.

Важливо наголосити, що 11% фізичних осіб підприємців (а це понад 1000 осіб!) працює у сфері інформації та комунікації, найбільша частина з яких займається комп'ютерним програмуванням, консультуванням, або надає інформаційні послуги. Серед юридичних осіб таких в Ужгороді працює понад 200 підприємств, що свідчить про потужний потенціал розвитку кластера ІТ.

Порівняно високою є і частка ФОПів, які надають послуги у сфері тимчасового розміщення та організації харчування (близько 600 осіб).

Загалом економіка Ужгородської громади є достатньо диверсифікованою. При цьому, на відміну від більшості обласних центрів, місто не має чітко вираженої промислової спеціалізації, а спрямоване на розвиток сфери послуг, що відповідає світовим тенденціям розвитку економіки в сучасних умовах.

В таблиці 1.14 представлені підприємства та організації, які продукують найбільші обсяги податкових доходів за певними видами економічної діяльності в Ужгородській громаді. Серед усіх підприємств, установ та організацій, що функціонують в громаді, значна роль в наповненні місцевого бюджету належить саме бюджетній сфері, зокрема установам державного управління, закладам охорони здоров'я та освіти. Така ситуація обумовлена статусом обласного центра м. Ужгород та розміщення великої кількості підприємств, установ та організацій обласного підпорядкування в громаді.

Другою групою за вагомістю в наповненні місцевого бюджету є сукупність підприємств переробної промисловості, зокрема харчової, текстильної, хімічної, приладо- та машинобудування тощо.

Таблиця 1.14. Основні суб'єкти господарювання Ужгородської МТГ

Вид економічної діяльності	Основні суб'єкти господарювання
Переробна промисловість	Харчова промисловість ПП «КОЛІБРИС ЗАКАРПАТТЯ», ТОВ «МУЛАРД», ОП «УЖГОРОДСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД», ПП «ПОЛОНІНСЬКИЙ ХЛІБ», РЕ2«SHTEFANYO V&V»
	Текстильна промисловість, виробництво одягу ПАТ «УЖГОРОДСЬКА ШВЕЙНА ФАБРИКА»
	Лісопереробна промисловість УЖГОРОДСЬКЕ ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО «СИНЕВІР» УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ГЛУХИХ
	Хімічна промисловість ТОВ «ІНТЕРФІЛ», ФІЛІЯ ТОВ «СОТОН» У МІСТІ УЖГОРОДІ, ТОВ «ПРАЙМІНВЕСТБУД»
	Металообробка ПП «ФІШТ», ТОВ «ВЕТШТАЙН-ТЕХНІК УКРАЇНА», ТОВ «ОЙГЕН ФАРИОН Україна»
	Приладо- та машинобудування ТОВ «УНГВАЙЕР», ТОВ «ФАВА-ТЕХНІКС», ТОВ «ЗАВОД «КОНВЕКТОР», АТ «УЖГОРОДСЬКИЙ ТУРБОГАЗ», ТОВ «ТУРБОГАЗ УЖГОРОД», ПАТ «Модуль-М»
	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря ПП «УКРЕЛЕКТРОБУД», ПП «КОМЕРЦКОНСАЛТ», ПП «АЛЬТЕНЕР», ТОВ «ЄВРОІМЕКС», ТОВ «РЕНЕР», ТОВ «СОНЯЧНА ЕНЕРГІЯ», ТОВ «ЗАКАРПАТТЯЕНЕРГОЗБУТ», АТ «ОПЕРАТОР ГАЗОРОЗПОДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ «ЗАКАРПАТГАЗ»
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	Закарпатська митниця, Головне управління Державної податкової служби У Закарпатській області, Закарпатська обласна прокуратура, Виконком Ужгородської міської ради, Головне Українського пенсійного фонду України в Закарпатській області, Головне управління Національної поліції в Закарпатській області, Закарпатський апеляційний суд, Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Закарпатській області
Освіта	ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Охорона здоров'я	КНП «Закарпатська обласна клінічна лікарня імені А. Новака» Закарпатської обласної ради, КНП «Центральна міська клінічна лікарня» Ужгородської міської ради, КНП «Закарпатський територіальний центр екстреної медичної допомоги» Закарпатської обласної ради, КНП «Ужгородський міський центр первинної медико-санітарної допомоги», КНП «Ужгородський міський пологовий будинок» Ужгородської міської ради, КНП «Закарпатський протипухлинний центр» Закарпатської обласної ради, КНП «Центр легеневих хвороб» Закарпатської обласної ради
Оптова та роздрібна торгівля	ТОВ «СИНЕРГІЯ ОІЛ», ТОВ НОВА ЛІНІЯ 1, ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (Н)	АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ», ЗД АТ «УКРПОШТА», ФІЛІЯ «ЛЬВІВСЬКА ЗАЛІЗНЯ» АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»
Інші ВЕД	ПрАТ «ЗАКАРПАТТЯОБЛЕНЕРГО», КП «ВОДОКАНАЛ М. УЖГОРОДА», АТ «ЗАКАРПАТГАЗ», Філія Закарпатське обласне управління ПАТ «Державний Ощадний Банк України», ТОВ «ШБУ-77», ТОВ «ЗАКАРПАТСЬКА РУДНА КОМПАНІЯ», ТОВ «АВЕ УЖГОРОД»

Промисловий потенціал. Промисловість є однією з провідних галузей в економіці міста. Щорічно Ужгородська міська територіальна громада нарощує обсяги реалізації промислової продукції. Важливо, що навіть в умовах зниження економічної активності в державі,

спричиненої поширенням ковідної інфекції, та в умовах воєнного стану громада зберегла позитивні тенденції.

У 2022 році підприємствами м. Ужгород реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) на суму 7,3 млрд. грн, що становить майже чверть усієї промислової продукції, реалізованої підприємствами Закарпатської області (рис. 1.19). За розрахунковими даними, у 2022 році промисловими підприємствами громади реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) у розрахунку на одну особу наявного населення на суму 63,7 тис. грн.

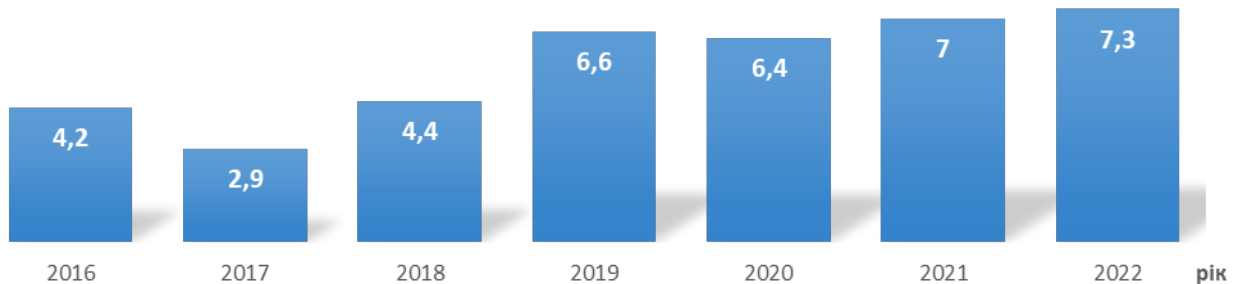

Рисунок 1.19. Динаміка обсягу реалізації промислової продукції підприємствами Ужгородської МТГ у 2016-2022 роках, млрд. грн

Пріоритетними галузями промисловості громади є: хімічна, машинобудування, виробництво електроенергії, газу та води, легка, оброблення відходів, харчова та виробництво меблів.

Майже третина замовлень в промисловому секторі припадає на іноземних партнерів з якими укладені відповідні договори. Так, в основному це замовлення, пов'язані з переробкою давальницької сировини. За таких умов працюють товариства з обмеженою відповідальністю: «Фава-Технікс», «Унгвайер», АТ «Ужгородська швейна фабрика», більшість з цих підприємств працювали на експорт товарів.

Незважаючи на загалом позитивну динаміку діяльності у промисловості, у ній наявною є низка проблем, зумовлених дією як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Актуальними є наступні проблеми:

- надмірна орієнтація підприємств промисловості на роботу за давальницькими схемами, що у багатьох випадках залежить від сезонного фактору (зокрема, для підприємств легкої промисловості), тому не може забезпечити їх стабільну прибутковість;
- застаріла матеріально-технічна база низки промислових виробництв, їх висока енергоємність, недостатнє використання потенціалу екологічно чистих відновлюваних джерел енергії;
- відсутність вітчизняної сировинної бази для виробництва продукції з вищим ступенем обробки, а також сучасного обладнання і матеріалів, що призводить до їх імпорту;
- брак маркетингових комунікацій підприємств в частині налагодження зв'язків з суб'єктами ринку, дослідження кон'юнктури, позиціонування підприємств (включаючи здійснення рекламної, інформаційно-комунікаційної, виставкової діяльності);
- нерозвиненість коопераційних зв'язків у промисловості, слабкий рівень співробітництва у ланцюгу «держава-бізнес-наука» у сфері розвитку повних циклів виробництва продукції шляхом створення кластерів (осередками появи таких кластерів можуть стати, зокрема, деревообробна, машинобудівна промисловості).

Виходячи з цього, стратегічною метою розвитку промислового потенціалу м. Ужгород є підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств на засадах залучення інвестицій в модернізацію виробничих потужностей, активізації інноваційної діяльності, впровадження енергоефективних, ресурсощадних технологій у процеси створення продукції, розширення міжнародного співробітництва.

Такою, що отримала активний розвиток впродовж останніх років стала сфера крафтового виробництва (зокрема, в харчовій, текстильній та інших галузях промисловості). Зазвичай це виробництво нішевих продуктів із порівняно незначними обсягами виробництва. Але характерно, що найвищі показники зростання присутні саме там, де випускають продукцію високого рівня готовності.

Крафтові виробництва в Ужгородській громаді наразі ще не демонструють суттєвого внеску в структурі податкових доходів місцевого бюджету, але є вкрай важливими для розвитку економіки міста, оскільки формують його імідж, приваблюють туристів. Понад те, за оцінками національного рівня, саме крафтові виробники демонструють найвищий рівень доданої вартості у промисловості.

Конкурентоспроможність сфери крафтового виробництва в громаді забезпечується такими чинниками як:

- унікальність крафтових продуктів харчування Ужгороду полягає у локальному колориті місцевої гастрономії, що поєднує гастрономічні вподобання різних національностей;
- концентрація виробників сільськогосподарської продукції в регіоні;
- легкість масштабування ринків збуту та доставки сировини через транспортну диверсифікованість;
- розвиток галузі у майбутньому через розвиток туризму;
- підтримка з боку міської влади: створення каталогу місцевих товаровиробників «Ужгородський кошар», організація фестивалів та міських свят.

Унаслідок воєнних дій значно загострилася економічна ситуація. Складною і суперечливою є ситуація в промисловості. З одного боку, на початку війни промислове виробництво зростало, оскільки підприємства виконували вигідні державні замовлення для армії. Це дозволило наростити їм обсяги продукції. Але водночас відбулося порушення внутрішніх і зовнішніх торгових зв'язків, зростання військового і скорочення цивільного виробництва (легкої, харчової, будівельної і лісової галузей), загострення хронічних транспортних і фінансових проблем.

Сфера послуг. Сучасним трендом розвитку міст є активне нарощення ролі сфери послуг в їх економіці. Розвиненість сфери послуг в м. Ужгород обумовлена і роллю обласного центру Закарпатського регіону, адже в місті концентруються представництва органів державного управління, обласні структури у сфері охорони здоров'я, освіти, екології тощо, широка мережа закладів вищої та професійно-технічної освіти та інші. Водночас, Ужгородська МТГ характеризується великою кількістю суб'єктів підприємництва, які спрямовані на надання послуг місцевим мешканцям, туристам, бізнесу.

Як результат, значна частина доходів місцевого бюджету формується саме у сфері послуг. Більше того, до переліку ТОП-30 найбільших платників податків в Ужгородській громаді увійшло 22 суб'єкти, які надають послуги у сферах освіти, охорони здоров'я, державного управління, торгівлі, транспорту і зв'язку. В минулому році ці 22 суб'єкти сплатили загалом 276,5 млн. грн податку на доходи фізичних осіб, що складає п'яту частину усього обсягу податку на доходи фізичних осіб, що надійшов до місцевого бюджету у 2022 році.

У сфері послуг серед приватних підприємницьких структур в Ужгородській громаді найбільша кількість здійснює діяльність у сфері оптової та роздрібною торгівлі, транспорту та складського господарства, професійної діяльності тощо.

Переважна більшість суб'єктів малого підприємництва у 2022 році задіяна у сфері торгівлі та побутового обслуговування населення. Майже 85% даної сфери формується за рахунок приватних підприємців-фізичних осіб, які є найбільшим джерелом надходжень до бюджету міста.

Проривним напрямком розвитку економіки м. Ужгород впродовж останніх років стала сфера інформаційних технологій (ІТ). Комп'ютерне програмування, яке хоч і належить до послуг та розвивається переважно на умовах аутсорсингу, однак працює насамперед на експорт і забезпечує суттєві доходи економіці громади. Понад те, завдяки високим темпам зростання цей сектор щорічно збільшує чисельність працівників, а за рівнем формування

доданої вартості уже перевищив такі галузі, як переробна промисловість, вантажні автоперевезення і пасажирський авіатранспорт, та багато інших.

В умовах розгортання повномасштабної війни росією проти України саме Закарпаття загалом і Ужгород зокрема стали прихистком для багатьох фахівців ІТ-сфери. Лише у 2022 році у наш регіон евакуювалися понад 30 тисяч представників ІТ-сфери, які поряд з місцевими фахівцями сформували потужний потенціал для розвитку ІТ-кластера. Тож логічним рішенням була інституціалізація такого утворення і створення у травні 2022 року ради правління Закарпатського ІТ-кластера, до якої увійшли 11 компаній: Astound Commerce, SoftServe, Sigma Software, Genesis, 4TEAM, Telesens, EPAM, Intellias, SQUAD, CANFLY та PettersonApps.

Заявки на вступ до Закарпатського ІТ-кластера подали понад 100 компаній та 390 ФОПів, більшість з яких стали учасниками кластера.

Потужна присутність ІТ-працівників позитивно відбивається на доходах місцевого бюджету: не секрет, що в айтивців – одні з найвищих зарплат в країні, відтак завдяки їм зростають сплачені податкові платежі. Водночас, ця сфера спроможна стати драйвером для розвитку суміжних – освітньої, медичної, сфери побутових послуг і навіть будівельного бізнесу.

Підприємницьке середовище. Місто Ужгород є важливим соціально-економічним центром області та ділової активності, характеризується сформованою та наявною базовою бізнес-інфраструктурою, що забезпечує потребу суб'єктів господарської діяльності міста у фінансово-кредитних, страхових, юридичних, маркетингових, інформаційно-аналітичних та ін. необхідних послугах (у місті здійснює діяльність понад 30 філій банківських установ та 20 відділень, 60 страхових організацій, велика чисельність кредитних спілок, асоціації та спілки підприємців, Агентство регіонального розвитку та розвинута інфраструктура підтримки підприємництва).

Бізнес-клімат Ужгородської міської територіальної громади є сприятливим для ведення підприємницької діяльності. Чисельність суб'єктів підприємницької діяльності в місті зростає і становила 14 445 одиниць у 2023 році.

Сприятливий бізнес-клімат громади підтверджує і 6 місце м. Ужгород у рейтингу «Найкращі міста для ведення бізнесу в Україні» за версією журналу Forbes 2021 року.

В розрахунку на 10 тис. населення кількість юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність, складає 400 осіб, а кількість ФОПів – 835 одиниць. Такі показники дозволяють м. Ужгород говорити про порівняно високий рівень підприємницької активності в громаді, порівняно з громадами інших обласних центрів західного регіону.

Підприємницька активність громади залежить від податкового навантаження. В компетенції ОМС регулювати такі місцеві податки як єдиний податок, податок на нерухоме майно, земельний податок, транспортний податок, туристичний збір, встановлення розмірів орендної плати.

В цілому у громаді створене сприятливе податкове середовище для бізнесу та місцевих мешканців. Як і більшість громад Ужгородська МТГ встановила максимальні ставки єдиного податку. Ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, знаходяться в середині законодавчо встановленого діапазону. Водночас у громаді встановлено істотно нижчі ставки земельного податку (встановлена близько до нижніх меж). При цьому ці ставки є однаковими для фізичних осіб та юридичних осіб. Ставки туристичного збору в Ужгородській громаді для внутрішнього туризму залежать від вартості проживання у місцях розміщення і встановлені у верхньому діапазоні можливих меж (0,5% від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року).

Водночас вплив органів місцевого самоврядування на податкове середовище громади не можна вважати визначальним. Можливості регулювання ставок місцевих податків і зборів залишається достатньо незначними. За оцінками підприємців, значно важливішим для них є налагодження діалогу з представниками органів місцевого самоврядування та представництв державних органів, з якими працюють підприємці, а також створення сприятливих умов для їх функціонування в громаді.

Очевидно, що малому та середньому бізнесу зараз складніше, ніж великим компаніям, адже їхній запас міцності значно менший. Тим паче, що оцінка підприємцями власної фінансової стійкості в умовах війни закономірно погіршується. Але навіть в таких умовах як великий, так і малий бізнес намагається максимально підтримувати персонал і допомагати країні. Відновлення ділової та бізнес активності допомагає тримати економічний фронт. І підприємці міста роблять для цього все можливе.

Найбільшою проблемою для підприємств в умовах воєнного стану стала нестача обігових коштів, падіння купівельної спроможності населення, порушення логістичних поставок продукції.

У громаді реалізується Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу в м. Ужгород на 2023-2025 роки, основними завданнями якої є:

- промоційна підтримка місцевого виробника, надання підтримки підприємницькій ініціативі безробітних, в тому числі молоді;
- стимулювання створення нових робочих місць суб'єктами малого підприємництва, які ведуть діяльність у пріоритетних видах економіки;
- підтримка та супровід релокованого бізнесу в м. Ужгород;
- створення умов для розвитку ринку ІТ на території міста через організацію навчальних заходів (курсів, семінарів, форумів, обговорень тощо) для молоді.

Релокація бізнесу. З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну Закарпаття стало тилом для великої кількості населення, яке залишало свої домівки в зоні бойових дій. Для забезпечення всебічної підтримки та супроводу переміщеного бізнесу в Ужгородській міській раді рішенням сесії було створено відділ релокації бізнесу та взаємодії з гуманітарними і благодійними організаціями. Місцева влада всіляко сприяє в пошуку виробничих майданчиків для підприємств, організовує зустрічі з представниками компаній щодо їх потреб, допомагає з налагодженням логістики, консулює бізнес протягом всього процесу релокації.

На початок 2023 року в Ужгород релоковано понад 200 підприємств, із них: 189 (104 – юридичні, 85 – фізичні особи) вже офіційно перереєструвались в місто і працюють – вони зберегли свої потужності, перевезли трудові колективи, налагодили діяльність на новому місці розташування. Решта підприємств знаходяться на різних етапах релокації – від транспортування до пошуку вільних майданчиків.

В якості прикладів успішно релокованих великих компаній в місто слід вказати:

- підприємство «SOTON» – найбільший виробник стільникових та полікарбонатних листів в Україні;
- ТОВ «Укренергопром» – інжинірингова компанія, яка вже більше 20 років одна з найпотужніших на ринку опалювального обладнання;
- ТОВ «ПЛАСТ ПРІНТ» – видавнича компанія, що обслуговує найбільші мережі супермаркетів та гіпермаркетів країни;
- ЕРАМ Ukraine – найбільша ІТ-компанія країни;
- НВП «ТЕХНОКЛАСТЕР» – виробництво устаткування, батарей і електронних компонентів спеціального призначення;
- ТОВ «АКУРА ПРОМ» – виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, та інші.

Із загальної кількості релокованих підприємств в місті найбільшу частку займає ІТ-кластер – понад 40 підприємств. Друге і третє місце займають сфери надання послуг та оптово-роздрібна торгівля.

З метою підтримки релокованого бізнесу в реаліях сьогодення було внесено зміни до Програми підтримки підприємництва та релокації бізнесу в м. Ужгород на 2023-2025 роки в частині фінансово-кредитної підтримки, а саме: здійснення компенсації частини вартості придбаних альтернативних джерел енергозабезпечення за рахунок коштів місцевого бюджету.

Розміщення релокованого бізнесу на території міста, залучення додаткового капіталу не тільки формує загальний позитивний діловий імідж Ужгорода, але і допомагає зміцнювати та стабілізувати економічну ситуацію в місті шляхом збільшення надходжень до бюджету, створення нових додаткових робочих місць, вирішення ряду соціальних питань.

Інвестиційний потенціал громади. Ужгородська МТГ характеризується високим інвестиційним потенціалом для розвитку бізнесу. Основними перевагами громади є: близькість кордонів з Європейським Союзом, транспортна диверсифікованість, туристичний та рекреаційний центр, наявність кваліфікованих кадрів, прозорість міськради, сприятливий бізнес-клімат, комфортність міста для життя, стрімка динаміка розвитку інфраструктури та громадських просторів. Громада має імідж відкритої для представників бізнесу, інвесторів та партнерів з усіх куточків світу, які готові чесно та добросовісно вести свій бізнес на території громади, створювати нові робочі місця, виплачувати достойну та офіційну заробітну плату, сплачувати податки до бюджету громади.

Важливо, що громада має розроблений Інвестиційний паспорт, який представлений двома мовами (українською та англійською) на офіційному сайті громади.

Перелік наявних на даний час інвестиційних пропозицій включає:

1. Індустріальний парк «Ужгород» внесений до реєстру індустріальних парків України 16.12.2022 року. Площа – 10,1907 га (brownfield). Форма власності приватна. Виробничі площі 50 тис. м², офісні 7,5 тис. м².

Бізнес-профіль індустріального парку «Ужгород»:

Виробництво будівельних матеріалів. Можливе виготовлення будматеріалів на основі: піску, базальту, гравію, перліту, вапняку. Особливо вигідним є виготовлення теплоізоляції. Перлітові плити – стійка, сучасна теплоізоляція для реконструкції будівель та нових будівельних проєктів: без волокон, стабільна за розмірами, повітропроникна, переробна та негорюча

Виробництво модульного житла. Це найшвидша технологія виробництва житла у світі. Строк експлуатації таких будинків сягає 100 років та характеризується найвищою шумоізоляцією. Є можливість: виготовляти «розумні будинки», у повному управлінні з смартфона; добудовувати модульними будинками існуючі капітальні; робити броньовані захисні зони (сховища) в будівлях.

2. Створення водноспортивного оздоровчого комплексу «АКВАТИК-ЦЕНТР УЖГОРОД». Мета залучення інвестицій – будівництво рекреаційного, оздоровчого, спортивного та розважального центру на геотермальних джерелах Ужгорода, який може стати основою бренду Ужгорода як міста-курорту, соціально значимим проєктом для Закарпаття і пілотним прикладом для всієї України. Площа земельної ділянки 1,35 га. В межах проєкту передбачається будівництво таких об'єктів як курорт-готель, медичний центр, spa/wellnes на мінеральних водах; водноспортивний комплекс за стандартам FINA; інженерний центр теплогенерації та водопідготовки; навчально-консультаційний центр для реалізації аналогічних проєктів у громадах України.

3. Створення льодової арени «ICE LAND». Мета залучення інвестицій - створення мультифункціонального комплексу, що відповідатиме усім європейським стандартам і вимогам з можливістю приймати спортивні заходи та проводити різноманітні фестивалі, бізнес-форуми, туристичні заходи, концерти, шоу тощо. Площа земельної ділянки 0,6 га. В межах проєкту передбачається будівництво таких об'єктів як: 1-ша черга – будівництво безпосередньо самої льодової арени з усім комплексом допоміжних приміщень підсобного та технічного призначення; 2-га черга – прибудова спортивного, ресторанного та готельного комплексів.

4. Створення інноваційного кластеру. Мета залучення інвестицій покращення економічного потенціалу міста через формування цілісної системи підприємств і організацій з виробництва готового інноваційного продукту. Площа 4 547,3 м² (передбачає реконструкцію).

Висновки

1. У галузевій структурі економіки громади основними видами економічної діяльності є переробна промисловість (харчова промисловість, текстильна промисловість, виробництво одягу, лісопереробна промисловість, хімічна промисловість, металообробка, приладо- та машинобудування, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря), освіта та охорона здоров'я, роздрібна та оптова торгівля. Саме ці сфери визначають економічну спеціалізацію громади. Значну частину податкових доходів Ужгородської МТГ формують установи та організації бюджетного сектору, що значним чином обумовлено виконанням міста Ужгород ролі обласного центру, де зосереджена велика кількість установ сфери державного управління, найбільші університети, обласні заклади освіти та охорони здоров'я тощо.

2. Економіка громади є достатньо диверсифікована і деконцентрована (тобто не демонструє залежності від кількох найбільших платників податків). При цьому, на відміну від більшості обласних центрів, місто не має чітко вираженої промислової спеціалізації, а спрямоване на розвиток сфери послуг, що відповідає світовим тенденціям розвитку економіки в сучасних умовах.

3. Водночас в структурі економіки частка видів діяльності з високою доданою вартістю є невисокою. Позитивним для розвитку громади та регіону загалом є активний розвиток сфери інформаційних технологій та формування закарпатського ІТ-кластера. 11% фізичних осіб підприємців працює у сфері інформації та комунікації, найбільша частина з яких займається комп'ютерним програмуванням, консультуванням, або надає інформаційні послуги. Серед юридичних осіб таких в Ужгороді працює понад 200 підприємств, що свідчить про потужний потенціал розвитку ІТ кластера. Швидкі темпи зростання впродовж останніх років продемонструвала і сфера крафтового виробництва (як у харчовій промисловості, так і в текстильній та інших). Саме цій сфері характерні найвищі показники зростання доданої вартості. Крафтові виробництва в Ужгородській громаді наразі ще не демонструють суттєвого внеску в структурі податкових доходів місцевого бюджету, але є вкрай важливими для розвитку економіки міста, оскільки формують його імідж, приваблюють туристів.

4. Туристична галузь набуває все більшого значення для розвитку економіки Ужгородської громади. У 2022 році надходження до міського бюджету від туристичного збору в 3,5 рази перевищили показник 2021 року. Водночас все ускладнюється тривалістю воєнної агресії росії проти України, а також тим, що Україна, як і багато інших держав світу, ще не повністю оговталася після пандемії коронавірусу. Відтак галузь туризму не змогла досягти показників 2019 року.

5. Бізнес-клімат Ужгородської міської територіальної громади є сприятливим для ведення підприємницької діяльності. В розрахунку на 10 тис. населення кількість юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність, складає 400 осіб, а кількість ФОПів – 835 одиниць. Такі показники дозволяють м. Ужгород говорити про порівняно вищий рівень підприємницької активності, аніж в інших обласних центрах західного регіону. Водночас впродовж останніх років в Ужгородській громаді зросла кількість некомерційних організацій – громадських та благодійних організацій. Основна частина суб'єктів підприємницької діяльності громади працює у сфері оптової та роздрібної торгівлі, будівництва та переробної промисловості, транспорту та складського господарства, тимчасового розміщення та організації харчування.

6. В цілому у громаді створене сприятливе податкове середовище для бізнесу та місцевих мешканців. Водночас вплив органів місцевого самоврядування на податкове середовище громади не можна вважати визначальним. Можливості регулювання ставок місцевих податків і зборів залишається достатньо незначними. У громаді реалізується Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу в м. Ужгород на 2023-2025 роки.

7. З початку розгортання повномасштабної війни саме Ужгородська МТГ стала одним з центрів релокації бізнесу. На початок 2023 року в Ужгород релоковано понад 200 підприємств, із них: 189 (104 – юридичні, 85 – фізичні особи) вже офіційно перереєструвались в місто і працюють – вони зберегли свої потужності, перевезли трудові колективи, налагодили діяльність на новому місці розташування. Решта підприємств знаходяться на різних етапах релокації – від транспортування до пошуку вільних майданчиків. Розміщення релокованого бізнесу на території міста, залучення додаткового капіталу не тільки формує загальний позитивний діловий імідж Ужгорода, але і допомагає зміцнювати та стабілізувати економічну

ситуацію в місті шляхом збільшення надходжень до бюджету, створення нових додаткових робочих місць, вирішення ряду соціальних питань.

8. Ужгородська МТГ характеризується високим інвестиційним потенціалом для розвитку бізнесу. Основними перевагами громади є: близькість кордонів з ЄС, транспортна диверсифікованість, туристичний та рекреаційний центр, наявність кваліфікованих кадрів, прозорість міськради, сприятливий бізнес-клімат, комфортність міста для життя, стрімка динаміка розвитку інфраструктури та громадських просторів. Громада має імідж відкритої для представників бізнесу, інвесторів та партнерів з усіх куточків світу. Громада має розроблений інвестиційний паспорт, до якого увійшли наступні інвестиційні пропозиції: майданчики для бізнесу в індустріальному парку «Ужгород», створення водноспортивного оздоровчого комплексу «АКВАТІК-ЦЕНТР УЖГОРОД», льодової арени «ICE LAND», інноваційного кластеру.

1.9. Бюджет та фінансовий стан територіальної громади

Бюджет Ужгородської міської територіальної громади формується відповідно до Бюджетного та Податкового кодексів України. У 2022 р. доходи бюджету Ужгородської міської територіальної громади становили 2047,9 млн грн (на 21,1% більше 2021 року), видатки – 1793,6 млн грн (на 12,0% більше попереднього року). У 2021 та 2022 роках бюджет Ужгородської міської територіальної громади був профіцитний. У 2022 році обсяг профіциту становив 254,3 млн грн (у 2,9 рази більше попереднього року). Причиною зростання профіциту стали збільшення надходжень податку з доходів фізичних осіб (зокрема з грошового забезпечення та грошових винагород, одержаних військовослужбовцями, а також збільшенням відсотку зарахування податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів територіальних громад із 60% до 64%) та законодавчі обмеження використання коштів за деякими напрямками видатків (зокрема на економічну діяльність, житлово-комунальне господарство і т. п.) під час війни.

Доходи. За інформацією [Державного веб-порталу бюджету для громадян](#) у 2022 р. податкові надходження склали 1630,8 млн грн (або 79,6% усіх доходів бюджету Ужгородської громади проти 73,0% у 2021 році) (рис. 1.20).

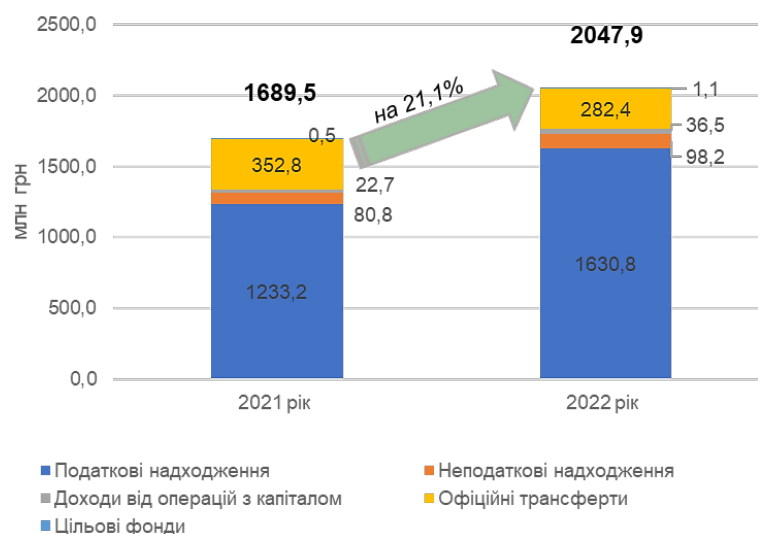

Рисунок 1.20. Доходи бюджету Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки

Сума офіційних трансфертів у 2022 році склала 282,4 млн грн (або 13,8% усіх доходів бюджету громади, у 2021 році вона становила 20,9% усіх доходів бюджету громади). Така зміна структури доходів бюджету громади була зумовлена війною. Головними чинниками

зростання частки податкових надходжень у структурі доходів місцевого бюджету у 2022 році були: зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб.

Податкові надходження. Більш, ніж кожні 3 з 4 гривень податкових надходжень бюджету Ужгородської міської територіальної громади у 2022 році забезпечив податок з доходів фізичних осіб (в частині, яка скеровується до місцевого бюджету відповідно до Бюджетного кодексу України) (рис. 1.21). У 2021 році він забезпечував кожні 3 з 5 гривень податкових надходжень. Зростання питомої ваги ПДФО в структурі податкових надходжень місцевого бюджету зумовлено збільшенням кількості військовослужбовців у громаді та зростання розміру їх грошового утримання, з якого справляли ПДФО, а також збільшенням частки відрахування ПДФО до місцевих бюджетів на 2022 рік (з 60% до 64% загальної суми цього податку, що справляється із заробітної плати). Зокрема надходження ПДФО з військовослужбовців у 2022 році зросло 5,3 рази порівняно з 2021 роком і становило 389,3 млн грн, або майже третину (31,2%) усього обсягу ПДФО, що надійшов до бюджету Ужгородської міської територіальної громади у 2022 році. Загалом обсяг надходжень від ПДФО до місцевого бюджету у 2022 році зріс у понад 1,4 рази, порівняно з попереднім роком.

Рисунок 1.21. Структура податкових надходжень бюджету Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки

В Ужгородській громаді справляють наступні місцеві податки та збори: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок; туристичний збір; плата за землю; єдиний податок; збір за паркування транспортних засобів. ОМС у межах своєї компетенції встановили ставки та пільги щодо сплати місцевих податків.

Найбільшу частку у складі місцевих податків і зборів становив єдиний податок. Він забезпечував кожні дві з трьох гривень надходжень місцевих податків і зборів (або кожні 8 з 10 гривень загальних податкових надходжень). У 2022 році відбулося зростання обсягу його надходжень до місцевого бюджету на 8,1% порівняно з 2021 роком. Воно було зумовлене, головним чином, збільшенням кількості ФОПів, а також податковими змінами на час дії воєнного стану (зокрема, можливістю переходу підприємств на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності) (таблиця 1.15). Збільшились також порівняно з попереднім роком і надходження від рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів (у 2 рази, у 2022 році вони становили 0,03 млн грн), податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (на 9,3%, у 2022 році – 34,7 млн грн), акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (в 1,6 рази, у 2022 році – 68,1 млн грн), туристичного збору (в 3 рази, у 2022 році – 2,5 млн грн).

За рештою статей податкових надходжень до бюджету Ужгородської громади у 2022 році відбулося зниження обсягів надходжень. Зокрема, через війну і руйнування російськими військами паливно-енергетичної інфраструктури України, а також через запровадження ставки акцизного податку на бензини моторні, важкі дистилляти та скраплений газ на рівні 0 євро за 1000 літрів Законом України 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до

Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» знизилась надходження до місцевого бюджету акцизного податку з пального на 73,7% порівняно з 2021 роком. А питома вага акцизного податку з пального у складі загального обсягу податкових надходжень у 2022 році становила 0,8% проти 2,8% у 2021 році. Натомість частка акцизний податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (алкогольних і тютюнових виробів) у загальному обсязі податкових надходжень у 2022 році зросла порівняно з 2021 роком і становила 4,2% (у 2021 році – 3,5%).

Таблиця 1.15. **Обсяги та структура податкових доходів Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки**

Податок	2021 рік		2022 рік		Динаміка 2022/2021 рр., %
	млн грн	% у заг. обсязі ПН	млн грн	% у заг. обсязі ПН	
Податкові надходження (ПН), всього	1233,24	100	1630,78	100	132,2
Податок на доходи фізичних осіб,	868,87	70,5	1246,16	76,4	143,4
у т. ч. ПДВО з військовослужбовців	74,05	6,0	389,33	23,9	525,8
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	0,02	0,0	0,03	0,0	150,0
Акцизний податок з пального	34,29	2,8	12,45	0,8	36,3
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів	42,85	3,5	68,05	4,2	158,8
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	31,72	2,6	34,69	2,2	109,4
Плата за землю	66,84	5,4	63,84	3,9	51,9
Туристичний збір	0,86	0,1	2,53	0,2	2,9
Єдиний податок	186,42	15,1	201,44	12,3	108,1

Найбільшими платниками податків до місцевого бюджету Ужгородської громади були: ДВНЗ «УжНУ», ЗАКАРПАТСЬКА МИТНИЦЯ, АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ», ПРАТ «ЗАКАРПАТТЯОБЛЕНЕРГО», КНП «ЗОКЛ ім. А. Новака» ЗОР, ГУДПС у Закарпатській області, ЗД АТ «УКРПОШТА», Закарпатська обласна прокуратура, КП «ВОДОКАНАЛ М.УЖГОРОДА», АТ «ЗАКАРПАТГАЗ», КНП «ЦМКЛ» Ужгородської міської ради, ТОВ «СИНЕРГІЯ ОІЛ», КНП «ЗТЦЕМД» ЗОР, КНП «УМ ЦПМСД», ТОВ «НОВА ЛІНІЯ 1», ТОВ «УНГВАЙЕР», КНП «УМПБ» Ужгородської міської ради, КНП «УМБКЛ» Ужгородської міської ради, Філія Закарпатське обласне управління КНП «ЗПЦ» ЗОР, ТОВ «ФАВА-ТЕХНІКС», Виконком Ужгородської міської ради, ГОЛОВНЕ УПФ УКРАЇНИ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ТОВ «ШБУ-77», ГУНП в Закарпатській області, ТОВ «ЕПІЦЕНТР К», КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, ФІЛІЯ «ЛЬВІВСЬКА ЗАЛІЗНЯ» АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ», Закарпатський апеляційний суд, ТУ ДСА України в Закарпатській області.

Сукупно 30 найбільших платників податків у 2022 році сплатили до бюджету Ужгородської міської територіальної громади 344,1 млн грн ПДФО. На них припадало 21,1% усіх податкових надходжень місцевого бюджету у 2022 році. Водночас підприємства, установи і організації бюджетної сфери (комунальні та державні) забезпечили 65% загальної суми податків, сплаченої 30 найбільшими платниками податків до місцевого бюджету.

Офіційні трансферти. 96,2% усіх офіційних трансфертів, які громада отримала від органів державного управління у 2022 році, становила освітня субвенція з державного бюджету. У 2021 році освітня субвенція становила 75,8% усіх офіційних трансфертів.

У 2021 Ужгородська громада отримала у складі офіційних трансфертів з державного та місцевих бюджетів субвенції для розвитку громади:

- з державного бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій (17,2 млн грн);
- з місцевого бюджету на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету (7,0 млн грн);

- з місцевого бюджету на виконання інвестиційних проєктів (3,25 млн грн).

У 2022 році через війну субвенції для розвитку громади з державного бюджету місцевим бюджетам не виділялись.

Видатки. Найбільша частка в структурі видатків бюджету Ужгородської міської територіальної громади у 2021-2022 роках припадала на фінансування освіти (55,1% усіх видатків бюджету громади у 2021 році, 53,5% – у 2022 році) (рис. 1.22).

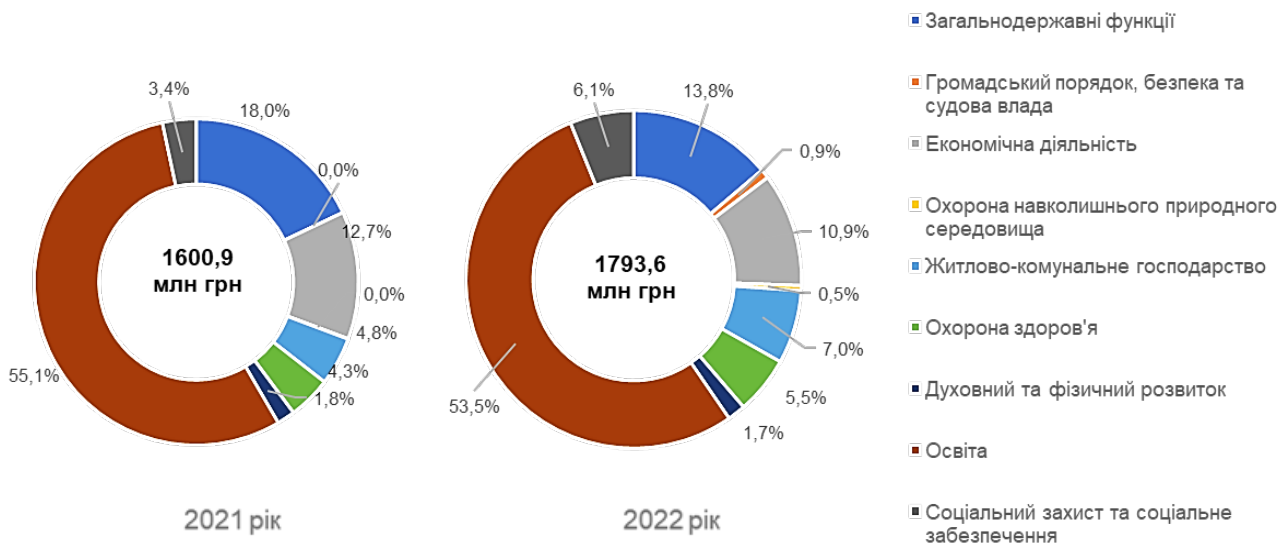

Рисунок 1.22. Структура видатків бюджету Ужгородської МТГ, 2021-2022 роки

У складі видатків на освіту у 2022 році 57,6% становили видатки на загальну середню освіту (у 2021 році – 58,4%), 27,0% – на дошкільну освіту (у 2021 році – 27,3%), 5,4% – на позашкільну освіту (у 2021 році – 5,3%), 7,1% – на професійну (професійно-технічну) освіту (у 2021 році – 6,6%) і 2,9% – на інші заклади і заходи у сфері освіти (у 2021 році – 2,4%).

Війна обумовила зростання видатків бюджету Ужгородської громади на забезпечення громадського порядку та безпеки (таблиця 1.16). У 2022 році сума видатків за даною статтею зросла в 200 разів, порівняно з попереднім роком, і склала 15,8 млн грн (0,9% усіх видатків місцевого бюджету).

Таблиця 1.16. Видатки бюджету Ужгородської міської територіальної громади, млн грн

Група видатків	2021 рік	2022 рік	Динаміка 2022/2021 рр., %
Загальнодержавні функції	288,0	247,9	86,1
Громадський порядок, безпека та судова влада	0,1	15,8	Зросли у 200 разів
Економічна діяльність	202,6	195,5	96,5
Охорона навколишнього природного середовища	0,7	8,4	Зросли в 13 разів
Житлово-комунальне господарство	76,8	126,4	164,5
Охорона здоров'я	68,6	99,3	144,8
Духовний та фізичний розвиток	28,5	31,1	108,8
Освіта	881,9	959,1	108,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення	53,7	110,2	Зросли в 2 рази
<i>Всього:</i>	<i>1600,9</i>	<i>1793,6</i>	<i>112,0</i>

1529,6 млн грн, або 85,3% загальної суми видатків бюджету Ужгородської міської територіальної громади у 2022 році становили видатки на утримання та здійснення

повноважень бюджетних установ, а також утримання об'єктів благоустрою, а 14,7% (або 264,0 млн грн) – видатки на розвиток.

У 2022 році, порівняно з попереднім роком, зросли видатки на усі сфери соціального життя громади – освіту (на 8,7%), культуру і спорт (на 8,8%), охорону здоров'я (на 44,8%), соціальний захист (у 2 рази).

Водночас у 2022 році зросли видатки на житлово-комунальне господарство (на 64,5%), охорону навколишнього природного середовища (в т. ч. на утримання природно-заповідного фонду місцевого значення, парків) (в 13 разів) і незначно (на 3,5% порівняно з 2021 роком) зменшились видатки на економічну діяльність.

Зокрема на утримання міста (утримання міських шляхів, зелених насаджень, вивезення несанкціонованих сміттєзвалищ, утримання 10 міських кладовищ, утримання мережі вуличного освітлення, поточного ремонту малих архітектурних форм та функціонування міських фонтанів, обслуговування транспортної інфраструктури (нанесення горизонтальної розмітки, поточний ремонт міських шляхів, дорожніх знаків, дорожнього покриття та світлофорних об'єктів та елементів зливової каналізації) було виконано робіт на суму 126,9 млн грн.

У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 року №64/2022 всі видатки загального та спеціального фонду міського бюджету здійснювалися відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 року №590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» (зі змінами). Відтак фінансування капітальних видатків за «Програмою капітального ремонту житлового фонду в м. Ужгороді на 2022 рік» та «Програмою виготовлення технічної документації у м. Ужгороді на 2022 рік» в особливому режимі воєнного стану не проводилося. Фінансування відновиться після закінчення військових дій в Україні.

Фінансовий стан Ужгородської міської територіальної громади на фоні регіону. За даними порталу [decentralization](https://decentralization.gov.ua/), у 2022 році Ужгородська громада була реверсною (передавала кошти у вигляді реверсної дотації до державного бюджету для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій) і за [індексом податкоспроможності](#) займала 2 місце серед 64 громад Закарпатської області, поступаючись Холмківській громаді (таблиця 1.17).

Надходження до загального фонду бюджету Ужгородської громади в розрахунку на 1 мешканця (без трансфертів) у 2022 році становили 14,5 тис грн і забезпечили громаді 5 місце серед 64 громад регіону. Головним чином це зумовлено зростанням надходжень ПДФО до місцевого бюджету громади з грошового утримання військовослужбовців, розміщених у громаді.

Загалом за більшістю показників фінансової спроможності Ужгородська громада перебуває в першій п'ятірці в рейтингу громад Закарпатської області за показниками фінансової спроможності.

Водночас найнижче місце серед наведених показників в рейтингу громад регіону Ужгородська громада займає за показником «Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду» (54 місце з 64). Це зумовлено, з одного боку, поміркованими ставками оподаткування місцевими податками і зборами в громад, а з другого, – значним обсягом ПДФО, які утримують і перераховують до бюджетів підприємства, установи та організації, які функціонують в громаді, із заробітної плати/суми утримання своїх працівників. Проте надходження місцевих податків і зборів до бюджету громади в розрахунку на 1 мешканця зросли вищим темпом, порівняно з середнім показником по громадах Закарпатської області (в Ужгородській громаді – у 2022 році зросли на 107,1% порівняно з 2021 роком, а в середньому по громадах Закарпатської області – зросли на 103,6%).

Таблиця 1.17. Місце громади в регіоні за показниками фінансової спроможності у 2021 – 2022 роках

Показник	Ужгородська громада		У середньому громади Закарпатської області		Місце Ужгородської громади в рейтингу громад регіону	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Надходження до загального фонду бюджету на 1 мешканця, грн	10772	14478	3459	4572	2	5
Дохідність земель (співвідношення плати за землю до території громади), тис. грн	1811,5	1730,0	68,5	66,0	1	1
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, %	22,72	18,11	26,06	19,08	52	54
Обсяг реверсної дотації на 1 мешканця, грн	945,0	161,3	144,96	20,93	2*	2*
Надходження місцевих податків і зборів до бюджету громади в розрахунку на 1 мешканця, грн	2447	2622	1031	1068	4	5
Фіскальна віддача території (співвідношення надходжень загального фонду до території громади), тис. грн/км ²	34146,5	45297,4	922,2	1251,1	1	1
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн	11149	13248	7899	8725	3	3
Капітальні видатки на 1 мешканця, грн	2274	1889	840	585	3	6
Індекс податкоспроможності	1,71	1,78	0,5	0,5	2	2

Водночас капітальні видатки в розрахунку на одного мешканця в Ужгородській громаді зменшились, проте нижчим темпом ніж в середньому по громадах Закарпатської області (в Ужгородській громаді – у 2022 році становили 83,1% рівня 2021 року, а в середньому по громадах Закарпатської області відповідний показник становив 69,6% рівня 2021 року).

Висновки

1. У 2022 р. бюджет Ужгородської міської територіальної громади був профіцитний на 254,3 млн грн. Податкові надходження склали 79,6% усіх доходів бюджету Ужгородської громади. Податок з доходів фізичних осіб забезпечив кожні 3 з 4 гривень податкових надходжень бюджету громади, що було зумовлено збільшенням кількості військовослужбовців у громаді та зростанням розміру їх грошового утримання.

2. Оподаткування місцевими податками в Ужгородській громаді можна вважати задовільним для ведення бізнесу та адекватним для місцевих жителів, з огляду на величину ставок місцевих податків. За усіма місцевими податками, окрім єдиного податку, вони перебувають нижче середнього законодавче допустимого діапазону ставок.

3. Структура платників податків у громаді – дуже диверсифікована. У 2022 році на 30 найбільших платників податків, серед суб'єктів господарювання, які провадили діяльність у громаді, припадало 21,1% усіх податкових надходжень місцевого бюджету.

4. Найбільша частка в структурі видатків бюджету Ужгородської громади припадала на фінансування освіти (55,1% усіх видатків бюджету громади у 2022 році). Водночас громада цілеспрямована на соціально-економічний розвиток. У 2022 році зросли видатки на житлово-комунальне господарство (на 64,5%), охорону навколишнього природного середовища (в т. ч. на утримання природно-заповідного фонду місцевого значення, парків) (в 13 разів) і незначно (на 3,5% порівняно з 2021 роком) зменшились видатки на економічну діяльність. Загалом

* Місце серед громад, які перераховували реверсну дотацію до державного бюджету.

видатки на розвиток становили 14,7% (або 264,0 млн грн) усіх видатків бюджету громади у 2022 році.

5. У 2021-2022 роках Ужгородська громада була реверсною (передавала кошти у вигляді реверсної дотації до державного бюджету для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій). Ужгородська громада є податкоспроможною. У 2022 році за індексом податкоспроможності вона займала 2 місце серед 64 громад Закарпатської області. Також Ужгородська громада за більшістю показників фінансової спроможності перебуває в першій п'ятірці в рейтингу громад Закарпатської області за показниками фінансової спроможності.

1.10. Органи управління громадою

Місцеве самоврядування Ужгородської громади здійснюється Ужгородською міською радою в складі міського голови, секретаря міської ради, заступників міського голови, керуючого справами виконкому, патронатної служби та 38 депутатів ради, які утворюють 6 фракцій: 6 депутатів – ПП «РІДНЕ ЗАКАРПАТТЯ», 7 – ПП «СЛУГА НАРОДУ», 5 – «Партія Твого міста», 8 – ВО «Батьківщина», 6 – ПП «Європейська солідарність», 6 – «Опозиційна платформа – За життя» (Депутатська фракція припинила діяльність в Ужгородській міській раді 24.03.2022 року. Указом Президента України від 19 березня 2022 року №153/2022 діяльність партії призупинена).

В міській раді діють 4 постійних депутатських комісій:

- з питань соціально – економічного розвитку, бюджету, фінансів, оподаткування, інвестиційної та регуляторної політики (11 депутатів);
- з питань регулювання земельних відносин, містобудування та архітектури (9 депутатів);
- з питань житлово-комунального господарства, благоустрою, екології та комунальної власності (9 депутатів);
- з питань соціально-гуманітарної політики, Регламенту та депутатської етики (8 депутатів).

Структура виконавчих органів Ужгородської міської ради наведена в додатку 3.

Членами виконавчого комітету Ужгородської міської ради є 9 осіб.

Загальна штатна чисельність апарату міської ради та її виконавчих органів становить 367 одиниць. Міський голова має право затверджувати перелік і кількість посад у межах загальної чисельності та структури апарату ради, її виконавчих органів.

У 2020 році відповідно до Розпорядження міського голови від 27.10.2017 № 456 «Про затвердження складу та Положення про Молодіжну раду при Ужгородській міській раді» було створено Молодіжну раду при Ужгородській міській раді.

Висновки

1. Структура виконавчих органів Ужгородської міської ради впродовж останніх 5 років оптимізувалася. Сьогодні виконавчі органи міської ради сформовані належним чином для забезпечення управління громадою, розвитку економіки та надання соціальних послуг населенню.

2. У громаді функціонує Молодіжна рада при Ужгородській міській раді, яка є консультативно-дорадчим органом міської ради, призначеним сприяти співпраці міської ради та молоді. Для реалізації молодіжної політики у громаді затверджено програму «Молодь міста Ужгород» на 2022-2024 роки та «Програму підтримки обдарованої молоді м. Ужгорода на 2021-2023 роки».

1.11. Органи самоорганізації населення та громадські об'єднання

Органи самоорганізації населення. В Ужгородській громаді створено 18 органів самоорганізації населення. Зокрема в громаді функціонують: орган самоорганізації населення «Будинковий Комітет Комфорт», орган самоорганізації населення «Будинковий Комітет Престиж», Будинковий Комітет «Наш Дім», Будинковий Комітет Загорська 170, Будинковий Комітет «Комунальник» та інші.

Органи самоорганізації населення у громаді створені у вигляді будинкових комітетів певних вулиць. Вони представляють інтереси всіх мешканців, які проживають в будинках на відповідній вулиці, і можуть контролювати якість наданих житлово-комунальних послуг, підіймати і вирішувати питання благоустрою відповідних вулиць, контролювати дотримання мешканцями правил благоустрою міста тощо. Будинкові комітети організують на добровільних засадах участь мешканців у проведенні робіт з благоустрою, з озеленення та утримання в належному стані дворів, вулиць тощо.

Громадські об'єднання. У Ужгородській громаді, з огляду на те, що м. Ужгород є обласним центром, зареєстровано і функціонують чимало громадських організацій, об'єднань, спілок. За даними Державного реєстру юридичних осіб, в Ужгородській громаді зареєстровано 447 громадських організацій, 120 благодійних організацій, 4 спілки об'єднань громадян, 2 об'єднання громадян, 7 творчих спілок.

Напрями діяльності громадських об'єднань – доволі різноманітні: освітні, мистецькі, благодійні, соціальна допомога, волонтерство, спортивні, екологічні тощо.

У квітні 2021 року департамент соціальної політики Ужгородської міської ради провів конкурс проєктів соціального спрямування. За результатами конкурсу 12 громадських організацій Ужгорода отримали фінансування із бюджету міста на реалізацію своїх проєктів. Серед них: Благодійний фонд «Все можливо», ГО «Моя нова сім'я», «Товариство захисту осіб з інвалідністю «Надія», Ужгородське товариство інвалідів праці та дитинства «Оптиміст», Благодійний фонд «Карітас-Закарпаття» та ін.

Активною громадською організацією, яка працює в Ужгородській громаді, є ГО «Щасливі діти». У 2022 році вона проводила індивідуальні та групові тренінги з психологічної підтримки для волонтерів, творчі майстер-класи та інші активності за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Європейського Союзу у рамках конкурсу «Тримаймо стрій!».

Ще однією прогресивною активною громадською організацією в Ужгородській громаді є ГО «Неємія». Серед проєктів ГО «Неємія»: «Безпечний простір для жінок та дівчат «Вільна» (реалізується у межах гуманітарного реагування UNFPA за підтримки урядів Великої Британії, Канади, Данії та американського народу (USAID)); «Хаб «ВОНА» (у партнерстві з Фонд ООН у галузі народонаселення в Україні); «Відновлення та підтримка ВПО»; дитячі табори «EXPLORER»; Центр розвитку «ЗРОСТАЙКО» (єдиний на Закарпатті центр розвитку для дітей від 1,5 років, який працює за методикою Марії Монтесорі); Запобігання домашньому та гендерному насильству «SOROPTIMIST UZHGOROD CLUB» та інші.

З 2014 року в громаді провадить діяльність ГО «Волонтери Закарпаття». Організація допомагає учасникам бойових дій в АТО/ООС, ветеранам військової служби. Під час війни здійснює всіляку підтримку армії та ТРО. Також ГО «Волонтери Закарпаття» допомагають важкохворим маленьким закарпатцям зі зборами коштів на лікування в Україні та за її межами, за підтримки іноземних благодійних фондів, іноземних громадян, представників закарпатського бізнесу та мешканців області надають допомогу дитячим будинкам тощо.

У громаді функціонують також громадські організації, які переїхали внаслідок війни. Зокрема, громадська організація «Об'єднання ромських жінок «Голос Ромні» переїхала із Запоріжжя до Ужгорода після початку повномасштабного вторгнення. Організація працює з жінками ромського походження. У Запоріжжі вона займалася допомогою та підсиленням ромок, зокрема їхнім навчанням і працевлаштуванням. Після релокації до Ужгорода в «Голос Ромні» працює із місцевими ромками, а також із тими, хто переїхали на Закарпаття, рятуючись

від війни. Організація допомагає всім жінкам, які були змушені покинути свої домівки через російську окупацію і перебратися до Ужгорода тимчасово або остаточно.

Висновки

1. В Ужгородській громаді створені органи самоорганізації населення у виді будинкових комітетів. Вони представляють інтереси мешканців відповідних будинків/вулиць, стежать за дотриманням мешканцями правил благоустрою міста, співпрацюють з ОМС тощо.
2. У громаді зареєстровано понад 750 громадських організацій різного спрямування. Окремі з них провадять активну діяльність, беруть участь в конкурсах, грантових проєктах, співпрацюють з ОМС. Це свідчить про високу громадську активність населення в громаді.

1.12. Результати опитування заінтересованих сторін

Опитування мешканців громади. Методом онлайн-анкетування через платформу Google Forms було анкетовано загалом 182 респонденти. Опитування проводилось з грудня 2022 року до березня 2023 року. При проведенні опитування було запропоновано питання, варіанти відповідей до питань, а також (за бажанням) додати власну відповідь на питання. Анкетування не є репрезентативним за віком, статтю, місцем проживання, тому його результати не є точними. Також при оцінюванні результатів анкетування слід зважати на обмеження методу поширення анкетування – воно не охоплює осіб, які не відвідують сайт громади чи сторінки громади у соціальних мережах.

У проведеному дослідженні взяло участь 182 особи, дві третини з яких – жінки та третина – чоловіки. 85% респондентів – люди у віці 21-50 років.

Оцінюючи сучасний стан розвитку громади, найбільше відповідей «відмінний» та «добрий» респонденти віддали рівню надання освітніх послуг у громаді, роботі закладів дошкільної освіти, медичному забезпеченню, рівню задоволення культурних потреб, екологічному стану громади. А найбільше відповідей «незадовільно» – стану доріг і тротуарів, можливостям працевлаштування, можливостям для започаткування та ведення власного бізнесу, інфраструктурі дозвілля та медичному забезпеченню.

Серед найбільш значних проблем, що перешкоджають розвитку громади респонденти вважають: недостатня громадська ініціативність та активність мешканців, зношеність інженерних мереж (водопостачання, водовідведення), засміченість довкілля, несприятливі умови для розвитку підприємництва, а також поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії.

Основними завданнями, які необхідно першочергово вирішити у громаді, і які реально зреалізувати, респонденти вважають: на першому місці – ремонт доріг, на другому – благоустрій громади, на третьому – сприяння розвитку малого і середнього бізнесу.

Опитування представників бізнесу громади. Методом онлайн-анкетування через платформу Google Forms було анкетовано загалом 13 респондентів. Опитування проводилось з грудня 2022 року до березня 2023 року. При проведенні опитування було запропоновано питання, варіанти відповідей до питань, а також (за бажанням) додати власну відповідь на питання. Анкетування не є репрезентативним за віком, статтю, місцем проживання, тому його результати не є точними. Також при оцінюванні результатів анкетування слід зважати на обмеження методу поширення анкетування – воно не охоплює осіб, які не відвідують сайт громади чи сторінки громади у соціальних мережах. Результати анкетування подано у наступних діаграмах.

У проведеному опитуванні взяв участь 13 представник бізнесу. 46% з опитаних розпочали свою діяльність після 2014 року, 30% – у період 2005-2010 років. 85% опитаних – ФОПи. 61% опитаних працював у сфері переробної промисловості.

Більшість опитаних вказала на те, що орієнтуються на місцевого споживача (їхні підприємства реалізують понад 50% своєї продукції в межах громади), а також на ринок збуту в межах області. 5 підприємств реалізує частину своєї продукції за межі України.

Основними перепонами розвитку громади опитані вважають несприятливі умови для розвитку бізнесу, відсутність внутрішніх інвестицій, низьку якість доріг. Рівень тінізації економіки громади більшість опитаних оцінює на рівні понад 50%.

Відтак головними завданнями, які необхідно вирішити для розвитку громади, на думку опитаних, є сприяння розвитку промислових підприємств, активніше використовувати місцеві природні ресурси, забезпечити підтримку кооперативного руху та МСП.

Більшість опитаних незадовільно оцінюють діяльність органів місцевого самоврядування (міського голови, міської ради, виконкому). Загалом три чверті опитаних задовільно оцінюють громаду з позиції місця для ведення бізнесу.

Висновки

1. Результати опитування мешканців громади та представників бізнесу підтверджують результати проведеного аналізу соціально-економічного стану Ужгородської громади. Мешканці високо оцінюють рівень надання освітніх послуг у громаді, роботу закладів дошкільної освіти, надання медичних послуг, екологічний стан громади. А головні проблеми розвитку громади вбачають у недостатній громадській ініціативності та активності мешканців, зношеності інженерних мереж (водопостачання, водовідведення), несприятливих умовах для розвитку підприємництва, а також поширенні злочинності, алкоголізму, наркоманії.

2. Основними перепонами розвитку громади представниками бізнесу визначено несприятливі умови для розвитку бізнесу, відсутність внутрішніх інвестицій, низьку якість доріг. Подальший розвиток громади опитувані представники бізнесу вбачають у сприянні розвитку промислових підприємств, активному використанні місцевих природних ресурсів, забезпеченні підтримки кооперативного руху та МСП.

2. SWOT-АНАЛІЗ

За результатами проведеного аналізу соціально-економічного стану громади, оцінки її природно-ресурсного потенціалу визначено сильні і слабкі сторони та встановлено можливості і загрози розвитку громади в перспективі.

Сильні сторони – це позитивні фактори громади, які можуть бути використані для її розвитку.

Слабкі сторони – це негативні фактори громади, які заважають її розвитку.

Можливості – це позитивні фактори зовнішнього впливу, які сприяють розвитку громади.

Загрози – це негативні фактори зовнішнього впливу, які заважають розвитку громади

Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Ужгородської міської територіальної громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Дуже вигідне геостратегічне та географічне розташування громади на кордоні зі Словаччиною та в 20 км від кордону з Угорщиною на міжнародних автомобільних і залізничних шляхах сполучення.</p> <p>2. Потужна транспортно-логістична інфраструктура (європейські (E50, E58, E573), міжнародні (M06, M08) та національні (H13) автошляхи; 2 автовокзали обласного, міжрегіонального і міжнародного автобусного сполучення; міжнародний аеропорт «Ужгород»; залізничний вокзал; міжнародний вантажо-пасажирський цілодобовий пункт пропуску «Ужгород – Вишне-Немецьке» на ділянці державного кордону між Україною та Словаччиною).</p> <p>3. Високі темпи зростання чисельності населення серед обласних центрів за рахунок активної імміграції ВПО. Довготривале збереження сприятливої вікової структури населення. Високий рівень шлюбності та низький рівень розлучень.</p> <p>4. Збереження впродовж останніх 15 років як основної структури національного й етнічного складу населення міста (українці, угорці, словаки, росіяни, роми та ін.), міжнаціональної гармонії та злагоди.</p> <p>5. Відсутність на території міста промислових підприємств - великих забруднювачів довкілля.</p> <p>6. Найвищий в Україні рівень безпеки життєдіяльності в умовах війни.</p> <p>7. Історично сформована мережа вулиць, площ і набережних, транспортна схема, пішохідні зони й громадський міський простір.</p> <p>8. Наявність на території міста понад 20 проявів мінеральних вод штучних свердловин та природних джерел, т. зв. Ужгородського родовища.</p>	<p>1. Обмеження в територіальному розвитку міста (природно-рельєфними особливостями передгір'я, україно-словацьким кордоном, адміністративно-територіальним поділом).</p> <p>2. Місто погано продувається вітрами, що посилює негативний вплив від викидів надмірної кількості автотранспорту (основного забруднювача атмосферного повітря).</p> <p>3. Незадовільний стан дорожнього і тротуарного покриття багатьох вулиць (модернізовано лише 20% доріг), вуличного освітлення.</p> <p>4. Система управління відходами потребує вдосконалення (майже використаний ресурс полігону ТПВ поблизу с. Барвінок; слабо розвинена практика роздільного збору сміття).</p> <p>5. Незадовільний стан інженерних мереж та комунального житлового фонду (фізично й морально застаріли каналізаційно-очисні споруди; майже 70% житлового фонду багатоповерхівок потребують капремонту). Частина будівель бюджетних установ міста невідкладно потребують проведення комплексних заходів з підвищення енергоефективності й термомодернізації. Недостатня спроможність інфраструктури до значного збільшення кількості населення.</p> <p>6. Недостатній рівень облаштування зелених та відпочинкових зон загального користування на території міста (зелені насадження потребують реконструкції й оновлення на 60 - 70%; відсутні облаштовані місця літнього відпочинку поблизу природних і штучних водойм).</p> <p>7. Застарілий генеральний план території міста, потребує вирішення питання оцінки та уточнення площі земель.</p> <p>8. Відсутність моніторингу ПДСЕРК.</p> <p>9. Дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці громади (за якістю та кількістю трудових ресурсів).</p>

<p>9. Розвинена інфраструктура надання соціальних послуг (освітніх, медичних, культурних, спортивних соціального захисту).</p> <p>10. Найбільший в регіоні заклад вищої освіти (УжНУ) з потужним науково-педагогічним потенціалом.</p> <p>11. Потужний промисловий потенціал (підприємства легкої, машинобудівної, меблевої, харчової промисловості).</p> <p>12. Активний розвиток креативних індустрій, в т. ч. крафтових виробництв.</p> <p>13. Потужний туристичний потенціал (людський капітал, розвинена мережа закладів розміщування та харчування, унікальні пам'ятки архітектури (в т. ч. Ужгородський замок), пам'ятки природно-паркового мистецтва тощо).</p> <p>14. Наявність функціонуючих релокованих підприємств.</p> <p>15. Висока концентрація IT-фахівців, що створює перспективи розвитку IT-кластера.</p> <p>16. Прийнято План дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕРК).</p> <p>17. Розроблений План сталої міської мобільності (ПСММ) Ужгорода.</p>	<p>Гостра нестача кваліфікованих кадрів ІТП та робітників для промислових підприємств і будівництва у місті.</p> <p>10. Поширення тіньової самозайнятості і тіньового працевлаштування населення міста (за оцінками становить 35 - 45%).</p> <p>11. Слабка відповідність медичних послуг сучасним потребам (низький рівень розвитку превентивної медицини, зокрема серед дітей і молоді; невідповідність потенціалу закладів, які надають послуги з реабілітації, спричиненим війною потребам; відсутність хоспісу для невиліковно хворих; потреба в оновленні матеріально-технічної бази комунальних закладів охорони здоров'я тощо).</p> <p>12. Розвиненість спортивної інфраструктури не відповідає потребам населення.</p> <p>13. Нерозвиненість коопераційних зв'язків у промисловості, у т. ч. в частині формування виробничих кластерів.</p> <p>14. Низька ефективність функціонування міських інституцій сприяння ММСП.</p> <p>15. Відсутність дієвих інституцій розвитку туризму.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Членство України в ЄС; відкриття доступу до коштів структурних й інвестиційних фондів ЄС як для країни-кандидата на членство у ЄС та у контексті післявоєнного відновлення України; міжнародні грантові та донорські програми.</p> <p>2. Розвиток програм транскордонного співробітництва, в т.ч. між закладами освіти та культури. Можливість залучення коштів міжнародних грантових програм, у тому числі із містами-побратимами з держав ЄС на фінансування проєктів соціальної інфраструктури.</p> <p>3. Відновлення діяльності і збільшення фінансового ресурсу функціонування ДФРР, УКФ і т. п.</p> <p>4. Запровадження на регіональному та національному рівнях нових інструментів стимулювання місцевого економічного розвитку.</p> <p>5. Використання потенціалу ВПО.</p> <p>6. Розвиток житлового будівництва (нових багатоквартирних будинків) в місті.</p> <p>7. Релокація у громаду нового бізнесу, зважаючи на безпекову ситуацію та наявні тут вільні площі для ведення підприємництва.</p> <p>8. Впровадження і реалізація державних і регіональних програм для ветеранів, які потребують реабілітації та адаптації в мирне життя, а також супроводу в започаткуванні та веденні ними власного бізнесу.</p>	<p>1. Продовження війни, ризики руйнування об'єктів критичної інфраструктури та загроза безпеці населення.</p> <p>2. Повний перехід системи державного бюджету на «воєнні» рейки (супроводжується згортанням деяких державних програм, скороченням спрямування бюджетних ресурсів на соціальні цілі, інфраструктурні проєкти, підтримку місцевого самоврядування).</p> <p>3. Зростання тарифів на енергоносії, зокрема електроенергію.</p> <p>4. Високий рівень «тіньової» економіки, посилення корупційних процесів у державі.</p> <p>5. Дефіцит Державного бюджету – загроза дефолту.</p> <p>6. Зниження купівельної спроможності населення.</p> <p>7. Виїзд мешканців, особливо освіченої молоді, за межі громади.</p> <p>8. Обмежений доступ до фінансових ресурсів (зокрема, кредитних) для суб'єктів господарювання, зокрема малого і середнього бізнесу; відсутність належних обсягів державної підтримки підприємництва.</p> <p>9. Екологічні загрози природного (посуха, забруднення, підтоплення) та штучного (погіршення екологічної ситуації внаслідок господарської діяльності) походження.</p> <p>10. Значний відтік капіталу з України, різке зменшення ліквідності місцевих грошових ринків; невпевненість західного бізнесу у безпеці своїх інвестицій в Україні, особливо в умовах затяжних військових дій.</p>

<p>9. Об'єкти промисловості, зокрема ВПК, з міркувань безпеки розміщуються в західних областях.</p> <p>10. Залучення «зеленого» фінансування та інвестицій для заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату, побудови циркулярної економіки та збереження довкілля.</p> <p>11. Налагодження горизонтального співробітництва з сусідніми та іншими територіальними громадами щодо реалізації інфраструктурних, соціальних та культурних проєктів.</p> <p>12. Активізація розвитку реабілітаційної медицини в Україні.</p> <p>13. Орієнтування на підвищення соціальних стандартів життя в Україні в умовах післявоєнного відновлення та реформування застарілої системи соціального забезпечення.</p> <p>14. Побудова логістичних хабів на основі поєднання залізниці, автомобільних доріг, пункту пропуску через державний кордон.</p> <p>15. Відновлення внутрішніх та в'їзних туристичних потоків.</p>	<p>11. Централізація ресурсів і повноважень, стримування руху в напрямі децентралізації і підтримки місцевого економічного розвитку.</p> <p>12. Перекладання на ОМС державних фінансових зобов'язань, щодо забезпечення соціальних стандартів; недостатність власних доходів громади для вирішення соціальних проблем, особливо з огляду збільшення ВПО, осіб, постраждалих на війні та ін.</p>
--	---

SWOT-матриця Ужгородської міської територіальної громади. Для виявлення взаємозв'язків між сильними та слабкими сторонами та можливостями та загрозами, які визначають стратегічне бачення розвитку Ужгородської громади, формується SWOT-матриця.

Порівняльні переваги. За допомогою матриці зв'язків між сильними сторонами та можливостями, визначаються найбільш перспективні сторони, які можуть дати сильний поштовх соціально-економічному розвитку (рис. 2.1).

Виклики. У цьому випадку матриця зв'язків будується між слабкими сторонами та можливостями, які дозволяють зменшити вразливість та подолати слабкі сторони через використання можливостей для розвитку (рис. 2.2).

Ризики. Матриця зв'язків між слабкими сторонами та загрозами дозволяє визначити найбільш вразливі місця громади при подальшій реалізації планів розвитку громади за умови настання визначених ризиків (рис. 2.3).

Протидія. Матриця зв'язків між сильними сторонами та загрозами дозволяє визначити найсильніші внутрішні чинники громади, які дозволять послабити (нівелювати) вплив негативних зовнішніх факторів – загроз (рис. 2.4)

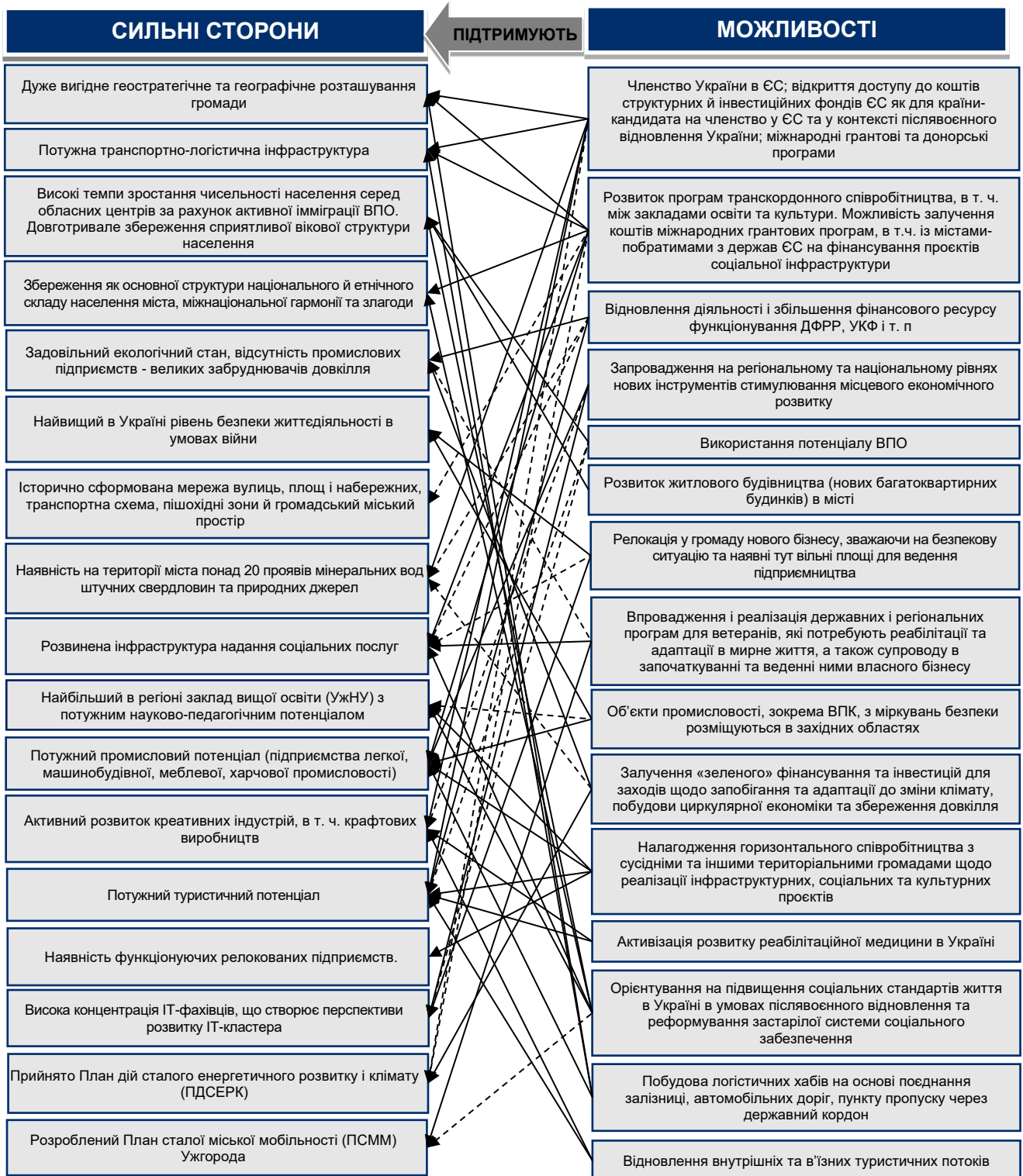

Рисунок 2.1. Порівняльні переваги

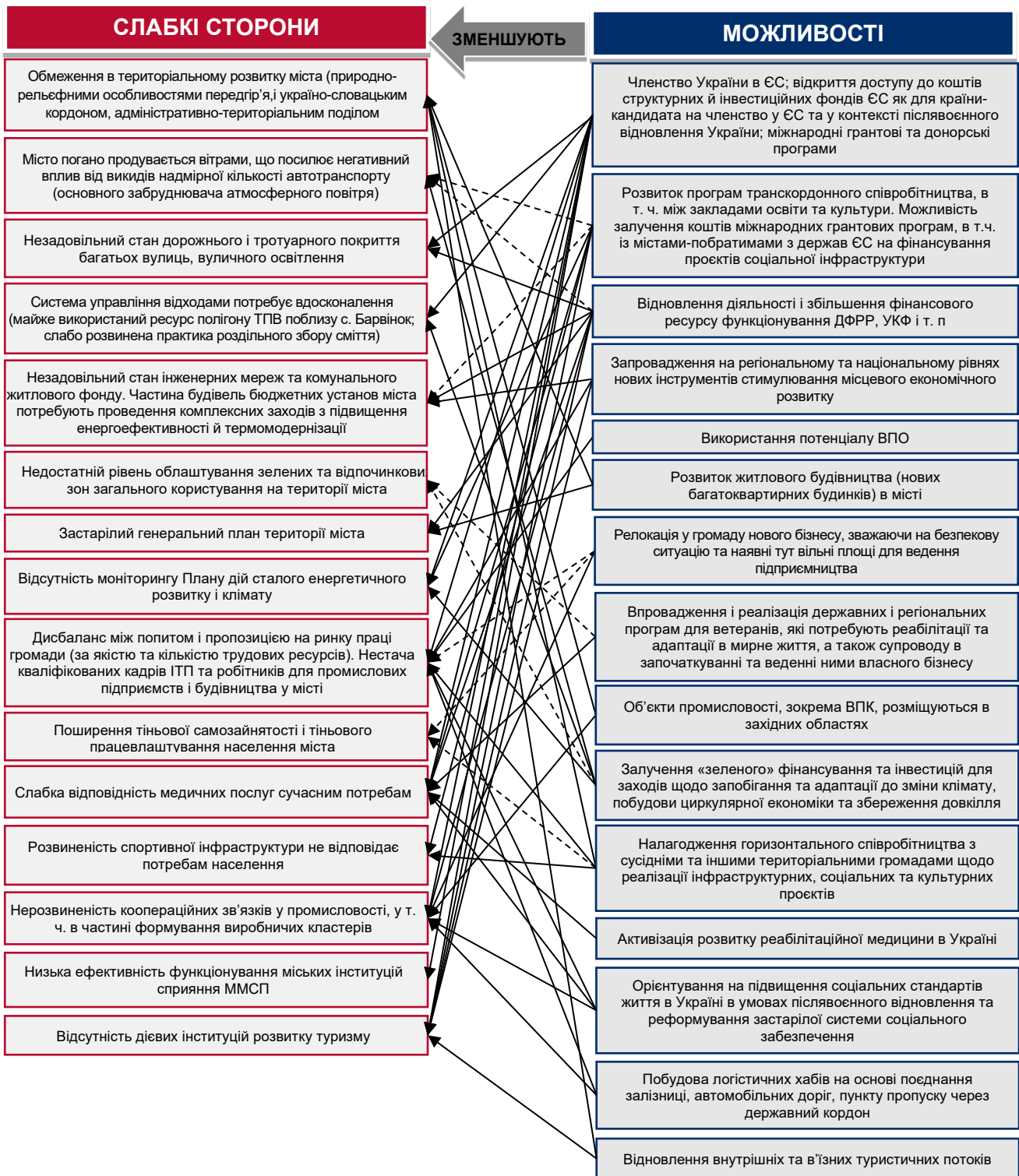

Рисунок 2.2. Виклики

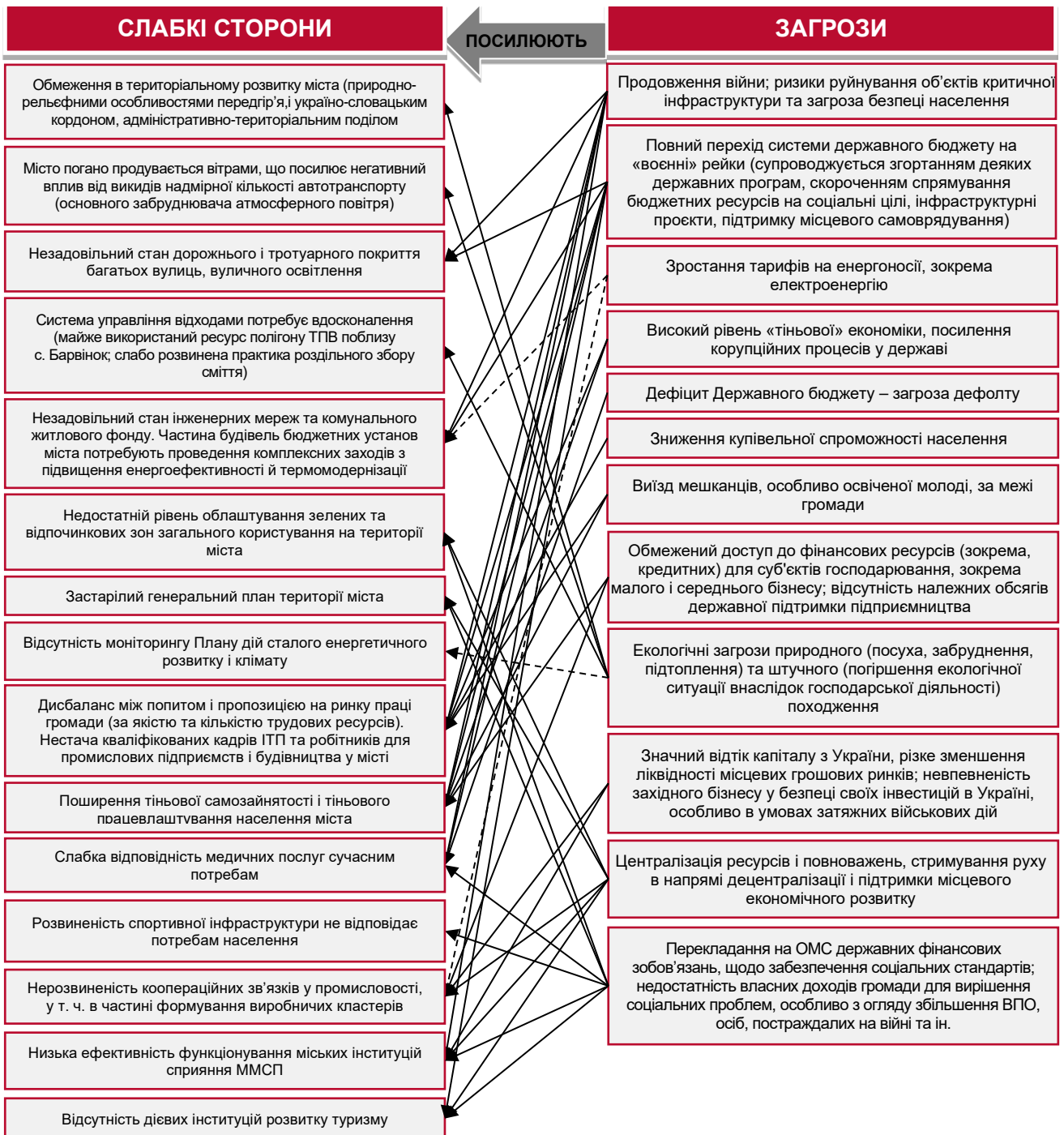

Рисунок 2.3. Ризики

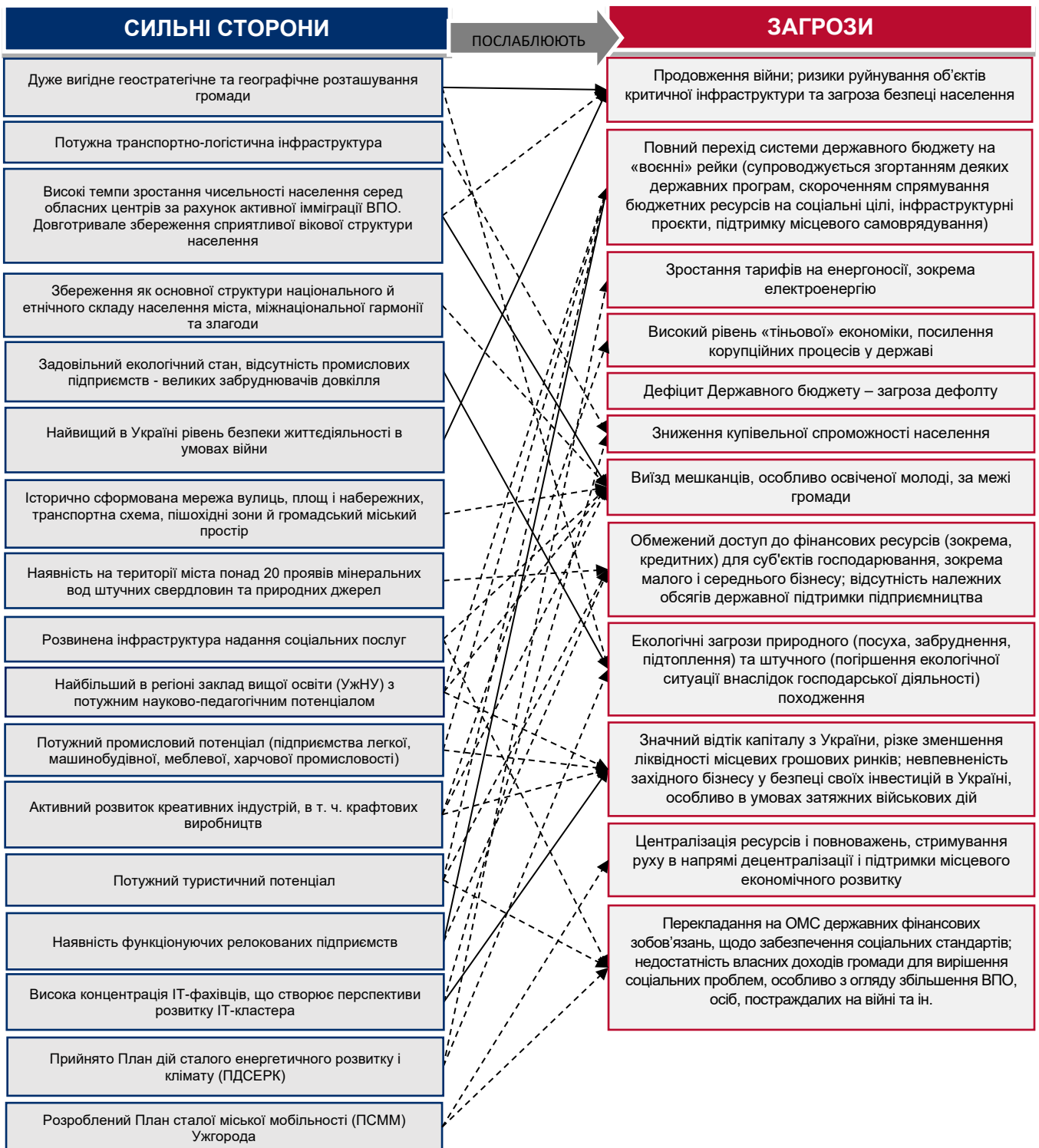

Рисунок 2.4. Протидія

Порівняльні переваги, виклики і ризики Ужгородської громади

Порівняльні переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей).

Визначальними сильними сторонами Ужгородської громади, які за сприятливого впливу зовнішніх чинників, формують її конкурентні переваги є: транспортно-логістичний потенціал, людський капітал, економіка, туристичний потенціал.

Ужгородська громада розташована на міжнародних автомобільних та залізничних транспортних магістралях. Через/повз громаду проходять європейські автошляхи (E50, E58, E573), міжнародні автошляхи (M06, M08) та автомобільний шлях національного значення Н13. На території громади розташовані: залізнична станція «Ужгород», міжнародний аеропорт Ужгород, міжнародний пункт пропуску на державному кордоні із Словаччиною «Ужгород – Вишне Немецьке», який є найпотужнішим з-поміж 5-ти пунктів пропуску на митному кордоні між Україною і Словаччиною та лідером за обсягами обслуговування переміщення громадян, легкових автомобілів, вантажних транспортних засобів, автобусів і переміщених автомобільними транспортними засобами вантажів.

Відтак членство України в ЄС, відкриття доступу до коштів структурних й інвестиційних фондів ЄС як для країни-кандидата на членство у ЄС та у контексті післявоєнного відновлення України, а також розвиток логістичних хабів на основі поєднання залізниці та автомобільних доріг можуть суттєво посилити транспортно-логістичні позиції громади.

Ужгород, який одночасно є адміністративним центром громади, району та області, має добре розвинену інфраструктуру надання соціальних послуг. Зокрема: 24 ЗДН, 30 ЗЗСО, ІРЦ, 7 ЗВО, 5 ЗФПВО, 3 ПТО та ін.; заклади охорони здоров'я міського і комунального підпорядкування, а також приватні; мистецькі школи; бібліотека; 2 стадіони, спортивні майданчики тощо. Заклади вищої, передвищої фахової та професійно-технічної освіти забезпечують підготовку трудового потенціалу для підприємств легкої промисловості, машинобудування, сфери послуг, охорони здоров'я тощо. У місті розташований найбільшим серед закладів вищої освіти Закарпатської області – Ужгородський національний університет – з потужним науково-педагогічним потенціалом, який є потенційним ядром формування людського капіталу для розвитку економіки та соціальної сфери громади та регіону на інноваційних засадах. Перевагою громади також є високі темпи зростання чисельності населення серед обласних центрів за рахунок активної імміграції ВПО в Ужгород (понад 27 тис. осіб) та наявне довготривале збереження сприятливої вікової структури серед місцевих мешканців.

Сприятиме розвитку, реалізації та підвищенню ефективності використання людського капіталу зростання соціальних стандартів життя в Україні в умовах післявоєнного відновлення та реформування застарілої системи соціального забезпечення, залучення коштів за міжнародними грантовими та донорськими програми, зокрема за «м'якими» проектами, активізація розвитку реабілітаційної медицини, впровадження і реалізація державних і регіональних програм для ветеранів, налагодження горизонтального співробітництва з сусідніми та іншими територіальними громадами щодо реалізації інфраструктурних, соціальних та культурних проєктів, формування в громаді соціально-відповідального бізнесу.

Достатньо диверсифікована і деконцентрована економіка громади, потужний промисловий потенціал (підприємства легкої, машинобудівної, меблевої, харчової промисловості), наявність функціонуючих релокованих підприємств, висока концентрація ІТ-фахівців (створює перспективи розвитку ІТ-кластера), активний розвиток креативних індустрій, в т. ч. крафтових виробництв, можуть стати поштовхом до подальшого економічного розвитку Ужгородської громади. Сприятиме цьому залучення зовнішнього фінансування (зокрема приватних інвестицій та коштів структурних й інвестиційних фондів ЄС як для країни-кандидата на членство у ЄС), використання потенціалу ВПО, запровадження на регіональному та національному рівнях нових інструментів стимулювання місцевого економічного розвитку, релокація у громаду нового бізнесу, розміщення в західних областях об'єктів промисловості, зокрема ВПК, побудова логістичних хабів на основі поєднання залізниці, автомобільних доріг, пункту пропуску через державний кордон.

Потужний туристичний потенціал (людський капітал, розвинена мережа закладів розміщування та харчування, унікальні пам'ятки архітектури (в т. ч. Ужгородський замок), пам'ятки природно-паркового мистецтва тощо) за умови відновлення внутрішніх та в'їзних туристичних потоків сприятиме додатковим надходженням до місцевого бюджету.

Відтак, діяльність ОМС в напрямі популяризації інформації про потенціал громади (зокрема про транспортно-логістичний, промисловий, в т. ч. крафтові виробництва, туристичний потенціал громади) за використання зовнішніх можливостей сприятиме економічному і соціальному розвитку громади.

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей).

Виклики, які повстали перед Ужгородською міською територіальною громадою, можна поділити на: просторові, інфраструктурні, соціальні, економічні та екологічні. Поділ є доволі умовний, оскільки часто процеси та проблеми практично будь-якої із названих сфер перебувають у тісному зв'язку з процесами, що відбуваються в інших сферах.

Основним викликом просторового розвитку громади є обмеження в її територіальному розвитку. Це обумовлено природно-рельєфними особливостями передгір'я, україно-словацьким кордоном і адміністративно-територіальним поділом в державі. Загострює проблему територіальної обмеженості громади і застарілий генеральний план території міста, який потребує оновлення відповідно до сучасного розвитку території. Частково компенсувати просторовий виклик може налагодження горизонтального співробітництва Ужгорода з сусідніми та іншими територіальними громадами щодо реалізації інфраструктурних, соціальних, культурних, економічних та інших проєктів.

Серед інфраструктурних проблем, з якими зіткнулась громада, є: потреба в модернізації інженерних мереж, комунального житлового фонду (фізично й морально застаріли каналізаційно-очисні споруди, майже 70% житлового фонду багатопверхівок потребують капремонт), будівель бюджетних установ міста (потребують проведення комплексних заходів з підвищення енергоефективності й термомодернізації); незадовільний стан дорожнього і тротуарного покриття багатьох вулиць (модернізовано лише 20% доріг); недостатній рівень облаштування зелених та відпочинкових зон загального користування на території міста (зелені насадження потребують реконструкції й оновлення на 60-70%, відсутні облаштовані місця літнього відпочинку поблизу природних і штучних водойм); недостатньо розвинена спортивна інфраструктура (не відповідає сучасним потребам населення) тощо. Вирішити означені проблеми може частково допомогти членство України в ЄС, яке сприятиме відкриттю доступу до коштів структурних й інвестиційних фондів ЄС як для країни-кандидата на членство у ЄС та у контексті післявоєнного відновлення України, можливість залучення коштів міжнародних грантових програм, відновлення діяльності і збільшення фінансового ресурсу функціонування ДФРР, розвиток житлового будівництва в місті (будівництво нових багатоквартирних будинків приватними компаніями), підвищення соціальної відповідальності бізнесу перед громадами, на території яких вони функціонують, тощо.

Проблеми соціального характеру прямо чи опосередковано пов'язані з економічною сферою. Зокрема в Ужгородській громаді наявний дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці громади (за якістю та кількістю трудових ресурсів), нестача кваліфікованих кадрів ІТП та робітників для промислових підприємств і будівництва, поширена тіньова самозайнятість і тіньове працевлаштування (за оцінками його рівень становить 35-45%). Водночас мешканці громади вказують на невідповідність медичних послуг сучасним потребам (низький рівень розвитку превентивної медицини, зокрема серед дітей і молоді; невідповідність потенціалу закладів, які надають послуги з реабілітації, спричиненим війною потребам; відсутність хоспісу для невиліковно хворих; потреба в оновленні матеріально-технічної бази комунальних закладів охорони здоров'я тощо). Вирішенню зазначених та інших проблем соціального характеру сприятиме орієнтація на підвищення соціальних стандартів життя в Україні в умовах післявоєнного відновлення та реформування застарілої системи соціального забезпечення; залучення міжнародних грантових та донорських програм (в т. ч. для реалізації «м'яких» проєктів), програми транскордонного співробітництва (зокрема між закладами освіти та культури), у т. ч. із містами-побратимами з держав ЄС на фінансування

проектів соціальної інфраструктури; активізація розвитку реабілітаційної медицини в Україні; впровадження і реалізація державних і регіональних програм для ветеранів, які потребують реабілітації та адаптації в мирне життя, а також супроводу в зачаткуванні та веденні ними власного бізнесу тощо.

Незважаючи на те, що Ужгород має диверсифіковану економіку, перед громадою стоять виклики щодо її подальшого розвитку. Серед них: нерозвиненість коопераційних зв'язків у промисловості, у т. ч. в частині формування виробничих кластерів; низька ефективність функціонування міських інституцій сприяння ММСП; відсутність інституцій розвитку туризму, як однієї з найважливіших для громади галузі; слабе використання потенціалу громади для розвитку інновацій та креативних індустрій тощо. Поштовхом до вирішення зазначених питань може стати запровадження на регіональному та національному рівнях нових інструментів стимулювання місцевого економічного розвитку, релокація у громаду нового бізнесу, а також розміщення підприємств ВПК, зважаючи на безпекову ситуацію та наявні тут вільні площі для ведення підприємництва, побудова логістичних хабів на основі поєднання залізниці, автомобільних доріг та пункту пропуску через державний кордон, використання потенціалу ВПО, відновлення внутрішніх та в'їзних туристичних потоків після війни тощо.

Головні екологічні виклики Ужгородської громади – негативний вплив від викидів надмірної кількості автотранспорту (основного забруднювача атмосферного повітря), потребу в удосконаленні системи управління відходами (ресурс міського полігону ТПВ поблизу с. Барвінок вичерпується, слабо розвинута практика роздільного збору сміття), відсутність моніторингу виконання Плану дій сталого енергетичного розвитку і клімату тощо – можна частково вирішити шляхом залучення «зеленого» фінансування та інвестицій для заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату, побудови циркулярної економіки та збереження довкілля, а також через налагодження співробітництва з сусідніми.

Відтак орієнтація ОМС на підвищення соціальних стандартів життя в Україні в умовах післявоєнного відновлення, розвиток підприємницького сектору, зокрема креативних індустрій та туристичної галузі, підвищення екологічної привабливості міста для проживання дозволять нейтралізувати виклики, які стоять перед громадою на шляху соціально-економічного розвитку.

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз).

Серед загроз розвитку Ужгородської громади зовнішнього характеру, які можуть спричинити перешкоди на шляху соціально-економічного піднесення громади, можна виокремити продовження війни, ризики руйнування об'єктів критичної інфраструктури та загроза безпеці населення. Це спричинить до переміщення до Ужгорода, як до однієї з найбезпечніших громад України, значної кількості ВПО, що посилить навантаження на інфраструктуру міста, яка не розрахована на таке стрімке зростання населення. Також продовження війни може спричинити до переходу системи державного бюджету на «воєнні» рейки, що супроводжуватиметься згортанням державних програм підтримки соціально-економічного розвитку, зростанням дефіциту державного бюджету та загрозою дефолту, централізацією ресурсів і повноважень, стримуванням руху в напрямі децентралізації і підтримки місцевого економічного розвитку, перекладання на ОМС державних фінансових зобов'язань, щодо забезпечення соціальних стандартів, недостатністю власних доходів громади для вирішення соціальних проблем, особливо з огляду збільшення ВПО, осіб, постраждалих на війні, зниженням купівельної спроможності населення, виїздом мешканців (особливо освіченої молоді) за кордон тощо. Це може стати відчутним ударом по соціальній та економічній сферах. Зокрема може спричинити до призупинення розвитку соціальної, інженерної та дорожньо-транспортної інфраструктури, падіння якості соціальних послуг (в т. ч. і через виїзд відповідних фахівців за кордон), переобтяження спроможності закладів охорони здоров'я тощо.

Продовження війни та викликані цим наслідки можуть не лише призупинити, але й послабити економічну та фінансову спроможність Ужгородської міської територіальної громади. Зокрема, зростання тарифів на енергоносії, зокрема електроенергію, обмежений доступ до фінансових ресурсів (зокрема, кредитних) для суб'єктів господарювання, в т. ч.

малого і середнього бізнесу, відтік капіталу з України, невпевненість іноземного бізнесу у безпеці своїх інвестицій в Україні, зростання рівня «тіньової» економіки, посилення корупційних процесів у державі, зниження ефективності функціонування туристичної галузі тощо не лише не дозволять розвивати промисловий потенціал та креативні індустрії в громаді, але можуть спричинити до його падіння (скорочення діяльності підприємств, закриття ФОПів тощо). Відтак це негативно вплине на наповнення місцевого бюджету, що в кінцевому результаті обмежуватиме здатність міської ради забезпечувати належний соціальний розвиток громади.

На фоні недостатності коштів для соціально-економічного розвитку громади можуть загостритися і екологічні проблеми, зокрема функціонування системи управління відходами (ресурс міського полігону ТПВ поблизу с. Барвінок вичерпується). Посилити ризики екологічного характеру можуть й екологічні загрози природного (посуха, забруднення, підтоплення) та штучного походження (неналежне функціонування комунальних підприємств, які забезпечують вивіз та утилізацію ТПВ, тощо).

Знизити/пом'якшити ймовірність впливу зазначених ризиків на економічне, соціальне та екологічне становище Ужгородської громади може активізація роботи міської ради щодо формування умов для стримування міграції мешканців, особливо молоді, за кордон, сприяння у працевлаштуванні кваліфікованих спеціалістів (зокрема з числа ВПО), пошуку додаткових джерел фінансування розвиткових проєктів у громаді (грантових та донорських коштів), налагодження міжмуніципального співробітництва тощо.

Протидія (визначена в результаті аналізу сильних сторін і загроз).

Частково нейтралізувати вплив зовнішніх для Ужгородської громади загроз – продовження війни, централізація ресурсів і повноважень, стримування руху в напрямі децентралізації і підтримки місцевого економічного розвитку, перекладання на ОМС державних фінансових зобов'язань, щодо забезпечення соціальних стандартів, зниженням купівельної спроможності населення, зростання рівня «тіньової» економіки в державі тощо – дозволять конкурентні переваги (сильні сторони) громади. Зокрема найвищий в Україні рівень безпеки життєдіяльності в умовах війни, висока концентрація ІТ-фахівців, диверсифікована структура економіки громади та платників податків до місцевого бюджету, потужний туристичний потенціал, висока фінансова спроможність громади на фоні громад регіону.

Водночас вигідне геостратегічне та географічне розташування громади на кордоні зі Словаччиною та в 20 км від кордону з Угорщиною та потужна транспортно-логістична інфраструктура (європейські (E50, E58, E573), міжнародні (M06, M08) та національні (H13) автошляхи; 2 автовокзали обласного, міжрегіонального і міжнародного автобусного сполучення; міжнародний аеропорт «Ужгород»; залізничний вокзал; міжнародний вантажо-пасажирський цілодобовий пункт пропуску «Ужгород – Вишне-Немецьке» на ділянці державного кордону між Україною та Словаччиною) також можуть частково стати компенсатором зниження державної підтримки економічного розвитку територіальної громади (через недостатність на це коштів в державному бюджеті) та стримати падіння купівельної спроможності серед мешканців міста.

Розвинена інфраструктура надання соціальних послуг (освітніх, медичних, культурних, спортивних соціального захисту), найбільший в регіоні заклад вищої освіти (УжНУ) з потужним науково-педагогічним потенціалом, збереження впродовж останніх 15 років як основної структури національного й етнічного складу населення міста (українці, угорці, словаки, росіяни, роми та ін.), міжнаціональної гармонії та злагоди дозволять міській раді реалізувати в громаді соціальну та молодіжну політики, орієнтовані на підвищення соціальних стандартів життя в Україні в умовах післявоєнного відновлення. Це стримуватиме виїзд освіченої молоді за кордон, інтеграції ВПО, які вирішили оселитись в Ужгороді, в економічне і соціальне життя міста і сприятиме формуванню кваліфікованого трудового потенціалу для підприємств на території громади.

3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Зважаючи на те, що повномасштабна війна росії проти України сьогодні є основним чинником, який обумовлює траєкторію, темпи, можливості та ризики розвитку територіальних громад в Україні, в основі сценаріїв їх розвитку лежить фактор війни.

Відтак основними сценаріями розвитку визначено: песимістичний та стримано оптимістичний.

Песимістичний сценарій розвитку

Песимістичний сценарій розвитку територій формується за комплексу припущень, що тривалий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним або може погіршуватися, з огляду на продовження війни (до 2025 року) / її переходу в заморожений стан, що не дозволяє сформуванню стимулів для розвитку країни, регіону, громади.

Базові припущення песимістичного сценарію – зовнішні чинники:

1. Війна з росією триває, здійснюються перманентні бомбардування українських міст тощо. Ситуація щодо вторгнення з боку Республіки Білорусь залишається напруженою.
2. Демографічні втрати, спричинені війною, подальше зменшення населення через падіння народжуваності і активні еміграційні процеси, різкі зміни в системі розселення (посилення концентрації населення в містах – у східних регіонах через концентроване відновлення інфраструктури у великих містах, у центральних і західних – через концентрацію ВПО в обласних центрах та містах обласного значення).
3. Виключення частини території України з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження.
4. Втрата економічного потенціалу східних регіонів, їх деіндустріалізація, різкі зміни в системі розміщення господарської діяльності.
5. Зниження економічної спроможності більшості територіальних громад та регіонів України (через вилучення територій з господарської діяльності, релокацію бізнесу та переміщення трудового ресурсу, розірвання логістичних ланцюгів, втрату експортних можливостей тощо) та розширення територій, які потребують державної підтримки.
6. Масові руйнування інфраструктури, невідповідність та вразливість інфраструктури з огляду на потреби воєнного часу (в т. ч. її недостатність в окремих регіонах).
7. Втрата транзитного потенціалу більшості регіонів.
8. Необхідність відновлення управління та базової інфраструктури на деокупованих територіях.
9. Велика кількість ВПО, необхідність їх інтеграції в соціальне і економічне життя приймаючих громад.
10. Дестабілізація ринків праці через масове переміщення працівників, релокацію бізнесу, втрата фахівців через мобілізацію, еміграцію тощо.
11. Поява великої кількості ветеранів, які потребують реабілітації та адаптації до мирного життя.
12. Зниження доходів бюджету на тлі зростання видатків на утримання армії та розвиток ВПК.

13. В умовах воєнного стану спостерігається згортання децентралізації та повернення до централізованого управління.
14. Відсутність реальних механізмів/програм підтримки місцевого економічного розвитку. Поступове скорочення офіційних трансфертів (освітньої субвенції, дотації вирівнювання тощо).
15. Перекладання повноважень у соціальній сфері з державного рівня на місцевий рівень (на ОМС).
16. Рівень тіньової зайнятості залишається високим, а в деяких громадах поглиблюється через економічну депресію та неспроможність суб'єктів бізнесу сплачувати податки.
17. ВВП країни досягнуло мінімального рівня за останні 30 років. Тенденцій відновлення економічної активності не спостерігається.
18. Гривня підтримується виключно міжнародними вливаннями та кредитами, темп інфляції залишається високим.
19. Інфляція та втрата доходів частини населення спричиняють до зниження купівельної спроможності населення.
20. Інвестиційні проекти та ресурси відкладаються в часі до завершення війни.
21. Податковий тиск на підприємців залишається високим. З метою наповнення державного та місцевих бюджетів податковий тиск може навіть посилюватись.
22. Підприємницький клімат в Україні та регіоні суттєво не змінюється / погіршується.
23. Військова та фінансова підтримка партнерів та донорів скорочується.

Базові припущення песимістичного сценарію – внутрішні чинники:

1. Територіальні громади продовжують здійснювати вирішення викликів, спричинених війною – інтеграція ВПО в громади, їх супровід та підтримка, робота з релокованим бізнесом, робота з партнерами щодо надання гуманітарної допомоги, підтримка ТРО тощо.
2. Зростання демографічних ризиків для громади через втрату дітей, молоді, населення у працездатному віці, що вже у найближчі роки спричинить скорочення споживачів освітніх, медичних, культурних послуг.
3. Громади втрачають мешканців, зокрема вузьких фахівців, що відображається на забезпеченні процесів життєдіяльності громади.
4. Економіка в громаді слабо розвинута, більшість працює в тіні, розвитку малого та середнього бізнесу не приділяється достатньої уваги.
5. Розвиток сільського господарства обмежений змінами в можливостях експорту, туристична сфера не відновила після падіння в умовах коронакризи, промисловість потерпає від втрати логістичних ланцюгів, потенційних напрямків збуту продукції тощо.
6. Доходи місцевих бюджетів знижуються через зменшення офіційних трансфертів з державного бюджету та зниження економічної активності в громадах.
7. Зростання частки доходів місцевих бюджетів від бюджетної сфери (освіта, охорона здоров'я, управління, оборона тощо). Кількаразове зростання доходів бюджетів від ПДФО від зарплат військових.
8. Значно зростають видатки місцевих бюджетів на заходи у сфері безпеки (зокрема будівництво / ремонт укриттів), забезпечення потреб військових, підтримку ВПО, соціальні виплати ветеранам та родинам загиблих тощо.
9. Інвестиційний клімат у громаді залишаються у замороженому стані до завершення бойових дій.
10. Рівень купівельної спроможності населення постійно знижується.

11. Громади продовжують оптимізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури тощо з огляду на брак бюджетного ресурсу, але це не супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг.

12. Обмеження на використання бюджетних коштів на капітальні видатки залишаються жорсткими, що не дозволяє оновлювати соціальну та інженерну інфраструктуру в громадах.

13. Збільшення кількості недобудованих об'єктів через брак інвестиційного/бюджетного ресурсу.

14. Інституції підтримки бізнесу в громаді не формуються через обмеженість бюджетного ресурсу та/або відсутність фахівців (проектних менеджерів).

15. Заходи з забезпечення енергоефективності згортаються, видатки на екологічні цілі скорочуються, що поряд із відсутністю модернізації інженерної інфраструктури негативно впливає на екологічну ситуацію в громаді.

Результат імплементації песимістичного сценарію для Ужгородської громади:

Продовження війни посилить негативний вплив на соціальний, економічний та просторовий розвиток Ужгородської громади. Зокрема, ще більше зростає наплив ВПО в Ужгородську громаду, натомість місцеві мешканці (особливо молодь) виїжджають за кордон, нівелюється перспектива зростання кількості працездатного населення в середньо і довгостроковій перспективі, відбувається старіння населення (через зменшення народжуваності та виїзд молоді за межі громади).

Комунальні заклади функціонують не систематично, якість надання соціальних послуг, зокрема освітніх і медичних, знижується. Громада поступово втрачає трудовий потенціал. Збільшується кількість населення, яке потребує соціальної допомоги.

Падіння ділової активності в державі загалом та в громаді зокрема не дозволяє Ужгородській громаді повною мірою використати транспортно-логістичний потенціал. Зростає рівень тіньової зайнятості в громаді, бізнес сплачує податки у громаді несвоєчасно та не в повному обсязі, релоковані підприємства не перереєстровуються в Ужгород, зростає залежність доходів бюджету міста від підприємств, установ та організацій бюджетної сфери. Скорочення працівників в бюджетних установах також не сприяє зростанню доходів місцевого бюджету.

Інфляція поглиблює падіння купівельної спроможності населення Ужгорода, що змушує мешканців залишати місто і шукати роботу за кордоном.

Зниження власних доходів місцевого бюджету та зменшення офіційних трансфертів з державного бюджету стримуються як економічний, так і соціальний розвиток громади. Майже всі кошти бюджету Ужгородської міської територіальної громади витрачаються на розв'язання невідкладних соціальних проблем (зокрема, соціального захисту, медичної допомоги тощо) та підтримку військових формувань. Якість надання соціальних послуг погіршується через виїзд відповідних фахівців за кордон.

Модернізація і розвиток інженерної інфраструктури та житлового фонду міста, а також дорожнього господарства майже не здійснюється через жорсткі обмеження щодо використання бюджетних коштів на капітальні видатки. Енергоефективність окремих комунальних закладів залишається на низькому рівні. Застарілі інженерні мережі все частіше виходять з ладу через зростання навантаження, спричинене збільшення кількості населення (зокрема, великої кількості ВПО) в громаді.

Через падіння доходів місцевого бюджету ОМС не здійснює підтримку мікро, малого та середнього бізнесу. Зовнішні інвестиції відсутні.

Зростає рівень злочинності, алкоголізму та наркозалежності серед мешканців міста. Наростає соціальне напруження в громаді між великою кількістю ВПО та місцевими мешканцями (особливо ветеранами війни). Нестача коштів в місцевому бюджеті та перекладання повноважень у соціальній сфері з державного рівня на місцевий рівень не

дозволяють запровадити в громаді надання послуг реабілітації, що ускладнює адаптацію ветеранів до мирного життя.

Загострюються екологічні проблеми через брак коштів на рекультивацію переповненого полігону ТПВ.

У підсумку, за песимістичного сценарію соціально-економічний розвиток Ужгородської громади уповільнюється через недостатнє наповнення місцевого бюджету, втрату людського капіталу та жорсткі обмеження на здійснення капітальних видатків. Громада поступово втрачає економічну та фінансову спроможність.

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку базується на припущеннях, за яких формуються більш сприятливі зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує власні сильні сторони (конкурентні переваги) та можливості з метою нівелювання ризиків, які виникають з огляду на умови суспільно-економічного розвитку країни. Основним фактором цього сценарію є ймовірність завершення війни не пізніше 2024 року.

Базові припущення стримано-оптимістичного сценарію – національний та регіональний рівень:

1. Війна з росією завершується перемогою України або переходить у заморожений формат (без активних бомбардувань українських міст, об'єктів інфраструктури, економіки тощо). Уся / практично уся територія України деокупована. Загроза вторгнення з боку Республіки Білорусь практично відсутня.

2. Частина населення, що перебувала за кордоном, повертається в Україну (щонайменше 50%).

3. ВПО повертаються в свої громади або активно інтегруються в соціальний, економічний простір приймаючих громад. Зростання частки населення, яке проживає в великих та середніх містах. Активний розвиток агломерацій.

4. Частина території України залишається виключеною з господарської діяльності на найближчі роки та непридатною для ведення сільського господарства.

5. Відновлення східних регіонів відбувається досить активно, але концентрується у великих містах. Відновлення спрямоване на соціальну інфраструктуру. Економіка східних регіонів відновлюється дуже повільно. Безпековий фактор є стримуючим для розбудови на їх території великих об'єктів промисловості, характерних для цих регіонів.

6. Об'єкти промисловості, зокрема ВПК, розміщуються в західних областях. Має місце брак кадрів інженерних спеціальностей у цих регіонах. Потребує корегування структура підготовки фахівців закладами вищої та професійно-технічної освіти.

7. Поступове відновлення економічної активності в регіонах (сконцентроване у сферах будівництва, вироблення будівельних матеріалів, ВПК, сільського господарства та агропереробки).

8. Збільшення територій, які потребують державної підтримки.

9. Запуск державних програм підтримки розвитку територій. Відновлення діяльності і збільшення фінансового ресурсу функціонування ДФРР, УКФ і т. п.

10. Висока активність донорів щодо запуску програм відновлення українських громад.

11. Значне зростання інвестиційної активності (закордонних інвесторів), яке водночас супроводжується значною територіальною диференціацією та спрямування ресурсу в громади деокупованих та близьких до лінії фронту громад.

12. Спрощення для інвесторів процедури підключення (вартості) до інженерних мереж.

13. Поступове відновлення інженерної та дорожньої інфраструктури. Її активна модернізація із врахуванням безпекового фактору.
14. Поступове відновлення транзитного потенціалу південних регіонів, розбудова пунктів пропуску з країнами ЄС на західному кордоні, відновлення авіасполучення. Водночас Україна залишається «кінцевою» країною в контексті транзитних маршрутів через росію та Білорусь.
15. Поступова стабілізація ринків праці, налагодження взаємодії між роботодавцями, закладами професійно-технічної та вищої освіти, підготовка фахівців затребуваних в регіонах спеціальностей.
16. Впровадження і реалізація програм для ветеранів, які потребують реабілітації та адаптації в мирне життя, а також супроводу в започаткуванні та веденні власного бізнесу.
17. Дешеві кредити та підтримка агропромислового сектору з боку держави активізують місцевий бізнес.
18. Доходи державного та місцевого бюджетів залишаються стабільними / не знижуються в абсолютних цифрах, але із врахуванням інфляції відбувається падіння фінансової спроможності.
19. Продовження реалізації процесів децентралізації та прийняття низки затребуваних законів.
20. Унормування відповідальності за реалізацію повноважень у соціальній сфері між державним, регіональним, місцевим рівнями.
21. Рівень тіньової зайнятості знижується, що обумовлено зростанням економічної активності та покращенням податкового клімату.
22. ВВП країни поступово зростає. Тенденцій відновлення економічної активності є достатньо чіткими.
23. Інфляція стає регульованою, що поряд із розширенням доступності місць праці для населення сприяє зростанню купівельної спроможності населення.
24. Підприємницький клімат в Україні та регіоні суттєво не змінюється.
25. Військова та фінансова підтримка партнерів та донорів залишається на високому рівні.
26. Активна реалізація низки реформ (зокрема судової), що активно підтримується закордонними донорами.

Базові припущення стримано-оптимістичного сценарію – місцевий рівень:

1. Чисельність населення в громадах стабілізується. Зростає кількість новонароджених.
2. ВПО отримують державну та донорську підтримку та не потребують втручання органів місцевого самоврядування. Більшість ВПО інтегровані в життєдіяльність громад.
3. Громади поступово відновлюють власну економічну спроможність. Активізують діяльність існуючі та створюються нові суб'єкти господарювання.
4. Доходи місцевих бюджетів збільшуються та зростає їх спроможність фінансувати розвиткові видатки.
5. Зростання купівельної спроможності населення активізує місцеві ринки товарів і послуг в громадах.
6. Усі релоковані підприємства відновили свою діяльність, перереєструвались у приймаючі громади та сплачують туди податки.
7. Сформовані базові планувальні документи громади: стратегія розвитку, зонування земель громади, схема планування території громади, інвестиційний паспорт громади. Проведено інвентаризацію комунальних активів.
8. Активізується інвестиційна діяльність в громадах, оскільки Україна стає одним з найпопулярніших місць для інвестування.

9. Громади створюють інституції підтримки малого та середнього бізнесу (АМЕР, центри залучення інвестицій тощо), що сприяє активному розвитку підприємництва в громадах.
10. Створюються привабливі інвестиційні пропозиції у сферах глибокої переробки с/г продукції, високотехнологічних виробництв, сфери будівельних матеріалів, будівництва.
11. Активно розвивається туризм в громадах і якість туристичних послуг зростає (оскільки основна орієнтація на іноземного туриста).
12. Громади є активними учасниками впровадження Стратегії розвитку регіону та/чи Плану відновлення, реципієнтом державних фондів та програм.
13. Громади ефективно використовують державні субвенції та кошти інвесторів на розвиток інфраструктури.
14. Громади здійснюють модернізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури тощо, що супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг.
15. Впровадження заходів із забезпечення енергоефективності, відновлення видатків на екологічні цілі, модернізація інженерної інфраструктури відбувається на вимогу часу і з огляду на вимоги європейського законодавства.
16. Україна продовжує шлях інтеграції в ЄС, поступово модифікуючи власне законодавство.
17. Завдяки реалізації значної кількості програм міжнародних донорів зростає інституційна спроможність органів місцевого самоврядування та органів влади в Україні.

Результат імплементації стримано-оптимістичного сценарію для Ужгородської громади:

Ужгородська міська рада оновила/розробила і впроваджує базові планувальні документи: Стратегію розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року, План заходів з реалізації Стратегії, генеральний план території міста, інвестиційний паспорт громади.

Демографічна ситуація в громаді покращується. Поступово в Ужгород повертаються місцеві жителі, які через війну змушені були виїхати за кордон. Частина ВПО, що перебували в громаді, придбали житло і залишаються на постійне проживання, працевлаштовуються на підприємствах громади та інтегруються в соціальне та економічне життя Ужгорода.

Ужгородська громада співфінансує реалізацію «твердих» та «м'яких» проєктів за участі міжнародних грантодавців та донорів, ДФРР, УКФ та ін. В громаді провадяться капітальні ремонти комунальних доріг, системи водопостачання та водовідведення, модернізуються очисні споруди, розпочато будівництво сміттєпереробного заводу, в усіх мікрорайонах міста впроваджується система роздільного збору сміття. Для підвищення якості надання соціальних послуг в Ужгороді реалізуються за співучасті іноземних донорів «м'які» проєкти у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, спорту.

Значну увагу міська рада приділяє вирішенню екологічних проблем: впроваджується захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплень, розвивається система роздільного збору сміття, поступово здійснюється реконструкція і оновлення зелених насаджень і зон міста, триває будівництво підприємства з комплексної переробки ТПВ з виробництвом альтернативних енергії тощо.

В громаді створено інституції розвитку туризму (DMO (організація з управління дестинацією), туристично-інформаційний центр). Відновлюються туристичні потоки до доквідного рівня і вище.

Громада поступово і впевнено реалізує План сталої міської мобільності (ПСММ) Ужгорода та План дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕРК).

Ужгородська міська рада активно розвиває соціальну сферу: модернізує матеріально-технічну базу закладів освіти, охорони здоров'я, культури, спортивні споруди; підвищує енергоефективність комунальних закладів та комунального багатоквартирного житлового

фонду (через співфінансування з мешканцями); покращує якість надання соціальних послуг. В громаді реалізується програма підтримки працевлаштування молоді та програма підтримки розвитку ММСП. Це поступово зупиняє виїзд освіченої молоді за кордон.

В Ужгороді створено агенцію місцевого розвитку, яка активно займається популяризацією економічного та інвестиційного потенціалу міста, сприяє розвитку ММСП через проведення тренінгів та інших заходів.

Транспортно-логістичний потенціал громади сприяє активізації інвестиційної діяльності та збільшенню кількості підприємств переробної промисловості, розвитку малого та середнього підприємництва. На території громади формується промисловий кластер.

На підприємствах, установах та організаціях громади зростає попит на працівників різної кваліфікації. Заклади вищої та професійно-технічної освіти починають все більше орієнтуватись на запити роботодавців, впроваджують програми дуальної освіти. У боротьбі за працівників суб'єкти господарювання підіймають рівень заробітної плати. Зменшується рівень безробіття в громаді. Зростає купівельна спроможність населення.

Підвищення ділової активності сприяє наповненню місцевого бюджету та забезпечує збереження за Ужгородською громадою високих позицій за показниками фінансової спроможності в рейтингу громад Закарпаття. Це дозволяє міській раді вести перемовини з сусідніми громадами про можливість створення Ужгородської агломерації.

Описаний сценарій є базою для формулювання стратегічного бачення Ужгородської міської територіальної громади на стратегічну перспективу.

4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стратегічне бачення розвитку громади уособлює в собі узгоджене, всебічне та оптимістичне формування майбутнього територіальної громади в економічній, соціальній, екологічній та інноваційній сферах. Стратегічне бачення представляє стислий і узагальнений опис перспективи сталого розвитку територіальної громади в довгостроковому періоді з урахуванням її унікальних особливостей.

Ужгородська громада – безпечне та комфортне для проживання місто для реалізації можливостей, проривних технологій та інновацій, передової університетської освіти і науки, креативних індустрій, реалізованого туристичного потенціалу, соціально-відповідального бізнесу.

Громада толерантності до різних ідентичностей, релігійних конфесій, світоглядів.

Екобезпечний, транспортно-логістичний, економічний і фінансово-інвестиційний центр реалізації євроінтеграційних прагнень України

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Структура цілей Стратегії

Стратегічне бачення розвитку територіальної громади буде досягнуто через реалізацію стратегічних цілей. Стратегічні цілі – це стисле та конкретне формулювання бажаних результатів, які впливають із стратегічного бачення розвитку територіальної громади, та яких планується досягти в результаті реалізації стратегії за визначений період.

Кожна стратегічна ціль конкретизується в оперативних цілях, які спрямовуються на задоволення потреб бенефіціарів, розв'язання основних проблем та використання можливостей територіальної громади. Оперативні цілі – це сформульовані бажані конкретні позитивні результати, які необхідно досягти для реалізації певної стратегічної цілі. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою та дозволяє пов'язати Стратегію з бюджетним плануванням.

Оперативні цілі, в свою чергу, деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким чином громада досягатиме цілей свого розвитку.

Завдання виконуються через проекти та програми місцевого розвитку, які передбачають заздалегідь визначений результат, який потрібно отримати, обсяг роботи, який потрібно виконати, заходи, які потрібно здійснити для досягнення кожної з оперативних цілей.

Проекти та програми місцевого розвитку будуть структуровані в Плані заходів з реалізації Стратегії на 2024-2026 роки.

Стратегічне бачення розвитку Ужгородської міської територіальної громади буде досягатись через реалізацію чотирьох стратегічних цілей (рис. 5.1):

1. **Інноваційна і креативна економіка та підприємництво.**
2. **Високі якості людського капіталу і соціальних послуг.**
3. **Комфортний і безпечний простір громади.**
4. **Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності.**

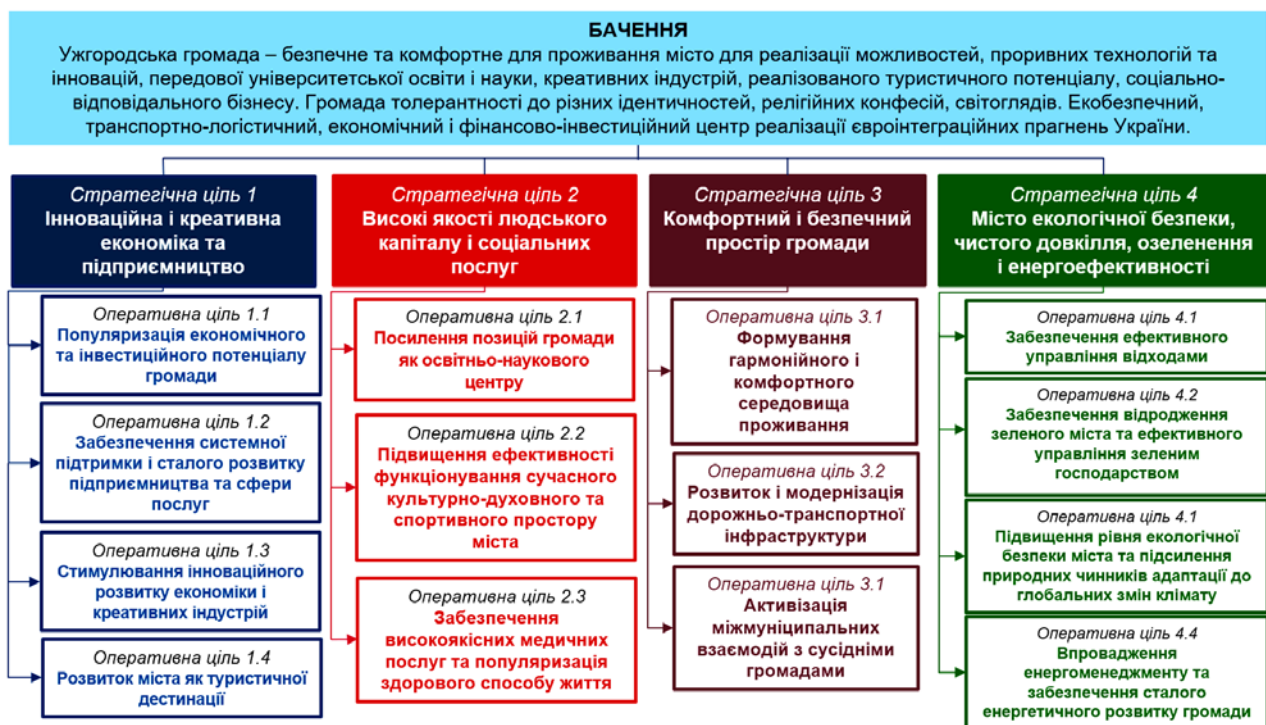

Рисунок 5.1. Дерево цілей Ужгородської міської територіальної громади

Структура цілей складається з 4 стратегічних цілей, 14 оперативних цілей та 43 завдання (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року

Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.1.1. Сприяти просуванню продукції і послуг суб'єктів господарювання міста на зовнішні ринки та практичній реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС
	1.1.2. Забезпечити сприяння залученню інвестицій, просування інвестиційних можливостей та пропозицій громади
	1.1.3. Сприяти ревіталізації промислових зон
	1.1.4. Створити постійно діючий виставковий центр для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС
1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.2.1. Сприяти розбудові мережі інституцій підтримки малого і середнього бізнесу, в т. ч. через формування стартап-платформ, кластерних ініціатив і SMART-спеціалізацій
	1.2.2. Здійснити модернізацію та благоустрій мережі міських ринків і прилеглих територій
	1.2.3. Інтегрувати релокований бізнес в економіку громади
1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.3.1. Забезпечити інформаційно-промоційну і ресурсну підтримку інноваційної економічної діяльності промислових підприємств та бізнесу міста
	1.3.2. Активізувати співробітництво з громадами та регіонами ЄС у сфері інновацій та креативних індустрій
1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	1.4.1. Створити інституції розвитку туризму (DMO (організація з управління дестинацією), туристично-інформаційного центру тощо)
	1.4.2. Сприяти розвитку спроможності Ужгорода як туристичної дестинації
	1.4.3. Здійснити промоцію Ужгорода як туристичної дестинації
Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.1.1. Модернізувати мережу та підвищити якість послуг дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти
	2.1.2. Забезпечити розвиток STEM-освіти в громаді
	2.1.3. Популяризувати та впровадити систему освіти впродовж життя
	2.1.4. Розробити і впровадити спільні програми співпраці шкіл, вищих навчальних закладів та закладів ПТО, спрямовані на професійну орієнтацію школярів міста
	2.1.5. Забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування
2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	2.2.1. Стимулювати культурно-просвітницьку та духовно-патріотичну роботу, у т. ч. серед дітей і молоді
	2.2.2. Забезпечити розвиток інфраструктури сфери культури та спорту відповідно до сучасних потреб мешканців
	2.2.3. Створити Музей міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій
	2.2.4. Забезпечити підтримку проведення культурних та спортивних масових заходів
	2.2.5. Сприяти інтеграції ВПО в суспільний простір громади
2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	2.3.1. Модернізувати інфраструктуру та матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, підвищити якість надання медичних послуг
	2.3.2. Розробити і реалізувати комплекс заходів, спрямованих на формування здорового способу життя ужгородців та ВПО
	2.3.3. Стимулювати розвиток реабілітаційної медицини, зокрема для ветеранів війни

Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.1.1. Забезпечити планувальні та управлінські передумови гармонізації просторово-функціональної організації міського середовища
	3.1.2. Забезпечити благоустрій мікрорайонів, громадських міських просторів і зелених зон
3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.2.1. Здійснити планомірні реконструкцію і капітальний ремонт доріг і тротуарів та дорожньої й інженерної інфраструктури в усіх мікрорайонах міста
	3.2.2. Модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень
	3.2.3. Забезпечити реалізацію заходів з сталої мобільності міста
3.3. Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами	3.3.1. Сформувати Ужгородську агломерацію на засадах гармонізації взаємних інтересів просторового, економічного і соціального розвитку співпрацюючих територіальних громад
Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.1.1. Модернізувати систему водовідведення, каналізування та очисних споруд громади
	4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами
	4.1.3. Розвинути систему роздільного збору сміття
4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.2.1. Провести планомірні інвентаризацію і паспортизацію зелених насаджень і зон на основі результатів картографування і межування їх територій методами ГІС-технологій
	4.2.2. Здійснити планомірні реконструкцію і оновлення зелених насаджень і зон міста
	4.2.3. Забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків)
4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.3.1. Забезпечити захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплення
	4.3.2. Ліквідувати ареали зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста
	4.3.3. Забезпечити комплексне використання потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату
	4.3.4. Сприяти формуванню комфортного мікроклімату у місті через сталу систему якісного поливу вулиць та збільшення кількості фонтанів у громадських просторах
4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання
	4.4.2. Знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста

Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво

Метою стратегічної цілі 1 є підвищення конкурентоспроможності економіки Ужгородської громади через сприяння розвитку її інноваційної складової, креативних індустрій та туристичного потенціалу. Постановка даної стратегічної цілі зумовлена необхідністю популяризації економічного потенціалу Ужгорода, забезпечення системної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу, стимулювання розвитку креативних індустрій та подальшого позиціонування Ужгорода в Україні та за кордоном як самобутньої туристичної дестинації.

Стратегічна ціль 1 досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

1.1. «Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади»; 1.2. «Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг»; 1.3. «Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій»; 1.4. «Розвиток міста як туристичної дестинації».

Оперативна ціль 1.1. «Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади» містить чотири завдання, які необхідно вирішити: сприяти просуванню продукції і послуг суб'єктів господарювання міста на зовнішні ринки та практичній реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС; забезпечити сприяння залученню інвестицій, просування інвестиційних можливостей та пропозицій громади; сприяти ревіталізації промислових зон; створити постійно діючий виставковий центр для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС.

Економіка Ужгородської громади є диверсифікованою та деконцентрованою (не залежить від кількох великих платників податків). У галузевій структурі економіки громади основними видами економічної діяльності є переробна промисловість (харчова промисловість, текстильна промисловість, виробництво одягу, лісопереробна промисловість, хімічна промисловість, металообробка, приладо- та машинобудування, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря), освіта та охорона здоров'я, роздрібна та оптова торгівля. Водночас Ужгород не має чітко вираженої промислової спеціалізації, а орієнтований на розвиток сфери послуг, що відповідає світовим тенденціям розвитку сучасних економік. Такий економічний розвиток дозволяє громаді займати високі позиції у рейтингу фінансової спроможності громад регіону. Водночас необхідність нарощування економічного потенціалу у конкурентній боротьбі територіальних громад регіону в умовах післявоєнного відновлення формує нові виклики перед міською радою щодо подальшого економічного і соціального розвитку Ужгорода.

Ужгородській громаді характерний високий інвестиційний потенціал для розвитку бізнесу: близькість кордонів з ЄС, транспортна диверсифікованість, наявність кваліфікованих кадрів, прозорість міськради, сприятливий бізнес-клімат, комфортність міста для життя, стрімка динаміка розвитку інфраструктури та громадських просторів тощо. Громаді притаманний імідж відкритої для представників бізнесу, інвесторів та міжнародних партнерів.

Ужгородська громада має розроблений в 2023 році Інвестиційний паспорт (представлений на офіційному сайті громади українською та англійською мовами), до якого увійшли актуальні для громади інвестиційні пропозиції.

Серед найбільших інвестиційних проєктів, в яких зацікавлена громада, виділяються: Індустріальний парк «Ужгород» (внесений до реєстру індустріальних парків України 16.12.2022 року площею – 10,1907 га (brownfield)); створення водноспортивного оздоровчого комплексу «АКВАТІК-ЦЕНТР УЖГОРОД» (рекреаційний, оздоровчий, спортивний та розважальний центр на геотермальних джерелах Ужгорода); створення льодової арени «ICE LAND» (мультифункціональний комплекс з можливістю приймати спортивні заходи та проводити різноманітні фестивалі, бізнес-форуми, туристичні заходи, концерти, шоу тощо); створення інноваційного кластеру (передбачає формування цілісної системи підприємств і організацій з виробництва готового інноваційного продукту).

Водночас для залучення інвестицій в Ужгородську громаду ОМС необхідно сприяти заходам із забезпечення популяризації економічного та інвестиційного потенціалу громади.

Наявні проблеми і виклики:

- відсутність систематизованої інформації про інвестиційні можливості в громаді;
- наявність промислових зон, які потребують ревіталізації;
- відсутність постійно діючого виставкового центру для популяризації економічних досягнень громади.

Таблиця 5.2. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.1.1. Сприяти просуванню продукції і послуг суб'єктів господарювання міста на зовнішні ринки та практичній реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС	- промоційна підтримка місцевого виробника (створення, придбання, виготовлення і друк промоційних матеріалів); - сприяння участі місцевих виробників крафтової продукції участі у міжнародних виставках, ярмарках, фестивалях; - забезпечення інвестиційного супроводу потенційним інвесторам в економіку громади;
1.1.2. Забезпечити сприяння залученню інвестицій, просування інвестиційних можливостей та пропозицій громади	- популяризація Інвестиційного паспорта міста Ужгорода; - підготовка інвестиційних пропозицій; - залучення суб'єктів підприємницької діяльності до участі у тендерах для постачання (надання) продукції, товарів, робіт, послуг бюджетним установам міста.
1.1.3. Сприяти ревіталізації промислових зон	- ревіталізація промислових зон; - сприяння залученню підприємницьких структур в ревіталізовані промислові зони.
1.1.4. Створити постійно діючий виставковий центр для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС	- створення постійно діючого виставкового центру; - популяризація крафтової продукції виробників громади та регіону.

Очікувані результати:

- залучено нові інвестиції в громаду, в т. ч. іноземні;
- створено постійно діючий виставковий центр для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС;
- ревіталізовано промислову зону на території громади.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- обсяг залучених інвестицій в економіку громади;
- кількість пропозицій інвестиційних об'єктів на території громади, зокрема промислового призначення;
- кількість заходів, проведених виставковим центром для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС
- кількість ревіталізованих промислових зон.

Оперативна ціль 1.2. «Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг» містить три завдання, які необхідно вирішити: сприяти розбудові мережі інституцій підтримки малого і середнього бізнесу, в т. ч. через формування стартап-платформ, кластерних ініціатив і SMART-спеціалізацій; здійснити модернізацію та благоустрій мережі міських ринків і прилеглих територій; інтегрувати релокований бізнес в економіку громади.

Незважаючи на те, що в громаді створено сприятливе податкове середовище для бізнесу та місцевих мешканців, у структурі економіки громади частка видів діяльності з високою доданою вартістю є незначною. Переважна ж більшість суб'єктів малого підприємництва задіяна у сфері торгівлі та побутового обслуговування населення (магазини, кафе, салони краси, ремонт одягу та ін.). В розрахунку на 10 тис. населення кількість юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність, складає 400 осіб, а кількість ФОПів – 835 одиниць. Вона майже на 85% формується за рахунок приватних підприємців – фізичних осіб, які є найбільшим джерелом надходжень до бюджету міста.

Швидкі темпи зростання впродовж останніх років продемонструвала і сфера крафтового виробництва (як у харчовій промисловості, так і в текстильній та інших). Саме цій сфері характерні найвищі показники зростання доданої вартості. Крафтові виробництва в

Ужгородській громаді наразі ще не демонструють суттєвого внеску в структурі податкових доходів місцевого бюджету, але є вкрай важливими для розвитку економіки міста, оскільки формують його імідж, приваблюють туристів.

Після початку війни в Ужгородську громаду релоковано понад 200 підприємств, із яких – 189 суб'єктів господарської діяльності перереєструвались в м. Ужгород та працюють, решта – перебувають на різних етапах релокації: від переїзду та пошуку вільних майданчиків до монтажу та підключення обладнання, а також оформлення необхідних документів. З огляду на те, що релокація бізнесу – це не лише захист діючих підприємств від руйнації, а й продовження виробництва, збереження робочих місць, надання населенню можливості працювати і забезпечувати свої сім'ї, а також джерело наповнення бюджету, Ужгородська міська рада затвердила і реалізує Програму підтримки підприємництва та релокації бізнесу в м. Ужгород на 2023-2025 роки.

Відтак створення сприятливого середовища для започаткування та здійснення підприємницької діяльності, стимулювання ділової ініціативи, зміцнення позицій малого та середнього підприємництва, сприяння релокації бізнесу із постраждалих від війни регіонів – залишаються пріоритетними завданнями структурних підрозділів міської ради.

Наявні проблеми і виклики:

- відсутня дієва інституція підтримки ММСП;
- у місті поширена стихійна торгівля, що не сприяє підвищенню привабливості міста як туристичної дестинації;
- існує потреба в розвитку підприємницьких навичок, зокрема серед молоді.

Таблиця 5.3. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.2.1. Сприяти розбудові мережі інституцій підтримки малого і середнього бізнесу, в т. ч. через формування стартап-платформ, кластерних ініціатив і SMART-спеціалізацій	<ul style="list-style-type: none"> - формування дієвої інституції підтримки ММСП; - проведення інформаційних семінарів із залученням незайнятого населення до підприємницької діяльності; - надання підтримки підприємницькій ініціативі безробітних, в тому числі молоді; - організація навчання за програмою «Підприємець-початківець»; - підтримка започаткування і розвитку жіночого підприємництва в громаді; - стимулювання створення нових робочих місць суб'єктами малого підприємництва, які ведуть діяльність у пріоритетних видах економіки, в т. ч. за напрямками SMART-спеціалізації.
1.2.2. Здійснити модернізацію та благоустрій мережі міських ринків і прилеглих територій	<ul style="list-style-type: none"> - запобігання стихійній вуличній торгівлі; - сприяння модернізації мережі міських ринків та прилеглих територій.
1.2.3. Інтегрувати релокований бізнес в економіку громади	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння налагодженню комунікацій між мешканцями громади, місцевим та релокованим бізнесом.

Очікувані результати:

- зросла кількість ФОПів;
- зменшилась випадки стихійної вуличної торгівлі;
- збільшились кількість релокованих суб'єктів господарювання, які сплачують податки бюджету Ужгородської міської територіальної громади;
- створено нові робочі місця.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість фізичних осіб-підприємців;

- кількість СПД, залучених у сфері послуг;
- кількість релокованих СПД;
- кількість релокованих СПД, які сплачують податки до місцевого бюджету

Оперативна ціль 1.3. «Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій» передбачає вирішення двох завдань: забезпечити інформаційно-промоційну і ресурсну підтримку інноваційної економічної діяльності промислових підприємств та бізнесу міста; активізувати співробітництво з громадами та регіонами ЄС сфері інновацій та креативних індустрій.

Вагомим чинником розвитку Ужгорода та регіону загалом є активізація на Закарпатті після початку війни сфери інформаційних технологій та формування закарпатського ІТ-кластера. В Ужгородській громаді 11% ФОПів працює у сфері інформації та комунікації, найбільша частина з яких займається комп'ютерним програмуванням, консультуванням, або надає інформаційні послуги. Серед юридичних осіб таких в Ужгороді працює понад 200 підприємств, що свідчить про потужний потенціал розвитку ІТ кластера.

На території громади розташовані 7 закладів вищої освіти, в т. ч. найбільший серед закладів вищої освіти Закарпатської області – Ужгородський національний університет, 5 закладів фахової передвищої освіти та 3 заклади професійної (професійно-технічної) освіти. Заклади вищої освіти є потенційним ядром формування людського капіталу для розвитку економіки та соціальної сфери громади та регіону на інноваційних засадах.

Водночас у громаді простежується низький рівень розвитку коопераційних зв'язків у промисловості, слабкий рівень співробітництва у ланцюгу «держава-бізнес-наука» у сфері розвитку повних циклів виробництва продукції шляхом створення кластерів (осередками появи таких кластерів можуть стати, зокрема, деревообробна, машинобудівна промисловості).

Наявні проблеми і виклики:

- недостатньо розвинена підприємницька діяльність на засадах інновацій;
- недостатньо налагоджене співробітництво з громадами та регіонами ЄС у сфері інновацій та креативних індустрій.

Таблиця 5.4. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.3.1. Забезпечити інформаційно-промоційну і ресурсну підтримку інноваційної економічної діяльності промислових підприємств та бізнесу міста	- проведення ярмарків вакансій, днів відкритих дверей для випускників, молоді; - створення умов для розвитку ринку ІТ на території міста через організацію навчальних заходів (курсів, семінарів, форумів, обговорень, тощо) для молоді.
1.3.2. Активізувати співробітництво з громадами та регіонами ЄС у сфері інновацій та креативних індустрій	- сприяння розвитку ІТ-кластера; - підтримка розвитку креативних індустрій.

Очікувані результати:

- зросла кількість суб'єктів господарювання у сфері інновацій та креативних індустрій;
- налагоджено співробітництво з громадами та регіонами ЄС у сфері інновацій та креативних індустрій.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- наявність інноваційно-активних СПД в громаді;

- наявність інвестицій, залучених в інноваційні проекти.

Оперативна ціль 1.4. «Розвиток міста як туристичної дестинації» передбачає вирішення трьох завдань: створити інституції розвитку туризму (DMO (організація з управління дестинацією), туристично-інформаційного центру тощо); сприяти розвитку спроможності Ужгорода як туристичної дестинації; здійснити промоцію Ужгорода як туристичної дестинації.

В Ужгородській громаді наявний значний потенціал для інтенсивного розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, достатній людський капітал для сфери туризму, розвинуту мережу транспортного сполучення та мережу закладів розміщування та харчування тощо. Громада має «туристичний магніт» – Ужгородський замок. Мережа готелів, мотелів, хостелів та готельно-туристичних комплексів на території Ужгородської громади у 2022 році налічувала майже 50 закладів, а також понад 100 закладів харчування. На території громади майже щомісяця проводять фестивалі та святкові дійства. Для популяризації туристичного потенціалу громади на офіційному сайті міської ради сформовано потужний інформаційно-туристичний портал.

Водночас, незважаючи на те, туристична галузь набуває все більшого значення для розвитку економіки Ужгородської громади (у 2022 році надходження до міського бюджету від туристичного збору в 3,5 рази перевищили показник 2021 року), тривалістю воєнної агресії росії проти України, а також тим, що Україна, як і багато інших держав світу, ще не повністю оговталася після пандемії коронавірусу, її розвиток ускладнено. Станом на початок 2023 року туристична галузь не змогла досягти показників 2019 року.

Для сприяння розвитку туристичної галузі в громаді потрібно створити інституції, які будуть орієнтовані на забезпечення розвитку туризму, здійснювати промоцію Ужгорода як туристичної дестинації в Україні та за кордоном.

Наявні проблеми і виклики:

- недостатньо розвинені інституції сприяння розвитку туризму в громаді;
- потребує активізації діяльності з промоції Ужгорода як туристичної дестинації.

Таблиця 5.5. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.4

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.4.1. Створити інституції розвитку туризму (DMO (організація з управління дестинацією), туристично-інформаційного центру тощо)	<ul style="list-style-type: none"> - створення DMO (організація з управління дестинацією); - створення туристично-інформаційного центру.
1.4.2. Сприяти розвитку спроможності Ужгорода як туристичної дестинації	<ul style="list-style-type: none"> - навчання бізнесу, підняття рівня сервісу, культури обслуговування (онлайн та оффлайн рейтингові системи); - розробка типових бізнес-моделей для туристичної дестинації (детальний інформаційний пакет для тих, хто планує відкрити новий бізнес); - фінансування - фандрайзинг для міських проєктів, а також допомога бізнесу у пошуку грантів та кредитів; - підготовка та утримання професійних кадрів сфери туризму, ліцензування гідів; - підтримка розробки та впровадження нових туристичних продуктів; - розвиток транскордонного туризму (створення маршрутів із залученням туроператорів Ужгорода, найближчих дестинацій Словаччини, Угорщини та Румунії).
1.4.3. Здійснити промоцію Ужгорода як туристичної дестинації	<ul style="list-style-type: none"> - дослідження туристичного ринку, збір статистики (постійний); - розробка маркетингової стратегії, брендинг дестинації;

	<ul style="list-style-type: none"> - імплементація нового бренд-буку, зокрема, розробка та впровадження туристичної навігації; - розробка комунікаційної стратегії туристичної дестинації; - промоційні заходи для збільшення туристичного потоку та інформприводів (фестивалі, ярмарки, виставки тощо), генерація подій, організація або підтримка організаторів; - розробка та імплементація Концепції амбасадорів бренду туристичної дестинації (робота з відомими в країні та світі людьми, лідерами суспільної думки, які проживають у місті або є вихідцями з Ужгорода); - розробка картки відвідувача Ужгорода (карта лояльності з можливістю отримати знижки на сервіси та товари).
--	--

Очікувані результати:

- створено інституції розвитку туризму;
- підвищено спроможність Ужгорода як туристичної дестинації;
- збільшено туристичні потоки до Ужгорода.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- обсяг туристичного збору, сплаченого до місцевого бюджету;
- кількість туристів, які відвідали Ужгород;
- наявність інституцій розвитку туризму в громаді.

Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг

Метою стратегічної цілі 2 є сприяння розвитку людського потенціалу, зростання освітнього, культурного та духовного рівня мешканців громади, підвищення рівня їхнього здоров'я через забезпечення надання високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя.

Стратегічна ціль 2 досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

2.1. «Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру»; 2.2. «Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста»; 2.3. «Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя».

Оперативна ціль 2.1. «Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру» включає п'ять завдань: модернізувати мережу та підвищити якість послуг дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти; забезпечити розвиток STEM-освіти в громаді; популяризувати та впровадити систему освіти впродовж життя; розробити і впровадити спільні програми співпраці шкіл, вищих навчальних закладів та закладів ПТО, спрямовані на професійну орієнтацію школярів міста; забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування.

Освітня мережа Ужгородської громади представлена закладами освіти міського, обласного та державного підпорядкування усіх рівнів освіти. У громаді функціонують заклади дошкільної (24 заклади), загальної середньої (30 закладів), професійної (професійно-технічної) (3 заклади), фахової передвищої (5 закладів) та вищої освіти (7 закладів). Також в громаді провадять діяльність міські заклади позашкільної освіти та інклюзивно-ресурсний центр.

Заклади дошкільної і загальної середньої освіти громади здебільшого є заповнені здобувачами освіти понад проектну спроможність (середнє навантаження ЗДО громади – 103,8% проектної спроможності). Окремі ЗДО – перевантажені на 35% і більше. Середнє

навантаження ЗЗСО громади – 108,7% проектної спроможності. В 4 ЗЗСО комунальної власності громади кількість учнів перевищувала проектну спроможність на понад третину.

Демографічні прогнози для м. Ужгород на основі використання методу перестановки вікових груп свідчать про те, що, зважаючи на кількість дітей у віці 1-5 років, в наступні 4-5 років кількість учнів перших класів не зменшуватиметься (що є результатом міграційного приросту дітей), а навантаження на дошкільні заклади також істотно не зменшиться.

Рівень якості освітніх послуг в громаді – задовільний. На це вказують призові місця учнів закладів загальної середньої освіти Ужгородської громади, які вони щороку на Всеукраїнських учнівських олімпіадах.

Водночас заклади освіти громади потребують покращення, модернізації та розвитку матеріально-технічної бази для надання якісних освітніх послуг та підготовки конкурентоспроможного молодого покоління. Кроками в даному напрямі можуть стати розвиток STEM-освіти, професійна орієнтація школярів, сприяння впровадженню дуальної форми навчання, підтримка обдарованої молоді тощо.

Також війна сформувала нові виклики забезпечення освітнього процесу – створення безпечного освітнього середовища. Відтак обладнання укриттів належної якості залишається пріоритетом міської ради.

Наявні проблеми і виклики:

- потреба в оновленні матеріально-технічної бази закладів освіти та покращенні якості освітніх послуг;
- відсутність взаємодії освіта-бізнес, що причиняє до дисбалансу на ринку праці;
- потреба в підтримці обдарованої молоді.

Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.1.1. Модернізувати мережу та підвищити якість послуг дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти	- капітальний ремонт закладів дошкільної, загальної шкільної та позашкільної освіти, обладнання укриттів в закладах освіти; - оновлення матеріально-технічної та навчально-методичної бази закладів освіти; - підвищення якості надання освітніх послуг.
2.1.2. Забезпечити розвиток STEM-освіти в громаді	- розвиток STEM-освіти в ЗЗСО громади.
2.1.3. Популяризувати та впровадити систему освіти впродовж життя	- популяризувати освіту серед дорослого населення («університет срібного віку»); - освітні заходи серед ВПО.
2.1.4. Розробити і впровадити спільні програми співпраці шкіл, вищих навчальних закладів та закладів ПТО, спрямовані на професійну орієнтацію школярів міста	- сприяння налагодженню комунікації між місцевим бізнесом та закладами освіти для запровадження програм дуальної форми навчання; - сприяння оптимізації підготовки професійних кадрів; - професійна орієнтація школярів міста.
2.1.5. Забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування	- формування системи виявлення і відбору обдарованої молоді та дітей, надання їм соціально-педагогічної підтримки; - підвищення рівня професійної компетенції педагогічних працівників у визначенні методів, форм, засобів та технологій навчання і виховання обдарованої молоді; - розроблення дієвого механізму стимулювання обдарованої молоді і дітей, педагогічних працівників, які проводять роботу з ними, забезпечення формування інтелектуального потенціалу нації шляхом створення оптимальних умов для виявлення обдарованої молоді і надання їй підтримки в розвитку творчого потенціалу, самореалізації такої молоді, її постійного самовдосконалення;

	- культурно-освітня євроінтеграція молоді; - сприяння участі талановитих учнів у міжнародних, всеукраїнських предметних олімпіадах, конкурсах, конференціях тощо.
--	--

Очікувані результати:

- модернізовано заклади освіти;
- підвищено якість надання освітніх послуг;
- покращено освітній потенціал випускників закладів освіти громади;
- створено ефективні форми взаємодії між закладами освіти, науки, бізнесом, громадськими організаціями та органами влади.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- наявність молоді, що займається науковою, науково-технічною, дослідно-конструкторською діяльністю;
- якість надання освітніх послуг ЗЗСО громади;
- відсоток закладів з оновленою матеріально-технічною базою;
- кількість створених STEM-кабінетів у ЗЗСО;
- кількість програм дуальної форми навчання;
- відсоток охоплення дітей дошкільною освітою.

Оперативна ціль 2.2. «Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста» передбачає реалізацію п'яти завдань: стимулювати культурно-просвітницьку та духовно-патріотичну роботу, у т. ч. серед дітей і молоді; забезпечити розвиток інфраструктури сфери культури та спорту відповідно до сучасних потреб мешканців; створити Музей міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій; забезпечити підтримку проведення культурних та спортивних масових заходів; сприяти інтеграції ВПО в суспільний простір громади.

Сфера культури у громаді доволі добре розвинена. В Ужгороді, як обласному центрі, функціонують комунальні заклади, які підпорядковуються Ужгородській міській раді (бібліотека, центр дозвілля, 2 мистецькі школи), а також заклади обласного та державного підпорядкування (музеї, галереї, театри, кінотеатри, філармонія), працюють хореографічні, музичні, театральні колективи.

Заклади культури міста регулярно проводять масово-культурні заходи для мешканців та гостей громади. Практично щомісяця в Ужгородській громаді організують фестивалі та святкові дійства, що тривають від кількох днів до тижня.

Комунальна спортивна інфраструктура громади включає об'єкти для регулярних занять різними видами спорту (2 стадіони («Авангард» і «Автомобіліст»), басейни, спортзали, спортивні майданчики, в т. ч. скейт-майданчик, футбольні поля). В Ужгороді працюють професійні тренери з різних видів спорту, проводяться спортивні заходи різного рівня (чемпіонати та кубки України, Чемпіонати та кубки Закарпатської області, відкриті першості м. Ужгорода, турніри, присвячені визначним датам та пам'яті визначних жителів міста з різних видів спорту).

Водночас підвищення якості надання культурних послуг та формування сучасних культурно-мистецьких просторів і осередків дозвілля сприятиме привабливості громади для проживання.

Також потребує модернізації і розвитку сфера фізичної культури та спорту, оскільки наявна спортивна інфраструктура міста (зокрема спортивні майданчики) не відповідають сучасним запитам мешканців громади за кількістю та якістю.

Окремої уваги міської ради вимагає і розвиток національно-патріотичної свідомості в молодих ужгородців, особливо з огляду на воєнну агресію з боку росії.

Наявні проблеми і виклики:

- культурно-просвітницька та духовно-патріотична робота потребує активізації;
- недостатньо розвинена спортивна інфраструктура громади;
- існує потреба в сучасному музеї міста;
- потребує підтримки організація та проведення культурних та спортивних масових заходів;
- існує необхідність підвищення інтеграції ВПО в суспільний простір громади.

Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.2.1. Стимулювати культурно-просвітницьку та духовно-патріотичну роботу, у т. ч. серед дітей і молоді	- підвищення якості надання культурних послуг; - сприяння формуванню у молоді почуття патріотизму, поваги до історії, культури, традицій України; - розширення бібліотечних фондів патріотичною літературою.
2.2.2. Забезпечити розвиток інфраструктури сфери культури та спорту відповідно до сучасних потреб мешканців	- формування сучасних культурно-мистецьких просторів та осередків дозвілля; - придбання музичних інструментів для закладів культури міста; - сприяння розвитку водних видів спорту; - будівництво/оновлення/капітальний ремонт спортивної інфраструктури громади.
2.2.3. Створити Музей міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій	- формування інтерактивного музею міста Ужгорода; - розвиток матеріально-технічної бази інтерактивного музею міста Ужгорода.
2.2.4. Забезпечити підтримку проведення культурних та спортивних масових заходів	- підвищення спортивного потенціалу мешканців громади; - сприяння проведенню культурних та спортивних масових заходів; - забезпечення участі школярів та молоді громади в спортивних змаганнях різного рівня; - підтримка розвитку аматорського спорту.
2.2.5. Сприяти інтеграції ВПО в суспільний простір громади	- сприяння інтеграції ВПО в соціальне та економічне життя громади.

Очікувані результати:

- підвищено духовно-патріотичну свідомість мешканців громади;
- підвищено якість надання культурних послуг;
- створено/модернізовано спортивні майданчики відповідно до потреб мешканців громади;
- створено Музей міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій;
- частина ВПО інтегрувались в соціально-економічне життя громади.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість заходів культурно-просвітницького та духовно-патріотичного спрямування;
- кількість створених на базі публічних бібліотек громадських просторів;
- кількість створених/модернізованих спортивних майданчиків;
- наявність Музею міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій;
- якість надання культурних послуг;

- кількість проєктів спрямованих на соціально-економічну інтеграцію ВПО в життя громади.

Оперативна ціль 2.3. «Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя» передбачає виконання трьох завдань: модернізувати інфраструктуру та матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, підвищити якість надання медичних послуг; розробити і реалізувати комплекс заходів, спрямованих на формування здорового способу життя ужгородців та ВПО; стимулювати розвиток реабілітаційної медицини, зокрема для ветеранів війни.

Надання медичних послуг в Ужгородській громаді забезпечує диверсифікована мережа закладів охорони здоров'я (5 закладів міського підпорядкування; 13 – спеціалізованих закладів та закладів обласного підпорядкування; приватні клініки та діагностичні центри). Усі комунальні заклади охорони здоров'я функціонують як некомерційні підприємства і отримують фінансування за договорами з НСЗУ. Усі лікарі забезпечені автоматизованими робочими місцями (підключеними до системи HELSI та МЕДЕЙР комп'ютерами або планшетами). Це дозволяє комунальним закладам охорони здоров'я надавати послуги не лише мешканцям Ужгорода, але й мешканцям сусідніх громад, а також внутрішньо переміщеним особам, які перебувають у громаді.

Міська рада поступово з року в рік покращує матеріально-технічну частину закладів охорони здоров'я. Проте нагальними залишаються питання ремонту приміщень закладів охорони здоров'я, підвищення якості медичних послуг. Також доцільно є розширити спектр надання медичних послуг, зокрема послуг з фізичної та психологічної реабілітації для осіб, які постраждали від війни, сприяти підвищенню професійного рівня фахівців, які надають такі послуги.

Для запобігання поширенню захворюваності серед мешканців громади існує потреба в розробці і реалізації комплексу заходів, спрямованих на формування здорового способу життя.

Наявні проблеми і виклики:

- потребує модернізації матеріально-технічна база закладів охорони здоров'я;
- існує потреба в підвищенні якості медичних послуг;
- недостатньо розвинені механізми формування здорового способу життя мешканців громади;
- існує потреба в розвитку реабілітаційної медицини.

Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.3.1. Модернізувати інфраструктуру та матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, підвищити якість надання медичних послуг	<ul style="list-style-type: none"> - капітальний ремонт приміщень закладів охорони здоров'я; - розвиток та модернізація матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я; - сприяння підготовці/підвищення кваліфікації фахівців, які надають медичні послуги (в т.ч. послуги медичної та психологічної реабілітації); - розширення переліку та підвищення якості надання медичних послуг.
2.3.2. Розробити і реалізувати комплекс заходів, спрямованих на формування здорового способу життя ужгородців та ВПО	<ul style="list-style-type: none"> - створення сприятливих умов для оздоровлення та змістовного відпочинку; - формування на території громади «Активного парку» для занять фізичною культурою і спортом; - пропагування здорового способу життя серед мешканців громади; - організація оздоровлення та відпочинку дітей; - удосконалення організації оздоровчої роботи з дітьми; - створення сприятливих умов для реалізації соціально-педагогічних, медико-оздоровчих, інноваційних проєктів оздоровлення та змістовного дозвілля дітей.

2.3.3. Стимулювати розвиток реабілітаційної медицини, зокрема для ветеранів війни	- створення умов з надання послуг з реабілітаційно-відновного лікування опорно-рухового апарату та послуг з психологічної реабілітації особам, які брали безпосередню участь у бойових діях щодо забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, які отримали поранення (травму) у ліцензованих закладах санаторно-курортного типу.
---	--

Очікувані результати:

- оновлена матеріально-технічна база комунальних закладів охорони здоров'я;
- підвищено якість медичних послуг, які надають комунальні заклади охорони здоров'я;
- зменшено кількість захворювань серед мешканців громади;
- розширено перелік медичних послуг, які надають комунальні заклади охорони здоров'я.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість цифрового медичного обладнання;
- кількість осіб, охоплених заходами, спрямованих на формування здорового способу життя;
- кількість програм медичних гарантій за договорами з НСЗУ, за якими надаються медичні послуги.

Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади

Метою стратегічної цілі 3 є забезпечення формування комфортного середовища проживання, пересування громадою, а також забезпечення просторового, економічного і соціального розвитку Ужгородської громади через налагодження міжмуніципальної взаємодії з сусідніми громадами. Досягнення даної цілі передбачає благоустрій території міста, оновлення містобудівної документації, покращення дорожньо-транспортної інфраструктури, активізацію міжмуніципального співробітництва.

Стратегічна ціль 3 досягається через реалізацію наступних оперативних цілей:

3.1. «Формування гармонійного і комфортного середовища проживання»; 3.2. «Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури»; 3.3. «Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами».

Оперативна ціль 3.1. «Формування гармонійного і комфортного середовища проживання» передбачає виконання двох завдань: забезпечити планувальні та управлінські передумови гармонізації просторово-функціональної організації міського середовища; забезпечити благоустрій мікрорайонів, громадських міських просторів і зелених зон.

В Ужгородській міській територіальній громаді наявний Генеральний план міста Ужгорода Закарпатської області, який був розроблений в 1999 році. У 2018 році управлінням містобудування та архітектури було ініційоване внесення змін у Генеральний план м. Ужгорода, зокрема щодо перспективної чисельності населення, розміщення житлово-громадського будівництва, території рекреаційного призначення, інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури, необхідних заходів з інженерної підготовки та захисту території. Проте у зв'язку із внесеними у 2021-2022 роках змінами до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та відповідно до Постанови КМУ 01.09.2021 № 926 (із змінами № 1298 від 15.11.2022) «Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації», виникла необхідність подальшого оновлення

Генерального плану м. Ужгорода та розроблення додаткових видів містобудівної документації.

В Ужгороді розташовано багато парків та скверів (Ужгородський ботанічний сад; 10 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва; 2 ботанічні пам'ятки природи; 2 гідрологічні пам'ятки природи). Також Ужгород належить до категорії міст зі значною архітектурною спадщиною. Місто Ужгород внесено до Списку історичних населених місць України, як місто VIII століття. В місті збереглися ансамблі, окремі унікальні будинки – пам'ятки архітектури державного та місцевого значення.

Відтак збереження самобутності міста та забезпечення його благоустрою, зокрема громадських просторів та зелених зон, є одним з пріоритетних стратегічних завдань міської ради.

Наявні проблеми і виклики:

- потреба в оновленні генерального плану території міста Ужгорода;
- необхідність забезпечення благоустрою та розвитку громадських просторів та зелених зон.

Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.1.1. Забезпечити планувальні та управлінські передумови гармонізації просторово-функціональної організації міського середовища	<ul style="list-style-type: none"> - оновлення генерального плану території міста; - розробка детальних планів території; - визначення та впорядкування території для містобудівних потреб; - визначення принципів планувально-просторової організації забудови на певній території міста; - визначення червоних ліній та ліній регулювання забудови на певній території міста; - визначення функціонального призначення, режиму та параметрів забудови земельних ділянок, розподілу територій згідно з будівельними нормами, державними стандартами і правилами; - уточнення містобудівних умов та обмежень згідно із планом зонування території; - визначення систем інженерних мереж; - визначення порядку організації транспортного і пішохідного руху на певній території міста; - визначення порядку комплексного благоустрою та озеленення, потребу у формуванні екомережі на певній території міста.
3.1.2. Забезпечити благоустрій мікрорайонів, громадських міських просторів	<ul style="list-style-type: none"> - виготовлення проєктно-кошторисної документації та проведення експертизи на капітальний ремонт об'єктів благоустрою; - виготовлення схем благоустрою територій загального користування та організації дорожнього руху; - будівництво/капітальний ремонт дитячих майданчиків; - забезпечення благоустрою та утримання площ, проспектів, набережних міста; - забезпечення благоустрою міських кладовищ.

Очікувані результати:

- вдосконалено бази просторового розвитку громади;
- підвищено комфортність перебування мешканців в громадських просторах міста.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- наявність оновленого генерального плану території громади;
- кількість реалізованих проєктів з благоустрою мікрорайонів, громадських міських просторів і зелених зон.

Оперативна ціль 3.2. «Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури» включає три завдання: здійснити планомірні реконструкцію і капітальний ремонт доріг і тротуарів та дорожньої й інженерної інфраструктури в усіх мікрорайонах міста; модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень; забезпечити реалізацію заходів з сталої мобільності міста.

Загальна протяжність вуличних мереж Ужгородської громади орієнтовно становить 240 км, з яких 160 км доріг паспортизовано документацією 70-х років. Зношеність магістральних вулиць міста складає 30-35%, другорядних 55-65%, внутрішньо кварталних територій – 70-80%. Неналежний технічний стан вулично-дорожньої мережі громади зумовлений неналежним обсягом та якістю дорожніх ремонтних робіт впродовж останніх років через недостатні обсяги фінансування. Відтак дорожнє покриття не відповідає встановленим стандартам і швидко зношується. Також залишається потреба в будівництві мережі облаштованих за європейськими нормами – із знаками, розміткою, переходами тощо – велодоріжок.

Транспортна інфраструктура громади забезпечує потреби мешканців у пасажирських перевезеннях пасажирським транспортом (автобусами). Проте лише комунальний перевізник має оновлений автопарк (27 нових автобусів «Електрон»). З приватні перевізники, які надають послуги перевезення, використовують здебільшого старі автобуси. Відтак покращення автотранспортного парку та впровадження сучасних інноваційних рішень в транспортну систему міста (розвиток мережі смарт-зупинок, впровадження системи відстеження руху автобусів за GPS тощо) є одним з стратегічних завдань міської ради.

Важливою складовою розвитку і модернізації дорожньо-транспортної інфраструктури громади є врахування інтересів усіх груп населення, які пересуваються громадою. Для цього розроблений План сталої міської мобільності Ужгорода. Він враховує інтереси маломобільних груп населення, велосипедистів, автомобілістів та пішоходів. Відтак його реалізація є одним з ключових завдань міської ради на шляху розвитку дорожньо-транспортного господарства Ужгорода.

Наявні проблеми і виклики:

- незадовільний стан комунальних доріг та придорожньої інфраструктури;
- потреба в оновленні громадського автотранспорту (автобусів);
- необхідність забезпечення можливості пересування окремих категорій населення (маломобільних груп населення, велосипедистів та ін.).

Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.2.1. Здійснити планомірні реконструкцію і капітальний ремонт доріг і тротуарів та дорожньої й інженерної інфраструктури в усіх мікрорайонах міста	<ul style="list-style-type: none"> - виготовлення проектно-кошторисної документації та проведення експертизи на капітальний ремонт/реконструкцію мостів, доріг та тротуарів; - будівництво/реконструкція/капітальний ремонт доріг і тротуарів, дорожньої й інженерної інфраструктури, об'єктів транспортної інфраструктури (світлофорів, дорожніх знаків, нанесення дорожньої розмітки); - паспортизація вулиць (доріг); - модернізація матеріально-технічної бази комунальних підприємств; - реалізація Стратегії зі створення безбар'єрного простору у м. Ужгород на період до 2030 року.
3.2.2. Модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень	<ul style="list-style-type: none"> - оновлення автотранспортного парку комунального перевізника; - розвиток транспортної смарт-системи.

3.2.3. Забезпечити реалізацію заходів з сталої мобільності міста	<ul style="list-style-type: none"> - модернізація системи паркування автотранспорту; - обладнання міської інфраструктури для пересування маломобільних груп населення; - формування мережі велодоріжок та велопарковок; - підвищення безпеки дорожнього руху в місті.
--	---

Очікувані результати:

- покращено якість комунальної дорожньо-транспортної інфраструктури;
- покращено якість громадського транспорту та супутньої інфраструктури на основі впровадження інноваційних рішень;
- впроваджено План сталої міської мобільності Ужгорода.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- протяжність відремонтованих комунальних доріг/тротуарів;
- частка оновленого автобусного парку громадського транспорту;
- кількість проектів із сталої міської мобільності Ужгорода.

Оперативна ціль 3.3. «Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами» передбачає реалізацію завдання – сформувати Ужгородську агломерацію на засадах гармонізації взаємних інтересів просторового, економічного і соціального розвитку співпрацюючих територіальних громад.

Територіальна обмеженість Ужгородської міської територіальної громади, яка зумовлена природно-рельєфними особливостями передгір'я, україно-словацьким кордоном та адміністративно-територіальним поділом, вимагає пошуку шляхів для підвищення ефективності просторового, економічного та соціального розвитку громади. Ним може стати налагодження міжмуніципального співробітництва із сусідніми громадами, яке в перспективі, за згоди сторін, могло б перерости у формування Ужгородської агломерації. Відтак налагодження міжмуніципального співробітництва виокремлено в одне із стратегічних завдань Ужгородської громади.

Наявні проблеми і виклики:

- потреба в налагодженні міжмуніципального співробітництва для підвищення ефективності реалізації проектів просторового, економічного та соціального розвитку.

Таблиця 5.11. **Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.3**

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
3.3.1. Сформувати Ужгородську агломерацію на засадах гармонізації взаємних інтересів просторового, економічного і соціального розвитку співпрацюючих територіальних громад	<ul style="list-style-type: none"> - міжмуніципальне співробітництво у сферах просторового, економічного і соціального розвитку; - формування Ужгородської агломерації.

Очікувані результати:

- налагоджено міжмуніципальне співробітництво.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість угод про міжмуніципальне співробітництво / реалізованих проектів спільно з сусідніми громадами.

Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності

Метою стратегічної цілі 4 є збереження чистого довкілля, підвищення рівнів екологічної безпеки та енергоефективності Ужгородської громади. Дана стратегічна ціль досягатиметься через забезпечення ефективного управління відходами, забезпечення ефективного управління зеленим господарством, екологічної безпеки міста та впровадження системи енергоменеджменту.

Стратегічна ціль 4 досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

4.1. «Забезпечення ефективного управління відходами»; 4.2. «Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством»; 4.3. «Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату»; 4.4. «Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади».

Оперативна ціль 4.1. «Забезпечення ефективного управління відходами» включає три завдання: модернізувати систему водовідведення, каналізування та очисних споруд громади; сприяти створенню підприємства з комплексної переробки ТПВ з виробництвом альтернативних енергії через залучення інвестицій і державно-приватне партнерство; розвинути систему роздільного збору сміття.

Мережа системи водопостачання та водовідведення у громаді потребує модернізації, оскільки 53% мережі централізованого водопостачання і 33% мережі водовідведення – ветхі та аварійні, і потребують заміни. Також недостатньою є продуктивність каналізаційних очисних споруд для повноцінного забезпечення потреб громади.

Паспортизований полігон у с. Барвінок, на якому здійснюють захоронення ТПВ, – переповнений. За кошти бюджету громади протягом останніх років проводили його рекультивацію. Відтак за неналежного управління відходами полігон ТПВ може стати суттєвою загрозою забруднення довкілля.

Також в Ужгородській громаді недостатньо розвинена практика роздільного збору сміття. І хоча міська рада поступово впроваджує сучасну систему роздільного збору і переробки твердих побутових відходів шляхом встановлення контейнерів з відповідним маркуванням, їх кількість є недостатньою, щоб говорити про ефективність системи роздільного збору і переробки ТПВ. Водночас в громаді існує потреба в підвищенні культури поводження з побутовими відходами серед місцевих мешканців. Також у місті недостатньо розвинена система екологічного моніторингу, а громадська активність населення в питаннях громадського контролю за впливом прийнятих рішень на екологічний стан громади є низькою.

Наявні проблеми і виклики:

- зношені мережі водопостачання та водовідведення;
- переповнений міський полігон ТПВ;
- недостатньо розвинена система роздільного збору відходів.

Таблиця 5.12. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.1

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
----------	--

4.1.1. Модернізувати систему водовідведення, каналізування та очисних споруд громади	- виготовлення проектно-кошторисної документації поверхневого відводу дощових вод; - капітальний ремонт внутрішньоквартальних водопровідно-каналізаційних мереж.
4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами	- відкриття сміттєпереробного заводу; - ліквідація стихійних сміттєзвалищ.
4.1.3. Розвинути систему роздільного збору сміття	- формування майданчиків для роздільного збирання сміття; - розвиток культури поводження з побутовими відходами; - організація збору старої техніки, ламп, батарейок; - надання вичерпної інформації щодо подальшої переробки зібраної вторинної сировини та небезпечних складових; - запровадження переробки гілля та листя.

Очікувані результати:

- модернізовано водовідведення, каналізування та очисні споруди;
- створено підприємство з переробки ТПВ;
- підвищено ефективність системи роздільного збору відходів.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- протяжність модернізованих/відремонтованих мереж водовідведення та/або каналізування;
- кількість проведених заходів з виховання відповідального ставлення до довкілля;
- кількість встановлених контейнерів для сортування сміття;
- наявність підприємства з комплексної переробки ТПВ з виробництвом альтернативних енергій.

Оперативна ціль 4.2. «Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством» передбачає реалізацію трьох завдань: провести планомірні інвентаризацію і паспортизацію зелених насаджень і зон на основі результатів картографування і межування їх територій методами ГІС-технологій; здійснити планомірні реконструкцію і оновлення зелених насаджень і зон міста; забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків).

Однією з екологічних загроз Ужгородської громади є достатньо високий рівень атмосферного забруднення, що зумовлений пересувними засобами. За останні роки значно виросла кількість автомобільного транспорту, відзначається зростання кількості АЗС, що є значним джерелом забруднення атмосферного повітря. Частково екологічну ситуація в громаді ускладнює і географічне положення міста. Ужгород оточений горами, а тому погано продувається вітрами, що посилює негативний вплив від викидів надмірної кількості автотранспорту. Водночас впродовж останніх п'яти років спостерігається тенденція до суттєвого зниження рівня індексу забруднення атмосфери з 7,92 у 2017 році до 4,8 у 2021-2022 роках.

Водночас Ужгород є старовинним європейським містом – туристичною перлиною Закарпаття. Ще до недавнього місто могло похвалитись відносно високим ступенем озеленення території у порівнянні з іншими обласними центрами України. Сьогодні площа земель громади під зеленими насадженнями становить 71,3 га. Тому у місті потрібно максимально зберігати зелені зони, які є не просто місцем відпочинку, але й своєрідними «легенями» і окрасою міста та важливою складовою подальшого розвитку громади.

Наявні проблеми і виклики:

- зелені насадження і зон міста потребують реконструкції і оновлення.

Таблиця 5.13. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.2

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
4.2.1. Провести планомірні інвентаризацію і паспортизацію зелених насаджень і зон на основі результатів картографування і межувannya їх територій методами ГІС-технологій	- інвентаризація зелених насаджень і зон міста; - оцінка екосистемних послуг дерев для адаптації до зміни клімату; - картографування і межувannya зелених насаджень і зон міста за допомогою ГІС-технологій; - паспортизація зелених насаджень і зон міста.
4.2.2. Здійснити планомірні реконструкцію і оновлення зелених насаджень і зон міста	- капітальний ремонт зелених насаджень - капітальний ремонт зелених зон.
4.2.3. Забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків)	- благоустрій та озеленення міських парків та скверів.

Очікувані результати:

- реконструйовано і оновлено зелені насадження і зон міста, в т. ч. природні громадські міські простори.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість реалізованих проєктів з благоустрою зелених зон.

Оперативна ціль 4.3. «Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату» передбачає виконання чотирьох завдань: забезпечити захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплення; ліквідувати ареали зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста; забезпечити комплексне використання потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату; сприяти формуванню комфортного мікроклімату у місті через сталу систему якісного поливу вулиць та збільшення кількості фонтанів у громадських просторах.

Закарпаття – один із найкраще забезпечених водними ресурсами регіон України. Не є виключенням і Ужгородська громада, яка розташована на річці Уж. Водність річки Уж істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрішньорічкового розподілу стоку є наявність паводків на річці протягом більшої частини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межени та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

Ужгород доволі добре захищений від сезонних паводків, проте протипаводковий захист має «слабкі місця» в районі «Радванка», на Студентській набережній та у районі парку Боздоський. В місті наявна також і проблема з наносними островами у руслі річки. Вони регулярно утворюються через наноси мулу та гравію. Ці острови, якщо їх не ліквідувати, заростають деревно-чагарниковою рослинністю та перешкоджають проходженню паводка.

Ще однією проблемою для міста є поширення борщівника Сосновського – інвазійного виду рослини, який розростається берегами річок під час паводків. Ця рослина заповонила береги Ужа й потребує постійного скошування, бо є небезпечною для мешканців та гостей громади, особливо в період цвітіння.

На правому березі Ужа на Ботанічній набережній облаштовано міський пляж. У спекотну погоду, не зважаючи на низький рівень води у річці, мешканці громади відпочивають на берегах річки вздовж русла у межах міста. Сьогодні для обводнення русла Ужа в період межень р. Тиси розглядається спорудження тимчасової переливної греблі, яка стримуватиме

воду у річці на відмітці 50-60 см та спускатиметься до рівня дна річки у період сходження паводку.

Відтак підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату – ще одне стратегічне завдання, яке потребує вирішення.

Наявні проблеми і виклики:

- регулярні загрози паводків і підтоплень в прирічкових районах міста;
- забруднення території міста небезпечними для здоров'я інвазійними рослинами;
- потреба в комплексному використанні потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату.

Таблиця 5.14. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.3

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
4.3.1. Забезпечити захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплень	- забезпечення захисту зони відпочинку та прибережної смуги від паводків та підтоплень (в т. ч. берегоукріплення); - розробки проєктно-кошторисної документації на спорудження регуляційних споруд; - відновлення території у міжсезонний період, після стихійних природних явищ, аварій, в інших випадках.
4.3.2. Ліквідувати ареали зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста	- запобігання поширенню небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста.
4.3.3. Забезпечити комплексне використання потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату	- реалізація План дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕРК); - формування системи моніторингу ПДСЕРК.
4.3.4. Сприяти формуванню комфортного мікроклімату у місті через сталу систему якісного поливу вулиць та збільшення кількості фонтанів у громадських просторах	- забезпечення функціонування міських фонтанів.

Очікувані результати:

- підвищено рівень безпеки прирічкових районів міста (захист від паводків і підтоплень);
- підвищено рівень екологічної безпеки громади для комфортного проживання мешканців та перебування гостей міста;
- розпочато адаптацію міста до глобальних змін клімату.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість реалізованих проєктів із захисту прирічкових районів міста від паводків і підтоплень;
- площа ліквідованих ареалів зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста;
- кількість фонтанів у громадських просторах.

Оперативна ціль 4.4. «Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади» передбачає реалізацію двох завдань: впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з

моніторингом їх енергоспоживання; знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста.

Постановка оперативної цілі «Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталої енергетичного розвитку громади» обумовлена необхідністю підвищення рівня енергоефективності комунальних будівель та житлового фонду громади.

Однією з проблем бюджетних закладів громади є будівлі, у яких вони розміщені. Більшість з них була споруджена в довоєнні та радянські часи без врахування їх енергоефективності. Відтак сьогодні вони потребують проведення модернізації. Проте через нестачу коштів роботи з підвищення енергоощадності проводили не комплексно, за визначеним ефективним планом, а лише точково (замінювали вікна-двері, оновлювали фасади, дахи), а системи вентиляції та рекуперації залишались без змін.

Подібна ситуація і житловим фондом громади. Більшість будинків збудовано в 60-70 роках минулого століття (так звані, «сталінки» та «хрущовки»). Вони потребують комплексного капітального ремонту. Великопанельні житлові будинки потребують проведення капремонтів покрівель, інженерних мереж та утеплення фасадів (термомодернізації).

Також підвищення енергоефективності та збереження довкілля зумовлено і перевантаженням міста автотранспортом. Частково усунути дану проблему може реалізація Плану сталої міської мобільності (ПСММ) Ужгорода. Проте закладені в ньому заходи обов'язково повинні супроводжуватись підвищенням екологічної свідомості та культури енергоспоживання мешканців громади.

Наявні проблеми і виклики:

- низький рівень енергоефективності житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста;
- слабо розвинена система енергомоніторингу та енергоменеджменту в громаді.

Таблиця 5.15. **Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 4.4**

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання	- термомодернізація житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста; - впровадження енергоощадних технологій; - розвиток системи енергомоніторингу і енергоменеджменту.
4.4.2. Знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста	- забезпечення чистого довкілля та підвищення рівня енергоефективності комунальних закладів; - забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів у бюджетній сфері міста, в житлово-комунальному господарстві, в комунальних підприємствах громадського транспорту тощо; - підвищення культури енергоспоживання.

Очікувані результати:

- підвищено енергоефективність житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста;
- запроваджено систему енергомоніторингу та енергоменеджменту в громаді.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість реалізованих заходів з термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста;
- наявність системи моніторингу енергоспоживання житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста.

6. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ТА РЕГІОНАЛЬНИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Дана Стратегія розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. При оновленні Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року враховані ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій визначено 3 стратегічні цілі: 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах; 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

Стратегічні напрямки розвитку Ужгородської міської територіальної громади також сформовані відповідно до 5 стратегічних цілей Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років, яка розроблена з урахуванням позиції всіх територій області, широкого кола громадськості, науковців, освітян, професійних об'єднань та експертних організацій. Стратегічними цілями Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років визначено: 1. Збереження й розвиток людського та соціального капіталу; 2. Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки; 3. Побудова локальних економік знань та смарт-спеціалізація; 4. Забезпечення охорони довкілля, екологічно збалансованого і раціонального природокористування та просторової гармонії; 5. Забезпечення сталого розвитку сільських та гірських територій в умовах системних реформ.

Реалізація Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року сприятиме виконанню Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки проведено у таблиці 6.1.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років проведено у таблиці 6.2.

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 року	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року																	
	1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	3. Комфортний і безпечний простір громади	3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.3. Активізація міжмуниципальних взаємодій з сусідніми громадами	4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
3.3. Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях врядування																		
3.4. Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики																		
3.5. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації						*	**	*		*								
3.6. Розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об'єктивних даних та просторовому плануванні																*	**	**

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Таблиця 6.2. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років

Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року																	
	1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	3. Комфортний і безпечний простір громади	3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.3. Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами	4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та посилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
1. Збереження й розвиток людського та соціального капіталу	*					**			*				*					
1.1. Забезпечення рівного доступу та підвищення якості дошкільної, загальної середньої освіти та конкурентоспроможності професійно-технічної освіти			*	*		**												
1.2. Забезпечення культурно-мистецького розвитку і збільшення доступу до послуг у сфері культури для мешканців сільських та гірських територій					*	*	**											
1.3. Збереження регіональних об'єктів і територій історико-культурної спадщини		*			**	*	**	*		*			*					
1.4. Розвиток сфери соціальних послуг та зміцнення громадського здоров'я						*	*	*										
1.5. Забезпечення рівного доступу та підвищення якості медичних послуг								**										
1.6. Гармонійний розвиток національних меншин		*	*		*	**	**			*		**						
1.7. Зміцнення громадянського суспільства, соціальної сфери та соціальної включеності			*		*	**	**	**		*								
2. Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки	**					*			*				*					

Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року																	
	1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	3. Комфортний і безпечний простір громади	3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.3. Активізація міжмуниципальних взаємодій з сусідніми громадами	4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
2.1. Розвиток малого і середнього підприємництва	**	**	**	**	**	**				*								
2.2. Розвиток туристичної та оздоровчої сфери					**	*		**										
2.3. Підвищення конкурентоспроможності ключових секторів регіональної економіки	**	*	**	**	**	*												
2.4. Розвиток мереж транспортного сполучення та просторової інфраструктури											**			*	*	*	**	
2.5. Система ефективного управління регіональним розвитком										**	*			**	**	**	**	**
2.6. Розвиток транскордонного співробітництва	**					*	*	*				*						
3. Побудова локальних економік знань та смарт-спеціалізація	**					**												
3.1. Сприяння інноваціям у сферах, визначених смарт-спеціалізацією регіону			*	**	*	**												
3.2. Створення мережі хабів на території області	*	*	**	*	*	*												
3.3. Розвиток людських ресурсів у галузях смарт-спеціалізації регіону			*			**												
4. Забезпечення охорони довкілля, екологічно збалансованого і раціонального природокористування та просторової гармонії	*					*			*				**					
4.1. Збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних						*				**				*	**	**	*	

<p><i>Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років</i></p>	<p><i>Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року</i></p>																	
	1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	3. Комфортний і безпечний простір громади	3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.3. Активізація міжмуниципальних взаємодій з сусідніми громадами	4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі																		
4.2. Покращення якості навколишнього середовища на природних і урбанізованих територіях регіону														**	**	**	**	**
4.3. Розвиток і вдосконалення систем та засобів захисту територій від природних лих і техногенних катастроф та глобальних змін клімату																**	**	**
4.4. Актуалізація, уточнення і впровадження чинної Стратегії поводження з відходами у Закарпатській області, розробленої і схваленої на 15-річний період														**				
4.5. Впровадження екологічної і природоохоронної складових в розробку і оновлення містобудівної документації										**							*	*
5. Забезпечення сталого розвитку сільських та гірських територій в умовах системних реформ	*								*									
5.1. Вирівнювання диспропорцій розвитку гірських, передгірних і низинних територій																		
5.2. Підтримка економічної активності на сільських територіях			*		*		*	*										
5.3. Підтримка формування ефективного і спроможного місцевого самоврядування та органів державної влади на основі												*						

	<i>Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року</i>																	
	1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	3. Комфортний і безпечний простір громади	3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.3. Активізація міжмуниципальних взаємодій з сусідніми громадами	4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
нового адміністративно-територіального устрою області																		
5.4. Забезпечення пріоритетного публічного інвестування у розвиток територій і громад сільських та гірських районів на всіх рівнях врядування		*			*													

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

- коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів місцевих бюджетів;
- коштів, що надходять до державного бюджету в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- коштів інвесторів, у тому числі на умовах державно-приватного партнерства, власних коштів підприємств;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

8. МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Система реалізації Стратегії. Реалізація Стратегії включає розроблення та затвердження Плану заходів, формування бюджету з урахуванням цілей, визначених у Стратегії, реалізацію місцевих програм розвитку, проектів та заходів, моніторинг досягнення цілей та їх коригування у разі необхідності. Реалізація завдань Стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурними підрозділами Ужгородської міської ради за участі представників громадських організацій та бізнесу, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим процесом.

Система управління Стратегією має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто міський голова, виконавчий комітет, міська рада. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти Робочої групи з управління реалізацією Стратегії та моніторингу, пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та її оновлення. Міська рада для досягнення цілей та виконання завдань Стратегії приймає рішення щодо внесення змін до неї на підставі пропозицій міського голови.

Технічний рівень управління і моніторингу виконують відповідальні за реалізацію завдань Стратегії структурні підрозділи Ужгородської міської ради.

За організацію роботи Робочої групи, збір і аналіз інформації про стан виконання Стратегії, збір і аналіз інформації про стан досягнення індикаторів Плану заходів, узагальнення інформації для формування звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії, про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії, а також формування пропозицій щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії та Плану заходів відповідає управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради.

Процес реалізації Стратегії здійснюється на основі Планів заходів з її реалізації. План заходів розробляється для забезпечення виконання завдань, визначених Стратегією та затверджується Ужгородською міською радою.

Для реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року розробляється два Плани заходів (перший – строком на три роки (на 2024 – 2026 роки), другий – строком на чотири роки (на 2027–2030 роки)), з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України та відповідною регіональною стратегією розвитку та складається із організаційних заходів і проектів місцевого (регіонального) розвитку, місцевих програм розвитку, відповідно до завдань, основою для яких є стратегічні та оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року.

Проект Плану заходів на 2024-2026 роки подається на затвердження Ужгородській міській раді одночасно із проектом Стратегії або не пізніше ніж через 3 місяці після затвердження Стратегії. Проект Плану заходів на 2027-2030 роки подається на затвердження Ужгородській міській раді в 2026 році.

Моніторинг реалізації Стратегії. Для відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань проводиться моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів. Моніторинг є сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан реалізації Стратегії та Планів заходів.

Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність внесення змін (актуалізації) Стратегії та стимулювання її реалізації.

Моніторинг впровадження Стратегії здійснюється на основі аналізу кількісних та якісних індикаторів, що демонструють рівень виконання стратегічних, оперативних цілей та завдань,

зокрема шляхом порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих проміжних (станом на конкретний період) і фактичних значень показників.

Система показників (індикаторів) для моніторингу реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року подана у таблиці 8.1.

Моніторинг виконання Планів заходів з реалізації Стратегії здійснюється на основі відстеження виконання визначених індикаторів результативності впровадження кожного проєкту місцевого розвитку.

Звіти про результати проведення моніторингу Планів заходів з реалізації Стратегії готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному веб-сайті міської ради.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Планів заходів проводиться після завершення строку їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить:

- результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;
- досягнення запланованих цілей;
- задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- наявних незапланованих змін та впливів;
- діяльності, що обумовила зміни (зокрема незаплановані);
- ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- стійкості результатів Стратегії тощо.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Планів заходів готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради. Заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Планів заходів оприлюднюються на офіційному веб-сайті громади та/або у місцевих засобах масової інформації.

Таблиця 8.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2023 (за наявності або 2022)	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Проміжне значення 2027	Проміжне значення 2028	Проміжне значення 2029	Цільове значення 2030	Джерело даних	
Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво												
1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	Обсяг залучених інвестицій в економіку громади	млн грн	48,5	48,9	50	51,2	51,5	52,1	55	56	Управління економічного розвитку міста	
	Кількість пропозицій інвестиційних об'єктів на території громади, зокрема промислового призначення	одиниць	4	4	4	5	6	5	5	7	Управління економічного розвитку міста	
	Кількість заходів, проведених виставковим центром для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС	одиниць	-	1	1	1	1	1	1	1	1	Управління економічного розвитку міста
	Кількість ревіталізованих промислових зон	одиниць	1	1	2	2	2	2	2	2	2	Управління економічного розвитку міста
1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	Кількість фізичних осіб-підприємців	осіб	9705	9700	10000	10300	11000	11200	11230	11250	Управління економічного розвитку міста	
	Кількість СПД, залучених у сфері послуг	одиниць	3390	3395	3500	3505	3510	3520	3550	3600	Управління економічного розвитку міста	
	Кількість релокованих СПД	одиниць	189	179	180	181	182	183	184	185	Управління економічного розвитку міста	

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 (за наявності або 2022)	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Проміжне значення 2027	Проміжне значення 2028	Проміжне значення 2029	Цільове значення 2030	Джерело даних
	Кількість релокованих СПД, які сплачують податки до місцевого бюджету	одиниць	47	120	121	122	123	124	125	126	Управління економічного розвитку міста
1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	Наявність інноваційно-активних СПД в громаді	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	Управління економічного розвитку міста
	Наявність інвестицій, залучених в інноваційні проекти	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	Управління економічного розвитку міста
1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	Обсяг туристичного збору, сплаченого до місцевого бюджету	тис. грн	2022- 2531,9/2023 -2740,1	1839,12	2100,1	2205	2315	2431	2552	2680	Управління економічного розвитку міста
	Кількість туристів, які відвідали Ужгород	осіб	130000	131643	138230	145140	152393	160012	168135	176414	Управління економічного розвитку міста
	Наявність інституцій розвитку туризму в громаді	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	Управління економічного розвитку міста
Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг											
2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	Наявність молоді, що займається науковою, науково-технічною, дослідно-конструкторською діяльністю	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	Управління економічного розвитку міста
	Якість надання освітніх послуг ЗЗСО громади	%	100	100	100	100	100	100	100	100	Управління освіти
	Відсоток закладів з оновленою матеріально-технічною базою	%	30	30	34	38	46	50	54	60	Управління освіти
	Кількість створених STEM-кабінетів у ЗЗСО	одиниць	0	0	1	2	3	4	5	5	Управління освіти

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 (за наявності або 2022)	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Проміжне значення 2027	Проміжне значення 2028	Проміжне значення 2029	Цільове значення 2030	Джерело даних	
	Кількість програм дуальної форми навчання	одиниць	0	0	1	2	3	4	5	5	Управління освіти	
	Відсоток охоплення дітей дошкільною освітою	%	98	98,5	98,5	99	99	99,5	99,5	99,5	Управління освіти	
2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	Кількість заходів культурно-просвітницького та духовно-патріотичного спрямування	одиниць	64	64	64	64	64	64	64	99	Управління у справах культури, молоді та спорту	
	Кількість створених на базі публічних бібліотек громадських просторів	одиниць	2	2	2	2	2	2	2	100	Управління у справах культури, молоді та спорту	
	Кількість створених/модернізованих спортивних майданчиків	одиниць	2	2	2	2	2	2	2	2	Управління у справах культури, молоді та спорту	
	Наявність Музею міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій	+/-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	Управління у справах культури, молоді та спорту
	Якість надання культурних послуг	бали від 1 (мін) до 5 (макс)	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Управління у справах культури, молоді та спорту
	Кількість проєктів спрямованих на соціально-економічну інтеграцію ВПО в життя громади	одиниць	5	5	-	-	-	-	-	6	6	Управління у справах культури,

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 (за наявності або 2022)	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Проміжне значення 2027	Проміжне значення 2028	Проміжне значення 2029	Цільове значення 2030	Джерело даних
											молоді та спорту
2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	Кількість цифрового медичного обладнання	одиниць	101	103	104	110	112	112	113	120	КНП - Медичні заклади
	Кількість осіб, охоплених заходами, спрямованих на формування здорового способу життя	осіб	56000	62000	63000	65000	70000	72000	75000	82000	КНП -Медичні заклади
	Кількість програм медичних гарантій за договорами з НСЗУ, за якими надаються медичні послуги	одиниць	55	57	58	59	60	60	60	62	КНП -Медичні заклади
Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади											
3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	Наявність оновленого генерального плану території громади	+/-	-	+	+	+	+	+	+	+	Управління містобудування та архітектури
	Кількість реалізованих проектів з благоустрою мікрорайонів, громадських міських просторів і зелених зон	одиниць	12	20	20	20	20	20	20	20	Департамент міської інфраструктури
3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	Протяжність відремонтованих комунальних доріг/тротуарів	км	7,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	Департамент міської інфраструктури
	Частка оновленого автобусного парку громадського транспорту	%	0	25	2	2	2	2	2	2	Відділ транспорту
	Кількість проектів із сталого міської мобільності Ужгорода	одиниць	2	2	2	2	2	2	2	2	Відділ транспорту

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 (за наявності або 2022)	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Проміжне значення 2027	Проміжне значення 2028	Проміжне значення 2029	Цільове значення 2030	Джерело даних
3.3. Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами	Кількість угод про міжмуніципальне співробітництво / реалізованих проєктів спільно з сусідніми громадами	одиниць	24/10	26/4	26/5	27/5	27/5	29/7	29/7	30/8	Управління міжнародного співробітництва та інновацій УМР
Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності											
4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	Протяжність модернізованих/ відремонтованих мереж водовідведення та/або каналізування	км	3,24	3,24	3,24	3,24	3,24	3,24	3,24	3,24	Департамент міської інфраструктури
	Кількість проведених заходів з виховання відповідального ставлення до довкілля	одиниць	7	7	8	8	8	9	9	10	Департамент міської інфраструктури
	Кількість встановлених контейнерів для сортування сміття	одиниць	40	40	40	40	40	40	40	40	Департамент міської інфраструктури
	Наявність підприємства з комплексної переробки ТПВ з виробництвом альтернативних енергії	+/-	-	+	+	+	+	+	+	+	+
4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	Кількість реалізованих проєктів з благоустрою зелених зон	одиниць	2	2	2	2	2	2	2	2	Департамент міської інфраструктури
4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та	Кількість реалізованих проєктів із захисту прирічкових районів міста від паводків і підтоплень	одиниць	-	-	-	-	1	1	1	2	Департамент міської інфраструктури

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірю- вання	Базове значення 2023 (за наявності або 2022)	Проміжне значення 2024	Проміжне значення 2025	Проміжне значення 2026	Проміжне значення 2027	Проміжне значення 2028	Проміжне значення 2029	Цільове значення 2030	Джерело даних
підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	Площа ліквідованих ареалів зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста	км ²	100	100	100	100	100	100	100	100	Департамент міської інфраструктури
	Кількість фонтанів у громадських просторах	одиниць	3	3	3	3	3	3	3	3	Департамент міської інфраструктури
4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	Кількість реалізованих заходів з термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста	одиниць	1	1	1	1	1	1	1	1	Департамент міської інфраструктури
	Наявність системи моніторингу енергоспоживання житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста	+/-	-	+	+	+	+	+	+	+	Департамент міської інфраструктури

УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024-2026 РОКИ
З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

Ужгород – 2024

План заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року розроблено Ужгородською міською радою спільно з створеною в громаді Робочою групою по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади та експертами проєкту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів».

Зміст

1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ	4
2. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ	7
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ІННОВАЦІЙНА І КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО	9
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ВИСОКІ ЯКОСТІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ І СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	10
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. КОМФОРТНИЙ І БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР ГРОМАДИ	13
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. МІСТО ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ, ОЗЕЛЕНЕННЯ І ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ	14
3. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ	16
4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ	32
ДОДАТОК. КАТАЛОГ ІДЕЙ ПРОЄКТІВ	46

Перелік таблиць

Таблиця 1.1. Критерії відбору ідей проєктів до Плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року	4
Таблиця 2.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року	7
Таблиця 2.2. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	9
Таблиця 2.3. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	11
Таблиця 2.4. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 3. Комфортний і безпечний простір громади	13
Таблиця 2.5. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	14
Таблиця 3.1. Обсяг планових видатків на реалізацію проєктів місцевого розвитку за оперативними цілями, тис. грн	18
Таблиця 3.2. Фінансове забезпечення реалізації Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року, тис. грн..	19
Таблиця 4.1. Перелік проєктів місцевого розвитку Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року	33
Таблиця 4.2. Перелік програм місцевого розвитку Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року	37

Перелік рисунків

Рисунок 3.1. Фінансові ресурси, необхідні для впровадження Плану заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року, млн грн	16
Рисунок 3.2. Структура фінансових ресурсів, необхідних для впровадження Плану заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року, за джерелами фінансування в розрізі років, %	16
Рисунок 3.3. Структура та обсяг планових видатків на реалізацію проєктів місцевого розвитку за стратегічними цілями	17

1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

План заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року (далі – План заходів) розроблено строком на три роки (на 2024 – 2026 роки), з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України та відповідною регіональною стратегією розвитку та складається із організаційних заходів і проектів місцевого (регіонального) розвитку, місцевих програм розвитку, відповідно до завдань, основою для яких є стратегічні та оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року.

План заходів розроблений на підставі Закону України «Про засади державної регіональної політики» (із змінами), Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених Наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265.

Розробка та ефективна реалізація Плану заходів передбачає налагодження партнерства між населенням, бізнесом організаціями громадянського суспільства Ужгородської міської територіальної громади для забезпечення врахування інтересів та забезпечення суспільної підтримки реалізації заходів та проектів Стратегії.

План заходів розроблено в співпраці Робочої групи по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади (далі – Робоча група) (склад Робочої групи затверджено розпорядженням міського голови №198 від 17.04.2023 р.), експертів проекту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів» (завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Збір проектних ідей до Плану заходів. З метою розробки проекту Плану заходів Ужгородською міською радою було оголошено збір проектних ідей від зацікавлених у розвитку громади сторін, що тривав впродовж липня-вересня 2023 року. На офіційному сайті Ужгородської міської ради було оприлюднено форму подання ідей проектів, обрані та узгоджені членами Робочої групи критерії їх відбору та пріоритизації.

5 вересня 2023 року збір ідей проектів до Плану заходів був завершений. Від представників громади – мешканців та громадських організацій – надійшло 20 заявок – ідей проектів. Водночас на досягнення цілей та виконання завдань, визначених у Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року, до Плану заходів включено чинні місцеві програми розвитку, що впроваджуються, а також передбачено розроблення відповідних місцевих програм розвитку. Структурними підрозділами міської ради до Плану заходів були внесені 40 розвиткових заходів, передбачених в місцевих програмах розвитку.

Відбір ідей проектів до Плану заходів. На засіданні Робочої групи було проведено оцінювання отриманих ідей проектів та заходів, передбачених в місцевих програмах розвитку.

Визначення проектів місцевого розвитку та пріоритизація здійснювались на основі обраних та узгоджених членами Робочої групи критеріїв.

Визначення проектів та пріоритизація здійснювались на основі наступних критеріїв (таблиця 1.1).

Оцінювання ідей проектів здійснювалось членами Робочої групи по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади.

Таблиця 1.1. Критерії відбору ідей проектів до Плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року

Назва критерію	Зміст критерію	Оцінка
----------------	----------------	--------

Відповідність Стратегії	Проект відповідає вказаній оперативній цілі Ужгородської міської територіальної громади, Плану заходів з реалізації регіональної та галузевої стратегії	3
	Проект відповідає вказаній оперативній цілі Ужгородської міської територіальної громади, Плану заходів з реалізації регіональної або галузевої стратегії	2
	Проект відповідає вказаній оперативній цілі Ужгородської міської територіальної громади та має вимірjuвальний вклад до щонайменше одного завдання	1
Соціальний вплив	Проект орієнтований на згуртування мешканців громади, у тому числі інтеграцію окремих категорій населення	3
	Не впливає на згуртування мешканців	0
Екологічний вплив	Обґрунтовано значний позитивний вплив на довкілля (екологічні проекти)	3
	Опосередкований позитивний вплив на довкілля	1
	Не впливає або не покращує екологічну ситуацію в громаді	0
Бюджетний вплив	Обґрунтовано прямий вплив на створення нових робочих місць / вплив на додаткові надходження до місцевого бюджету	3
	Обґрунтовано економію бюджетних коштів	2
	Непрямий вплив на створення / збереження нових робочих місць або економію бюджетних коштів	1
	Не передбачається створення робочих місць та економії бюджетних коштів	0
Економічний вплив	Проект орієнтований на розвиток креативних індустрій та/або туристичної сфери	2
	Проект не має орієнтації на розвиток креативних індустрій та/або туристичної сфери	0
Сталість ідеї проекту	Підтверджено інституційну та фінансову сталість ідеї проекту	2
	Підтверджено інституційну або фінансову сталість ідеї проекту	1
	Не підтверджено ні інституційну, ані фінансову сталість ідеї проекту	0
Готовність до реалізації	Обґрунтована, деталізована та зрозуміло викладена структура витрат та співфінансування / Проект є продовженням успішного проекту чи програми, що реалізувався в попередні роки (наприклад, розроблено ПКД)	3
	Частково обґрунтовано структуру витрат / Наявний попередній розрахунок витрат	1
	Відсутнє обґрунтування витрат, проект на стадії ідеї	0
Адміністративна здійсненність	Проект передбачає часткове залучення органу місцевого самоврядування	2
	Проект належить виключно до сфери повноважень органу місцевого самоврядування	1
Наявні джерела фінансування	Проект повністю фінансується за рахунок коштів із зовнішніх джерел (без участі місцевого бюджету)	4
	Частка фінансування з місцевого бюджету становить до 10% (включно) загальної вартості проекту	3
	Частка фінансування з місцевого бюджету становить від 11% до 49% загальної вартості проекту	2
	Частка фінансування з місцевого бюджету становить 50% і більше загальної вартості проекту	1

Матриця пріоритетності проєктних ідей до Плану заходів

Висока	18 і вище
Середня	10 – 17
Низька	до 9 включно

У фазі розробки Плану заходів, ідеї проєктів та заходи, передбачені в місцевих програмах розвитку, були зібрані в чотири тематичні стратегічні цілі з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення. Ідеї проєктів та заходи, передбачені в місцевих програмах розвитку, були

перевірені на відповідність Державній стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки та Регіональній стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років.

При формуванні переліку проєктів місцевого розвитку до Плану заходів також бралися до уваги плани заходів державних, регіональних, секторальних стратегій.

Для забезпечення публічності та прозорості підготовки Плану заходів проводились консультації з зацікавленими сторонами для узгодження позицій щодо місцевих програм розвитку та проєктів місцевого розвитку, які пропонувались для включення до Плану заходів.

В ході процесу підготовки Плану заходів застосовувалися методологічні підходи і інструменти для стратегічного і операційного планування, що практикуються в країнах ЄС із врахуванням особливостей України. Принципи та інструменти, які застосовувалися для визначення сфер втручання, передбачали:

- партнерство – домовленість про спільні цілі шляхом консультацій та на основі консенсусу з представниками влади, ділових кіл, освітніх установ, організацій громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін;
- участь та спільна зацікавленість – забезпечення широкої соціальної згоди, чіткої громадської підтримки реалізації, зацікавленості діяти в напрямку спільних цілей, взаємної довіри, спільної відповідальності і підзвітності, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку реалізовувати лише власні інтереси;
- сталість – результат застосування усталених принципів і методологічних інструментів, таких як баланс і узгодженість стратегічних і операційних елементів (цілей, заходів, програм);
- інтеграцію – досягнуту завдяки широкій участі усіх зацікавлених сторін та забезпеченню їх потреб на місцевому рівні через розробку спільних заходів;
- інновацію – визначення оптимальних і оригінальних втручань (проєктів) з метою забезпечення найбільш ефективного використання наявних ресурсів;
- узгодженість, ієрархію та взаємопов'язаність – передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

План заходів узгоджено з наявними і передбачуваними джерелами фінансування і можливостями для реалізації проєктів місцевого розвитку та місцевих програм розвитку.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

- коштів бюджету територіальної громади;
- коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів обласного (районного) бюджету;
- коштів, які надходять до бюджетів в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

7 вересня 2023 року за участі представників структурних підрозділів Ужгородської міської ради та представників громадянського суспільства за підтримки експертів проєкту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів» відбулось обговорення проєкту Плану заходів з реалізації на 2024-2026 роки Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року. За результатами проведених обговорень Робочою групою по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади було затверджено 60 проєктів місцевого розвитку, поданих в проєктних заявках та програмах місцевого розвитку (протокол засідання Робочої групи по стратегічному плануванню розвитку Ужгородської міської територіальної громади від 07.09.2023 р. №3). Проєкти місцевого розвитку узагальнені в Плані заходів з реалізації Стратегії.

2. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

План заходів сформований відповідно до **стратегічного бачення** громади:

Ужгородська громада – безпечне та комфортне для проживання місто для реалізації можливостей, проривних технологій та інновацій, передової університетської освіти і науки, креативних індустрій, реалізованого туристичного потенціалу, соціально-відповідального бізнесу.

Громада толерантності до різних ідентичностей, релігійних конфесій, світоглядів.

Екобезпечний, транспортно-логістичний, економічний і фінансово-інвестиційний центр реалізації євроінтеграційних прагнень України

Стратегічне бачення розвитку Ужгородської міської територіальної громади буде досягатись через реалізації чотирьох стратегічних цілей, кожна з яких включає низку оперативних цілей та завдань (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року

Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво	
Оперативні цілі	Завдання
1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.1.1. Сприяти просуванню продукції і послуг суб'єктів господарювання міста на зовнішні ринки та практичній реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС
	1.1.2. Забезпечити сприяння залученню інвестицій, просування інвестиційних можливостей та пропозицій громади
	1.1.3. Сприяти ревіталізації промислових зон
	1.1.4. Створити постійно діючий виставковий центр для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС
1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	1.2.1. Сприяти розбудові мережі інституцій підтримки малого і середнього бізнесу, в т. ч. через формування стартап-платформ, кластерних ініціатив і SMART-спеціалізацій
	1.2.2. Здійснити модернізацію та благоустрій мережі міських ринків і прилеглих територій
	1.2.3. Інтегрувати релокований бізнес в економіку громади
1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	1.3.1. Забезпечити інформаційно-промоційну і ресурсну підтримку інноваційної економічної діяльності промислових підприємств та бізнесу міста
	1.3.2. Активізувати співробітництво з громадами та регіонами ЄС у сфері інновацій та креативних індустрій
1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	1.4.1. Створити інституції розвитку туризму (DMO (організація з управління дестинацією), туристично-інформаційного центру тощо)
	1.4.2. Сприяти розвитку спроможності Ужгорода як туристичної дестинації
	1.4.3. Здійснити промоцію Ужгорода як туристичної дестинації
Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг	
Оперативні цілі	Завдання
2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.1.1. Модернізувати мережу та підвищити якість послуг дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти
	2.1.2. Забезпечити розвиток STEM-освіти в громаді
	2.1.3. Популяризувати та впровадити систему освіти впродовж життя
	2.1.4. Розробити і впровадити спільні програми співпраці шкіл, вищих навчальних закладів та закладів ПТО, спрямовані на професійну орієнтацію школярів міста
	2.1.5. Забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування
2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-	2.2.1. Стимулювати культурно-просвітницьку та духовно-патріотичну роботу, у т. ч. серед дітей і молоді
	2.2.2. Забезпечити розвиток інфраструктури сфери культури та спорту відповідно до сучасних потреб мешканців

духовного та спортивного простору міста	2.2.3. Створити Музей міста Ужгорода з використанням інтерактивних технологій
	2.2.4. Забезпечити підтримку проведення культурних та спортивних масових заходів
	2.2.5. Сприяти інтеграції ВПО в суспільний простір громади
2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	2.3.1. Модернізувати інфраструктуру та матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, підвищити якість надання медичних послуг
	2.3.2. Розробити і реалізувати комплекс заходів, спрямованих на формування здорового способу життя ужгородців та ВПО
	2.3.3. Стимулювати розвиток реабілітаційної медицини, зокрема для ветеранів війни
Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	3.1.1. Забезпечити планувальні та управлінські передумови гармонізації просторово-функціональної організації міського середовища
	3.1.2. Забезпечити благоустрій мікрорайонів, громадських міських просторів і зелених зон
3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.2.1. Здійснити планомірні реконструкцію і капітальний ремонт доріг і тротуарів та дорожньої й інженерної інфраструктури в усіх мікрорайонах міста
	3.2.2. Модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень
	3.2.3. Забезпечити реалізацію заходів з сталої мобільності міста
3.3. Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами	3.3.1. Сформувати Ужгородську агломерацію на засадах гармонізації взаємних інтересів просторового, економічного і соціального розвитку співпрацюючих територіальних громад
Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.1.1. Модернізувати систему водовідведення, каналізування та очисних споруд громади
	4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами
	4.1.3. Розвинути систему роздільного збору сміття
4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.2.1. Провести планомірні інвентаризацію і паспортизацію зелених насаджень і зон на основі результатів картографування і межування їх територій методами ГІС-технологій
	4.2.2. Здійснити планомірні реконструкцію і оновлення зелених насаджень і зон міста
	4.2.3. Забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків)
4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.3.1. Забезпечити захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплень
	4.3.2. Ліквідувати ареали зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин на території міста
	4.3.3. Забезпечити комплексне використання потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату
	4.3.4. Сприяти формуванню комфортного мікроклімату у місті через сталу систему якісного поливу вулиць та збільшення кількості фонтанів у громадських просторах
4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання
	4.4.2. Знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста

План заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року складається з 60 проєктів місцевого розвитку та заходів розвиткового характеру, передбачених у проєктних заявках та місцевих програмах розвитку, на загальну суму 2253,7 млн грн.

Реалізація Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року відбуватиметься через реалізацію комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які будуть здійснюватися відповідно до Плану заходів, інших місцевих програм та рішень міської ради, які прийматимуться для досягнення стратегічних цілей.

Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво

Метою стратегічної цілі 1 є підвищення конкурентоспроможності економіки Ужгородської громади через сприяння розвитку її інноваційної складової, креативних індустрій та туристичного потенціалу. Постановка даної стратегічної цілі зумовлена необхідністю популяризації економічного потенціалу Ужгорода, забезпечення системної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу, стимулювання розвитку креативних індустрій та подальшого позиціонування Ужгорода в Україні та за кордоном як самобутньої туристичної дестинації.

Стратегічна ціль 1 досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

1.1. «Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади»; 1.2. «Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг»; 1.3. «Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій»; 1.4. «Розвиток міста як туристичної дестинації».

Досягнення стратегічної цілі 1 «Інноваційна і креативна економіка та підприємництво» відбуватиметься через реалізацію 1 проєкту, поданих в проєктних заявках та передбачених в 4 програмах місцевого розвитку, на загальну суму 14,780 млн грн.

Таблиця 2.2. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	Програма розвитку туризму та формування позитивного інвестиційного іміджу м. Ужгород на 2023-2025 роки: - Підготовка та реалізація інвестиційних проєктів та проєктів Міжнародної технічної допомоги (МТД), що мають істотний вплив на соціально-економічне становище міста; організація заходів для розробки концепцій, стратегії розвитку креативних індустрій, ремісничого виробництва та туризму у м. Ужгороді.	2024-2025	150
	- Забезпечення ефективності системи управління процесами розвитку туризму та іноземного інвестування на місцевому рівні; популяризація, промоція міста Ужгород в Україні та на міжнародному рівні; формування позитивного туристичного іміджу та підвищення інвестиційної привабливості міста Ужгород; проведення та участь у заходах з популяризації туристичного, інвестиційно-економічного потенціалу міста Ужгород; підготовка та реалізація інвестиційних проєктів та проєктів Міжнародної технічної допомоги (МТД), що мають істотний вплив на соціально-економічне становище міста	2024-2025	3980
	КРЕАТИВНИЙ УЖГОРОД: розбудова креативної економіки міста з експортним потенціалом	2025-2026	3400
1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку	Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу на 2023-2024 - Організація та проведення міських конкурсів: «Кращий підприємець», бізнес-планів та стартапів серед студентів м. Ужгорода, тощо	2024-2025	110

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
підприємництва та сфери послуг	- Визначення переліку суб'єктів господарювання, які мають намір щодо переміщення виробничої діяльності з територій, де ведуться бойові дії; визначення переліку вільних виробничих площ та земельних ділянок, які можуть бути використані переміщеними суб'єктами господарювання для організації та ведення бізнесу, створення єдиної бази даних; проведення постійного моніторингу стану переміщення підприємств; надання інформаційної та організаційної допомоги щодо можливостей розміщення та проживання працівників переміщених підприємств; організація та участь у заходах з питань релокації бізнесу; підготовка тиражування та виготовлення (оновлення) рекламно-інформаційної, презентаційної продукції, зокрема каталогу релокованих підприємствта продукції (послуг), що ними виробляється (надається); співпраця та співфінансування з громадськими благодійними організаціями з питань надання допомоги внутрішньо переміщеним особам.	2024-2025	350
1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу на 2023-2024 - Промоційна підтримка місцевого виробника (створення, придбання, виготовлення і друк промоційних матеріалів). Популяризація підприємницької діяльності у засобах масової інформації, зокрема шляхом публікації інформації про передовий досвід суб'єктів господарювання міста та України.	2024-2025	90
	Програма розвитку транскордонного співробітництва та підтримки імплементації проєктів міжнародної технічної допомоги в м. Ужгород на 2023-2027 роки - Організація і проведення конференцій, форумів, семінарів, круглих столів та тренінгів з питань розвитку транскордонного співробітництва в місті; підготовка та подання заявок на конкурси проєктів в галузі транскордонного співробітництва з фінансуванням за рахунок джерел міжнародної технічної допомоги; організація участі міжнародних офіційних делегацій різного рівня міст побратимів (партнерів) м. Ужгорода, закордонних гостей у міських фестивалях та інших спортивних і культурно-масових заходах; співфінансування заходів в рамках проєктів міжнародної технічної допомоги.	2024-2026	4910
1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	Програма розвитку туризму та формування позитивного інвестиційного іміджу м.Ужгород на 2023-2025 роки: - Популяризація, промоція міста Ужгород в Україні та на міжнародному рівні	2024-2025	1000
	Програма обліку об'єктів культурної спадщини м. Ужгород на 2022-2024 роки - Здійснення заходів із виявлення об'єктів культурної спадщини міста з метою подальшого занесення до переліку об'єктів культурної спадщини; виготовлення облікової документації на об'єкти культурної спадщини, визначення найбільш цінних пам'яток культурної спадщини для подальшого залучення їх до національних, міжнародних туристичних маршрутів.	2024	600
	Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу на 2023-2024 - Організація та проведення фестивалів-ярмарків.	2024-2025	190

Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг

Метою стратегічної цілі 2 є сприяння розвитку людського потенціалу, зростання освітнього, культурного та духовного рівня мешканців громади, підвищення рівня їхнього

здоров'я через забезпечення надання високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя.

Стратегічна ціль 2 досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

2.1. «Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру»; 2.2. «Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста»; 2.3. «Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя».

Досягнення стратегічної цілі 2 «Високі якості людського капіталу і соціальних послуг» відбуватиметься через реалізацію 22 проєктів, поданих в проєктних заявках та 8 програмах місцевого розвитку, на загальну суму 867,729 млн грн.

Таблиця 2.3. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади	2024-2026	160999
	- Будівництво закладу дошкільної освіти загальною місткістю 250 місць по вул. Загорській, 51	2024-2026	460000
	- Будівництво закладу загальної середньої освіти загальною місткістю 1000 місць по вул. Загорській, 51	2024-2026	28000
	- Капітальний ремонт будівлі Ужгородського мистецького ліцею "Перспектива" по вул. Підгірна, 43	2024-2026	28000
	- Капітальний ремонт будівлі Ужгородського академічного ліцею № 5 по Київській набережній, 16	2024-2026	14000
	- Реконструкція будівлі Ужгородського ліцею "Імідж" за адресою вул. Марії Заньковецької, 66	2024-2026	300
	«Освіта Ужгорода в інтересах сталого розвитку»	2024-2026	1000
	Програма розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя Ужгородської міської територіальної громади на 2023-2025 роки	2024-2025	1500
	- Поліпшення матеріально-технічної бази кабінетів української мови та літератури закладів освіти	2024-2026	2100
	Створення STEM- центру в Ужгороді	2024-2025	16000
	Центр підготовки до вступу в ЄС	2024	30
	Програма сприятливих умов розвитку молодих лідерів та підтримки громадської організації «Українська академія лідерства» у м. Ужгород на 2023-2025 роки	2024-2025	300
- Створення умов для ефективного функціонування Ужгородського осередку Української академії лідерства	2024-2026	1400	
Програма «Молодь міста Ужгород»	2024-2025	1600	
- Налагодження міжрегіональних та міжнародних зв'язків, підтримка та стимулювання обдарованої молоді; підтримка молоді професійно-технічних та вищих навчальних закладів, мистецьких шкіл, заохочення молоді міста до робіт в науковій сфері, мистецтві, реалізації молодіжної політики, волонтерській діяльності, реалізації соціальних проєктів тощо	2024	30	
«Літній університет»	2024-2026	300	
Створення молодіжного хабу у місті Ужгород	2024-2026	1400	
2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	Програма розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя Ужгородської міської територіальної громади на 2023-2025 роки	2024-2025	1600
- Створення та поповнення інформаційно-культурної бази українською мовою, формування національного простору у закладах освіти і культури; поповнення бібліотечних фондів КЗ «Ужгородська публічна бібліотека» кращими творами національної та світової художньої літератури, довідковими, науково-популярними виданнями з різних галузей знань, виданих українською мовою. Підтримка книговидавничої	2024-2025	1600	

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
	справи українською мовою. Збереження культурної спадщини як основи національної культури та розширення доступу до неї громадян (створення та реалізація мистецьких проєктів).		
	Програма «Молодь міста Ужгород» - Проведення заходів спрямованих на виховання у молоді толерантності до національно-культурного різноманіття, шанобливого ставлення до національних меншин; відродження національно-патріотичного виховання, утвердження громадянської свідомості і активної позиції молоді.	2024	1900
	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Реалізація проєкту капітальний ремонт будівлі по вул.Мукачівська,23 під розміщення науково-освітнього простору «Музей науки в м. Ужгород»	2024-2026	47588
	Програма утримання та використання захисних споруд, забезпечення техногенної та пожежної безпеки в установах/закладах, підпорядкованих управлінню у справах культури, молоді та спорту на 2023-2025 роки - Забезпечення протипожежних заходів в закладах культури та спорту міста.	2024-2025	126
	Програма відзначення в місті Ужгород державних та місцевих свят, історичних подій, знаменних і пам'ятних дат та інших заходів - Реалізація державної політики у сфері культури і мистецтва, складовою якої є: створення сприятливих умов для розвитку культурних і творчих ініціатив з врахуванням місцевих особливостей, розв'язання проблем національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб населення; сприяння становленню талановитої мистецької молоді; підтримка професійної та аматорської творчої діяльності, а також збереження національної культурної спадщини, розвиток та підтримка фестивального руху; стимулювання творчої праці, видатних діячів культури і мистецтва; організація змістовного дозвілля мешканців міста; організація виставок, концертів, пленерів тощо; створення умов для формування туристично-екскурсійних маршрутів.	2024-2026	15000
	Програма розвитку фізичної культури та спорту в м. Ужгород	2024	12280
	- Розвиток фізичної культури та спорту в м. Ужгород, забезпечення участі команд у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, навчально-тренувальних зборах, організація та проведення першостей, чемпіонатів та кубків міста з різних видів спорту, спортивних свят, створення умов для роботи спортивних секцій; підтримка ветеранського руху, тощо.		
2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	Концепція реформування медичної мережі м. Ужгорода.	2024-2026	3000
	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Реалізація проєкту «Реконструкція громадського будинку стадіону «Автомобіліст» під спортивно-оздоровчий комплекс для потреб ВПО по вул. Капушанській, 116 в м. Ужгород»	2024-2025	61887
	Програма медичної реабілітації осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях щодо забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України на 2023-2025 роки - Сприяння скорішому одужанню осіб, відновлення усіх функцій організму після отриманих поранень (травм) та скорішому поверненню їх до повноцінного мирного життя.	2024-2025	10720

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
	Створення умов з надання послуг з реабілітаційно-відновного лікування опорно-рухового апарату та послуг з психологічної реабілітації особам, які отримали поранення (травму) у ліцензованих закладах санаторно-курортного типу		

Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади

Метою стратегічної цілі 3 є забезпечення формування комфортного середовища проживання, пересування громадою, а також забезпечення просторового, економічного і соціального розвитку Ужгородської громади через налагодження міжмуніципальної взаємодії з сусідніми громадами. Досягнення даної цілі передбачає благоустрій території міста, оновлення містобудівної документації, покращення дорожньо-транспортної інфраструктури, активізацію міжмуніципального співробітництва.

Стратегічна ціль 3 досягається через реалізацію наступних оперативних цілей:

3.1. «Формування гармонійного і комфортного середовища проживання»; 3.2. «Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури»; 3.3. «Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами».

Досягнення стратегічної цілі 3 «Комфортний і безпечний простір громади» відбуватиметься через реалізацію 12 проєктів, поданих в проєктних заявках та 4 програмах місцевого розвитку, на загальну суму 816,669 млн грн.

Таблиця 2.4. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 3. Комфортний і безпечний простір громади

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	Програма комплексного забезпечення містобудівною документацією міста Ужгород на 2023-2025 роки - Оптимальне і раціональне використання земельних ресурсів; внесення змін у містобудівну документацію; розробка детальних планів території.	2024-2025	1300
	Комплексна програма відновлення історичного центру м. Ужгород на 2024-2026 роки - Капітальний ремонт мереж та 4 об'єктів благоустрою історичної частини міста	2024-2026	40000
	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки - Капітальний ремонт 12 внутрішньо-квартальних територій - Капітальний ремонт 10 дитячих/спортивних майданчиків - Капітальний ремонт зелених насаджень в межах вулиць міста	2024-2026	30000
		2024-2026	11100
		2024-2026	4500
	- Поточний ремонт об'єктів міського благоустрою (сквери, набережні...) (1590 м ² /рік)	2024-2026	11980
	Програма розвитку житлового фонду соціального призначення та житлових об'єктів, які використовуються для забезпечення діяльності дитячих будинків сімейного типу у місті Ужгород на 2024 – 2026 роки - Облаштування прибудинкових територій (2160 м ²), які використовуються для діяльності дитячих будинків сімейного типу	2024-2026	150
3.2. Розвиток і модернізація	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки		

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
дорожньо-транспортної інфраструктури	- Капітальний ремонт міських шляхів. Капітальний ремонт мостів (19400 м ² /рік)	2024-2026	279537
	- Влаштування/капітальний ремонт велосипедних доріжок, зупинок громадського транспорту, тротуарів	2024-2026	66136
	- Забезпечити проведення поточного ремонту об'єктів транспортної інфраструктури (заміна дорожніх знаків, світлофорних об'єктів, нанесення горизонтальної розмітки)	2024-2026	21095
	Субпроєкт «Створення системи електричного транспорту у місті Ужгород» проєкту «Міський громадський транспорт України II», який фінансується Європейським інвестиційним банком (ЄІБ)	2024	188510
	Будівництво автотранспортної бази для КП «Ужгородський муніципальний транспорт» Ужгородської міської ради по вул. Загорській, б/н в м. Ужгород	2024	162361
3.3. Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами			

Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності

Метою стратегічної цілі 4 є збереження чистого довкілля, підвищення рівнів екологічної безпеки та енергоефективності Ужгородської громади. Дана стратегічна ціль досягатиметься через забезпечення ефективного управління відходами, забезпечення ефективного управління зеленим господарством, екологічної безпеки міста та впровадження системи енергоменеджменту.

Стратегічна ціль 4 досягається через реалізацію таких оперативних цілей:

4.1. «Забезпечення ефективного управління відходами»; 4.2. «Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством»; 4.3. «Підвищення рівня екологічної безпеки міста та посилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату»; 4.4. «Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади».

Досягнення стратегічної цілі 4 «Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності» відбуватиметься через реалізацію 16 проєктів, поданих в проєктних заявках та 3 програмах місцевого розвитку, на загальну суму 554,522 млн грн.

Таблиця 2.5. Перелік проєктів та програм місцевого розвитку, включених до Плану заходів за стратегічною ціллю 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Реалізації проєкту «Будівництво нової лінії каналізаційних очисних споруд потужністю 50 тис. м ³ /добу із залученням інвестицій»	2024-2026	453161
	Програма розвитку та удосконалення цивільного захисту у м. Ужгород на 2020-2024 роки		

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт / програма місцевого розвитку	Назва проєкту / програми місцевого розвитку	Період реалізації, роки	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн
	- Капітальний ремонт 6 захисних споруд, що перебувають у комунальній власності міста	2024	1281
	Запровадження системи селективного збору харчових і «зелених» відходів з вивозом їх на облаштовану компостувальну станцію міста	2024-2026	12000
	Розробка і впровадження у школах міста освітньо-виховної програми «Азбука поводження з ТПВ»	2024-2026	1200
4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки		
	- Проведення робіт з інвентаризації території міста	2024-2026	1000
	Розробка і впровадження проєкту міського ландшафтного парку «Перемога»(Кірпічка) зі створенням системи стоку дощової води в штучне озеро з дахів багатопверхових будинків	2024-2025	5000
	Облаштування і благоустрою міського ландшафтного парку «Перемога» (за попередньо розробленою ПКД)	2025-2026	11000
4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	Розробка і впровадження карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплення міста Ужгород	2024-2026	1500
	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки		
	- Ліквідація ареалів зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин в зонах відпочинку прибережної смуги	2024-2026	1997
	Розробка і реалізація Плану заходів з адаптації міста до змін клімату на період до 2027 року	2024-2026	6000
4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	Підвищити енергонезалежність будівель комунальних закладів дошкільної освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС	2024-2026	12000
	Підвищити енергонезалежність будівель комунальних закладів загальної середньої освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС	2024-2026	12000
	Підвищення енергонезалежності будівель комунальних медичних закладів міста через встановлення дахових гібридних СЕС	2024-2026	5000
	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади		
	- Оновлення та модернізація державних або комунальних закладів охорони здоров'я, в т. ч. підвищення енергоефективності та забезпечення доступу до альтернативних джерел енергії. Реалізація проєкту «Капітальний ремонт фасаду із утепленням будівлі КНП «Центральна міська клінічна лікарня» по вул.Грибоедова,20 в м. Ужгород»	2024-2025	21484
	Розробка і впровадження комплексної системи моніторингу довкілля і управління екологічними ризиками та енергоменеджменту у міській громаді	2024-2026	9000
	Проведення Днів Енергії як традиційного щорічного масового міського заходу і складової євроінтеграційних процесів в Україні	2024-2026	900

Завдання, виконання яких скеровано на реалізацію оперативних та стратегічних цілей Стратегії, за якими в даному Плані заходів не включено/не передбачено ідей проєктів та заходів місцевих програм розвитку, будуть передбачені і виконуватимуться в наступному плановому періоді (в 2027-2030 роках).

3. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Впровадження Плану заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року передбачає загальну потребу фінансового ресурсу обсягом 2253,7 млн грн.

Планування потреби фінансового ресурсу на 2024-2026 роки для впровадження Плану заходів є нерівномірним (рис. 3.1). Найбільші обсяги необхідних ресурсів припадають на 2024-2025 роки і характеризуються спадною тенденцією з року в рік. Такий розподіл коштів для реалізації запланованих заходів зумовлений нагальністю вирішення питань соціальної сфери (зокрема потребою в ремонтах і модернізації закладів освіти, з огляду на збільшення кількості населення громади після початку війни), а також завдань, пов'язаних скерованих на покращення екологічної ситуації в Ужгородській міській територіальній громаді.

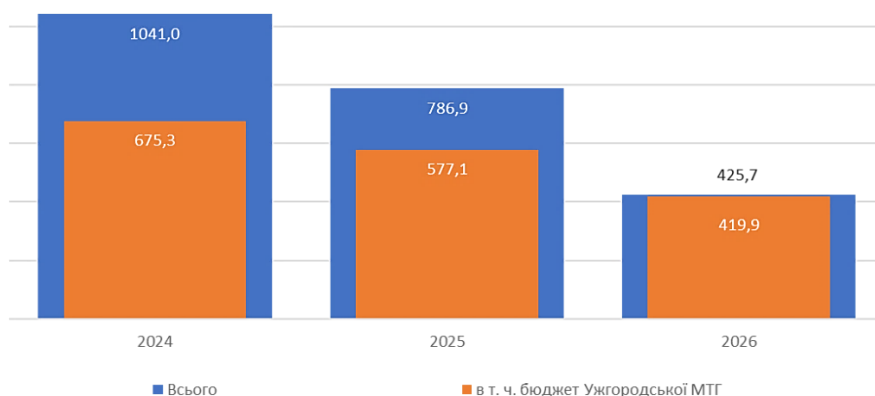

Рисунок 3.1. Фінансові ресурси, необхідні для впровадження Плану заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року, млн грн

Для реалізації проєктів місцевого розвитку Ужгородська міська територіальна громада має намір залучити кошти обласного бюджету, донорські та грантові кошти. Водночас основним джерелом фінансування проєктів місцевого розвитку та заходів місцевих програм розвитку відбуватиметься за рахунок коштів бюджету Ужгородської міської територіальної громади.

Загалом частка фінансової участі Ужгородської МТГ у загальному обсязі необхідних для фінансування проєктів місцевого розвитку та заходів місцевих програм розвитку фінансових ресурсах становить майже три чверті. Основне навантаження на місцевий бюджет громади щодо фінансування проєктів місцевого розвитку для реалізації стратегічних цілей обумовлено тим, що міська рада усвідомлює ризики можливості залучення коштів з державного та обласного бюджетів у 2024-2026 роках, пов'язані з можливістю затягування війни. Розподіл фінансових ресурсів за джерелами фінансування наведено на рисунку 3.2.

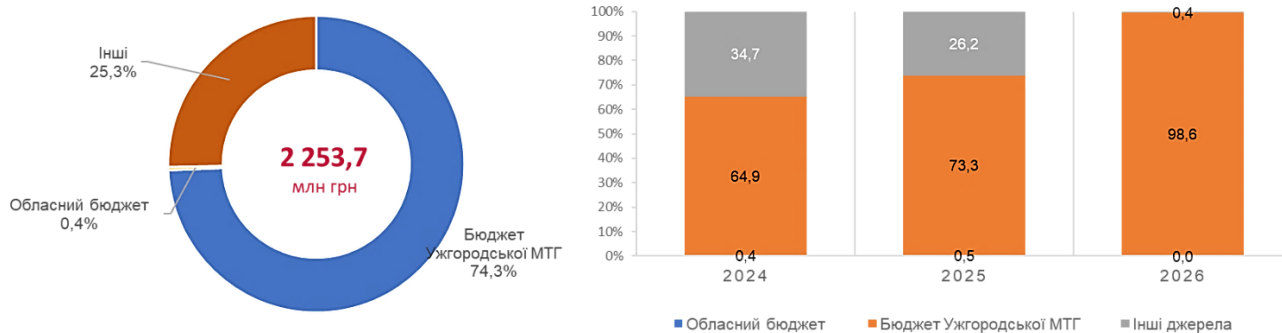

Рисунок 3.2. Структура фінансових ресурсів, необхідних для впровадження Плану заходів на 2024 – 2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року, за джерелами фінансування в розрізі років, %

В розрізі стратегічних цілей найменше фінансових ресурсів заплановано на стратегічну ціль 1 «Інноваційна і креативна економіка та підприємництво». На неї передбачено лише 14,8 млн грн, або лише 0,7% загального обсягу фінансових ресурсів, необхідних для виконання усіх внесених до Плану заходів проєктів (рис. 3.3). Найбільше фінансових ресурсів необхідно для реалізації стратегічної цілі 2 «Високі якості людського капіталу і соціальних послуг» та стратегічної цілі 3 «Комфортний і безпечний простір громади». Для досягнення цих цілей потрібно 867,7 млн грн та 816,7 млн грн відповідно, або 38,5% та 36,2% загального обсягу фінансових ресурсів, необхідних для виконання усіх передбачених Планом заходів проєктів, відповідно.

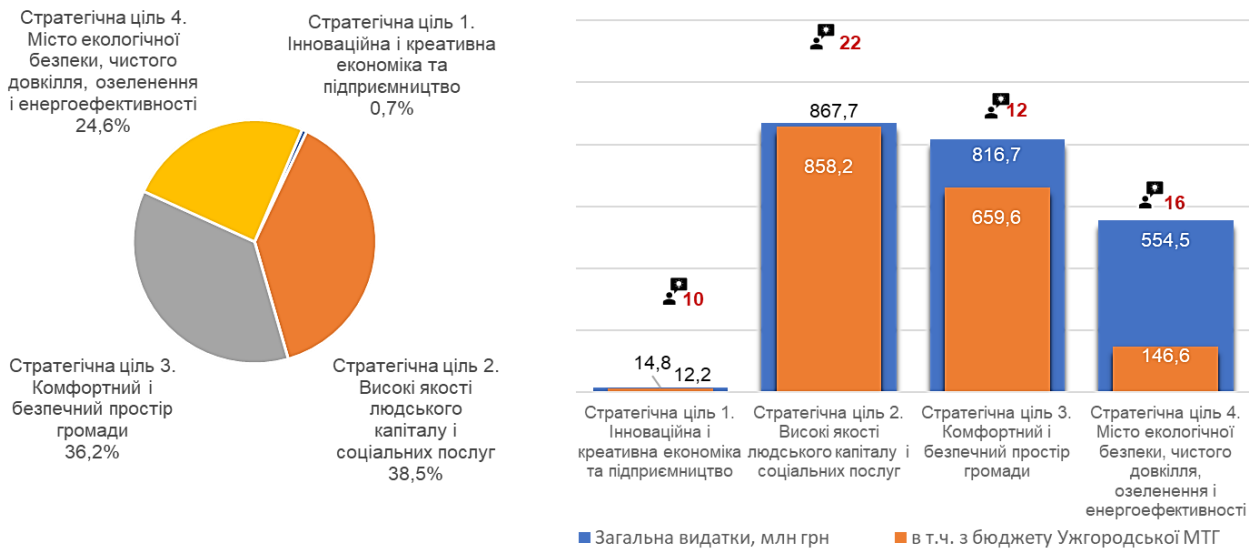

Рисунок 3.3. Структура та обсяг планових витратків на реалізацію проєктів місцевого розвитку за стратегічними цілями

Така значна потреба фінансових ресурсів для досягнення стратегічної цілі 2 «Високі якості людського капіталу і соціальних послуг» обумовлена потребою в коштах для реалізації проєктів за оперативною ціллю 2.1 «Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру». На її досягнення необхідно понад 713,6 млн грн, або майже третину (31,7%) загального обсягу фінансового ресурсу для виконання усіх передбачених Планом заходів проєктів. Таке домінування фінансової потреби за однією з оперативних цілей Стратегії обумовлено розгалуженою мережею закладів освіти, у складі якої є заклади, які потребують капітальних ремонтів та модернізації. Також для досягнення стратегічної цілі 2 передбачено реалізацію проєктів, які забезпечать розвиток STEM-освіти в громаді, сприятимуть впровадженню системи освіти впродовж життя, забезпечуватимуть підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування.

Вагома частка в загальному обсязі фінансування стратегічної цілі 3 «Комфортний і безпечний простір громади», пов'язана з проєктами та заходами, скерованими на розвиток і модернізацію дорожньо-транспортної інфраструктури. Зокрема в Ужгородській МТГ заплановано оновлення громадського транспорту через закупівлю електробусів та будівництво транспортної бази із зарядними станціями для них. Реалізація таких проєктів матиме позитивний вплив і на довкілля громади.

Майже кожна четверта гривня передбаченого загального обсягу фінансування Плану заходів скеровуватиметься на реалізацію проєктів стратегічної цілі 4 «Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності». Зокрема це пов'язано із реалізацією проєкту, який передбачає будівництво нової лінії каналізаційних очисних споруд потужністю 50 тис. м³/добу (проєкт реалізуватиметься із залученням зовнішніх для громади інвестицій). Також важливими в межах даної цілі є проєкти, скеровані на досягнення оперативної цілі 4.4 «Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади». Вони передбачають підвищення енергонезалежності комунальних закладів освіти та охорони здоров'я шляхом встановлення дахових гібридних СЕС, а також розробку і впровадження комплексної системи моніторингу довкілля і управління екологічними ризиками та енергоменеджменту в Ужгородській міській територіальній громаді.

У таблиці 3.1 наведено розподіл обсягу планових видатків на реалізацію проєктів місцевого розвитку за оперативними цілями в розрізі років реалізації Плану заходів.

Фінансове забезпечення реалізації Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року в розрізі проєктів та програм місцевого розвитку наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.1. Обсяг планових видатків на реалізацію проєктів місцевого розвитку за оперативними цілями, тис. грн

Стратегічна і оперативна ціль		2024-2027	2024	2025	2026
Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво					
1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	Всього	7530	2065	3765	1700
	в т. ч. з МБ	4930	2065	2465	400
1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	Всього	460	225	235	0
	в т. ч. з МБ	460	225	235	0
1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	Всього	5000	1630	1710	1660
	в т. ч. з МБ	5000	1630	1710	1660
1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	Всього	1790	1190	600	0
	в т. ч. з МБ	1790	1190	600	0
Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг					
2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	Всього	713629	181730	301499	230400
	в т. ч. з МБ	704629	177230	297199	230200
2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	Всього	78493	42733	29760	6000
	в т. ч. з МБ	77993	42533	29460	6000
2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	Всього	75607	37303	37303	1000
	в т. ч. з МБ	75607	37303	37303	1000
Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади					
3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	Всього	99030	63300	24818	10913
	в т. ч. з МБ	99030	63300	24818	10913
3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	Всього	717639	456061	121269	140309
	в т. ч. з МБ	560547	298969	121269	140309
3.3. Активізація міжмуніципальних взаємодій з сусідніми громадами	Всього				
	в т. ч. з МБ				
Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності					
4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	Всього	467642	230261	231981	5400
	в т. ч. з МБ	59725	26303	28022	5400
4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	Всього	17000	3000	8000	6000
	в т. ч. з МБ	17000	3000	8000	6000
4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	Всього	9497	1475	1961	6060
	в т. ч. з МБ	9497	1475	1961	6060
4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	Всього	60384	20042	24042	16300
	в т. ч. з МБ	60384	20042	24042	16300

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Назва програми місцевого розвитку/ Назва проекту місцевого розвитку	Орієнтовна потреба на період реалізації плану заходів на 2024-2026 роки											
		ВСЬОГО	в тому числі за джерелами фінансування:										
			кошти бюджету територіальної громади			кошти державного бюджету			інші джерела				
			разом	в тому числі за роками			разом	в тому числі за роками			разом	в тому числі за роками	
2024	2025	2026		2024	2025	2026		2024	2025	2026			
	які отримали поранення (травму) у ліцензованих закладах санаторно-курортного типу												
<i>Проекти місцевого розвитку**</i>													
27	«Освіта Ужгорода в інтересах сталого розвитку»	300	300	100	100	100							
28	Створення STEM- центру в Ужгороді	1500	1500	500	500	500							
29	Центр підготовки до вступу в ЄС	2100	1100	500	300	300				1000	500	300	200
30	«Літній університет»	300	300	100	100	100							
31	Створення молодіжного хабу у місті Ужгород	1400	1400	1000	200	200							
32	Концепція реформування медичної мережі м. Ужгорода	3000	3000	1000	1000	1000							
	За стратегічною ціллю 2	867730	858230	257067	363962	237400				9500	4700	4600	200
Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади													
<i>Програми місцевого розвитку*</i>													
33	Програма комплексного забезпечення містобудівною документацією міста Ужгород на 2023-2025 роки - Оптимальне і раціональне використання земельних ресурсів; внесення змін у містобудівну документацію; розробка детальних планів території.	1300	1300	600	700								
34	Комплексна програма відновлення історичного центру м. Ужгород на 2024-2026 роки - Капітальний ремонт мереж та 4 об'єктів благоустрою історичної частини міста	40000	40000	40000									
35	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки - Капітальний ремонт 12 внутрішньо-квартальних територій	30000	30000	15000	15000								
36	- Капітальний ремонт 10 дитячих/спортивних майданчиків	11100	11100	3000	3600	4600							
37	- Капітальний ремонт зелених насаджень в межах вулиць міста	4500	4500	1200	1500	1800							

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Назва програми місцевого розвитку/ Назва проекту місцевого розвитку	Орієнтовна потреба на період реалізації плану заходів на 2024-2026 роки											
		ВСЬОГО	в тому числі за джерелами фінансування:										
			кошти бюджету територіальної громади			кошти державного бюджету			інші джерела				
			разом	в тому числі за роками			разом	в тому числі за роками			разом	в тому числі за роками	
2024	2025	2026		2024	2025	2026		2024	2025	2026			
	ремонт фасаду із утепленням будівлі КНП «Центральна міська клінічна лікарня» по вул.Грибоєдова,20 в м. Ужгород»												
<i>Проекти місцевого розвитку**</i>													
50	Запровадження системи селективного збору харчових і «зелених» відходів з вивозом їх на облаштовану компостувальну станцію міста	12000	12000	2000	5000	5000							
51	Розробка і впровадження у школах міста освітньо-виховної програми «Азбука поводження з ТПВ»	1200	1200	400	400	400							
52	Розробка і впровадження проекту міського ландшафтного парку «Перемога»(Кірпічка) зі створенням системи стоку дощової води в штучне озеро з дахів багатоповерхових будинків	5000	5000	2000	3000								
53	Облаштування і благоустрій міського ландшафтного парку «Перемога» (за попередньо розробленою ПКД)	11000	11000		5000	6000							
54	Розробка і впровадження карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплення міста Ужгород	1500	1500	400	500	600							
55	Розробка і реалізація Плану заходів з адаптації міста до змін клімату на період до 2027 року	6000	6000	500	700	4800							
56	Підвищити енергонезалежність будівель комунальних закладів дошкільної освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС	12000	12000	3000	4000	5000							
57	Підвищити енергонезалежність будівель комунальних закладів загальної середньої освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС	12000	12000	3000	4000	5000							
58	Підвищення енергонезалежності будівель комунальних медичних	5000	5000	1000	2000	2000							

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Назва програми місцевого розвитку/ Назва проекту місцевого розвитку	Орієнтовна потреба на період реалізації плану заходів на 2024-2026 роки												
		ВСЬОГО	в тому числі за джерелами фінансування:											
			кошти бюджету територіальної громади			кошти державного бюджету			інші джерела					
			разом	в тому числі за роками			разом	в тому числі за роками			разом	в тому числі за роками		
2024	2025	2026		2024	2025	2026		2024	2025	2026				
	закладів міста через встановлення дахових гібридних СЕС													
59	Розробка і впровадження комплексної системи моніторингу довкілля і управління екологічними ризиками та енергоменеджементу у міській громаді	9000	9000	2000	3000	4000								
60	Проведення Днів Енергії як традиційного щорічного масового міського заходу і складової євроінтеграційних процесів в Україні	900	900	300	300	300								
	За стратегічною ціллю 4	554523	146606	50820	62025	33761					407917	203958	203959	
	ПО ПЛАНУ ЗАХОДІВ ЗАГАЛОМ	2253701	1676592	675266	577084	424242					577109	365750	209859	1500

* для місцевих програм розвитку, розробка яких запланована, зазначається «проект»

** для проектів місцевого розвитку, які реалізуються, зазначається «реалізація триває»

4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Для відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань проводиться моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів. Моніторинг є сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан реалізації Стратегії та Плану заходів.

Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність внесення змін (актуалізації) Стратегії та Плану заходів.

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених показників (індикаторів) результативності впровадження кожного проєкту місцевого розвитку.

Система показників (індикаторів) для моніторингу реалізації Плану заходів подана у Таблицях 4.1-4.2.

Звіт про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 13 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Звіти про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії готує Робоча група з управління реалізацією Стратегії та моніторингу (далі – Робоча група з моніторингу) (детальніше див. розділ «Моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів» Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року), узагальнення та формування їх тексту здійснює управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному веб-сайті міської ради.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів проводиться після завершення строку їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації щодо досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому управлінських рішень та здійснення необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить:

- результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;
- досягнення запланованих цілей;
- задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- наявних незапланованих змін та впливів;
- діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих);
- ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- стійкості результатів Стратегії тощо.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів готує Робоча група з моніторингу, узагальнення та формування їх тексту здійснює управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради. Заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів оприлюднюються на офіційному веб-сайті міської ради та/або у місцевих засобах масової інформації.

Таблиця 4.1. Перелік проєктів місцевого розвитку Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	Завдання Стратегії	Назва проєкту місцевого розвитку*	Період реалізації проєкту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
1	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	1.1.1. Сприяти просуванню продукції і послуг суб'єктів господарювання міста на зовнішні ринки та практичній реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС	КРЕАТИВНИЙ УЖГОРОД: розбудова креативної економіки міста з експортним потенціалом	2025-2026	Ужгородська міська рада, Громадська організація «Асоціація проєктних менеджерів «Ядро»	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність концепції та моделі діяльності арт-простору «Совине Гніздо»; - Кількість локальних брендів МСП креативної індустрії представлено у арт-просторі «Совине Гніздо», одиниць.
2	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	2.1.1. Модернізувати мережу та підвищити якість послуг дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти	«Освіта Ужгорода в інтересах сталого розвитку»	2024-2026	Управління освіти Ужгородської міської ради, заклади освіти.	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість впроваджених освітніх програм з екології, основ економіки та фінансової грамотності, одиниць. - Кількість проведених тренінгів і майстер-класів скерованих на формування в дітей та молоді розуміння засад сталого розвитку та дбайливого ставлення до довкілля, одиниць. - Кількість учасників тренінгів і майстер-класів скерованих на формування в дітей та молоді розуміння засад сталого розвитку та дбайливого ставлення до довкілля, осіб.
3		2.1.2. Забезпечити розвиток STEM-освіти в громаді	Створення STEM- центру в Ужгороді	2024-2026	Управління освіти Ужгородської міської ради, заклади освіти	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність STEM-центру. - Кількість розроблених навчальних програм для STEM-центру, одиниць.
4		2.1.3. Популяризувати та впровадити систему освіти впродовж життя	Центр підготовки до вступу в ЄС	2024-2026	Управління освіти Ужгородської міської ради, Ужгородський національний університет	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність Центру підготовки до вступу в ЄС. - Кількість осіб, які пройшли навчання, осіб.
5		2.1.5. Забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування	«Літній університет»	2024-2026	Управління освіти Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність «Літнього університету» (літнього табору) для обдарованої учнівської молоді. - Кількість проведених заходів у «Літньому університеті», одиниць.

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого розвитку*	Період реалізації проекту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
						- Кількість обдарованої учнівської молоді, яка взяла участь в заходах «Літнього університету», осіб.
6			Створення молодіжного хабу у місті Ужгород	2024-2026	Управління освіти Ужгородської міської ради; ГО «Простір молоді»	- Наявність облаштованого молодіжного хабу для молоді. - Кількість учасників, залучених до участі у заходах молодіжного хабу, осіб у рік. - Кількість проведених освітніх та культурних заходів, заходів на рік.
7	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	2.3.1. Модернізувати інфраструктуру та матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, підвищити якість надання медичних послуг	Концепція реформування медичної мережі м. Ужгорода.	2024-2026	Управління охорони здоров'я та цивільного захисту населення	- Наявність концепції реформування медичної мережі м. Ужгорода. - Наявність кластерної лікарні – багатопрофільного закладу охорони здоров'я.
8	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	3.2.2. Модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень	Субпроект «Створення системи електричного транспорту у місті Ужгород» проекту «Міський громадський транспорт України II», який фінансується Європейським інвестиційним банком (ЄІБ)	2024	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Кількість придбаних автобусів та станцій живлення, одиниць.
9			Будівництво автотранспортної бази для КП "Ужгородський муніципальний транспорт" Ужгородської міської ради по вул. Загорській, б/н в м. Ужгород	2024	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Наявність автотранспортної бази для муніципального електротранспорту.
10	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами	Запровадження системи селективного збору харчових і «зелених» відходів з вивозом їх на облаштовану компостувальну станцію міста	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»	- Кількість контейнерів в мікрорайонах міста для збору харчових і «зелених» відходів, одиниць. - Частка відсортованих харчових і «зелених» відходів від їх оціночної загальної маси, %.
11			Розробка і впровадження у школах міста освітньо-	2024-2026	Департамент міської інфраструктури	- Відсоток населення міста, яке сортує ТПВ, %.

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого розвитку*	Період реалізації проекту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
			виховної програми «Азбука поведження з ТПВ»		Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»	
12	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством	4.2.3. Забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків)	Розробка і впровадження проекту міського ландшафтного парку «Перемога»(Кірпічка) зі створенням системи стоку дощової води в штучне озеро з дахів багатоповерхових будинків	2024-2025	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»	- Площа облаштованого міського ландшафтного парку, га. - Щоденна кількість відвідувачів міського ландшафтного парку, осіб.
13			Облаштування і благоустрій міського ландшафтного парку «Перемога» (за попередньо розробленою ПКД)	2025-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»	- Площа облаштованого міського ландшафтного парку, га.
14	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	4.3.1. Забезпечити захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплень	Розробка і впровадження карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплення міста Ужгород	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»	- Наявність карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплень міста. - Кількість попереджень та запобігань ризикам і загрозам упродовж року, одиниць.
15			4.3.3. Забезпечити комплексне використання потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату	Розробка і реалізація Плану заходів з адаптації міста до змін клімату на період до 2027 року	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс», УжНУ (Центр сталого розвитку)
16	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання	Підвищення енергонезалежності будівель комунальних закладів дошкільної освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. год. - Обсяг виробленої за рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год.

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого розвитку*	Період реалізації проекту місцевого розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
17			Підвищення енергонезалежності будівель комунальних закладів загальної середньої освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. год. - Обсяг виробленої за рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год.
18			Підвищення енергонезалежності будівель комунальних медичних закладів міста через встановлення дахових гібридних СЕС	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. год. - Обсяг виробленої за рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год.
19			4.4.2. Знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста	Розробка і впровадження комплексної системи моніторингу довкілля і управління екологічними ризиками та енергоменеджменту у міській громаді	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, Закарпатське регіональне відділення Асоціації міст України; ГО «Екосфера
20			Проведення Днів Енергії як традиційного щорічного масового міського заходу і складової євроінтеграційних процесів в Україні	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», Міжнародний інститут людини і глобалістики «Ноосфера»	- Кількість містян, які приймають активну участь у заходах Днів Енергії, осіб. - Кількість містян, які впроваджують заходи з енергоефективності, осіб.

* для проектів місцевого розвитку, які реалізуються, зазначається «реалізація триває»

Таблиця 4.2. Перелік програм місцевого розвитку Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
1	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади	Програма розвитку туризму та формування позитивного інвестиційного іміджу м. Ужгород на 2023-2025 роки: - Підготовка та реалізація інвестиційних проєктів та проєктів Міжнародної технічної допомоги (МТД), що мають істотний вплив на соціально-економічне становище міста; організація заходів для розробки концепцій, стратегії розвитку креативних індустрій, ремісничого виробництва та туризму у м. Ужгороді.	2024-2025	Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради	- Кількість підготовлених проєктів, одиниць. - Кількість проведених заходів для розробки концепцій, стратегії розвитку креативних індустрій, ремісничого виробництва та туризму у м.Ужгороді, одиниць.
2		- Забезпечення ефективності системи управління процесами розвитку туризму та іноземного інвестування на місцевому рівні; популяризація, промоція міста Ужгород в Україні та на міжнародному рівні; формування позитивного туристичного іміджу та підвищення інвестиційної привабливості міста Ужгород; проведення та участь у заходах з популяризації туристичного, інвестиційно-економічного потенціалу міста Ужгород; підготовка та реалізація інвестиційних проєктів та проєктів Міжнародної технічної допомоги (МТД), що мають істотний вплив на соціально-економічне становище міста	2024-2025	Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради	- Кількість туристів, які відвідали м. Ужгород, осіб. - Обсяг сплаченого туристичного збору до місцевого бюджету, тис. грн.
3	1.2. Забезпечення системної підтримки і сталого розвитку підприємництва та сфери послуг	Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу на 2023-2024 - Організація та проведення міських конкурсів: «Кращий підприємець», бізнес-планів та стартапів серед студентів м. Ужгорода, тощо	2024-2025	Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради	- Кількість зареєстрованих в громаді ФОПів, одиниць. - Кількість створених нових робочих місць, одиниць.
4		- Визначення переліку суб'єктів господарювання, які мають намір щодо переміщення виробничої діяльності з територій, де ведуться бойові дії; визначення переліку вільних виробничих площ та земельних ділянок, які можуть бути використані переміщеними суб'єктами господарювання для організації та ведення бізнесу, створення єдиної бази даних; проведення постійного моніторингу стану переміщення підприємств; надання інформаційної та організаційної допомоги щодо	2024-2025	Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради	- Кількість новостворених підприємств на території Ужгородської МТГ, одиниць.

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
		<p>можливостей розміщення та проживання працівників переміщених підприємств; організація та участь у заходах з питань релокації бізнесу; підготовка тиражування та виготовлення (оновлення) рекламно-інформаційної, презентаційної продукції, зокрема каталогу релокованих підприємства продукції (послуг), що ними виробляється (надається); співпраця та співфінансування з громадськими благодійними організаціями з питань надання допомоги внутрішньо переміщеним особам.</p>			
5	1.3. Стимулювання інноваційного розвитку економіки і креативних індустрій	<p>Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу на 2023-2024</p> <ul style="list-style-type: none"> - Промоційна підтримка місцевого виробника (створення, придбання, виготовлення і друк промоційних матеріалів). Популяризація підприємницької діяльності у засобах масової інформації, зокрема шляхом публікації інформації про передовий досвід суб'єктів господарювання міста та України. <p>Програма розвитку транскордонного співробітництва та підтримки імплементації проектів міжнародної технічної допомоги в м. Ужгород на 2023-2027 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Організація і проведення конференцій, форумів, семінарів, круглих столів та тренінгів з питань розвитку транскордонного співробітництва в місті; підготовка та подання заявок на конкурси проектів в галузі транскордонного співробітництва з фінансуванням за рахунок джерел міжнародної технічної допомоги; організація участі міжнародних офіційних делегацій різного рівня міст побратимів (партнерів) м. Ужгорода, закордонних гостей у міських фестивалях та інших спортивних і культурно-масових заходах; співфінансування заходів в рамках проектів міжнародної технічної допомоги. 	2024-2025	Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради	- Кількість підприємств, які отримали промоційну підтримку, одиниць.
6		<p>Програма розвитку транскордонного співробітництва та підтримки імплементації проектів міжнародної технічної допомоги в м. Ужгород на 2023-2027 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Організація і проведення конференцій, форумів, семінарів, круглих столів та тренінгів з питань розвитку транскордонного співробітництва в місті; підготовка та подання заявок на конкурси проектів в галузі транскордонного співробітництва з фінансуванням за рахунок джерел міжнародної технічної допомоги; організація участі міжнародних офіційних делегацій різного рівня міст побратимів (партнерів) м. Ужгорода, закордонних гостей у міських фестивалях та інших спортивних і культурно-масових заходах; співфінансування заходів в рамках проектів міжнародної технічної допомоги. 	2024-2026	Управління міжнародного співробітництва та інновацій Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість проведених заходів з питань розвитку транскордонного співробітництва в місті, одиниць. - Кількість підготовлених і поданих заявок на конкурси проектів в галузі транскордонного співробітництва з фінансуванням за рахунок джерел міжнародної технічної допомоги, одиниць. - Кількість офіційних делегацій різного рівня міст побратимів (партнерів) м. Ужгорода, закордонних гостей у міських фестивалях та інших спортивних і культурно-масових заходах, одиниць.
7	1.4. Розвиток міста як туристичної дестинації	<p>Програма розвитку туризму та формування позитивного інвестиційного іміджу м.Ужгород на 2023-2025 роки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Популяризація, промоція міста Ужгород в Україні та на міжнародному рівні 	2024-2025	Управління економічного розвитку	- Наявність туристично-інформаційного центру в м. Ужгороді,

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
				міста Ужгородської міської ради	- Наявність елементів туристичної навігації м. Ужгорода"
8		Програма обліку об'єктів культурної спадщини м. Ужгород на 2022-2024 роки - Здійснення заходів із виявлення об'єктів культурної спадщини міста з метою подальшого занесення до переліку об'єктів культурної спадщини; виготовлення облікової документації на об'єкти культурної спадщини, визначення найбільш цінних пам'яток культурної спадщини для подальшого залучення їх до національних, міжнародних туристичних маршрутів.	2024	Управління у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради	- Кількість виготовленої облікової документації на об'єкти культурної спадщини, одиниць.
9		Програма підтримки підприємництва та релокації бізнесу на 2023-2024 - Організація та проведення фестивалів-ярмарків.	2024-2025	Управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради	- Кількість суб'єктів МСП, які взяли участь в фестивалях-ярмарках, одиниць.
10	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Будівництво закладу дошкільної освіти загальною місткістю 250 місць по вул. Загорській, 51	2024-2026	Департамент міської інфраструктури (управління капітального будівництва); управління освіти.	- Введення в експлуатацію нового закладу дошкільної освіти.
11		- Будівництво закладу загальної середньої освіти загальною місткістю 1000 місць по вул. Загорській, 51	2024-2026	Департамент міської інфраструктури (управління капітального будівництва); управління освіти.	- Введення в експлуатацію нового закладу загальної середньої освіти.
12		- Капітальний ремонт будівлі Ужгородського мистецького ліцею "Перспектива" по вул. Підгірна, 43	2024-2026	Департамент міської інфраструктури (управління капітального будівництва); управління освіти.	- Площа відновленого фасаду, м ² .
13		- Капітальний ремонт будівлі Ужгородського академічного ліцею № 5 по Київській набережній, 16	2024-2026	Департамент міської інфраструктури (управління капітального будівництва); управління освіти.	- Площа відновленого фасаду, м ² .

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
14		<ul style="list-style-type: none"> - Реконструкція будівлі Ужгородського ліцею «Імідж» за адресою вул. Марії Заньковецької,66 	2024-2026	Департамент міської інфраструктури (управління капітального будівництва); управління освіти Ужгородської міської ради.	<ul style="list-style-type: none"> - Площа добудованого навчального блоку, м². - площа утепленого фасаду, м². - Спроможність навчального закладу, кількість місць.
15		<p>Програма розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя Ужгородської міської територіальної громади на 2023-2025 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поліпшення матеріально-технічної бази кабінетів української мови та літератури закладів освіти 	2024-2025	Управління освіти Ужгородської міської ради, КУ «ЦПРПП», заклади загальної середньої освіти.	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість встановлених матеріально-технічної об'єктів в кабінетах української мови та літератури закладів освіти, одиниць.
16		<p>Програма сприятливих умов розвитку молодих лідерів та підтримки громадської організації «Українська академія лідерства» у м. Ужгород на 2023-2025 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Створення умов для ефективного функціонування Ужгородського осередку Української академії лідерства 	2024-2025	Управління у справах культури молоді та спорту Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність виділеного приміщення для Ужгородського осередку Української академії лідерства. - Кількість встановленого обладнання для Ужгородського осередку Української академії лідерства, одиниць.
17		<p>Програма «Молодь міста Ужгород»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Налагодження міжрегіональних та міжнародних зв'язків, підтримка та стимулювання обдарованої молоді; підтримка молоді професійно-технічних та вищих навчальних закладів, мистецьких шкіл, заохочення молоді міста до робіт в науковій сфері, мистецтві, реалізації молодіжної політики, волонтерській діяльності, реалізації соціальних проектів тощо 	2024	Управління у справах культури молоді та спорту Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість залученої молоді, осіб.
18	2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста	<p>Програма розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя Ужгородської міської територіальної громади на 2023-2025 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Створення та поповнення інформаційно-культурної бази українською мовою, формування національного простору у закладах освіти і культури; поповнення бібліотечних фондів КЗ «Ужгородська публічна бібліотека» кращими творами національної та світової художньої літератури, довідковими, науково-популярними 	2024-2025	Управління освіти Ужгородської міської ради, управління культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради, КЗ «Ужгородська публічна	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність україномовної інформаційно-культурної бази, - Кількість об'єктів бібліотечного фонду, одиниць.

ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
		виданнями з різних галузей знань, виданих українською мовою. Підтримка книговидавничої справи українською мовою. Збереження культурної спадщини як основи національної культури та розширення доступу до неї громадян (створення та реалізація мистецьких проектів).		бібліотека», заклади загальної середньої освіти.	
19		Програма «Молодь міста Ужгород» - Проведення заходів спрямованих на виховання у молоді толерантності до національно-культурного різноманіття, шанобливого ставлення до національних меншин; відродження національно-патріотичного виховання, утвердження громадянської свідомості і активної позиції молоді.	2024	Управління культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради	- Кількість проведених заходів щодо поваги до прав і свобод людини толерантного ставлення до національних меншин міста, одиниць. - Кількість осіб, які взяли участь в заходах щодо поваги до прав і свобод людини толерантного ставлення до національних меншин міста, осіб.
20		Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Реалізація проекту капітальний ремонт будівлі по вул.Мукачівська,23 під розміщення науково-освітнього простору «Музей науки в м. Ужгород»	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Наявність «Музею науки в м.Ужгород».
21		Програма утримання та використання захисних споруд, забезпечення техногенної та пожежної безпеки в установах/закладах, підпорядкованих управлінню у справах культури, молоді та спорту на 2023-2025 роки - Забезпечення протипожежних заходів в закладах культури та спорту міста.	2024-2025	КЗ «Ужгородська школа мистецтв», КЗ «Ужгородська музична школа №1», КЗ «ДЮСШ № 1 м. Ужгород», КЗ «Ужгородська публічна бібліотека», КЗ «Ужгородський міський центр дозвілля – будинок культури», КУ «Стадіон «Авангард».	- Кількість облаштованих найпростіших укриттів, одиниць. - Кількість надзвичайних ситуацій техногенного характеру у підвідомчих управлінню у справах культури, молоді та спорту установ, одиниць.
		Програма відзначення в місті Ужгород державних та місцевих свят, історичних подій, знаменних і пам'ятних дат та інших заходів			

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
22		<ul style="list-style-type: none"> - Реалізація державної політики у сфері культури і мистецтва, складовою якої є: створення сприятливих умов для розвитку культурних і творчих ініціатив з врахуванням місцевих особливостей, розв'язання проблем національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб населення; сприяння становленню талановитої мистецької молоді; підтримка професійної та аматорської творчої діяльності, а також збереження національної культурної спадщини, розвиток та підтримка фестивального руху; стимулювання творчої праці, видатних діячів культури і мистецтва; організація змістовного дозвілля мешканців міста; організація виставок, концертів, пленерів тощо; створення умов для формування туристично-екскурсійних маршрутів. 	2024-2026	Управління культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість проведених заходів, одиниць. - Кількість учасників заходів, осіб.
23		<p>Програма розвитку фізичної культури та спорту в м. Ужгород</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розвиток фізичної культури та спорту в м. Ужгород, забезпечення участі команд у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, навчально-тренувальних зборах, організація та проведення першостей, чемпіонатів та кубків міста з різних видів спорту, спортивних свят, створення умов для роботи спортивних секцій; підтримка ветеранського руху, тощо. 	2024	Управління культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість проведених заходів, одиниць. - Кількість учасників заходів, осіб.
24	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя	<p>Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реалізація проекту «Реконструкція громадського будинку стадіону «Автомобіліст» під спортивно-оздоровчий комплекс для потреб ВПО по вул. Капушанській, 116 в м. Ужгород» 	2024-2025	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість (ВПО та осіб, які постраждали від збройної агресії), які пройшли соціалізацію та психологічна реабілітація, осіб.
		Програма медичної реабілітації осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях щодо забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України на 2023-2025 роки			

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
25		<ul style="list-style-type: none"> - Сприяння скорішому одужанню осіб, відновлення усіх функцій організму після отриманих поранень (травм) та скорішому поверненню їх до повноцінного мирного життя. Створення умов з надання послуг з реабілітаційно-відновного лікування опорно-рухового апарату та послуг з психологічної реабілітації особам, які отримали поранення (травму) у ліцензованих закладах санаторно-курортного типу 	2024-2025	Управління охорони здоров'я та цивільного захисту населення Ужгородської міської ради; санаторно-курортні заклади	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність доступного середовища до фізичної, медичної, психологічної реабілітації осіб після поранення (травми), що сприятиме зростанню якості їх життя, зменшенню періоду адаптації.
26	3.1. Формування гармонійного і комфортного середовища проживання	<p>Програма комплексного забезпечення містобудівною документацією міста Ужгород на 2023-2025 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оптимальне і раціональне використання земельних ресурсів; внесення змін у містобудівну документацію; розробка детальних планів території. 	2024-2025	Управління містобудування та архітектури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність оновленого Генерального плану м. Ужгорода. - Кількість детальних планів території, одиниць.
27		<p>Комплексна програма відновлення історичного центру м. Ужгород на 2024-2026 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капітальний ремонт мереж та 4 об'єктів благоустрою історичної частини міста 	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість об'єктів історичної частини міста, в яких проведено капітальний ремонт, одиниць.
28		<p>Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капітальний ремонт 12 внутрішньо-квартальних територій 	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість відремонтованих внутрішньоквартальних територій, одиниць. - Площа відремонтованих внутрішньоквартальних територій, м².
29		<ul style="list-style-type: none"> - Капітальний ремонт 10 дитячих/спортивних майданчиків 	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість відремонтованих дитячих/спортивних майданчиків, одиниць - Площа відремонтованих дитячих/спортивних майданчиків, м².
30		<ul style="list-style-type: none"> - Капітальний ремонт зелених насаджень в межах вулиць міста 	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Площа відремонтованих зелених насаджень, м².
31		<ul style="list-style-type: none"> - Ремонт об'єктів міського благоустрою (сквери, набережні...) (1590 кв.м./рік) 	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	<ul style="list-style-type: none"> - Площа відремонтованих об'єктів благоустрою, м².

ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
32		Програма розвитку житлового фонду соціального призначення та житлових об'єктів, які використовуються для забезпечення діяльності дитячих будинків сімейного типу у місті Ужгород на 2024 – 2026 роки - Облаштування прибудинкових територій (2160 м кв.), які використовуються для діяльності дитячих будинків сімейного типу	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	Площа облаштованої прибудинкової території для діяльності дитячих будинків сімейного типу, м ² .
33	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки - Капітальний ремонт міських шляхів. Капітальний ремонт мостів (19400 м кв./рік)	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Площа відремонтованих міських шляхів та мостів, м ² .
34		- Влаштування/капітальний ремонт велосипедних доріжок, зупинок громадського транспорту, тротуарів	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Протяжність облаштованих та відремонтованих велосипедних доріжок, км. - Кількість облаштованих та відремонтованих зупинок громадського транспорту одиниць. - Протяжність відремонтованих тротуарів, км.
35		- Забезпечити проведення ремонту об'єктів транспортної інфраструктури (заміна дорожніх знаків, світлофорних об'єктів, нанесення горизонтальної розмітки)	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Кількість встановлених дорожніх знаків, світлофорних об'єктів, одиниць. - Протяжність наведеної горизонтальної розмітки, км.
36	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Реалізації проекту «Будівництво нової лінії каналізаційних очисних споруд потужністю 50 тис. м ³ /добу із залученням інвестицій»	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Наявність збудованої лінії каналізаційних очисних споруд потужністю 50 тис. м ³ /добу.
37		Програма розвитку та удосконалення цивільного захисту у м. Ужгород на 2020-2024 роки - Капітальний ремонт 6 захисних споруд, що перебувають у комунальній власності міста	2024	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Кількість відремонтованих захисних споруд, одиниць.
38	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки - Проведення робіт з інвентаризації території міста	2024-2026	Департамент міської інфраструктури	- Площа інвентаризованої території міста, км ² .

**ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024 – 2026 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Назва програми місцевого розвитку*	Період реалізації програми місцевого розвитку	Відповідальний за виконання / Виконавці, (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
	управління зеленим господарством			Ужгородської міської ради	
39	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату	Програма благоустрою та розвитку комунальної інфраструктури на 2023-2027 роки - Ліквідація ареалів зростання небезпечних для здоров'я інвазійних рослин в зонах відпочинку прибережної смуги	2024-2026	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Площа зони відпочинку прибережної смуги, очищена від інвазійних рослин, м ² .
40	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади	Програма економічного і соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади - Оновлення та модернізація державних або комунальних закладів охорони здоров'я, в т. ч. підвищення енергоефективності та забезпечення доступу до альтернативних джерел енергії. Реалізація проекту «Капітальний ремонт фасаду із утепленням будівлі КНП «Центральна міська клінічна лікарня» по вул.Грибоедова,20 в м. Ужгород»	2024-2025	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради	- Площа утепленого фасаду, м ² .

* «проект» місцевих програм розвитку

Стратегічна ціль 1. Інноваційна і креативна економіка та підприємництво

Назва проєкту	КРЕАТИВНИЙ УЖГОРОД: розбудова креативної економіки міста з експортним потенціалом
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	1.1. Популяризація економічного та інвестиційного потенціалу громади 1.1.1. Сприяти просуванню продукції і послуг суб'єктів господарювання міста на зовнішні ринки та практичній реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС
Мета проєкту	Підвищити спроможність до формування і просування локальних продуктів МСП сектору креативних індустрій міста Ужгорода шляхом планування креативного простору та заходів промоції локальних брендів.
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Все місто. Інфраструктурний компонент матиме вплив на центральну частину міста
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці громади.
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	Обсяг залучених інвестицій в економіку громади. Кількість заходів, проведених виставковим центром для просування економічних досягнень міста і області в Карпатському макрорегіоні і ЄС
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	У Закарпатті велика кількість креативних людей, однак відсутня уніфікація їхніх дій, об'єднання заради покращення системи та досягнення більших цілей. Вони працюють індивідуально, відсутня платформа для реалізації та поширення інформації. У місті слабо розвинена інфраструктура сприяння розвитку креативних індустрій, та не бракує внутрішнього потенціалу. Всі існуючі креативні ініціативи не мають постійного представлення та перманентної локації, доступної для широкого кола представників цільової групи. У проєкті буде виконано планування концепції міського креативного простору на базі пам'ятки архітектури "Совине Гніздо" Очікуваний результат: завершення етапу створення базових передумов та підготовка до формування моделі креативного простору "Совине Гніздо" з дотриманням критеріїв і вимог для мінімально життєздатного продукту;
Стадія розроблення проєкту	Розроблено детальний план впровадження проєкту
Основні заходи проєкту	1.1. Розробка і схвалення концепції з дизайн-проєктом креативного простору "Совине Гніздо" методом підтвердженого експерименту, публічно-приватний діалог у формі відкритого обговорення 1.2. Розробка бізнес-моделі та операційного пакету управління креативним простором 1.3. Розробка інструментів маркетингової промоції креативного простору: бренду з логотипом, фірмового стилю 1.4. Оформлення та презентація арт-простору локації "Совине Гніздо" з елементами виставки-презентації не менше 10 локальних брендів МСП від креативних індустрій міста 1.5. Створення інструментів промоції та заходи промоції креативного бізнесу Ужгорода (Ужгород та міста побратими ЄС)
Індикатори (показники) результативності	A/ Створено і впроваджено концепцію та модель діяльності арт-простору «Совине Гніздо»: Продукти: 1/ Опис "Концепція креативного простору "Совине Гніздо" - електронний формат з дизайн-проєктом оформлення приміщень та простору внутрішніх територій; 2/ Опис "Бізнес-модель креативного простору "Совине Гніздо" - електронний формат, доповнений схематичним представленням операційної моделі управління простором; 3/ Бренд бук креативного простору "Совине

	Гніздо"- дизайн-проект з описом ціннісної пропозиції, логотипом та описом фірмового стилю			
	З/ Бренд бук креативного простору "Совине Гніздо"- дизайн-проект з описом ціннісної пропозиції, логотипом та описом фірмового стилю			
	Б/ 10 локальних брендів МСП креативної індустрії представлено у арт-просторі «Совине Гніздо»			
	Продукти: 1/ Постійно діюча виставка-презентація як елемент креативного простору "Совине Гніздо"; 2/ Каталог локальних брендів Ужгорода; 3/ Розділ на туристичній веб-платформі міста Ужгорода з інформаційним наповненням			
Період реалізації проекту	2025-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	3400			
у тому числі	2024	2025	2026	разом
• місцевий бюджет		400	400	800
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела		1300	1300	2600
Відповідальний виконавець	Громадська організація «Асоціація проектних менеджерів «Ядро»			
Інша інформація	Сформовано консорціум партнерів, до якого увійшла Ужгородська міська рада. Проект може бути орієнтований на промоцію міста в ЄС через залучення локальних брендів з експортним потенціалом. Бізнес-модель креативного простору "Совине Гніздо" будуватиметься на засадах самокупності та громадського управління. Передумовою проекту, є часткове згортання в преторі Совине Гніздо гуманітарного хабу			

Стратегічна ціль 2. Високі якості людського капіталу і соціальних послуг

Назва проекту	«Освіта Ужгорода в інтересах сталого розвитку»
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру 2.1.1. Модернізувати мережу та підвищити якість послуг дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти
Мета проекту	Формування екологічного світогляду, розвиток творчих здібностей і пізнавальної діяльності у дітей та молоді.
Територія, на яку проект матиме вплив	Місто Ужгород
Цільові групи проекту та кінцеві отримувачі вигоди	Молодь та підлітки громади
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	Збільшення кількості молоді, що займається науковою, науково-технічною, дослідно-конструкторською діяльністю. Якість надання освітніх послуг ЗЗСО громади
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Реалізація проекту покликана сприяти створенню інноваційних проектів присвячених раціональному природокористуванню та проблемам енергоефективності в Україні, формуванню екологічного світогляду, розвитку творчих здібностей і пізнавальної діяльності, плекання дбайливого ставлення до довкілля.
Стадія розроблення проекту	На рівні ідеї
Основні заходи проекту	Розробка і впровадження освітніх програм з екології, основ економіки та фінансової грамотності. Проведення тренінгів і майстер-класів для учнів та педагогів, конкурсів творчих молодіжних проектів, скерованих на формування в дітей та молоді розуміння засад сталого розвитку та дбайливого ставлення до довкілля.
Індикатори (показники) результативності проекту	Кількість впроваджених освітніх програм з екології, основ економіки та фінансової грамотності.

	Кількість проведених тренінгів і майстер-класів скерованих на формування в дітей та молоді розуміння засад сталого розвитку та дбайливого ставлення до довкілля. Кількість учасників тренінгів і майстер-класів скерованих на формування в дітей та молоді розуміння засад сталого розвитку та дбайливого ставлення до довкілля.			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн.	300			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
● місцевий бюджет	100	100	100	300
● обласний бюджет				
● державний бюджет				
● інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				
Відповідальний виконавець:	Управління освіти міської ради, заклади освіти			
Інша інформація				

Назва проекту	Створення STEM-центру в Ужгороді			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру 2.1.2. Забезпечити розвиток STEM-освіти в громаді			
Мета проекту	Формування фахових і соціальних компетентностей, наукового сприйняття світу та розвиток індивідуальності через запровадження STEM-освіти шляхом			
Територія, на яку проект матиме вплив	Місто Ужгород			
Цільові групи проекту та кінцеві отримувачі вигоди	Молодь та підлітки громади			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	Кількість створених STEM-кабінетів у ЗЗСО			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Реалізація проекту покликана сприяти запровадженню STEM-освіти в умовах інтеграції усіх видів освіти: формальної, неформальної, інформальної. Проект сприятиме формуванню у дітей стійкого інтересу до природничо-математичних предметів, оволодіння технологічною грамотністю та навичками розв'язання проблем, залучення до дослідництва, винахідництва, проектної діяльності, оволодіння системою знань і умінь STEM-освіти методами наукових досліджень, реалізація інноваційних проектів.			
Стадія розроблення проекту	На рівні ідеї			
Основні заходи проекту	Створення і облаштування центру із сучасними STEM-лабораторіями для обдарованих і талановитих дітей. Розроблення навчальних програм для STEM-центру.			
Індикатори (показники) результативності проекту	Створено постійно діючий STEM-центр. підготовки до вступу в ЄС. Облаштовані лабораторним обладнанням та комп'ютерною технікою лабораторії. Розроблено навчальні програми для STEM-центру. Запроваджено STEM-освіту.			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн.	1500			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
● місцевий бюджет	500	500	500	1500
● обласний бюджет				
● державний бюджет				
● інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				

Відповідальний виконавець:	Управління освіти міської ради, заклади освіти
Інша інформація	

Назва проєкту	Центр підготовки до вступу в ЄС			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру 2.1.3. Популяризувати та впровадити систему освіти впродовж життя			
Мета проєкту	Підвищити конкурентоспроможність чоловіків та жінок дорослого віку м. Ужгород у контексті набуття навичок, знань та вмінь, які будуть затребувані після вступу України до ЄС			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Місто Ужгород			
Цільові групи проєкту та кінцеві отримувачі вигоди	Чоловіки та жінки 25+, які мають вищу освіту та прагнуть отримати нові знання			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту				
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	У 2022 р. розпочався новий етап у відносинах Києва і Брюсселя — Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС. Нині на порядку денному — адаптація національного законодавства до європейського правового простору, поглиблення інтеграції українського бізнесу до ринків ЄС, практичне запровадження «безвізів» у різних сферах, подальша секторальна інтеграція тощо. Мешканці Ужгорода, який є форпостом мають бути готові до змін у своїй діяльності при мабутньому членстві України в ЄС. Після проходження навчання з того чи іншого курсу у людини буде розуміння основних викликів та можливостей у її професійній сфері задля можливостей реальної та легкої інтеграції до ЄС.			
Стадія розроблення проєкту	Формування Центру, розробка програм			
Основні заходи проєкту	Створення та організація роботи Центру підготовки до вступу в ЄС. Проведення дослідження на теми, які цікавлять мешканців у їх професійній сфері і розробка відповідних програм та курсів. Навчання бажаючих ужгородців по обраних програмах. Виїзні ознайомчі візити до країн ЄС для успішних випускників програм			
Індикатори (показники) результативності проєкту	Наявність Центру підготовки до вступу в ЄС. Проведено стартове дослідження на теми, які цікавлять мешканців у їх професійній сфері. Навчання бажаючих по обраних програмах. Об'єднано професіоналів міста Ужгород, які пройшли навчання і готові до професійної інтеграції			
Період реалізації проєкту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.	2100			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	500	300	300	1100
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)	500	300	200	1000
Відповідальний виконавець:	Ужгородський національний університет			
Інша інформація				

Назва проєкту	«Літній університет»			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру. 2.1.5. Забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування.			
Мета проєкту	Підвищення комунікації між обдарованою учнівською молоддю.			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	м. Ужгород			

Цільові групи проекту та кінцеві отримувачі вигоди	Обдарована учнівська молодь Ужгородської громади, діти ВПО			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	Збільшення кількості молоді, що займається науковою, науково-технічною, дослідно-конструкторською діяльністю. Кількість заходів культурно-просвітницького та духовно-патріотичного спрямування.			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Реалізація проекту передбачає формування своєрідного комунікаційного хабу для обдарованої учнівської молоді. Організація роботи літніх таборів для обдарованих і талановитих учнів закладів освіти міста, які стали переможцями або учасниками Міжнародних, Всеукраїнських предметних олімпіад, конкурсів, турнірів, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН, науково-пошукових конференцій, із залученням науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.			
Стадія розроблення проекту	Існують запити від дітей та батьків.			
Основні заходи проекту	- Започаткування діяльності літнього табору для обдарованої учнівської молоді. - Організація екскурсій, «круглих столів», дискусій, тренінгів, майстер-класів			
Індикатори (показники) результативності проекту	Наявність «Літнього університету» (літнього табору) для обдарованої учнівської молоді. Кількість проведених заходів у «Літньому університеті», одиниць Кількість обдарованої учнівської молоді, яка взяла участь в заходах «Літнього університету», осіб			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн.	300			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
● місцевий бюджет	100	100	100	300
● обласний бюджет				
● державний бюджет				
● інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				
Відповідальний виконавець:	Управління освіти міської ради, заклади освіти			
Інша інформація				

Назва проекту	Створення молодіжного хабу у місті Ужгород			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	2.1. Посилення позицій громади як освітньо-наукового центру. 2.1.5. Забезпечити підтримку обдарованої учнівської молоді та учнівського самоврядування. 2.2. Підвищення ефективності функціонування сучасного культурно-духовного та спортивного простору міста. 2.2.1. Стимулювати культурно-просвітницьку та духовно-патріотичну роботу, у т. ч. серед дітей і молоді. 2.2.2. Забезпечити розвиток інфраструктури сфери культури та спорту відповідно до сучасних потреб мешканців. 2.2.4. Забезпечити підтримку проведення культурних та спортивних масових заходів. 2.2.5. Сприяти інтеграції ВПО в суспільний простір громади.			
Мета проекту	Створення та ефективно управління Молодіжним хабом у місті Ужгород для реалізації освітньо-наукових, культурних, та соціальних ініціатив серед молоді міста, сприяючи розвитку обдарованої учнівської молоді, самоврядування та інтеграції ВПО в суспільний простір.			
Територія, на яку проект матиме вплив	м. Ужгород			
Цільові групи проекту та кінцеві отримувачі вигоди	Прямі бенефіціари: 1. Молодь міста (14-35 років): Приблизно 25,000 осіб. 2. Обдарована учнівська молодь: Приблизно 100-200 осіб. 3. Молодіжні організації та учнівське самоврядування: Приблизно 10-15 організацій.			

	<p>4. Молоді педагоги та науковці: Приблизно 50-100 осіб. Непрямі бенефіціари: 1. Батьки та родичі молоді. 2. Місцева влада та органи самоврядування: зміцнення позицій міста як освітньо-культурного центру, поліпшення якості життя та розвитку молоді. 3. Місцеві підприємства та бізнес: створення попиту на послуги, спонсорство заходів, можливість співпраці з молодими талантами. 4. Громадські організації: співпраця та партнерство у реалізації освітніх, культурних та спортивних ініціатив.</p>
<p>Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту</p>	<p>Збільшення кількості молоді, що займається науковою, науково-технічною, дослідно-конструкторською діяльністю; Розвиток інноваційної, матеріально-технічної освітньої інфраструктури (відсоток закладів з оновленою матеріально-технічною базою; кількість створених STEM-кабінетів у ЗЗСО). Кількість створених на базі публічних бібліотек громадських просторів для підтримки освіти впродовж життя. Кількість заходів культурно-просвітницького та духовно-патріотичного спрямування.</p>
<p>Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт</p>	<p>Основною проблемою, яку цей проєкт ставить перед собою, є – Недостатня доступність та розвинутість інфраструктури для розвитку молодіжної спільноти та забезпечення високоякісної освітньо-культурної та спортивної діяльності серед молоді міста. Ця проблема виникає з кількох ключових аспектів: 1. Відсутність спеціалізованого простору для молоді: Молодь міста Ужгород має обмежені можливості для реалізації своїх інтересів та потреб у сфері освіти, культури та спорту через відсутність центрів та майданчиків, де вони могли б активно долучатися до різноманітних ініціатив. 2. Обмежений доступ до освітніх та наукових можливостей: Обдарована учнівська молодь не має належної підтримки та стимулювання для розвитку своїх здібностей. Відсутність спеціалізованого простору та програм ускладнює доступ до наукових лекцій, майстер-класів та наукових досліджень. 3. Низький рівень культурно-духовної та спортивної активності: Молодь та громада не мають достатньо можливостей для участі в культурних заходах та культурних ініціативах, що обмежує розвиток їхніх інтересів та сприятливого соціокультурного середовища. 4. Проблеми з інтеграцією ВПО: Вищі навчальні заклади та наукові установи мають обмежений вплив на розвиток громади та молодіжних ініціатив через відсутність майданчиків для співпраці та взаємодії. Проєкт націлений на рішення цієї проблеми, шляхом створення спеціалізованого молодіжного центру, який забезпечить доступність освітніх, культурних ініціатив для молоді міста, сприятиме розвитку обдарованої учнівської молоді та стане центром інтеграції ВПО в суспільний простір громади.</p>
<p>Стадія розроблення проєкту</p>	<p>Проведено зустрічі з громадськими організаціями, провідними експертами у різних галузях, щодо їхньої готовності розвивати спроможності ужгородського молодіжного хабу.</p>
<p>Основні заходи проєкту</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Створення молодіжного хабу (площею приблизно 200-400 м.кв.); - Забезпечення простору всім необхідним обладнанням (меблі, екрани, телевізори, комп'ютери, проектори, принтери, інша техніка тощо; навчальна, розважальна література; побутове приладдя тощо); - Залучення до проведення всіх масштабних подій саме в цьому просторі. Проведення різних семінарів, тренінгів, лекцій, майстеркласів, масових заходів та зустрічей.
<p>Індикатори (показники) результативності проєкту</p>	<p>Реалізація проєкту забезпечила:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Створено один великий молодіжний хабу для молоді. - Облаштовано один молодіжний хаб всім необхідним приладдям.

	<ul style="list-style-type: none"> - Залучено учасників, які прийняли участь у заходах молодіжного хабу- близько 700 осіб за рік. - Проведено освітніх заходів (лекції, семінари, майстер-класи)-приблизно 50 заходів на рік. - Проведено культурних заходів (виставки тощо) – 5-10 заходів на рік. 			
Період реалізації проєкту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.	1400			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
● місцевий бюджет	1000	200	200	1400
● обласний бюджет				
● державний бюджет				
● інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				
Відповідальний виконавець:	ГО «Простір молоді»			
Інша інформація				

Назва проєкту	Концепція реформування медичної мережі м. Ужгорода.			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	2.3. Забезпечення високоякісних медичних послуг та популяризація здорового способу життя 2.3.1. Модернізувати інфраструктуру та матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, підвищити якість надання медичних послуг.			
Мета проєкту	Встановлення механізму функціонування госпітальних округів і госпітальних кластерів, їх меж та механізм визначення кластерних, що входять до спроможної мережі закладів охорони здоров'я відповідного госпітального округу.			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Ужгородська МТГ			
Цільові групи проєкту та кінцеві отримувачі вигоди	Населення громади, в т. ч. ВПО			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	Кількість цифрового медичного обладнання. Кількість програм медичних гарантій за договорами з НСЗУ, за якими надаються медичні послуги			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Проєкт скерований на підвищення якості надання медичних послуг та забезпечення на території госпітального кластера потреби населення в медичній та реабілітаційній допомозі при найбільш поширених захворюваннях і станах за найбільш поширеними напрямками стаціонарної медичної допомоги.			
Стадія розроблення проєкту				
Основні заходи проєкту	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка та впровадження концепції реформування медичної мережі м. Ужгорода. - Формування кластерної лікарні в м. Ужгороді. 			
Індикатори (показники) результативності проєкту	Наявність концепції реформування медичної мережі м. Ужгорода. Наявність кластерної лікарні – багатoproфільного закладу охорони здоров'я			
Період реалізації проєкту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.	300			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
● місцевий бюджет	100	100	100	300
● обласний бюджет				
● державний бюджет				
● інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				
Відповідальний виконавець:	Управління освіти міської ради, заклади освіти			
Інша інформація				

Стратегічна ціль 3. Комфортний і безпечний простір громади

Назва проекту	Субпроект «Створення системи електричного транспорту у місті Ужгород» проекту «Міський громадський транспорт України II», який фінансується Європейським інвестиційним банком (ЄІБ)			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури 3.2.2. Модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень			
Мета проекту	Підвищення екологічності міського транспорту через створення системи електричного транспорту у місті Ужгород			
Територія, на яку проект матиме вплив	Уся громада			
Цільові групи проекту та кінцеві отримувачі вигоди	Мешканці та гості громади			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	Частка оновленого автобусного парку громадського транспорту			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Ужгородська МТГ, яка сформована на базі обласного центру, - чи не єдиний обласний центр в Україні, в якому відсутній електротранспорт. Запровадження системи електротранспорту в громаді дозволить знизити шкідливі викиди в атмосферу і сприятиме покращенню екологічної ситуації в місті.			
Стадія розроблення проекту				
Основні заходи проекту	Оновлення парку та розвиток екологічного громадського транспорту за рахунок залучення фінансових ресурсів Європейського інвестиційного банку (заплановано закупівлю 10 нових електроавтобусів середнього розміру (близько 10 м) разом із станціями живлення) обсягом фінансування ЄІБ – 3, 9 млн. євро. Комунальне підприємство «Ужгородський муніципальний транспорт» Ужгородської міської в якості бенефіціара отримує кредит від Європейського інвестиційного банку під надання місцевої гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим комунальним підприємством. Придбання 10 нових електроавтобусів (разом із станціями живлення) комунальним підприємством «Ужгородський муніципальний транспорт» Ужгородської міської ради загальним бюджетом до 3900 тис. євро без ПДВ відповідно до Правил закупівель Європейського інвестиційного банку за процедурою міжнародних конкурсних торгів. Надання фінансової підтримки комунальному підприємству.			
Індикатори (показники) результативності проекту	Кількість автобусів разом із зарядними станціями, які планується придбати. Кількість підприємств, які отримали фінансову підтримку.			
Період реалізації проекту	2024			
Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн.	188510			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
● місцевий бюджет	31418			31418
● обласний бюджет				
● державний бюджет				
● інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)	157092			157092
Відповідальний виконавець:	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради			
Назва проекту	Будівництво автотранспортної бази для КП «Ужгородський муніципальний транспорт» Ужгородської міської ради по вул. Загорській, б/н в м. Ужгород			

Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	3.2. Розвиток і модернізація дорожньо-транспортної інфраструктури 3.2.2. Модернізувати систему громадського транспорту та супутньої інфраструктури з використанням інноваційних рішень			
Мета проєкту	Забезпечення розвитку системи муніципального транспорту та покращення надання транспортних послуг в громаді			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Уся громада			
Цільові групи проєкту та кінцеві отримувачі вигоди	Мешканці та гості громади			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	Кількість проєктів із сталої міської мобільності Ужгорода			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Ужгородська МТГ, яка сформована на базі обласного центру, - чи не єдиний обласний центр в Україні, в якому відсутній електротранспорт. Запровадження системи електротранспорту в громаді дозволить знизити шкідливі викиди в атмосферу і сприятиме покращенню екологічної ситуації в місті. Для належного функціонування системи електротранспорту необхідно збудувати базу для електротранспорту, яка передбачає встановлення зарядних станцій. Проєкт передбачає створення автотранспортної бази, як важливого інфраструктурного об'єкта для забезпечення функціонування комунального міського громадського транспорту з метою зберігання і обслуговування автобусів, для зарядки електроавтобусів, центру обслуговування, координації та управління, з метою забезпечення безперебійної та ефективної роботи автобусного парку та задоволення потреб пасажирів у громадському транспорті.			
Стадія розроблення проєкту				
Основні заходи проєкту	Будівництво основних будівель та споруд автотранспортної бази: адміністративно-побутового корпусу, блоку поточного ремонту автобусів, майданчика для встановлення зарядних пристроїв для електротранспорту, контрольно-пропускного пункту з оглядовими ямами, мийки на два автобуси тощо.			
Індикатори (показники) результативності проєкту	Наявність автотранспортної бази для муніципального електротранспорту.			
Період реалізації проєкту	2024			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.	162361			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	162361			162361
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				
Відповідальний виконавець:	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради			

Стратегічна ціль 4. Місто екологічної безпеки, чистого довкілля, озеленення і енергоефективності

Назва проєкту	Запровадження системи селективного збору харчових і «зелених» відходів з вивозом їх на облаштовану компостувальну станцію міста
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами 4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами
Мета проєкту	Забезпечити раціональне використання зростаючої кількості харчових і «зелених» відходів у місті через впровадження інноваційної та ефективної технології компостування

Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія всієї міської громади			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Громадські організації, активісти мікрорайонів, міська рада. Вигодонабувачі - мешканці усього міста			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	- Відсоток населення, яке сортує ТПВ, % - Створених підприємств з комплексної переробки ТПВ, од.			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Проблема віднесення до оперативного завдання Стратегії 4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами			
Стадія розроблення проєкту	Розроблено концепцію запровадження запропонованої у проєкті інноваційної технології (ГО «Екосфера»)			
Основні заходи проєкту	- Проведення дослідження з оцінювання добової маси та розподілу компоненти харчової і «зелених» відходів по мікрорайонах міста з розробкою рекомендацій і ТЕО; - Розробка і ухвалення управлінських рішень по запровадженню системи селективного збору харчових і «зелених» відходів - Вибір земельної ділянки та будівництво компостувальної станції - Проведення інформаційної і роз'яснювальної кампанії серед мешканців міста			
Індикатори (показники) результативності	- Кількість контейнерів в мікрорайонах міста для збору харчових і «зелених» відходів, од. - Частка відсортованих харчових і «зелених» відходів від їх оціночної загальної маси, %			
Період реалізації проєкту	2024-2026 рр.			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	12000			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	2000	5000	5000	12000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»			

Назва проєкту	Розробка і впровадження у школах міста освітньо-виховної програми «Азбука поведінки з ТПВ»			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.1. Забезпечення ефективного управління відходами 4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами			
Мета проєкту	Забезпечити вдосконалення екологічного просвітництва та виховання серед школярів міста з найактуальнішої тематики поведінки з ТПВ вдома, у домогосподарствах і громадських місцях			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія всієї міської громади			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Громадські організації, активісти мікрорайонів, управління освіти міської ради. Вигодонабувачі – мешканці усього міста			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	- Відсоток населення міста, яке сортує ТПВ, % Створених підприємств з комплексної переробки ТПВ, од.			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Проблема віднесена до Оперативного завдання Стратегії 4.1.2. Розробити і впровадити ефективну систему управління відходами. В минулі роки освітньо-виховні програми і заходи з тематики поведінки з ТПВ у школах міста проводились вибірково і несистемно, але накопичено позитивний досвід такої освітньо-виховної роботи (ГО «Екосфера»)			

	Затребуваність впровадження освітньо-виховних програм з тематики поводження з ТПВ в усіх школах міста та на сталій (постійній) основі зростає з кожним роком.			
Стадія розроблення проекту	Наявна освітньо-виховна програма(ГО «Екосфера»), яка потребує вдосконалення і впровадження в усіх школах міста			
Основні заходи проекту	- Доопрацювання і вдосконалення змісту і методик освітньо-виховної програми «Азбука поводження з ТПВ» та її апробація в пілотних школах міста; - Впровадження вдосконаленої освітньо-виховної програми «Азбука поводження з ТПВ в усіх школах міста »			
Індикатори (показники) результативності	Відсоток населення міста, яке сортує ТПВ, %			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	1200,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	400	400	400	1200
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»			

Назва проекту	Розробка і впровадження проекту міського ландшафтного парку «Перемога»(Кірпічка) зі створенням системи стоку дощової води в штучне озеро з дахів багатоповерхових будинків			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством 4.2.3. Забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків)			
Мета проекту	Забезпечити проектно-архітектурне і впорядкувально-будівельне та екологічне завершення міського ландшафтного парку «Перемога» серед густонаселених кварталів багатоповерхівок(Кірпічка) задля формування сталого локального рекреаційно-оздоровчого громадського простору			
Територія, на яку проект матиме вплив	Територія всієї міської громади та мікрорайони навколо парку «Перемога»			
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Громадські організації, активісти мікрорайонів, міська рада. Вигодонабувачі – мешканці всього міста та мікрорайонів навколо парку «Перемога».			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	Зростання площі зелених зон і насаджень міста, га			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	У минулі роки екологічна громадськість та активні мешканці кількох густонаселених мікрорайонів багатоповерхівок Лівобережжя міста об'єднувались та відстояли від хаотичної забудови територію навколо штучного озера, що утворилось на місці видобутку глини давно закритого цегельного заводу(т. зв. «Кірпічка»), обгрунтувавши ідею формування серед багатоповерхівок міського ландшафтного парку «Перемога» задля створення локального рекреаційно-оздоровчого громадського простору. Проект є логічним продовженням реалізації цієї ідеї в інтересах десятків тисяч містян.			
Стадія розроблення проекту	Наявні Концепція і передпроектні розробки			
Основні заходи проекту	- Розробка комплексного проекту міського ландшафтного парку «Перемога».			

	- Розробка і впровадження (будівництво) системи збору і стоку дощової води в озеро «Цегельне».			
Індикатори (показники) результативності	- Площа облаштованого міського ландшафтного парку, га. - Щоденна кількість відвідувачів міського ландшафтного парку, осіб. - Обсяг щорічно акумульованої стічної води в штучному озері Цегельному, м ³ .			
Період реалізації проєкту	2024-2025			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	5000,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	2000	3000		5000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»			

Назва проєкту	Облаштування і благоустрій міського ландшафтного парку «Перемога» (за попередньо розробленою ПКД)			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.2. Забезпечення відродження зеленого міста та ефективного управління зеленим господарством 4.2.3. Забезпечити комплексний благоустрій природних громадських міських просторів (парків)			
Мета проєкту	Здійснити будівельні і впорядкування роботи з облаштуванням та благоустроєм міського ландшафтного парку "Перемога" (на основі попередньо розробленої ПКД)			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія всієї громадської громади та мікрорайонів навколо парку "Перемога"			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Громадські організації, активісти мікрорайонів, міська рада. Вигодонабувачі - мешканці усього міста			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	Зростання площі зелених зон і насаджень міста, га			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	У минулі роки екологічна громадськість та активні мешканці кількох густонаселених мікрорайонів багатоповерхівок Лівобережжя міста об'єднувались та відстояли від хаотичної забудови територію навколо штучного озера, що утворилось на місці видобутку глини давно закритого цегельного заводу(т. зв. «Кірпичка»), обґрунтувавши ідею формування серед багатоповерхівок міського ландшафтного парку «Перемога» задля створення локального рекреаційно-оздоровчого громадського простору. Проєкт є логічним продовженням реалізації цієї ідеї в інтересах десятків тисяч містян.			
Стадія розроблення проєкту	Наявні Концепція і передпроектні розробки			
Основні заходи проєкту	Будівельні та облаштувальні роботи			
Індикатори (показники) результативності	Площа облаштованого міського ландшафтного парку, га			
Період реалізації проєкту	2025-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	11000			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет		5000	6000	11000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				

• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»			

Назва проекту	Розробка і впровадження карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплення міста Ужгород			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату. 4.3.1. Забезпечити захист прирічкових районів міста від паводків і підтоплень			
Мета проекту	Розробити і впровадити в практику моніторингу та запобігання наслідкам техногенних екологічних і природних катастроф на території міста «Інтерактивну карту загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплення м. Ужгорода»			
Територія, на яку проект матиме вплив	Територія всієї міської громади			
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Громадські організації, активісти мікрорайонів, міська рада. Вигодонабувачі – мешканці усього міста.			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	Наявність карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплення міста (в розрізі мікрорайонів), од.			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Гірська річка Уж, яка в районі міста проходить у рівнинну течію, розділяє місто навпіл, яке упродовж своєї понад 1130-літньої історії багато разів потерпало від річкових повеней, паводків та підтоплень. Багаторічні спостереження за змінами у течії р. Уж у межах міста та результати топографічних зйомок прибережних мікрорайонів додають можливість розробити і впровадити в практику моніторингу та запобігання негативним наслідкам «Інтерактивну карту загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплень м. Ужгорода».			
Стадія розроблення проекту	Раніше інтерактивні карти прибережних територій м. Ужгорода на території міста не розроблялись і не використовувались			
Основні заходи проекту	- Проведення збору даних та додаткових досліджень прибережних територій в межах міста, а також – топографічних зйомок, напрацювання, рекомендації. - Розробка інтерактивної карти (електронний формат і графічний документ) - Впровадження інтерактивної карти в практику екологічного моніторингу			
Індикатори (показники) результативності	- Наявність карти загроз і ризиків повеней, паводків та підтоплень міста - Кількість попереджень та запобігань ризикам і загрозам упродовж року, од.			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	1500,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет		5000	6000	11000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера»			

Назва проекту	Розробка і реалізація Плану заходів з адаптації міста до змін клімату на період до 2027 року			
---------------	---	--	--	--

Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.3. Підвищення рівня екологічної безпеки міста та підсилення природних чинників адаптації до глобальних змін клімату 4.3.3. Забезпечити комплексне використання потенційних об'єктів, територій і водойм для адаптації міста до глобальних змін клімату			
Мета проєкту	Забезпечити розробку і реалізацію планомірних і науково обґрунтованих та випереджуючих заходів з адаптації міста до змін клімату на 2024-2027 роки задля підвищення кліматичної комфортності, якості життя та енергоефективності житла і громадських будівель			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія всієї міської громади			
Цільові групи проєкту та кінцеві отримувачі вигоди	Громадські організації, активісти мікрорайонів, міська рада. Вигодонабувачі – мешканці та гості громади			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	Площа зелених насаджень міста, га			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Ще у 2018 році за ініціативою екологічної громадськості міська рада замовила експертним організаціям План дій сталого енергетичного розвитку і клімату м. Ужгорода на період до 2030 року (ПДСРК), який децю пізніше став міжсекторальним пріоритетом Стратегії міста «Ужгород-2030». В рамках ПДСРК були розпочаті оцінки вразливості міста до глобальних змін клімату, які виявили актуальність постійного моніторингу цієї проблеми та здійснення планомірних заходів із запобігання її негативним наслідкам, не дивлячись на зелене природне оточення м. Ужгорода та розміри міста і типи та характер забудови. Станом на 2023 рік зазначена проблема стала ще більш актуальною з огляду на високі темпи забудови м. Ужгорода багатопверховими житловими будинками.			
Стадія розроблення проєкту	<ul style="list-style-type: none"> - Узагальнення попередніх оцінок - Проведення досліджень в розрізі мікрорайонів - Розроблення і реалізація Плану заходів 			
Основні заходи проєкту	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення дослідження всіх мікрорайонів міста щодо вразливості до змін клімату та розробка рекомендацій і пропозицій - Розробка Плану заходів з адаптації міста до змін клімату на період до 2027 року (як частина ПДСРК) - Реалізація Плану заходів з адаптації міста до змін клімату на період до 2027 року 			
Індикатори (показники) результативності проєкту	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність планів заходів з адаптації до змін клімату в історичних мікрорайонах та мікрорайонах новобудов, од. - Площі зелених насаджень в розрізі мікрорайонів та міста загалом, га. - Кількість ревіталізованих внутрішніх водойм у місті, од. - Протяжність «дощових» рівчаків (канал) вуличної мережі, км. 			
Період реалізації проєкту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн.	6000,00			
у тому числі:	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	500	700	48000	6000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела (гранти, МТД, кошти інвесторів)				
Відповідальний виконавець:	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс», УжНУ (Центр сталого розвитку)			
Інша інформація				
Назва проєкту	Підвищити енергонезалежність будівель комунальних закладів дошкільної освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС			

Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади. 4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання			
Мета проєкту	Підвищити характеристики енергонезалежності та сталості і ощадності ЗДО			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Будівлі ЗДО міської ради на території міста			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Вихованці і колективи працівників ЗДО			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. год - Обсяг виробленої у рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Будівлі мережі комунальних ЗДО міста зводились у 30-ї та 80-ї роки минулого століття. Отже, на них не проведені комплексні заходи теплосанації та не використовуються автономні джерела електрогенерації на основі ВДЕ (окрім заміни на окремих будівлях звичайних вікон на енергоефективні склопакети). Встановлення дахових гібридних СЕС дозволить здійснити 1-й крок до підвищення енергонезалежності мережі комунальних дошкільних навчальних закладів міста.			
Стадія розроблення проєкту	Передпроектна розробка, готовність до розробки ПКД			
Основні заходи проєкту	- Проведення енергоаудиту будівель комунальних ЗДО міста - Розробка ПКД на встановлення СЕС на будівлях ЗДО міста - Встановлення дахових гібридних СЕС			
Індикатори (показники) результативності	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. Год - Обсяг виробленої у рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год			
Період реалізації проєкту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	12000,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	3000	4000	5000	12000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»			

Назва проєкту	Підвищити енергонезалежність будівель комунальних закладів загальної середньої освіти міста через встановлення дахових гібридних СЕС			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади. 4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання			
Мета проєкту	Підвищити характеристики енергонезалежності та сталості і ощадності ЗЗСО			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Будівлі ЗЗСО міської ради на території міста			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Вихованці і колективи працівників ЗЗСО			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. год - Обсяг виробленої у рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год			

Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Будівлі мережі комунальних ЗСО міста зводились у 30-ї та 80-ї роки минулого століття. Отже, на них не проведені комплексні заходи теплосанації та не використовуються автономні джерела електрогенерації на основі ВДЕ (окрім заміни на окремих будівлях звичайних вікон на енергоефективні склопакети). Встановлення дахових гібридних СЕС дозволить здійснити 1-й крок до підвищення енергонезалежності мережі комунальних дошкільних навчальних закладів міста.			
Стадія розроблення проєкту	Передпроектна розробка, готовність до розробки ПКД			
Основні заходи проєкту	- Проведення енергоаудиту будівель комунальних ЗСО міста - Розробка ПКД на встановлення СЕС на будівлях ЗСО міста - Встановлення дахових гібридних СЕС			
Індикатори (показники) результативності	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. Год - Обсяг виробленої у рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год			
Період реалізації проєкту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	12000,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	3000	4000	5000	12000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»			

Назва проєкту	Підвищення енергонезалежності будівель комунальних медичних закладів міста через встановлення дахових гібридних СЕС			
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади. 4.4.1. Впровадити комплекс заходів термомодернізації житлових будинків і закладів бюджетної сфери міста з моніторингом їх енергоспоживання			
Мета проєкту	Підвищити характеристики енергонезалежності та сталості і ощадності медичних закладів			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Будівлі міських медичних закладів освіти			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Мешканці – відвідувачі і пацієнти медзакладів та медичні працівники, міська рада			
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проєкту	-Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. год Обсяг виробленої у рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Будівлі мережі комунальних медичних закладів міста зводились у 30-ї та 80-ї роки минулого століття, отже, на них не проведені комплексні заходи теплосанації та не використовуються автономні джерела електрогенерації на основі ВДК (окрім заміни на окремих будівлях звичайних вікон на енергоефективні склопакети). Встановлення дахових гібридних СЕС дозволить здійснити 1-й крок до підвищення енергонезалежності мережі комунальних медзакладів міста.			
Стадія розроблення проєкту	Передпроектна розробка, готовність до розробки ПКД			
Основні заходи проєкту	- Проведення енергоаудиту будівель комунальних медичних закладів міста - Розробка ПКД на встановлення СЕС на будівлях медзакладів міста - Встановлення дахових гібридних СЕС			

Індикатори (показники) результативності	- Обсяг заощадженої в рік електроенергії, кВт. Год - Обсяг виробленої у рік електроенергії локальною СЕС, кВт. год			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	5000,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	1000	2000	2000	5000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», ГО «Європоліс»			

Назва проекту	Розробка і впровадження комплексної системи моніторингу довкілля і управління екологічними ризиками та енергоменеджменту у міській громаді
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади. 4.4.2. Знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста
Мета проекту	Запровадити багатоцільову і поліфункціональну (комплексну) систему моніторингу міського довкілля та прилеглих прикордонних і міських територій і систему управління екологічними, природними і техногенними ризиками, а також – систему енергоменеджменту у міській громаді, які б відповідали сучасним вимогам і викликами екологічної та енергетичної і економічної безпеки та забезпечували повноцінну участь Ужгородської міської громади у євроінтеграційних процесах України
Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія всієї міської громади
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Уся територія міської громади Депутатський корпус міської ради. Виконком міської ради. Фахові (експертні) громадські організації Вигодонабувачі – мешканці міської громади.
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В Ужгородській міській раді станом на кінець 2023р. не було і не створювалось структурних управлінських структур чи комунальних підприємств (КП), які б проводили повсякденну управлінську діяльність та здійснювали на практиці вирішення вкрай важливих і актуальних проблем у сферах екологічної і енергетичної безпеки життєдіяльності громади. Водночас зазначені сфери діяльності стали одними з найважливіших як з огляду на воєнний стан і агресивну війну росії проти України, так і в контексті прискорення євроінтеграційних процесів, які для прикордонного з ЄС Ужгорода об'єктивно стають визначальним напрямком роботи, що проникає в усі стратегічні цілі і завдання.
Стадія розроблення проекту	Розроблено Концепцію створення і впровадження комплексної системи моніторингу довкілля і управління екологічними ризиками та енергоменеджменту в Ужгородській міській раді
Основні заходи проекту	Утворення нового структурного підрозділу міської ради: управління моніторингу довкілля, запобігання екологічним ризикам та енергоменеджменту Створення нового комунального підприємства Ужгородської міської ради – «Швидка комунальна і екологічна допомога» (ШКЕД)

	Формування системи комплексного екологічного моніторингу довкілля у місті зі складовою щоденного інформування ужгородців про екологічний стан повітря, водойм і питної води та ґрунтів, про санітарно-епідеміологічну ситуацію у місті			
Індикатори (показники) результативності	Кількість утворених управлінських підрозділів міської ради для реалізації цілей проекту, од. Кількість утворених комунальних підприємств міської ради з надання швидких комунальних і екологічних послуг Кількість фахових організацій і структур міста, залучених до комплексного моніторингу довкілля, од.			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	9000,0			
у тому числі	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	2000	3000	4000	9000
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, Закарпатське регіональне відділення Асоціації міст України; ГО «Екосфера			

Назва проекту	Проведення Днів Енергії як традиційного щорічного масового міського заходу і складової євроінтеграційних процесів в Україні
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проект	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади. 4.4.2. Знизити енергоспоживання в секторах комунальних послуг і громадського транспорту, у т. ч. через розвиток сталої мобільності міста
Мета проекту	Постійно збільшувати коло усвідомлених прихильників ощадного енергоспоживання та практиків все більшого використання здобутків «зеленої» (безвуглецевої) енергетики у місті через активні заходи просвітництва та виставки-демонстрації, урізноманітнювати промоцію розумної енергії.
Територія, на яку проект матиме вплив	Територія всього міста
Цільові групи проекту та кінцеві бенефіціари проекту	Мешканці міста різних вікових категорій. Учні шкіл, студенти і молодь, підприємці, пенсіонери, посадовці владних структур
Індикатори Стратегії, яким відповідає ідея проекту	4.4. Впровадження енергоменеджменту та забезпечення сталого енергетичного розвитку громади
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Дотепер ініціювання, організація і проведення Днів Енергії у місті здійснювались здебільшого зусиллями окремих ГО у партнерстві з міською владою і носили несистемний і епізодичний характер. Між тим, світові та європейські тенденції рішучого і безальтернативного «Зеленого Енергетичного Переходу» диктують впровадження нових масових підходів до просвітництва у сферах «Зеленої енергетики» та енергоефективності як передумови усвідомлення необхідності і неминучості на практиці використовувати новітні енергетичні технології та технічні рішення. На вирішення цього завдання спрямовуються і Дні Енергії у м. Ужгороді, які будуть розглядатись владою і громадою міста уже як щорічне, традиційне свято досягнень світової науки, техніки і технології, яке проникає в кожен дім і в наше повсякденне життя, а також – як складовий компонент євроінтеграційних процесів
Стадія розроблення проекту	Розробка нового концепту Днів Енергії через зацікавлені публічної дискусії та конкурс ідей

Основні заходи проекту	- Щорічна розробка сценаріїв, переліку і учасників міських заходів для кількоденних (2-3 дні) Днів Енергії - Проведення Днів Енергії у м. Ужгороді як традиційного масового міського заходу і складової євроінтеграційних процесів			
Індикатори (показники) результативності	- Кількість містян, які приймають активну участь у заходах Днів Енергії, осіб - Кількість містян, які впроваджують заходи з енергоефективності			
Період реалізації проекту	2024-2026			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	900,0			
<i>у тому числі</i>	2024	2025	2026	Разом
• місцевий бюджет	300	300	300	900
• обласний бюджет				
• державний бюджет				
• інші джерела				
Відповідальний виконавець	Департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради, ГО «Екосфера», Міжнародний інститут людини і глобалістики «Ноосфера»			

Супровідна записка
до проєкту рішення сесії міської ради VIII скликання про “Стратегію розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року” та “Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року”

“Стратегія розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року”(далі-Стратегія) та “План заходів на 2024-2026 роки з реалізації Стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади на період до 2030 року” (далі-План) є документами стратегічного планування місцевого рівня, що визначають стратегічні, оперативні цілі та завдання для сталого розвитку територіальної громади.

Стратегія та План розроблені відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з врахуванням Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265.

Разом з тим, Стратегія та План відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722, та узгоджуються з стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років.

Мета Стратегії та Плану покликана об’єднати зусилля усіх зацікавлених сторін – місцевих мешканців, бізнесових структур, влади, громадських активістів – задля забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку Ужгородської міської територіальної громади, ефективності використання природних, трудових і фінансових ресурсів в умовах воєнного стану та відновлення України.

**Начальник управління
економічного розвитку міста**

Василь ЦАП